

Uluslararası
4. BALKANLARDA
TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
VE TÜRKOLOJİ
SEMPOZYUMU

Bildiri Özetleri Kitabı
Book of Abstracts

Balkanlarda
GÖÇÜN İZLERİ

4. Uluslararası | BALKANLARDA
TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
VE TÜRKOLOJİ
SEMPOZYUMU

Bildiri Özetleri Kitabı
Book of Abstracts

Balkanlarda
GÖÇÜN İZLERİ

Balkan Kökenli Bir Şair ve Yazar Yaşar Nabi Nayır'ın Gözünden Değişen Dünyamız (Balkanlar ve Türklük)

Prof. Dr. Ahmet KOÇAK

Özet

Türk edebiyatında şiir, hikâye, roman, tiyatro, deneme, biyografi ve çeviri gibi pek çok türde eser vermiş olan Yaşar Nabi Nayır (1908-1981), aynı zamanda en uzun soluklu süreli yayınlardan birisi olan Varlık dergisinin de sahibidir. 1933 yılından vefatına kadar yaklaşık dokuz yüz sayı yayımlanan Varlık, aynı adı taşıyan yayıneviyle beraber Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Ayrıca Yaşar Nabi, Sabri Esat Siyavuşgil, Ziya Osman Saba, Yaşar Nabi Nayır, Muammer Lütfi Bahşi, Vasfi Mahir Kocatürk, Cevdet Kudret Solok, Kenan Hulusi Koray gibi isimlerle beraber Türk Edebiyatındaki asıl eksikliğin, “canlılık, samimiyet ve yenilik” olduğunu ileri sürerek oluşturulan ve “öz şiiri” savunan “Yedi Meşale Topluğu”nun kurucularındandır. Onun pek çok eseri arasında *Değişen Dünyamız (Balkanlar ve Türklük)* adlı gezi notlarından oluşan eseri, yazarın köklerine, Balkan coğrafyasına ait gözlemlerin yer aldığı önemli eserlerindendir.

Türkiye'ye 1924 yılında yerleşen Yaşar Nabi, doğduğu topraklara duyduğu özlemi sık sık Balkanlara gidip gelerek gidermeye çalışmıştır. Yazar, Balkan ülkelerinde yaptığı incelemeleri *Balkanlar ve Türklük* adlı eseri 1936'ta yayımlamıştır. Daha sonra gezi sahasını genişleten yazar, seyahatname/gezi türünde kaleme aldığı *Değişen Dünyamız (Balkanlar ve Türklük)* adlı eserine önceki yaptığı incelemeleri de eklemiştir. *Değişen Dünyamız*, 1956-1970 yılları arasında başta Balkanlar olmak üzere Avrupa ve çeşitli yerlere yaptığı gezilerin kaleme alınmasından oluşmaktadır. Özellikle uzun yıllar Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti altında kalan ve aile köklerinin yer aldığı Balkanlar üzerine özen göstermiştir. Özellikle Yugoslavya'nın çeşitli bölgelerine yaptığı gezinin notlarından oluşan “Bir Yolculuktan Getirdiklerim” bölümü tekrar tekrar üzerinde düşünmeye değerdir. “Üsküp”, “Balkanlar Konusunda Bir Dosta Mektup”, “Balkanlar Bugün”, “Struga Şiir Akşamları”, “Balkanlar ve Türklük” bölümleri özellikle dikkat çekicidir.

Bu bildiride Balkan kökenli şair ve yazar Yaşar Nabi Nayır'ın seyahatname/gezi türünde kaleme aldığı *Değişen Dünyamız (Balkanlar ve Türklük)* adlı çalışması üzerinde Balkanların, Balkan Kökenli yazarların, örnek olarak Yaşar Nabi'nin Türk edebiyatına katkısı ve Türk edebiyatına Balkanlar'dan bakışı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşar Nabi Nayır, Yedi Meşaleciler, Varlık, Balkanlar, Değişen Dünyamız (Balkanlar ve Türklük)

Our Changing World (The Balkans and Turkic Identity) Through the Eyes of a Poet and Writer of Balkan Origin: Yaşar Nabi Nayır”

Prof. Dr. Ahmet KOÇAK

Abstract

Yaşar Nabi Nayır (1908–1981), a prominent figure in Turkish literature, produced works in various genres such as poetry, short stories, novels, plays, essays, biographies, and translations. He was also the founder and publisher of *Varlık*, one of the longest-running literary journals in Turkey. First published in 1933 and continuing until his death, *Varlık* reached nearly nine hundred issues and, along with the publishing house of the same name, holds a significant place in Turkish literary history. Additionally, Nayır was one of the founding members of the *Yedi Meşale* (Seven Torches) literary group, which he established alongside Sabri Esat Siyavuşgil, Ziya Osman Saba, Muammer Lütfi Bahşi, Vasfi Mahir Kocatürk, Cevdet Kudret Solok, and Kenan Hulusi Koray. The group aimed to address what they perceived as the fundamental deficiencies in Turkish literature—namely vitality, sincerity, and innovation—and championed the concept of “pure poetry.”

Among Yaşar Nabi Nayır’s many works, *Değişen Dünyamız (Balkanlar ve Türklük)* [*Our Changing World: The Balkans and Turkic Identity*], composed of travel notes, stands out as a significant contribution that reflects the author’s observations on his ancestral roots and the Balkan geography. After settling in Turkey in 1924, Nayır frequently traveled back to the Balkans to alleviate his longing for his homeland. He published his initial observations in a work titled *Balkanlar ve Türklük [The Balkans and Turkic Identity]* in 1936. Later, he expanded the scope of his travels and incorporated these earlier insights into his more comprehensive work, *Değişen Dünyamız*. This book comprises his travel writings between 1956 and 1970, covering not only the Balkans but also various parts of Europe. Nayır paid particular attention to the Balkans, a region once under Ottoman rule and where his family roots lie. The section titled *What I Brought Back from a Journey*, which recounts his travels through different parts of Yugoslavia, is especially noteworthy. Other sections such as *Skopje, A Letter to a Friend on the Balkans, The Balkans Today, Struga Poetry Evenings*, and *The Balkans and Turkic Identity* also stand out for their depth and insight.

This paper focuses on Yaşar Nabi Nayır, a writer of Balkan origin, and his travelogue *Değişen Dünyamız (Balkanlar ve Türklük)*, examining the literary and cultural significance of the Balkans in Turkish literature. It further explores how Nayır, as a representative example, contributes to Turkish literary discourse and how he presents the Balkans as seen from within Turkish literature.

Keywords: Yaşar Nabi Nayır, Yedi Meşaleciler, Varlık, Balkans, Değişen Dünyamız (Balkanlar ve Türklük)

Ivo Andrić'in Drina Köprüsü Romanında Göç Olgusunun Edebiyata Yansımaları: Aşağıdan Yukarıya Anlam Oluşumu Bağlamında Duygulanımsal Bir Okuma

Öğr. Gör. Güllü Ermiş

Özet

Bu çalışma, Ivo Andrić'in Drina Köprüsü adlı romanını göç olgusunun edebiyattaki yansımaları bağlamında ve çağdaş duygulanım kuramı çerçevesinde ele almaktadır. Göç yalnızca mekânsal bir yer değişimi değil, aynı zamanda kimliğin, aidiyetin ve kolektif belleğin sarsılmasıyla bağlantılı bedensel, tarihsel ve duygusal bir kırılma olarak değerlendirilir. Bu bağlamda Jaak Panksepp'in temel duygulanım sistemleri (korku, öfke, yas, oyun, şefkat) ile Stephen Porges'in Polivagal Teorisi ışığında yapılan çözümleme, anlatının "aşağıdan yukarıya" işleyen bir süreçle bedensel duygulanımlardan soyut düşünceye doğru anlam ürettiğini ortaya koymaktadır. Andrić'in anlatısı, göçle birlikte kaybedilen ilişkileri ve toplumsal dokuyu, köprü metaforu etrafında kurulan çok katmanlı bir yapıyla yeniden canlandırır. Soyut idealler yerine gündelik yaşantılara, bedensel hafızaya ve somut ilişkisel deneyimlere odaklanarak göçün yarattığı duygusal boşlukları empati, yas, şefkat ve kolektif onarım gibi duygular aracılığıyla telafi etmeyi amaçlar. Roman bu yönüyle yalnızca tarihsel bir temsil değil, aynı zamanda okuru travmanın etik bir tanığı olmaya çağıran onarıcı bir anlatı sunar. Drina Köprüsü, Balkanlar'daki tarihsel göç hareketlerinin bireyler ve toplumlarda açtığı yaraları sessizlikler, boşluklar, sembolik mekânlar ve duygulanımsal tetiklenmeler üzerinden işler. Köprü yalnızca mimari bir unsur değil, aynı zamanda farklı kültürleri birbirine bağlayan, hafızayı taşıyan ve sürekliliği simgeleyen bir bellek mekânıdır. Bu nedenle roman, soyut ideallerden çok gündelik yaşantılara, bedensel hafızaya ve ilişkiselliğe odaklanarak göçün yarattığı duygusal boşlukları empati, yas, şefkat ve kolektif onarım gibi duygularla telafi etmeye çalışır. Anlatı, metnin sınırlarını aşarak okurun duygulanımsal belleğini harekete geçirir; birlikte yaşama, empati kurma ve farklılıklarla temas etme yönünde aşağıdan yukarıya doğru bir anlam üretimi sunar. Böylece eser, göçün kültürel ve duygulanımsal yansımalarına bedensel tanıklık sağlayan bir edebi bellek mekânı olarak öne çıkar.

Anahtar Kelimeler: göç, onarıcı okuma, Drina Köprüsü, empati, birlikte yaşama

Reflections of Migration in Literature in Ivo Andrić's *The Bridge on the Drina*: An Affective Reading in the Context of Bottom-Up Meaning-Making

Lecturer Güllü Ermiş

Abstract

This study analyzes Ivo Andrić's novel *The Bridge on the Drina* within the framework of the literary reflections of migration and contemporary affect theory. Migration is considered not merely a spatial displacement, but also a bodily, historical, and emotional rupture associated with the disruption of identity, belonging, and collective memory. In this context, an analysis conducted in light of Jaak Panksepp's primary affective systems (fear, anger, grief, play, care) and Stephen Porges's Polyvagal Theory reveals that the narrative constructs meaning through a bottom-up process—from embodied affective responses to abstract thought.

Andrić's narrative revives the lost social fabric and interpersonal relationships brought about by migration through a multilayered structure centered around the metaphor of the bridge. Rather than focusing on abstract ideals, the novel emphasizes everyday life, embodied memory, and concrete relational experiences, seeking to fill the emotional voids created by migration with feelings such as empathy, grief, compassion, and collective repair. In this respect, the novel not only serves as a historical representation but also offers a restorative narrative that invites the reader to become an ethical witness to trauma.

The Bridge on the Drina explores the wounds inflicted by historical migrations in the Balkans on individuals and societies through silences, gaps, symbolic spaces, and affective triggers. The bridge functions not only as an architectural element but also as a site of memory that connects diverse cultures, carries the weight of memory, and symbolizes continuity. Therefore, by focusing on the corporeal and the relational rather than abstract ideals, the novel attempts to compensate for the emotional gaps caused by migration through an affective spectrum of empathy, mourning, compassion, and collective healing.

The narrative transcends the boundaries of the text, activating the reader's affective memory and fostering a bottom-up process of meaning-making that encourages co-existence, empathy, and engagement with difference. Thus, the work stands out as a literary site of memory that provides embodied testimony to the cultural and affective impacts of migration.

Keywords: migration, restorative reading, *The Bridge on the Drina*, empathy, coexistence

The Corruption Perceptions Index as an Instrument for Evaluating the Effectiveness of Anti-Corruption Policies in the Balkans

Asst. Prof. Dr. Liridon Veliu & Dr. Neshat Podvorica

Abstract

This paper provides a comparative analysis of policies and strategies against corruption and organized crime in the Balkan countries, with a particular focus on Kosovo, Albania, North Macedonia, Serbia, Montenegro, and Bosnia and Herzegovina. The analysis draws on reports and data from international organizations, including Transparency International, the European Commission, and other global monitoring mechanisms, with the aim of offering an assessment of trends, challenges, and progress in this field.

From a methodological perspective, the study employs a comparative data analysis approach, relying primarily on the Corruption Perceptions Index (CPI) as the central instrument for measuring corruption levels and evaluating the effectiveness of public policies. The CPI is presented as a key indicator not only for reflecting perceptions of corruption but also for identifying the structural weaknesses and strengths of institutions in the region. In addition to the CPI, other indicators such as EU Progress Reports and assessments by international organizations are examined, thereby ensuring a comprehensive analytical framework.

The findings reveal that, although some countries have taken significant steps toward strengthening legal frameworks and establishing specialized anti-corruption institutions, corruption remains entrenched. The main causes are linked to political interference, the lack of judicial independence, and the prevailing culture of impunity, which collectively limit the effectiveness of reforms.

The study emphasizes that corruption constitutes a major obstacle to democratic development, institutional stability, and the European integration process of Balkan states. It contributes to the scholarly literature and political debate by arguing that the CPI can serve as a reliable tool not only for measuring the extent of corruption but also for evaluating the impact of anti-corruption policies in both medium- and long-term perspectives.

Keywords: corruption, organized crime, Balkans, anti-corruption policies, transparency

Yolsuzlukla Mücadele Politikalarının Etkililiğini Değerlendirmede Bir Araç Olarak Yolsuzluk Algı Endeksi: Balkanlar Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Liridon Velu & Dr. Neshat Podvorica

Özet

Bu çalışma, Balkan ülkelerinde yolsuzluk ve organize suçla mücadeleyle yönelik politika ve stratejilerin karşılaştırmalı bir analizini sunmakta olup, özellikle Kosova, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Sırbistan, Karadağ ve Bosna-Hersek'e odaklanmaktadır. Analiz, Şeffaflık Örgütü (Transparency International), Avrupa Komisyonu ve diğer uluslararası izleme mekanizmaları gibi kuruluşların raporları ve verilerinden yararlanarak bu alandaki eğilimleri, zorlukları ve ilerlemeleri değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Metodolojik açıdan çalışma, karşılaştırmalı veri analizi yöntemini benimsemekte olup, yolsuzluk düzeylerini ölçmek ve kamu politikalarının etkinliğini değerlendirmek için temel araç olarak Yolsuzluk Algı Endeksi'ni (CPI) merkeze almaktadır. CPI yalnızca yolsuzluk algısını yansıtmakla kalmayıp, aynı zamanda bölgedeki kurumsal yapıların zayıf ve güçlü yönlerini ortaya koyan temel bir gösterge olarak sunulmaktadır. Bununla birlikte, Avrupa Birliği İlerleme Raporları ve uluslararası kuruluşların değerlendirmeleri gibi diğer göstergeler de incelenerek kapsamlı bir analiz çerçevesi oluşturulmuştur.

Elde edilen bulgular, bazı ülkelerin yasal çerçeveleri güçlendirme ve yolsuzlukla mücadeleyle yönelik uzmanlaşmış kurumlar kurma yönünde önemli adımlar attığını ortaya koymakla birlikte, yolsuzluğun hâlen yapısal bir sorun olarak varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Bu durumun temel nedenleri arasında siyasi müdahaleler, yargı bağımsızlığının yetersizliği ve cezasızlık kültürünün yaygınlığı yer almakta olup, tüm bu unsurlar reformların etkinliğini sınırlamaktadır.

Çalışmada yolsuzluğun, demokratik gelişim, kurumsal istikrar ve Balkan devletlerinin Avrupa entegrasyon süreci önünde önemli bir engel teşkil ettiği vurgulanmaktadır. Araştırma, Yolsuzluk Algı Endeksi'nin yalnızca yolsuzluk düzeyini ölçmede değil, aynı zamanda yolsuzlukla mücadele politikalarının orta ve uzun vadeli etkilerini değerlendirmede güvenilir bir araç olarak kullanılabileceğini savunarak akademik literatüre ve siyasal tartışmalara katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: yolsuzluk, organize suç, Balkanlar, yolsuzlukla mücadele politikaları, şeffaflık

Sevinç Çokum'un Bizim Diyar Adlı Romanında Göç Mefhumu: Balkan Coğrafyasından Anadolu'ya

Prof. Dr. Sema Özher

Özet

Göç ekonomik, toplumsal veya siyasi gibi çok farklı sebeplerle bireysel ya da topluca bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitmektir. Bireysel sebeplerle yapılan göçler daha çok ekonomi, eğitim veya sosyal etkenlerle ilişkilendirilebilecekken kitlesel göçler genellikle savaş, salgın hastalık ve iklim koşulları gibi büyük insan kalabalıklarını etkileyecek önemli olaylar sonucu gerçekleşir. Göçme eyleminin sonucunda mekânsal bir değişim yaşandığı gibi insanın kendini bulma yolculuğundan da söz edilebilir. Bu nedenle göçün söz konusu olduğu yerde öteki ile karşılaşma ve yabancılaşma süreci de ortaya çıkar.

Tarih boyunca iklim şartları veya savaş sebebiyle bireysel olduğu gibi kitlesel olarak da pek çok göç yaşanmıştır. Orta Asya'dan Anadolu'ya, Avrupa'ya ve Orta Asya'ya yapılan Kavimler Göçü, II. Dünya Savaşı sırasında Almanya ve Polonya'dan Orta Doğu ve dünyanın farklı yerlerine yapılan Yahudi göçü, günümüzde Suriye ve Afganistan Türkiye ve Avrupa'ya yapılan göçler, Cumhuriyet sonrasında Yunanistan'la imzalanan Mübadele kapsamında karşılıklı yapılan göç, 1950 sonrasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye yapılan büyük göç buna örnek verilebilir.

Osmanlı tarihine bakıldığında 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbinde Osmanlı'nın yenilmesi sebebiyle devlet otoritesinin sınır bölgelerinde zayıfladığı, bu sebeple özellikle Kafkaslar ve Balkanlardan İstanbul ve Anadolu'ya doğru geri çekilme yaşandığı görülmektedir. Osmanlı'nın geri çekilmesi sebebiyle Kafkas ve Balkan coğrafyasında geride kalan Türk ve Müslüman Osmanlı tebaasının gördüğü baskı ve şiddet Cumhuriyet Dönemi Türk romancılığına konu edilmiştir.

Sevinç Çokum *Bizim Diyar* adlı romanında Osmanlı'nın Balkanlardan çekilmesi sonucu geride kalan Türk ve Müslüman halkın baskı ve şiddetten korunmak için İstanbul'a varmak üzere çıktığı göç yolculuğunu anlatır. Usturumca'da başlayan olaylar Üsküp, Manastır, Selanik'in kaybı ile İstanbul'da sona erer. Romanda Rumeli'nin neden bir Türk ve Müslüman coğrafyası olduğu çeşitli kültürel öğeler vurgulanarak izah edilir.

Anahtar Kelimeler: izim Diyar, göç, Balkanlar, kendilik

The Concept of Migration in Sevinç Çokum's Novel Bizim Diyar: From the Balkans to Anatolia

Prof. Dr. Sema Özher

Abstract

Migration refers to the movement of individuals or groups from one country to another or from one settlement to another, driven by various reasons such as economic, social, or political factors. While individual migrations are often associated with economic, educational, or social motivations, mass migrations typically occur as a result of major events affecting large populations—such as wars, pandemics, or environmental conditions. Migration brings about not only spatial transformation but also represents a journey of self-discovery. Consequently, wherever migration is present, encounters with the “other” and processes of alienation inevitably emerge.

Throughout history, both individual and mass migrations have occurred due to war or climatic conditions. Examples include the Migration Period from Central Asia to Anatolia and Europe, the Jewish migration from Germany and Poland to the Middle East and other parts of the world during World War II, the contemporary migrations from Syria and Afghanistan to Turkey and Europe, the population exchange between Turkey and Greece after the foundation of the Republic, and the large-scale migration from Bulgaria to Turkey after 1950.

In Ottoman history, the defeat in the 1877–1878 Russo-Turkish War led to a decline in state authority in border regions, triggering a retreat from the Caucasus and the Balkans toward Istanbul and Anatolia. The pressures and violence experienced by the remaining Turkish and Muslim Ottoman subjects in these regions as a result of the empire's withdrawal became a prominent theme in the literature of the Republican era.

In her novel *Bizim Diyar*, Sevinç Çokum narrates the migration journey of Turkish and Muslim communities who, in the wake of the Ottoman retreat from the Balkans, sought refuge in Istanbul to escape persecution and violence. The story begins in Usturumca and follows a trajectory through the loss of cities such as Skopje, Bitola, and Thessaloniki, eventually concluding in Istanbul. The novel underscores the cultural elements that explain why Rumelia is considered a Turkish and Muslim homeland, emphasizing its historical and sociocultural identity.

Keywords: Bizim Diyar, migration, the Balkans, selfhood

Kosovalı Şair Cemali Tunalıgil'in Şiirlerinde Türkçecilik ve Anadolu Sahası Şairlerinin İzleri

Dr. Öğr. Üyesi Yıldırım Çavdar

Özet

Eğitimci, araştırmacı yazar ve şair Cemali Tunalıgil 1957'de Kosova'nın Prizren şehrine bağlı Mamuşa köyünde doğmuştur. Kosova'da yaşayan Türk toplumunun haklarını savunmak ve millî bilinci canlı tutmak gayesiyle aynı zamanda siyasetle de ilgilenmiş, 1990'da kurulan Türk Demokratik Birliği Partisinin (sonradan KDTP) kurucu başkanlığını yapmıştır. Prizren'de çeşitli okullarda Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yapmış, daha sonra Priştine televizyonu Türkçe Yayınlar Servisinde görev almıştır.

Cemali Tunalıgil'in yazın hayatına girişi şiirle olmuştur. Şiir, hikâye ve makale türündeki yazıları Kosova'da çeşitli dergilerde yayımlanmıştır. Kosova'da liseler için Türk Dili ve Edebiyatı üzerine ders kitapları yanında, Türk dili üzerine araştırma-inceleme eserleri de bulunmaktadır. 1996'da yayımlanan "Mamuşa Türk Ağzının Özellikleri" adlı eseri Tunalıgil'in Türk dili araştırmaları üzerine ilk çalışmasıdır. "Kosova'da Konuşulan ve Yazılan Türkçe" adlı ise basımında yayın aşamasındayken bölgede çıkan savaşta kaybolmuştur.

Tunalıgil'in, Sessizliğin Sesleri adlı şiir kitabı 2003 yılında Prizren'de yayımlanmıştır. Kosova'da yaşayan Türklerin millî benliklerini koruma uğruna verdikleri mücadele ve çektikleri çileler onun şiirlerinin temel izliğini oluşturmaktadır. Kosova Türk toplumunun başında bulunan liderlerin bu mücadeledeki bazı eksik yanları, Kosova olaylarında tanık olduğu savaşın acı yüzü, doğup büyüdüğü topraklara olan aşkı, maziye özlem gibi konular Tunalıgil'in şiir dünyasının ana temalarını oluşturmaktadır.

Bu çalışmada Cemali Tunalıgil'in "Sessizliğin Sesleri" adlı şiir kitabının söz varlığı ve bu bağlamda şiir dünyası üzerine bazı tespitlerde bulunulacaktır. Tunalıgil, 1983 yılında İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olmuştur. Sessizliğin Sesleri adlı kitaptaki şiirlerini de sade bir İstanbul Türkçesiyle kaleme almıştır. Türklük bilinci ve vatan duyguları onun pek çok şiirinde gerek konu gerekse sözcük kadrosu bakımından açıkça kendini göstermektedir. Tunalıgil'in şiirlerinde, Mehmet Âkif Ersoy, Yahya Kemal Beyatlı, Faruk Nafiz Çamlıbel gibi Türkçenin büyük şairlerinin söz kalıplarını ve söyleyiş biçimlerini görmek mümkündür. Türklük bilincinin yanında Türkçecilik anlayışı da onun tercih ettiği sözcüklerde açıkça kendini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kosovalı yazar ve şair Cemali Tunalıgil, söz varlığı, şiir dünyası

Traces of Turkism and Anatolian Poets in the Poems of Kosovar Poet Cemali Tunaligil

Asst. Prof. Dr. Yıldırım Çavdar

Abstract

Educator, researcher, writer, and poet Cemali Tunaligil was born in 1957 in the village of Mamuşa, in the city of Prizren, Kosovo. In addition to his literary and educational endeavors, he also engaged in politics with the aim of defending the rights of the Turkish community living in Kosovo and preserving their national consciousness. In this regard, he became the founding president of the Turkish Democratic Union Party (later renamed the KDTP) established in 1990. He taught Turkish Language and Literature at various schools in Prizren and later served in the Turkish Broadcasting Service of Pristina Television.

Cemali Tunaligil began his literary career with poetry. His poems, short stories, and essays were published in various journals in Kosovo. Alongside textbooks on Turkish Language and Literature prepared for high schools in Kosovo, he also produced research and analytical works on the Turkish language. His book *The Characteristics of the Mamuşa Turkish Dialect*, published in 1996, constitutes his first scholarly study on Turkish linguistics. Another work, *The Turkish Language Spoken and Written in Kosovo*, was lost during the war in the region while awaiting publication at the printing house.

Tunaligil's poetry collection *The Voices of Silence* was published in Prizren in 2003. The struggle and suffering endured by the Turks of Kosovo in their effort to preserve their national identity form the central theme of his poetry. His poetic world also reflects the shortcomings of certain leaders of the Turkish community in this struggle, the bitter realities of war he personally witnessed during the Kosovo conflict, his profound love for the land of his birth, and his longing for the past.

This study aims to provide observations on the lexicon of Cemali Tunaligil's poetry collection *The Voices of Silence* and, in this context, to explore his poetic universe. Tunaligil graduated from the Department of Turkish Language and Literature at Istanbul University in 1983. He composed the poems in *The Voices of Silence* in a clear form of Istanbul Turkish. His awareness of Turkish identity and his patriotic sentiments are evident in many of his poems, both in subject matter and in the lexical repertoire he employs. In his poetry, one can also discern the stylistic patterns and modes of expression of great Turkish poets such as Mehmet Âkif Ersoy, Yahya Kemal Beyatlı and Faruk Nafiz Çamlıbel. Alongside his consciousness of Turkish identity, his linguistic purism and preference for Turkic vocabulary are also clearly reflected in his lexical choices.

Keywords: Kosovar writer and poet Cemali Tunaligil, lexicon, poetic world

Balkanlardan Pâyitahta Arnavut Bir Âlimin Göçü: Vildan Fâik Efendi ve Osmanlı Eğitim Sistemine Katkıları

Doç. Dr. Muhammed Alparslan Kartal

Özet

Her dönemde bazı şehirler, medeniyet, ticaret ve/veya ilim merkezleri olagelmıştır. Çevresindeki coğrafya için cazibe merkezi olan bu şehirler, beyin göçünün de en çok yöneldiği noktalar olmuştur. İslam tarihinde Mekke, Medine, Şam, Bağdat, Kurtuba, Buhara, Cüzcan, Merv, Nişabur Tebriz, Merâğa, Urmiye, Erdebil ve Zencân gibi şehirler bu minvalde örnek gösterilebilir. Osmanlı Devleti zamanında ise İstanbul asırlarca bir ilim merkezi hüviyetini devam ettirmiştir. İstanbul'a yakın bir coğrafya olan Balkanlar'dan çok sayıda ilim taliplisi, İstanbul'daki medreselerde eğitim almak için göç etmiştir. Bazıları geriye dönse de ekseriyeti pâyitahta yerleşmiş; hatta ilmî rütbelerinin en yükseğine çıkarak vazifeler üstlenmişlerdir. II. Meşrutiyet dönemi ulemasından olan Debreli Vildan Faik Efendi (1853-1925), Osmanlı döneminde Arnavutluk'a bağlı olan, günümüzde ise Kuzey Makedonya'nın Arnavutluk sınırındaki bir kasabası olan Debre'de doğmuştur. Küçük yaşlarda ailesi ile beraber o dönemin en önemli ilim merkezlerinden olan İstanbul'a göç etmiş ve hayatının geri kalan kısmını burada geçirmiştir. Çok önemli âlimlerden ilim tedris etmiş; sonrasında müderrislik yapmıştır. Meşrutiyet taraftarı olduğu bilinmektedir. Her Ramazan ayında Padişah'ın huzurunda yapılan Huzur Dersleri'ne yıllarca davet edilmiştir. Vildan Faik Efendi, Meşrutiyet döneminden Cumhuriyet dönemine kadar yaşamış ve maarif hayatının içinde bulunmuştur. Vildan Fâik Efendi hem müderris hem de muallimlik yapmıştır. Askeri Rüşdiyeler ve modern usullere göre yeni açılan bazı okullarda muallimlik yapmıştır. Buralardaki müfredat değişiklikleri ve yeni usuller konusunda fikrî ve uygulama desteği vermiş; sürece bilgi birikimi ile katkıda bulunmuştur. Çeşitli ıslahatlarla yeni oluşturulmuş eğitim müesseselerinde görev almıştır. Eğitim alanında yapılacak ıslahat hareketlerine hazırladığı raporla destek olmuştur. Ayrıca yayımlanmış olduğu ders kitapları ile değişen koşullara uygun olarak ders materyallerinde güncelleme sürecine katkıda bulunmuştur.

Anahtar Kavramlar: Osmanlı Devleti, Balkanlar, eğitim, âlim, Vildan Faik Efendi

The Migration of an Albanian Scholar from the Balkans to the Capital: Vildan Fâik Efendi and His Contributions to the Ottoman Education System

Assoc. Prof. Dr. Muhammed Alparslan Kartal

Abstract

Throughout history, certain cities have emerged as centers of civilization, trade, and scholarship, shaping the political, economic, and intellectual life of their regions. These cities, as focal points of attraction, have also become the primary destinations of intellectual migration. In Islamic history, cities such as Mecca, Medina, Damascus, Baghdad, Córdoba, Bukhara, Jüzcân, Merv, Nishapur, Tabriz, Maragha, Urmia, Ardabil, and Zanzan can be cited as prominent examples of such centers. During the Ottoman era, Istanbul maintained its identity as a scholarly hub for centuries.

From the Balkans, a neighboring geography, numerous seekers of knowledge migrated to Istanbul to pursue education in the city's madrasas. While some returned to their homelands, the majority settled permanently in the imperial capital, often attaining the highest scholarly ranks and positions. Among these scholars was Debreli Vildan Fâik Efendi (1853–1925), a member of the Second Constitutional Era ulema. He was born in Debre, then part of Ottoman Albania and today a town on the Albanian border of North Macedonia. At a young age, he migrated with his family to Istanbul, one of the foremost intellectual centers of the time, where he spent the remainder of his life. He studied under leading scholars and later became a *mudarris* himself. Known for his support of the Constitutional movement, he was regularly invited to the *Huzur Lessons* held in the presence of the Sultan during the month of Ramadan.

Living through the late Ottoman and early Republican periods, Vildan Fâik Efendi played an active role in the educational sphere. He served both as a professor (*mudarris*) and a teacher (*muallim*), taking part in newly established educational institutions formed through various reforms. He served as a teacher in Military *Rüşdiye* schools and in some newly established institutions based on modern methods. In these schools, he provided both intellectual and practical support for curriculum changes and new pedagogical approaches, contributing to the process with his scholarly expertise.” He also contributed to reform initiatives by preparing reports that supported proposed changes in the educational system. Moreover, through his published textbooks, he helped modernize instructional materials in line with evolving circumstances.

Keywords: Ottoman State, Balkans, Education, Islamic scholar, Vildan Fâik Efendi

Gagauz Şairi Todur Zanet'in Şiirlerinde Oğuz Mirası ve Dilsel Kodlar

Dr. Öğr. Üyesi Ali Koç

Özet

Todur Zanet, 1958'de Moldova/Komrat'ın Kongaz köyünde doğan Gagauz aydını, Ana Sözü gazetesi (1988) ve Kırılğıç çocuk dergisini (1990) kurarak Gagauz Türkçesinin Latin alfabesine geçişini sağlamış, dil standartlarının oluşumuna ve edebi eserlerle kültürel kimliğin korunmasına öncülük etmiştir. Gagauz Yeri Özerk Bölgesi'nin resmi marşı olan "Taraflım" (Yurdum) adlı millî marşın sözlerini yazarak da tarihi bir rol üstlenmiştir. Bu marş, Gagauz Türk'lerinin özgürlük mücadelesini, toprağa bağlılığını ve Türk kökenlerine olan aidiyetini vurgulayan dizeleleriyle, dilin bir "kimlik manifestosu" olarak işlev görmesini sağlamıştır. Zanet'in marş metninde kullandığı arkaik Oğuz Türkçesi unsurları ("erlik", "can"), Gagauz Türkçesinin Türk dil ailesi içindeki tarihsel derinliğini hatırlatırken, aynı zamanda modern bir siyasi söylemi geleneksel dil kodlarıyla harmanlamıştır. Şiirleri ve nesirlerinde Gagauz folklorunu modern temalarla harmanlayarak dilin canlılığını artıran Zanet, Gagauzca-Türkçe sözlük ve eğitim materyalleri hazırlayarak dilin akademik temellerini güçlendirmiştir. Bu çalışmada da Gagauz edebiyatının önemli temsilcilerinden Todur Zanet'in şiirlerinde Oğuz Türk kültürel mirasının dilsel kodlar aracılığıyla nasıl temsil edildiğini disiplinlerarası bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın özgünlüğü, Gagauz Türkçesi şiirinde Oğuz mirasının dilsel boyutta bu kapsamda analiz edilmesinden etnolinguistik metodolojinin birleştirilmesinden kaynaklanır. Çalışmada, Zanet'in şiirlerindeki arkaik Oğuz Türkçesi kökenli sözcükler (örneğin "yigit", "alp"), mitolojik motifler (kurt, at, ok) ve metaforik yapılar hem filolojik analizlerle hem de kültürel antropoloji perspektifiyle değerlendirilerek, Gagauz kimliğinin Türk göçebe kültürüyle olan organik bağı ortaya konulmaktadır. Bu bağlamda, şiirlerdeki dilsel unsurların bir iletişim aracı, kolektif hafızanın taşıyıcısı ve kimlik inşasının temel bileşeni olduğu argümanı geliştirilir. Zanet'in şiirleri, Balkanlar'da Türk dili ve kültürünün sürekliliğini anlamaya katkı sunması, azınlık edebiyatlarında kültürel kodların işlevini tartışmaya açması ve disiplinlerarası bir model önerisiyle Türk akademik literatürü için de önemlidir. Zanet'in poetikası, Oğuz mirasının modern Gagauz Türkçesi şiirinde bir "dilsel kod" olarak nasıl yaşatıldığını somut örneklerle ortaya koyan bu çalışma, kültürel kimlik ile dil arasındaki diyalektik ilişkiye dair bir okuma da sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Todur Zanet, şiir dili, dilsel kodlar, Gagauz Türkçesi

Oghuz Heritage and Linguistic Codes in the Poetry of Gagauz Poet Todur Zanet

Asst. Prof. Dr. Ali Koç

Abstract

Todur Zanet, a Gagauz intellectual born in 1958 in Kongaz village, Moldova/Komrat, pioneered the preservation of Gagauz cultural identity through literary works by founding the *Ana Sözü* newspaper (1988) and the children's magazine *Kırlangıç* (1990), which facilitated the transition of the Gagauz language to the Latin alphabet and established linguistic standards. By blending Gagauz folklore with modern themes in his poetry and prose, Zanet revitalized the language and strengthened its academic foundations through Gagauz-Turkish dictionaries and educational materials. This study aims to examine, through an interdisciplinary approach, how the Oghuz Turkic cultural heritage is represented via linguistic codes in the poetry of Todur Zanet, a prominent figure in Gagauz literature. The originality of the research stems from its integration of ethnolinguistic methodology to analyze the Oghuz heritage in Gagauz poetry at a linguistic level. The study evaluates archaic Oghuz Turkic-rooted words (e.g., "yigit," "alp"), mythological motifs (wolf, horse, arrow), and metaphorical structures in Zanet's poetry through both philological analysis and cultural anthropology perspectives, revealing the organic connection between Gagauz identity and Turkic nomadic culture. It argues that linguistic elements in the poetry serve as communication tools, carriers of collective memory, and fundamental components of identity construction. Zanet's poetry contributes to understanding the continuity of Turkic language and culture in the Balkans, opens discussions on the function of cultural codes in minority literatures, and holds significance for Turkic academic literature through its interdisciplinary model. By demonstrating how Oghuz heritage is preserved as a "linguistic code" in modern Gagauz poetry, this study offers insights into the dialectical relationship between cultural identity and language.

Keywords: Todur Zanet, poetic language, linguistic codes, Gagauz Turkish

Necati Zekeriya'nın Türkçeye Mirası: Orhan ve Ana Dili Türkçe Öğretimi

Yasemin Hatun Yalçinkaya & Doç. Dr. Mustafa Said Kıymaz

Özet

Bu çalışmada, etnik ve dilsel olarak çokkültürlü bir özellik gösteren Kuzey Makedonya sınırları içindeki Üsküp'te doğup yazarlık hayatının çoğunu burada geçiren Necati Zekeriya'nın bütün Balkan coğrafyasında tanınan ve lektür (zorunlu okuma) listelerine alınan *Orhan* isimli eseri konu edilmiştir. Necati Zekeriya'nın o dönemdeki diğer sanatçılardan farkı çocuk edebiyatına sadık kalması ve asıl uğraş alanı olarak çocuk edebiyatını ölümüne dek odağından çıkarmayıdır. Bu eser bir üçlemidir. Toplam altı adet hikâye kitabı olan sanatçının *Bizim Sokağın Çocukları*, *Yeni Sokağın Çocukları* ve *Bizim Sokağın Romeo ve Jüliyeti* adlı kitaplarının birleşiminden oluşmuştur. Bu üçlemeye adını veren Orhan karakteri anılan tüm kitaplarda baş kahramandır. Kitap incelenirken Osmanlı sonrası Kuzey Makedonya'da yaşayan Türkçenin; ana dili olarak öğretimi çabası ve çocuk edebiyatının bu süreçteki öncü rolü araştırılmış ve yorumlanmıştır. Araştırmada, yazarın baskı ve zulüm dönemlerinden sonra gelen göreceli özgürlük ortamında kalemini kullanarak çocuklarda edebî zevk oluşturma, dil gelişimini destekleme, okuma alışkanlığı kazandırma, millî ve kültürel değerleri aktarma konularındaki çabalarını ortaya koymak hedeflenmektedir. Araştırma, nitel bir araştırma olup doküman analizi tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Veriler, içerik analizi yoluyla değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır: Kitapta ana dili öğretimi temaları ve değerleri nasıl işlenmiştir? Türk kültürü ve kimliği nasıl yansıtılmıştır? Elde edilen bulgular, *Orhan* isimli eserin hem dil öğretimi hem de kültürel aktarım açısından değerli bir kaynak olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle eser, Balkan Türk Çocuk Edebiyatının özenle işlenmiş bir edebiyat olduğunu bizlere gösteren somut bir örnektir. Sonuç olarak, Orhan isimli eser Türkçe eğitiminde, kültürel kimliğin korunmasında ve gelecek kuşaklara aktarılmasında, çocuklarda edebî zevk uyandırması açısından yazıldığı dönemde yüklendiği misyonu hâlâ korumaktadır. Günümüzde de bu eser başta Türk çocuklar olmak üzere okunmakta ve işlevini sürdürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Makedonya, Türkçe Necati Zekeriya, Orhan.

Necati Zekeriya's Legacy to the Turkish Language: *Orhan* and the Teaching of Turkish as a Mother Tongue

Yasemin Hatun Yalçınkaya & Assoc. Prof. Dr. Mustafa Said Kıymaz

Abstract

This study focuses on the work titled *Orhan*, which is known throughout the Balkans and included in the lektür (compulsory reading) lists, by Necati Zekeriya, who was born in Skopje within the borders of North Macedonia, which has ethnic and linguistically multicultural characteristics, and spent most of his writing career there. What distinguished Necati Zekeriya from other artists of the period was his commitment to children's literature, which he maintained as his primary focus until his death. This work is a trilogy, a compilation of six short story collections: *The Children of Our Street*, *The Children of the New Street*, and *The Romeo and Juliet of Our Street*. *Orhan*, the character who gave this trilogy its name, is the protagonist in all the books mentioned. In this review, the efforts to teach Turkish as a native language in post-Ottoman North Macedonia and the pioneering role of children's literature in this process were explored and interpreted. The research aims to reveal the author's efforts to cultivate literary taste in children, support language development, foster reading habits, and convey national and cultural values in an environment of relative freedom following periods of oppression and cruelty. This research is a qualitative study conducted using document analysis. The data were evaluated through content analysis. The research sought to answer the following questions: How are the themes and values of mother tongue teaching addressed in the book? How are Turkish culture and identity reflected? The findings demonstrate that *Orhan* is a valuable resource for both language teaching and cultural transmission. In this respect, the work is a concrete example of the meticulously crafted nature of Balkan Turkish Children's Literature. In conclusion, *Orhan* continues to fulfill its mission, which it envisioned in Turkish language education, preserving and transmitting cultural identity to future generations, and fostering literary appreciation in children. Today, this work is still read and continues to serve a significant role, particularly among Turkish children.

Keywords: Macedonia, Turkish Necati Zekeriya, *Orhan*

Balkanlar'daki Genç Kuşak Türk Edebiyatında Göçün İzdeşümü: *Bağ-lar* Dergisi Özelinde Bir İnceleme

Dr. Fatih Cihat Büyükmatur

Özet

Bu çalışmada, Balkanlar'daki genç kuşak Türk edebiyatında göç olgusunun şiir ve öykü türündeki ürünlere yansımaları incelenmektedir. Örneklem olarak Balkanlar'daki genç kuşak Türk edebiyatı yazarlarını bir araya getirdiğini gördüğümüz *Bağ-lar* dergisi seçilmiştir. Derginin yayın serüveni ve yazar kadrosunun demografik özellikleri hakkında betimleyici bilgiler verilmiş ve aynı zamanda Balkanlar'daki Türk edebiyatı için önemi üzerinde durulmuştur. Dergide en az bir şiir ya da öykü yayınlamış 58 yazar vardır. Yazar biyografilerinde belirtilen bilgilere göre ürünleriyle dergiye katkı sağlayanların yaşadığı ülkeler: Kuzey Makedonya (18), Yunanistan (12), Kosova (8), Bosna Hersek (6), Bulgaristan (5), Sırbistan (4), Arnavutluk (2) ve Türkiye (3)'dir. Çalışmada, derginin bugüne kadar yayınlanmış tüm sayılarında yer alan şiir ve öyküler tematik bir bakışla değerlendirilmiş, göçün bireysel ve toplumsal boyutlarıyla ürünlere nasıl yansıdığı tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre *Bağ-lar* dergisinde yer alan edebî metinlerde hem tarihi göç hareketleri (Osmanlı sonrası Balkan-Türkiye göçleri) hem de güncel göç sorunları (ekonomik nedenlere dayalı göç) kayda değer ölçüde işlenmektedir. Şiirlerde hasret, geçmiş özlemi temalarıyla örülü bir yansıma ön plana çıkarken öykülerde ise müstakil bir izlek olarak göçün yansımaları görülmektedir. İncelenen öykülerde, Hüseyin Mehmet, Reyhan Mustafa Ferad ve Esmâ Deli Hasan gibi yazarlar göçün bireysel ve toplumsal sonuçlarına odaklanırken Ayşe Hattab, Taner Güçlütürk, Meyrem Krüezi ve Ayşe Bostancı gibi isimler tarihi göç süreçlerini kimlik mücadelesi ve toplumsal hafıza bağlamında ele almıştır. Bazı öykülerde ise göç doğrudan ana tema olmasa da farklı temalar altında beliren geçmişe duyulan özlem, kırsal bölgelerdeki nüfus kaybı ve birlikte yaşama kültürünün zedelenmesi gibi değişimler ile metinlere yansımıştır. Sonuç olarak, *Bağ-lar* dergisinde yer alan genç kuşak yazar ve şairlerin metinlerinin Balkanlar'daki göç olgusunu bireysel, toplumsal ve tarihi boyutlarıyla edebî düzleme taşıdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar'daki Türk Edebiyatı, Göç, *Bağ-lar* Dergisi

The Projection of Migration in the Young Generation of Turkish Literature in the Balkans: A Study on the Journal Bağ-lar

Dr. Fatih Cihat Büyükmatur

Abstract

This study examines how the phenomenon of migration is reflected in the poetry and short stories of the younger generation of Turkish literature in the Balkans. As a sample, the magazine Bağ-lar, which brings together young Turkish literary figures from the Balkans, has been selected. Descriptive information is provided about the magazine's publication journey and the demographic characteristics of its authors, and its significance for Turkish literature in the Balkans is emphasized.

In this study, the poems and short stories published in all issues of the magazine to date are evaluated from a thematic perspective, and how migration is reflected in the literary works in both individual and societal dimensions is identified. According to the research findings, the literary texts published in Bağ-lar address both historical migration movements (post-Ottoman migrations from the Balkans to Türkiye) and contemporary migration issues (migrations driven by economic reasons) to a significant extent.

While the poems prominently feature themes such as longing and nostalgia for the past, the short stories portray migration as a distinct narrative focus. In the analyzed stories, authors such as Hüseyin Mehmet, Reyhan Mustafa Ferad, and Esmâ Deli Hasan focus on the individual and societal consequences of migration, whereas writers like Ayşe Hattab, Taner Güçlütürk, Meyrem Krüezi, and Ayşe Bostancı approach historical migration processes within the contexts of identity struggle and collective memory.

In some stories, although migration is not the main theme, it is reflected in the texts through references to nostalgia for the past, depopulation of rural areas, and the erosion of the culture of coexistence under various other themes.

In conclusion, it has been determined that the texts of the young generation of writers and poets featured in Bağ-lar magazine bring the migration phenomenon in the Balkans into the literary realm with its individual, societal, and historical dimensions.

Keywords: Turkish Literature in the Balkans, Migration, Bağ-lar Magazine

Kültür ve Unsurlarının Ticari İlişkiler Üzerindeki Etkisi: Kosova ve Türkiye Örneği

Dr. Neshat Podvorica

Özet

Ekonomik ve politik belirleyicilerin giderek artan dinamizmine rağmen, kültürel ve tarihsel faktörler ticari ilişkilerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. Bu bağlamda, Batı Balkan ülkeleri ile Türkiye arasındaki ticari ilişkiler, kültürel ve tarihsel miraslardan etkilenmeye devam etmektedir. Bu makalenin amacı, zamansal bir çerçeve içinde, kültürel faktörlerin Türkiye'nin Batı Balkanlarla olan ticari ilişkileri üzerindeki etkisini, özellikle Kosova örneği üzerinden incelemektir. Bu çalışma, ticari ilişkilerin sadece ekonomik çıkarların ötesindeki derin boyutlarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bulgular, kültürel faktörlerin özellikle dini bağlamlarla bağlantılı olarak önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir; bu etki, hizmet ticareti açısından belirgin iken, mal ticareti söz konusu olduğunda açık bir ilişki ortaya çıkmamaktadır. Ayrıca, turizm sektöründe kültürel unsurlar, özellikle Kosova bağlamında belirgin olan olumlu bir etki eğilimi sergilemektedir. Ayrıca, kültürel ve tarihsel duyarlılık, ticaret ortakları arasında güven inşa etme süreci için daha elverişli bir ortam oluşturabilir. Bu boyutun ötesinde, ticari ilişkiler, ülkeler arasında daha ileri düzeyde entegrasyon ve ekonomik iş birliğini temsil eden yabancı yatırımlar aracılığıyla da güçlendirilebilir. Kısa vadede, doğrudan yabancı yatırım, partner devletler arasındaki ticaret akışlarını azaltabilir; ancak uzun vadede, ekonomik kalkınma ilerledikçe, özellikle sanayi sektöründe olmak üzere diğer sektörlerde ticaretin genişlemesine fırsatlar yaratır. Ticaret ilişkilerini sürdürmeyi veya güçlendirmeyi hedefleyen ülkeler, kültürel bağlar çerçevesinde iş birliğini geliştirmeli ve ilgili azınlık topluluklarını, yani Kosova'daki Türk azınlığını ve Türkiye'deki Arnavut azınlığı, çeşitli kültürel girişimler aracılığıyla doğrudan sürece dahil etmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, uluslararası ticaret, dil, din, Kosova

The Impact of Culture and Its Elements on Trade Relations: The Case of Kosovo and Türkiye

Dr. Neshat Podvorica

Abstract

Cultural and historical factors continue to play a significant role in shaping trade relations, despite the growing dynamism of economic and political determinants. In this context, the trade relations between the Western Balkan countries and Türkiye remain influenced by cultural and historical legacies. The purpose of this paper is to examine, within a temporal framework, the impact of cultural factors on Türkiye's trade relations with the Western Balkans, with particular emphasis on Kosovo. This study seeks to uncover the deeper dimensions of trade relations beyond purely economic interests. The findings suggest that cultural factors exert a significant influence, particularly in connection with religious contexts, especially with regard to trade in services, whereas no clear relationship emerges in the case of goods. Moreover, in the tourism sector, cultural elements demonstrate a positive impact tendency that is particularly evident in the context of Kosovo. Moreover, cultural and historical sensitivity can foster a more favorable environment for building trust between trade partners. Beyond this dimension, trade relations may also be reinforced through foreign investment, representing a more advanced stage of integration and economic cooperation among countries. In the short term, foreign direct investment may reduce trade flows between partner states; however, in the long run, as economic development progresses, it creates opportunities for the expansion of trade across other sectors, particularly within industry. Countries aiming to maintain or strengthen trade relations should advance cooperation within the framework of cultural ties by directly involving the respective minority communities – namely, the Turkish minority in Kosovo and the Albanian minority in Türkiye – through various cultural initiatives.

Keywords: Culture, international trade, language, religion, Kosovo

Aile İçi Dil Politikaları Bağlamında Türkçe'nin Sürdürülmesi: Bosna-Hersek'te Türk-Boşnak Aileler Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Melike Uluçay

Özet

Bu araştırmanın amacı, Bosna-Hersek'te yaşayan Türk-Boşnak ailelerin aile içi dil politikalarını, ebeveyn tutumlarını ve bu politikaların çocukların dil gelişimi ile kimlik algılarına yansımalarını incelemektir. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde desenlenmiştir. Katılımcılar, kartopu örnekleme yöntemiyle belirlenen dokuz Türk-Boşnak aileden oluşmaktadır. Ailelerin bir kısmında anne Türk baba Boşnak, diğerlerinde ise baba Türk anne Boşnak'tır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış; elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen ifadeler kodlanmış, kategoriler altında toplanmış ve temalar oluşturulmuştur. Araştırma bulguları, tüm ailelerin çocuk yetiştirme sürecinde OPOL (One Parent One Language) stratejisini benimsediğini göstermektedir. Bununla birlikte ev içi dil profilleri aileden aileye farklılaşmış; bazı ailelerde Türkçe, bazı ailelerde Boşnakça baskın dil haline gelirken, bazı ailelerde dengeli bir kullanım gözlenmiştir. Ebeveynler çift dilliliği kültürel zenginlik, bilişsel gelişim ve sosyal uyum açısından bir avantaj olarak değerlendirmiştir. Ebeveynlerinin gözünden çocuklar ise çift dilliliği özgüven artırıcı, prestij sağlayıcı ve "havalı" bir özellik olarak algılamaktadır. Türk ebeveynler, Türkçeyi sürdürmeyi kültürel aidiyetin temel bir unsuru ve sorumluluk olarak görmüş; çocukların kimlik algılarının ise Türk, Boşnak veya her iki kimliği kapsayacak şekilde çeşitlendiği belirlenmiştir. Sosyal çevrede Türkçe ve Türklüğün genellikle olumlu bir algıya sahip olduğu, ancak bazı durumlarda dışlanma ve zorbalık gibi olumsuz deneyimlere de yol açtığı görülmüştür. Ailelerin en yaygın kaygısı Türkçeyi unutma endişesi olmuş; bu bağlamda Türkçe öğretmen desteği, seçmeli dersler, kültürel etkinlikler ve devlet desteği ihtiyaç olarak öne çıkmıştır. Sonuç olarak, araştırma bulguları, Bosna-Hersek'te Türk-Boşnak ailelerin dil politikalarının çok boyutlu ve bulundukları toplumsal ve kültürel ortama göre şekillendiğini ortaya koymaktadır. Ailelerin Türkçeyi sürdürme çabalarının, kurumsal destek ve toplumsal farkındalıkla güçlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: aile dil politikası, çift dillilik, kimlik, Türkçe, Bosna-Hersek

Maintaining the Turkish Language in the Context of Family Language Policies: The Case of Turkish–Bosniak Families in Bosnia and Herzegovina

Asst. Prof. Dr. Melike Uluçay

Abstract

The aim of this study is to examine the family language policies of Turkish–Bosnian families living in Bosnia and Herzegovina, parents' attitudes, and the reflections of these policies on children's language development and identity perceptions. The research was designed within the framework of a qualitative approach. The participants consisted of nine Turkish–Bosnian families selected through snowball sampling. In some families, the mother is Turkish and the father is Bosnian, while in others the father is Turkish and the mother is Bosnian. Data were collected through a semi-structured interview form, and the findings were analyzed using content analysis. The interview data were coded, categorized, and organized into themes. The findings indicate that all families adopted the OPOL (One Parent One Language) strategy in the child-rearing process. However, home language profiles varied across families: Turkish was dominant in some, Bosnian in others, while balanced bilingual use was also observed. Parents considered bilingualism an advantage in terms of cultural richness, cognitive development, and social adaptation. Children perceived bilingualism as a source of self-confidence, prestige, and a "cool" feature. Turkish parents regarded maintaining Turkish as both a responsibility and a fundamental component of cultural identity, while children's identity perceptions varied, with some identifying as Turkish, some as Bosnian, and others as both. In the social environment, Turkish and Turkishness were generally perceived positively, though in some cases children faced exclusion and bullying. The most common parental concern was the fear that children might forget Turkish. Accordingly, the need for Turkish language teachers, elective courses, cultural activities, and state support emerged strongly. In conclusion, the research findings reveal that the language policies of Turkish–Bosnian families in Bosnia and Herzegovina are multidimensional and shaped by their social and cultural context. The efforts of families to maintain Turkish need to be reinforced through institutional support and increased societal awareness.

Keywords: family language policy, bilingualism, identity, Turkish, Bosnia and Herzegovina

Balkan'dan Anadolu'ya Hazin Bir Göç/Kaçış Öyküsü: Drina'da Son Gün

Doç. Dr. Musa Demir

Özet

Balkan coğrafyasında 14. yüzyıldan itibaren başlayan Osmanlı varlığı Balkanlar için genel anlamda bir huzur ve barış dönemi olarak adlandırılmaktadır. Osmanlı Devleti, Orhan Gazi döneminden başlayarak II. Murat, Fatih Sultan Mehmet dönemi ve sonraki dönemlerde ve Tanzimat ve Islahat Fermanı yıllarında bölgede yaşayan tüm bölge halklarına ve özellikle de gayrimüslim tebaya karşı son derece Murat, Fatih uygulamalarıyla âdeta dini ve etnik açıdan oldukça karmaşık olan Balkan halklarının güven ve sempatisini kazanmış ve bölgeyi asırlarca adalet ve huzur içinde yönetmiştir. Arşiv belgelerinde Balkan halklarının Osmanlı yönetimine karşı olan bu sempati ve güvenini gösteren çok sayıda teşekkür ve minnettarlık mektubuna/belgesine rastlamak mümkündür. Ancak ne var ki Fransız İnkılabı'nın ortaya çıkardığı milliyetçilik cereyanlarıyla ve Sanayi İnkılabı'nın sömürü politikalarının tetiklemesiyle dünyadaki pek çok yerde olduğu gibi Balkanlar'da da yüzyıllardır süregelen bu barış ortamı 19. yüzyıla beraber yerini etnisite ve din temelli kanlı mücadelelere, kıyımlara bırakmıştır. Bu etkiyle beraber kendilerini bölgenin asli unsuru sayan bazı topluluklar ve milletler özellikle Müslüman Türk halkı üzerinde kıyıcı bir baskı, zulüm ve sindirme politikası izleyerek onları Balkanlardan Anadolu'ya geri göndermeyi amaçlayan bir ideoloji benimsemişlerdir. Böylece söz konusu bölge, yakın tarihte, siyasi karışıklıklar ve bunlara bağlı olarak sürekli acıların yaşandığı kaotik bir coğrafya haline gelmiştir. Bilhassa II. Dünya Savaşı ve sonrasında ortaya çıkan kaotik atmosferde söz konusu coğrafyada yaşayan bütün milletler/topluluklar benzeri az görülmüş zulümler, soykırımlar, acılar yaşamışlardır. Artık etkileri 1990'lı yıllara kadar gelecek olan bu mücadelelerin ve savaşların görünürdeki temel sebepleri ise etnisite ve din olarak kendisini göstermiş ve diğer pek çok sosyal ve tarihi olayda olduğu gibi de sanata ve edebiyata geniş ölçüde yansımıştır. Söz gelimi Balkanlardaki Osmanlı barışının yerini Avusturya işgaliyle beraber kan ve kaosa bırakma sürecini ele alan *Drina Köprüsü* adlı roman, bu bağlamda ilk akla gelenlerdendir ve sembolik bir öneme sahiptir. Bu cümleden olmak üzere Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının önemli isimlerinden şair, yazar ve çevirmen Faik Baysal da 1972'de kaleme aldığı *Drina'da Son Gün* adlı romanında, bir yönüyle kendi aile hikâyesinden ve başka yaşanmışlıklardan da izler taşıyan, bir zorunlu göç ya da daha doğru bir ifadeyle bir "kaçış" öyküsü anlatmaktadır. Eserde, Almanya'nın II. Dünya Savaşı'nda işgal ettiği Yugoslavya'daki iç savaşlar, siyasî karışıklıklar ve katliamlarla birlikte bölgede saygın ve nüfuzlu bir Osmanlı ailesi olan Rıza Selmanoviç ve ailesinin diğer bir kısım Türk ve Müslümanlarla birlikte işgalci Almanların, Sırp Çetniklerin ve Hırvat Ustaşa örgütünün zulüm ve katliamları karşısında Türkiye'ye kaçmak zorunda kalmaları son derece gerçekçi ve trajik sahneler eşliğinde gözler önüne serilmektedir. Bu yazıda söz konusu esere yansıyan bu kaçış öyküsü ve uyandırdığı etkiler, duygular üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Balkan edebiyatı, edebiyatta göç, Faik Baysal, Drina'da Son Gün

A Tragic Story of Migration/Escape from the Balkans to Anatolia: The Last Day on the Drina

Assoc. Prof. Dr. Musa Demir

Abstract

The Ottoman presence in the Balkans, which began in the 14th century, is generally considered a period of peace and tranquility. Beginning with the reign of Orhan Gazi, through the reigns of Murad II, Mehmed the Conqueror, and later, as well as during the Tanzimat and Islahat Edicts, the Ottoman Empire, through its exceptionally fair and tolerant policies toward all the peoples of the region, and especially toward non-Muslim subjects, gained the trust and sympathy of the Balkan peoples, who were quite mixed in religious and ethnic terms, and governed the region with justice and peace for centuries. Numerous letters and documents of gratitude can be found in archival documents demonstrating this sympathy and trust of the Balkan peoples toward Ottoman rule. However, as in many other places around the world, this centuries-long peace in the Balkans gave way in the 19th century to bloody conflicts and massacres based on ethnicity and religion, fueled by the nationalist movements sparked by the French Revolution and the exploitative policies of the Industrial Revolution. Under this influence, some communities and nations that considered themselves the region's essential element adopted an ideology aimed at driving them back from the Balkans to Anatolia, implementing a brutal policy of oppression, cruelty, and intimidation, particularly against the Muslim Turkish population. Thus, the region in question has become a chaotic geography, experiencing political turmoil and the resulting constant suffering in recent history. In particular, in the chaotic atmosphere that emerged during and after World War II, all nations and communities living in this region experienced unprecedented oppression, genocide, and suffering. The apparent root causes of these struggles and wars, whose aftereffects would continue into the 1990s, manifested themselves as ethnicity and religion, and, like many other social and historical events, were widely reflected in art and literature. For example, the novel "The Bridge on the Drina," which depicts the process by which Ottoman peace in the Balkans gave way to bloodshed and chaos following the Austrian occupation, is one that first comes to mind in this context and holds symbolic significance. In this context, poet, writer, and translator Faik Baysal, one of the most important figures in Turkish literature during the Republican era, tells a story of forced migration, or more accurately, an "escape," in his 1972 novel "Last Day on the Drina," which bears traces in part of his own family history and other experiences. The work portrays, through profoundly realistic and tragic scenes, the civil wars, political turmoil, and massacres in Yugoslavia, which Germany occupied during World War II, and the forced flight of Rıza Selmanović and his family, a respected and influential Ottoman family in the region, to Turkey, along with other Turks and Muslims, to the oppression and massacres perpetrated by the occupying Germans, Serbian Chetniks, and Croatian Ustaše. This article examines this story of escape, reflected in the work, and the impact and emotions it evoked.

Keywords: Balkan literature, migration in literature, Faik Baysal, Last Day on the Drina

Luan Starova'nın Eserlerinde Göç Bağlamında Yeni bir Vatan Kurma Hayâli: "Ervehe" Roman Örneği

Doç. Dr. Seyhan Murtezan İbrahimi

Özet

Göç olgusu, tarihsel süreçler ve kültürel dönüşümler bağlamında, Balkanlar ve göç edebiyatı çerçevesinde önemli bir araştırma alanı oluşturur. Balkanlar, coğrafi konumu ve tarihsel dinamikleri nedeniyle çeşitli göç hareketlerine sahne olmuş, etnik ve dini toplulukların etkileşimini ve kimlik oluşumunu şekillendirmiştir. Bu göçler, savaşlar, siyasi çatışmalar veya ekonomik sebeplerle zorunlu veya gönüllü biçimde gerçekleşmiş olup, bölgenin demografik yapısında derin izler bırakmıştır. Toplumsal hayatın bir parçası olan göç birçok bilimsel alanın bileşeni olduğu gibi edebiyatta da kendine yer edinmiştir. Göç üzerine yazılan eserlerde yazarlar, göç deneyimlerinin bireysel ve kolektif boyutlarını yansıtmıştır. Göç birçok açıdan ele alınırken, bu tehlikeli yolculuğu deneyimleyen kadınların yaşadıkları da romanlarda sarsıcı bir dille ele alınmıştır. Göç sürecinde kadının konumu, tarihsel ve sosyolojik açıdan incelendiğinde, göç eden kadınların toplumsal rolleri, kimlik arayışları ve kültürel uyum süreçleri önemli bir odak noktasını teşkil etmiştir. Göçmen kadınların yaşadığı zorluklar, aidiyet ve yabancılaşma temaları ön plana çıkarken, kadının yeni bir vatan kurma hayâli edebi anlatımla derinlemesine ele alınmıştır.

Arnavutluk doğumlu, zorunlu göçle Kuzey Makedonya'ya göç eden Luan Starova'nın *Ervehe* romanındaki kadının konumu bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Starova, ailesinin sürgün hikâyesini anlattığı *Balkan Destanı*'nı oluşturan romanlarının tamamında baş kahraman olarak karşımıza 'baba' figürünü çıkarırken bu eserde göçün zorluklarını kadını merkeze alarak kaleme almıştır. Eserde, ataerkil toplumsal düzen içinde 'anne' ve 'eş' olarak karşımıza çıkan Ervehe maruz kaldığı göçle birlikte zorluklar, kimlik kargaşası, yabancılaşma, aileyi birarada tutma ve aidiyet çatışmalarına nasıl göğüs gerdikleri ele alınmaktadır. Çalışma nitel araştırma- doküman inceleme yönteminin içerik analizi ve eleştirel söylem tekniklerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, göç, kadın göçmen, kimlik, aidiyet

The Dream of Establishing a New Homeland in the Context of Migration in Luan Starova's Works: The Case of the Novel *Ervehe*

Assoc. Prof. Dr. Seyhan Murtezan Ibrahim

Abstract

The phenomenon of migration, within the framework of historical processes and cultural transformations, constitutes a significant field of inquiry in the context of the Balkans and migration literature. Due to its geographical location and historical dynamics, the Balkans have hosted numerous migration movements, shaping the interactions among ethnic and religious communities and influencing identity formation. These migrations, driven by wars, political conflicts, or economic reasons, have occurred both involuntarily and voluntarily, leaving profound marks on the region's demographic structure. Migration, as a core aspect of social life, is not only a component of various scientific disciplines but also a prominent theme in literature. Writers reflecting on migration have depicted both individual and collective experiences associated with this phenomenon. While migration is examined from multiple perspectives, the experiences of women undertaking this perilous journey have been poignantly portrayed in novels. Analyzing the position of women within the migration process, both from a historical and sociological standpoint, reveals that women's social roles, identity quests, and processes of cultural adaptation constitute key focal points. The hardships faced by migrant women, themes of belonging and alienation, and their dreams of establishing a new homeland are explored in depth through literary representations.

The focus of this study is on the position of women in Luan Starova's novel *Ervehe*, who was born in Albania and migrated involuntarily to North Macedonia. While Starova, in all his novels comprising the *Balkan Epic*, positions the 'father' figure as the main protagonist—whose family's exile narrative he recounts—this particular work centers on women, exploring the difficulties of migration through their experiences. Within the work, *Ervehe*, depicted as a woman who appears as 'mother' and 'wife' within an patriarchal social order, endures hardships, identity crises, alienation, and struggles to maintain family unity and address issues of belonging caused by migration. This study employs qualitative research methods, including document analysis and critical discourse analysis, aligned with content analysis techniques.

Keywords: Balkans, migration, female migrant, identity, belonging

Transnational Memory and the Role of Homeland Nostalgia in Semezdin Mehmedinović's Memoir, *My Heart*

Prof. Dr. Ali Güneş

Abstract

This paper analyses Semezdin Mehmedinović's memoir, *My Heart*, to examine the complex relationship between transnational memory, nostalgia, and identity among Bosnian expatriates in America following the 1992-1995 civil war. The study argues that the protagonist's fragmented memories and photographic traces of his homeland are not merely passive recollections but an active, subverting force that shapes and fragments his identity in exile. Unlike conventional immigrant narratives that idealize the homeland, *My Heart* resists sentimentalization, instead portraying memory as a site of psychological tension and obsession where the past is simultaneously cherished, lamented, and questioned. Mehmedinović's nonlinear narrative structure and hybrid form are presented as reflections of the disconnected consciousness of a displaced individual, a theme relevant to diaspora communities worldwide. The paper posits that the interplay between memory and nostalgia challenges a monolithic sense of belonging, instead depicting identity as an ongoing negotiation between love for the homeland, the inherited trauma of war, and the alienating realities of exile. By placing *My Heart* within the broader discourse of post-war diaspora literature, this analysis highlights how the novel complicates the immigrant narrative, offering a nuanced representation of politically charged nostalgia. The paper identifies three key strategies the author employs to preserve his connection to Bosnia and maintain hope for a future return: constant recalling of memories, incessant storytelling, and the use of his native language. These strategies are not merely coping mechanisms but forms of psychic resilience that combat identity loss, the forgetting of the homeland, and the traumatic impact of war. Ultimately, this paper argues that *My Heart* demonstrates how transnational memory and nostalgia serve as a shattered lens through which displacement is continuously interpreted and reinterpreted, forming a crucial bridge to the past while simultaneously reflecting a fractured present.

Keywords: Transnational memory, Nostalgia, Diaspora identity, War Trauma, Displacement, Fragmented narrative, Bosnian American literature

Semezdin Mehmedinoviç'in Kalbim Adlı Anı Kitabında Ulusaşırı Bellek ve Anayurt Hasretinin Rolü

Prof. Dr. Ali Güneş

Özet

Bu makale, 1992-1995 Bosna iç savaşı sonra Amerika'ya göç etmek zorunda kalan Boşnak yazar Semezdin Mehmedinoviç'in *Kalbim (My Heart)* adlı yarı otobiyografik romanında ülkeden çok uzaklarda yaşamasına rağmen anıların ve vatan hasretinin kimlik üzerindeki kalıcı etkisini, bu etkinin kimliği sürekli olarak nasıl aşındırdığını ve yerle bir ettiğini incelemektedir. Bu bağlamda makale, Mehmedinoviç'in bölüm pörçük olmuş anılarını, şiirsel yansımaları ve savaşın fotografik izleri aracılığıyla Bosna'yı nasıl sürekli olarak zihninde yeniden canlandırıldığını irdelemektedir. Yazarın anıları, eserde pasif olarak durmanın ötesinde aktif olarak sürekli olarak kimliği darmadağın olmaktan koruyan bir güç olarak durmaktadır. Vatani her zaman idealize eden geleneksel göçmen anlatılarının aksine, roman anıları duygusallaştırmayıp bireyin kendi iç aleminde ve zihin dünyasında daima canlı tutarak geçmiş ile gelecek arasında gidip gelen bir çatışma alanına dönüştürür. Makale, romanın derinlemesine metin analizi yaparak Mehmedinoviç'in doğrusal olmayan (non-linear)) anlatı yapısının ve hibrid biçimini, yurdundan edilmiş Bosnalı göçmen bir diaspora bilincinin karmaşık yapısını nasıl yansıttığını ele almaktadır. Roman, anavatana yeniden kavuşma arzusu ve nostaljisini aidiyet ve aidiyetsizlik duygusunu tek düze yansıtmaya yerine kimliği, savaştan miras kalan travma ile Amerika'daki sürgünün yabancılaştırıcı gerçeklikleri arasında süregelen bir müzakere olarak tasvir ediyor. Ayrıca makale, yazarın romanını savaş sonrası diaspora edebiyatı üzerine daha geniş söylemlerin içine yerleştirerek göçmen ve diaspora anlatıyı nasıl daha karmaşıktırdığını ve anavatana duyulan derin kişisel ve politik olarak yükselen nostaljinin incelikli bir temsilini nasıl sunduğunu vurguluyor. Sonuç olarak, makale yarı otobiyografik bir eser olan *Kalbim (My Heart)* adlı romanın anavatandan çok uzaklarda bile olsa yaşanmışlıkların, travmaların, anıların geçmiş ile gelecek arasında bir köprü oluşturma yerine yurdundan edilmenin bilinç altında ve zihin dünyasında oluşturduğu yıkıcı travmanın sürekli olarak nasıl canlandırıldığı, yorumlandığı ve tekrar tekrar yorumlandığı bir mercek, bir platforma dönüştüğünü tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ulus ötesi Anı, Nostalji, Diaspora Kimliği, Savaş Travması, Yerinden Edilme, Parçalanmış Anlatı, Boşnak-Amerikan Edebiyatı

Balkanlarda Türkçe Eğitimi Bağlamında İki Dillilik Üzerine Yapılan Çalışmalara Yönelik Bir Değerlendirme

Güler Özyürek

Özet

Balkanlar, tarih boyunca farklı etnik, dilsel ve kültürel toplulukların bir arada yaşadığı ve bunun sonucunda çok dillilik ve iki dillilik olgusunun yaygın bir şekilde görüldüğü bir bölgedir. Osmanlı İmparatorluğunun hâkimiyetinden itibaren Türkçe, bölgedeki birçok topluluk için önemli bir iletişim dili hâline gelmiştir. Günümüzde Balkanlarda yaşayan Türkler, Türkçeyi bölgede yaşatmaya devam etmektedir. Bu durum Balkanlarda Türkçe eğitimi üzerine pek çok çalışma yapılmasına neden olmuştur. Balkanlarda Türkçe eğitiminin gelişimi ve sorunları bu çalışmalarda sıklıkla ele alınan konulardır. Mevcut araştırmada Balkanlar Türkçe eğitimi bağlamında iki dillilik üzerine yapılan çalışmaları incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. 2000–2025 yılları arasında Balkanlarda iki dillilik üzerine yapılan çalışmalar doküman inceleme yöntemi ile toplanmıştır. Veri toplama sürecinde YÖK-TEZ, DergiPark ve Google Scholar gibi veri tabanlarında “Balkanlar”, “Türkçe”, “iki dillilik” anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi ile 2000–2025 yılları arasında Balkanlarda iki dillilik üzerine yapılan araştırmalar yıllara, türe ve ülkelere göre dağılımı, konuları ve yöntemleri bakımından değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda Balkanlarda iki dillilik üzerine yapılan çalışmaların sayısının Avrupa’da iki dillilik üzerine yapılan çalışmalara göre oldukça az olduğu görülmüştür. Nitekim yalnızca 12 çalışmada doğrudan Balkanlarda iki dillilik olgusunun konu edildiği belirlenmiştir. Bu çalışmaların çoğunun makale ve lisansüstü tezlerden oluştuğu tespit edilmiştir. Çalışmalarda en çok nitel araştırma yönteminin kullanıldığı görülmüştür. Çalışmaların örneklem bakımından çoğunlukla Yunanistan, Kuzey Makedonya, Romanya ve Bulgaristan’ın tercih edilmiş olması da araştırmanın dikkat çeken diğer bir sonucudur. Araştırmanın sonuçları, Balkanlarda iki dillilik üzerine yapılan çalışmaların sayısı artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda araştırmacıların Balkanlarda yaşayan Türk çocuklarının iki dillilik gelişimleri hakkında daha fazla çalışma yapmalarına destek olunmalıdır.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, Türkçe eğitimi, iki dillilik

An Evaluation of Studies on Bilingualism in the Context of Turkish Language Education in the Balkans

Güler Özyürek

Abstract

The Balkans have historically been home to diverse ethnic, linguistic, and cultural communities, resulting in the widespread presence of multilingualism and bilingualism. Since the Ottoman Empire's rule, Turkish has become an important language of communication for many communities in the region. Today, Turks living in the Balkans continue to maintain the Turkish language. This situation has led to a considerable number of studies on Turkish language education in the Balkans. The development and challenges of Turkish language education are frequently addressed in these studies. The present study aims to examine research conducted on bilingualism within the context of Turkish language education in the Balkans. For this purpose, a qualitative research design was employed. Studies on bilingualism in the Balkans conducted between 2000 and 2025 were collected through document analysis. During the data collection process, databases such as YÖKTEZ, DergiPark, and Google Scholar were searched using keywords including "Balkans," "Turkish," and "bilingualism." Content analysis was used in the analysis of the data. Through content analysis, studies on bilingualism in the Balkans between 2000 and 2025 were evaluated in terms of their distribution by year, type, and country, as well as their topics and methodologies. The findings revealed that the number of studies on bilingualism in the Balkans is quite limited compared to those on bilingualism in Europe. Indeed, only 12 studies were identified that directly focused on bilingualism in the Balkans. It was found that most of these studies consisted of journal articles and postgraduate theses. Furthermore, qualitative research methods were predominantly employed. Another noteworthy finding was that Greece, North Macedonia, Romania, and Bulgaria were the most frequently chosen countries in terms of study samples. The results of the study indicate the need to increase the number of studies on bilingualism in the Balkans. In this regard, more research should be encouraged on the bilingual development of Turkish children living in the Balkans.

Keywords: Balkans, Turkish language education, bilingualism

Türkoloji Bağlamında Söz Varlığı Geliştirmeye Yönelik Chatbot Tasarımı: ADDIE Modeli Çerçevesinde Bir İhtiyaç Analizi

Dr. Veysel Bilal Arslankara

Özet

Dijitalleşme çağında öğrencilerin söz varlığı giderek daralmakta, bu durum hem dil becerilerini hem de kültürel aktarımı olumsuz yönde etkilemektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılan Öğrencilerin Söz Varlığının Tespiti, Geliştirilmesi ve İzlenmesi Projesi bu soruna çözüm üretmeyi amaçlarken, öğretim süreçlerinde yapay zekâ ve dijital teknolojilerin daha etkin kullanımı yeni fırsatları beraberinde getirmektedir. Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye yönelik bir chatbot tasarımı için ihtiyaç analizini ortaya koymak ve bu süreci sistematik bir çerçeveye oturtmaktır. Bu çalışma, Türkoloji bağlamında ele alınmış olup söz varlığının yalnızca dil öğrenimi değil aynı zamanda kültürel kimlik, toplumsal aidiyet ve edebi miras açısından da önem taşıdığı ifade edilmiştir. Araştırma, ADDIE modelinin “Analysis (Analiz)” basamağı temel alınarak kurgulanmış olup ayrıca ASSURE modeli öğrencilerin özellikleri ve medya/araç seçimi boyutunda, Kaufman’ın ihtiyaç değerlendirme yaklaşımı ise mikro (öğrenci), mezzo (öğretmen/okul) ve makro (Türkoloji/kültür) düzeylerde ihtiyaçların belirlenmesinde kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde öğretmen ve öğrenci görüşmeleri, kısa anketler ve ders kitapları ile mevcut söz varlığı listelerinin doküman analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenerek, chatbot’un sahip olması gereken işlevlere ilişkin ihtiyaçlar ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgular, öğrencilerin günlük dilde sınırlı söz varlığı kullandığını, özellikle deyim ve atasözü gibi kültürel öğelerde eksiklik yaşadıklarını ve öğretmenlerin ise söz varlığını geliştirmeye yönelik dijital araçların yetersizliğine dikkat çektiklerini göstermektedir. Çalışma sonucunda sunulan ihtiyaç analizi çıktıları, öğrenci seviyesine uygun kelime önerileri, anlık geri bildirim, kültürel içerik entegrasyonu ve öğrenci gelişimini izleme raporları gibi işlevleri içermektedir. Bu çalışma ile söz varlığının zenginleştirilmesine yönelik geleneksel yaklaşımlara yenilikçi bir dijital açılım sunmak amaçlanmış olup Türkoloji, eğitim teknolojileri ve dil öğretimi disiplinlerini kesiştirerek hem teorik hem de uygulamaya dönük bir katkı ortaya koyulmuştur. Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığı’nın yürüttüğü söz varlığı projesine teknolojik bir perspektif kazandırılarak sürdürülebilirlik ve kalıcılık açısından önemli bir model önerisi sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Söz Varlığı, Chatbot, İhtiyaç Analizi, ADDIE Modeli, Türkoloji

Designing a Chatbot for Vocabulary Development in the Context of Turcology: A Needs Analysis within the Framework of the ADDIE Model

Dr. Veysel Bilal Arslankara

Abstract

In the digital age, students' vocabulary is gradually shrinking, which negatively affects both their language skills and cultural transmission. The project initiated by the Ministry of National Education, entitled "The Project for the Determination, Development and Monitoring of Students' Vocabulary," aims to address this problem, while the more effective use of artificial intelligence and digital technologies in teaching processes offers new opportunities. The purpose of this study is to conduct a needs analysis for the design of a chatbot aimed at developing students' vocabulary and to place this process within a systematic framework. The study is discussed in the context of Turcology, emphasizing that vocabulary is not only related to language learning but also to cultural identity, social belonging, and literary heritage. The research was designed based on the Analysis phase of the ADDIE model, while the ASSURE model was used to evaluate student characteristics and media/tool selection, and Kaufman's needs assessment approach was applied at the micro (student), mezzo (teacher/school), and macro (Turcology/culture) levels. Data collection included teacher and student interviews, short surveys, and document analysis of textbooks and existing vocabulary lists. The data obtained were analyzed through content analysis, and the needs related to the functions a chatbot should have were systematically revealed. The findings indicate that students use limited vocabulary in daily language, particularly lacking in cultural elements such as idioms and proverbs, while teachers emphasize the inadequacy of digital tools to support vocabulary development. The proposed design includes functions such as level-appropriate word suggestions, instant feedback, integration of cultural content, and progress monitoring reports. This study aims to provide an innovative digital perspective to traditional approaches for enriching vocabulary, combining the disciplines of Turcology, educational technologies, and language teaching to make both theoretical and practical contributions. Furthermore, by offering a technological perspective to the Ministry of National Education's vocabulary project, it presents a significant model proposal in terms of sustainability and permanence.

Keywords: Vocabulary, Chatbot, Needs Analysis, ADDIE Model, Turcology

Bosna-Hersek'teki Soyadlarında Göçün İzleri Olarak Türk Menşeli Etnik Yapı Adları ve Etnonimler

Dr. Öğr. Üyesi Dženana Bračković

Özet

Bir bireyin kimliğinin değişmez ve kalıtsal bir işareti olan soyadı, genellikle atalarının kökeni, sosyal rolü, mesleği, coğrafi alanı veya etnik kökeni hakkında zengin bir bilgi seti içerir. Çeşitli soyad türleri arasında, etnonimlerden, halk adlarından, etnik veya bölgesel gruplardan türetilenler, onomastik ve göç bağlamında özellikle ilgi çekici bir kategoriyi temsil eder. Bu soyadlar, taşıyıcının gerçek etnik kökenini gösterebileceği gibi, algılanan aidiyeti, görsel veya kültürel özellikleri, yabancı kökleri, dili, gelenekleri ve hatta belirli uluslarla ilişkili bir mesleği de gösterebilir. Bu anlamda, tarihsel göçlerin, kültürel temasların ve kimlik dönüşüm süreçlerinin incelenmesinde değerli bir kaynağırlar. Farklı ulusların soyadı sistemlerinde ortaya çıkmaları, çok katmanlı ve uzun vadeli toplumsal hareketlerin- savaşlar, ticaret göçü, diplomatik bağlar, kölelik veya ekonomik göç- sonucudur. Bu çalışma, Bosna-Hersek'te etnonimlerden oluşan Türkçe kökenli soyadlarının incelenmesini ele almakta ve bu soyadların anlamlarını, kökenlerini ve Osmanlı döneminde Bosna-Hersek'teki göçlerin ve etnik temasların izleri olarak işlevlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Odak noktası, ulusal, etnik ve bölgesel adlardan türetilen soyadlarıdır. Bu tür soyadları genellikle ataların kökenini, etnik kökenlerini, coğrafi kökenlerini veya Osmanlı idari ve askeri yapısındaki işlevlerini yansıtır. Onomastik materyalin analiziyle, etnonimlerden oluşan soyadlarının göç akışlarının, sosyal rollerin ve kültürel entegrasyonun değerli dilbilimsel ve tarihsel göstergelerini temsil ettiği gösterilmiştir.

Çalışma, onomastik analiz, tarihsel kaynaklar, arşiv belgeleri ve etnografik verileri içeren disiplinlerarası bir yaklaşıma dayanmaktadır. Özellikle Osmanlı yönetimi döneminde birçok etnik grubun asker, idari personel, zanaatkâr veya mülteci olarak Balkanlar'a göç ettiği ve bugün hala varlığını sürdüren soyadları biçiminde izler bıraktığı vurgulanmaktadır. Etnonim kökenli soyadları, Bosna-Hersek nüfusunun çok katmanlı kimliğinin bir kanıtı ve kolektif hafızasının bir parçası olarak görülmektedir. Araştırma sonuçları, etnonim kökenli soyadlarının yalnızca Türk egemenliğinin dilsel kalıntıları değil, aynı zamanda karmaşık göç ve entegrasyon süreçlerinin de göstergesi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, yüzyıllar boyunca kültürel değişim ve tarihsel çalkantılar bağlamında şekillenen Bosna-Hersek nüfusunun çok katmanlı kimliğine de tanıklık etmektedirler. Dolayısıyla soyadları, günlük yaşam tarihinin ve yerel toplulukların kolektif hafızasının incelenmesinde değerli bir araç teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: soyadları, ad bilimi, antropoloji, etnonim, Türkçe, Boşnakça, göç

Turkic-Origin Ethnic Structure Names and Ethnonyms as Traces of Migration in Surnames in Bosnia and Herzegovina

Asst. Prof. Dr. Dženana Bračković

Abstract

A surname, as a stable and hereditary marker of individual identity, often contains rich information regarding one's ancestry, social role, profession, geographic origin, or ethnic background. Among the various types of surnames, those derived from ethnonyms, names of peoples, and ethnic or regional groups represent a particularly intriguing category within the fields of onomastics and migration studies. These surnames may reflect not only the bearer's actual ethnic origin but also perceived affiliation, visual or cultural characteristics, foreign roots, language, traditions, or even professions associated with specific nations. In this regard, they serve as valuable sources for exploring historical migrations, cultural contacts, and processes of identity transformation. Their emergence in the surname systems of different nations is often the result of multilayered and long-term social movements—such as wars, trade-related migration, diplomatic ties, slavery, or economic displacement.

This study focuses on the analysis of Turkish-origin surnames in Bosnia and Herzegovina that are derived from ethnonyms, aiming to explore their meanings, origins, and functions as traces of migration and ethnic contact during the Ottoman era. The main focus is on surnames formed from national, ethnic, and regional names. Such surnames typically reflect the ancestral origin, ethnicity, geographic background, or roles within the Ottoman administrative and military structures. Through the analysis of onomastic material, the study demonstrates that surnames derived from ethnonyms serve as valuable linguistic and historical indicators of migration flows, social roles, and cultural integration.

The research adopts an interdisciplinary approach, incorporating onomastic analysis, historical sources, archival documents, and ethnographic data. It particularly emphasizes that during the period of Ottoman rule, various ethnic groups migrated to the Balkans as soldiers, administrative personnel, artisans, or refugees, leaving behind linguistic traces that persist today in the form of surnames. Ethnonym-derived surnames are regarded as evidence of the multilayered identity of the Bosnian population and as integral components of its collective memory. The findings indicate that such surnames are not only linguistic remnants of Turkish rule but also markers of complex processes of migration and integration. Moreover, they testify to the diverse identity of the population of Bosnia and Herzegovina, shaped over centuries through cultural exchange and historical upheavals. As such, surnames constitute a valuable tool in examining the social history of everyday life and the collective memory of local communities.

Keywords: surnames, onomastics, anthropology, ethnonym, Turkish, Bosnian, migration

Bir Anahtar, Bin Umut: Kumru ve Kikiça Adlı Resimli Çocuk Kitabında Balkan Göçü

Prof. Dr. Yasin Mahmut Yakar& Tuğba Okumuş Arslan

Özet

İnsanlık tarihi, bireylerin ve toplulukların yaşamını derinden etkileyen, izleri nesiller boyu süren olaylarla doludur. Bu olayların en yıkıcı olanlarından biri ise şüphesiz zorla göçtür. Tarihinin farklı dönemlerinde göç etmek durumunda kalmış olan Türk milletinin yaşadığı son büyük kitlesel göç, Balkan göçüdür. Bu göç sonucunda 1 milyonu aşkın soydaşımız Türkiye'ye göç edip yerleşmiştir. Bu denli büyük bir nüfus hareketine sebep olan Balkan göçü toplumsal hafızada da derin izler bırakmıştır. Ancak Balkan göçünün toplumsal hafızada bıraktığı bu derin iz edebiyata özellikle de çocuk edebiyatına aynı ölçüde etki etmemiştir. Balkan göçünü konu alan çocuk kitabı sayısı son derece sınırlıdır. Buradan hareketle çalışmada Balkan göçünü anlatan Kumru ve Kikiça adlı resimli çocuk kitabı incelenmiştir. Çocuk kitapları hem metinsel içerik hem de görsel içerik bakımından çocuğun kişilik ve karakter gelişiminde büyük rol oynamaktadır. Kumru ve Kikiça adlı eserin çocuk okura Balkan göçüyle ilgili hangi iletileri metinsel ve görsel olarak nasıl sunduğu bu bağlamda önem taşımaktadır. Bu çerçevede incelemede "Kumru ve Kikiça adlı resimli çocuk kitabında Balkan göçüne ilişkin yazılı ve görsel unsurlar nelerdir?" sorusunun cevabı aranmıştır. Çalışmada nitel gelenekten yararlanılmış, çok biçimli (multimodal) desen kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analize tabi tutulmuş ve eserdeki görseller 'anahtar' metaforu üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda Kumru ve Kikiça adlı resimli çocuk kitabının Türk milletinin ortak hafızasında yer etmiş Balkan göçü ve bu göçün oluşturduğu travmayı çocuk okura uygun bir dil ve üslupla anlattığı hem metin hem de görseller yoluyla çocuk okura olumlu iletiler (vefa, güven, arkadaşlık, empati gibi) sunarak onu geçmişten kopmadan hayata hazırlayıcı bir yolu benimsediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Balkan göçü, anahtar metaforu, çocuk kitabı

A Key, a Thousand Hopes: The Balkan Migration in the Picture Book *Kumru ve Kikiça*

Prof. Dr. Yasin Mahmut Yakar & Tuğba Okumuş Arslan

Abstract

Human history is filled with events that profoundly affect the lives of individuals and communities, leaving traces that endure for generations. Among the most devastating of these events is forced migration. One of the most significant mass migrations experienced by the Turkish nation, which has undergone migration at various points in its history, is the Balkan migration. As a result of this migration, more than one million people of Turkish descent migrated to and settled in Turkey. This large-scale population movement left deep marks in the collective memory of society. However, despite its impact on social memory, the Balkan migration has not been equally reflected in literature, particularly in children's literature. The number of children's books dealing with the Balkan migration remains very limited.

Based on this observation, the present study examines the picture book *Kumru ve Kikiça*, which portrays the Balkan migration. Children's books play a significant role in the development of a child's personality and character, both through their textual and visual content. In this context, the study explores the messages the book conveys to young readers about the Balkan migration, and how these messages are presented both textually and visually. The central research question is: "What textual and visual elements related to the Balkan migration are present in the picture book *Kumru ve Kikiça*?"

The study adopts a qualitative approach and utilizes a multimodal design. The collected data were subjected to descriptive analysis, and the visuals in the book were examined through the lens of the "key" metaphor. The findings reveal that *Kumru ve Kikiça* communicates the trauma and memory of the Balkan migration—an event deeply embedded in the collective memory of the Turkish nation—through language and imagery appropriate for young readers. The book offers positive messages (such as loyalty, trust, friendship, and empathy) and embraces a narrative that prepares children for life without detaching them from the past.

Keywords: Balkan migration, key metaphor, children's literature

The Economic Footprint of Migration: An Econometric Analysis of Remittance Flows and Regional Development in the Balkans

Asst. Prof. Dr. Ardita Bylo

Abstract

Migration is a defining force in the Balkan region, and the financial remittances it generates represent one of its most significant economic legacies. This study provides a comprehensive econometric analysis of the macroeconomic impact of personal remittances on key development indicators across seven Balkan economies—Albania, Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Montenegro, North Macedonia, Serbia, and Türkiye—during the period 2009 to 2023. To capture the multifaceted nature of this impact, the research estimates three distinct empirical models, examining the relationship between remittance inflows and critical outcome variables such as the economic output, measured by the GDP per capita; household welfare, proxied by the growth in consumption expenditure per capita; and productive capacity, indicated by the share of gross capital formation in GDP.

The methodology employs a Random-Effects Generalized Least Squares (GLS) regression estimator with Driscoll-Kraay standard errors, a robust approach that controls for common panel data issues such as cross-sectional dependence and heteroskedasticity. The models incorporate essential control variables, including foreign direct investment, trade openness, unemployment, human capital, and dummy variables to isolate the effects of the COVID-19 pandemic.

The results unveil a complex and somewhat paradoxical economic footprint. A significant finding is a negative relationship between remittances and GDP per capita, suggesting that these inflows may be symptomatic of deeper structural economic weaknesses. Furthermore, while coefficients are positive, remittances demonstrate no statistically significant effect on stimulating either household consumption growth or productive investment at the aggregate level. This indicates that their primary role in the Balkan context is that of a social buffer and a mechanism for household resilience, rather than a catalyst for transformative, productivity-led growth. The study concludes that policymakers must look beyond the passive reception of these flows and develop sophisticated financial instruments and economic strategies to actively channel remittances into productive investments to unlock their full developmental potential.

Keywords: Migration, Remittances, Economic Development, Balkans, Panel Data

Göçün Ekonomik Ayak İzi: Balkanlar'da Döviz Havalesi Akışları ve Bölgesel Kalkınma Üzerine Ekonometrik Bir Analiz

Dr. Öğr. Üyesi Ardita Bylo

Özet

Göç, Balkan bölgesinde belirleyici bir olgudur ve bu olgunun yarattığı mali havaleler, bölgenin en önemli ekonomik miraslarından birini temsil etmektedir. Bu çalışma, 2009–2023 döneminde yedi Balkan ekonomisi — Arnavutluk, Bosna-Hersek, Kosova, Karadağ, Kuzey Makedonya, Sırbistan ve Türkiye — için kişisel döviz havalelerinin temel kalkınma göstergeleri üzerindeki makroekonomik etkisini kapsamlı bir ekonometrik analizle incelemektedir. Bu etkinin çok boyutlu doğasını ortaya koymak amacıyla araştırma, üç ayrı ampirik model tahmin ederek döviz havalesi girişleri ile şu temel sonuç değişkenleri arasındaki ilişkiyi analiz etmektedir: kişi başına düşen gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) ile ölçülen ekonomik çıktı, kişi başına tüketim harcamalarındaki artışla temsil edilen hane refahı ve GSYH içindeki brüt sabit sermaye oluşumu payı ile ifade edilen üretim kapasitesi.

Metodoloji, kesitsel bağımlılık ve değişen varyans (heteroskedastisite) gibi panel veri analizinde sıkça karşılaşılan sorunları kontrol altına alan sağlam bir yaklaşım olan Driscoll–Kraay standart hatalarıyla birlikte Rastgele Etkiler Genelleştirilmiş En Küçük Kareler (GLS) tahmincisini kullanmaktadır. Modellerde ayrıca doğrudan yabancı yatırım, dışa açıklık, işsizlik, beşerî sermaye ve COVID-19 pandemisinin etkilerini izole etmek amacıyla kukla değişkenler gibi temel kontrol değişkenleri yer almaktadır.

Elde edilen bulgular, karmaşık ve kısmen paradoksal bir ekonomik tabloyu ortaya koymaktadır. Önemli bir bulgu, döviz havaleleri ile kişi başına düşen GSYH arasında negatif bir ilişkinin varlığıdır; bu durum, söz konusu akışların daha derin yapısal ekonomik zayıflıkların bir göstergesi olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca katsayılar pozitif olmakla birlikte, döviz havalelerinin ne hane halkı tüketim artışını ne de üretken yatırımları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde teşvik ettiği görülmüştür. Bu sonuç, havalelerin Balkan bağlamında esas olarak bir sosyal tampon işlevi gördüğünü ve hane halkı direncini desteklediğini, ancak üretkenliğe dayalı dönüşümsel bir büyümenin tetikleyicisi olmadığını göstermektedir. Çalışma, politika yapımcıların bu akışların pasif alıcısı olmanın ötesine geçmeleri gerektiğini; döviz havalelerini üretken yatırımlara yönlendirecek yenilikçi finansal araçlar ve ekonomik stratejiler geliştirmeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Döviz Havaleleri, Ekonomik Kalkınma, Balkanlar, Panel Veri

Kuzey Makedonya'da Divan Edebiyatı Hakkında Yapılan Akademik Çalışmalar Dün Bugün ve Yarın

Dr. Öğr. Üyesi Melek Nuredini

Özet

Bu çalışma, Kuzey Makedonya'da Divan edebiyatı alanında gerçekleştirilen akademik araştırmaların tarihsel gelişimini, mevcut durumunu ve geleceğe yönelik eğilimlerini kronolojik ve bütüncül bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle Üsküp, Tetova ve İştıp gibi önemli kültür ve eğitim merkezlerinde faaliyet gösteren yükseköğretim kurumlarında yürütülen Türkoloji ve edebiyat araştırmaları bu incelemenin temelini oluşturmaktadır. Çalışmada, Divan edebiyatına dair hazırlanmış lisansüstü tezler, akademik makaleler, bilimsel bildiriler ve monografiler ayrıntılı olarak değerlendirilmiş, aynı zamanda Türkiye'de eğitim almış ve çalışmalarını bu alana yönlendirmiş Kuzey Makedonyalı araştırmacıların katkıları da kapsam içine alınmıştır. Bu sayede, söz konusu akademik üretim yalnızca yerel bağlamda değil, aynı zamanda bölgesel, uluslararası ve diasporik düzeyde de görünür hale getirilmiştir. Araştırmacının temel amacı, Divan edebiyatına yönelik akademik ilginin Kuzey Makedonya'da hangi aşamalardan geçtiğini ortaya koymak, bu ilginin tarihsel süreç içinde hangi eğilimlerle şekillendiğini göstermek ve gelecekte nasıl yönelimler kazanabileceğini tartışmaktır. Bu çerçevede, erken dönem çalışmalar ile günümüzde yürütülen araştırmalar ele alınmış, süreklilik ile değişim arasındaki ilişki özellikle vurgulanmıştır. Ayrıca çağdaş bilimsel yöntemlerin kullanımı, disiplinler arası yaklaşımların çeşitliliği, karşılaştırmalı edebiyat perspektifinin sunduğu imkânlar ve Balkanlardaki çokkültürlü yapının sağladığı zenginlikler üzerinde durulmuştur. Erken dönem akademik çalışmalar ile günümüzde yürütülen araştırmalar ele alınmış, çoğunlukla metin incelemeleri, klasik yorum yöntemleri ve sınırlı arşiv kaynaklarına dayalı olarak yürütülmüşken, günümüzdeki araştırmalar disiplinler arası yaklaşımları, çağdaş bilimsel metodolojileri ve dijital kaynakları etkin şekilde kullanmaktadır. Bu dönüşüm, araştırmalarda hem metodolojik çeşitliliği artırmış hem de Divan edebiyatının farklı açılardan değerlendirilmesine imkân tanımıştır. Bu çalışma Balkanlar'daki klasik Türk edebiyatı mirasının daha geniş akademik çevrelerce tanınmasına, korunmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına katkı sunmayı hedeflemektedir. Böylelikle Divan edebiyatı araştırmalarının sürekliliği, akademik zenginliği ve kültürel derinliği daha sistematik, kapsamlı ve gelecek odaklı bir bakış açısıyla ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Divan Edebiyatı, Kuzey Makedonya, Türkoloji, Akademik Çalışmalar, Balkanlar

Academic Studies on Divan Literature in North Macedonia: Past, Present, and Future

Asst. Prof. Dr. Melek Nuredini

Abstract

This study aims to examine the historical development, current state, and future trends of academic research on Divan literature in North Macedonia through a chronological and holistic approach. The research focuses primarily on the activities of higher education institutions engaged in Turkology and literary studies, especially those located in key cultural and educational centers such as Skopje, Tetovo, and Shtip. It includes a comprehensive evaluation of postgraduate theses, academic articles, scholarly papers, and monographs on Divan literature. Additionally, the contributions of North Macedonian researchers who received their education in Türkiye and have directed their scholarly work toward this field are also considered. In doing so, the academic production in question is made visible not only in a local context but also on regional, international, and diasporic levels.

The main objective of the study is to identify the phases through which academic interest in Divan literature has evolved in North Macedonia, to explore the tendencies that have shaped this interest over time, and to discuss possible future directions. Within this framework, both early and current research efforts are addressed, with particular emphasis on the relationship between continuity and change. The study highlights the increasing use of contemporary scientific methods, the diversity of interdisciplinary approaches, the opportunities offered by comparative literary perspectives, and the cultural richness provided by the multicultural structure of the Balkans.

While early academic research mostly relied on textual analysis, classical interpretive methods, and limited archival sources, contemporary studies increasingly adopt interdisciplinary approaches, utilize modern scientific methodologies, and make effective use of digital resources. This transformation has not only expanded the methodological diversity of the field but also enabled a more nuanced evaluation of Divan literature from multiple perspectives.

Ultimately, this study seeks to contribute to the recognition, preservation, and transmission of the classical Turkish literary heritage in the Balkans to future generations. By doing so, it presents the continuity, academic depth, and cultural richness of Divan literature studies with a more systematic, comprehensive, and forward-looking perspective.

Keywords: Divan Literature, North Macedonia, Turkology, Academic Research, Balkans

Türkçeden Arnavutçaya Geçen Giyim-Kuşam Söz Varlığı

Dr. Fatma Hoşça

Özet

Bu çalışmada, Türkçeden Arnavutçaya geçen giyim-kuşam söz varlığı ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Araştırmada kullanılan sözcükler, öncelikle Türkçenin Verintiler Sözlüğü taranarak tespit edilmiş, ardından konuyla doğrudan ilişkili olanlar seçilmiştir. Sözlükte yer alan verintiler arasından seçilen bu kelimeler hem biçimsel hem de anlamsal açıdan karşılaştırmalı bir yöntemle değerlendirilmiştir. Çalışmanın temel amacı, Türkçeden Arnavutçaya geçen giyim-kuşam terimlerinin hangi yollarla aktarıldığını, bu süreçte ne tür değişimlere uğradığını ve iki dilde nasıl bir kullanım alanı kazandığını ortaya koymaktır.

Elde edilen veriler ışığında, incelenen kelimelerin bir kısmının doğrudan Türkçe kökenlidir. Bununla birlikte, önemli bir bölümünün Türkçenin aracılığıyla Arapça ve Farsça gibi farklı dillerden Arnavutçaya geçtiği tespit edilmiştir. Bu durum, Osmanlı dönemi boyunca Türkçenin yalnızca kendi söz varlığını değil, aynı zamanda kültürel ve dilsel etkileşim içinde olduğu diğer dillerin öğelerini de Arnavutçaya taşıdığını göstermektedir. Dolayısıyla, Türkçenin bu süreçte yalnızca bir kaynak dil değil, aynı zamanda bir aktarıcı dil işlevi gördüğü söylenebilir. Türkçenin Verintiler Sözlüğünde yer alan bazı sözcükler, özellikle İtalyanca (kundura), Fransızca (pantolon), Rumca (futa) ve Bulgarca (kopça) gibi kelimeler batı dilleriyle ortak biçimler göstermektedir. Ancak, bu sözcüklerin doğrudan Türkçe aracılığıyla geçtiğine dair kesin kanıt bulunmaması nedeniyle, araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Ayrıca, sözcüklerin Arnavutçadaki anlamlarında çeşitli değişimlerin yaşandığı da dikkat çekmektedir. Bazı kelimelerde anlam daralması meydana diğer yandan, kimi kelimeler yeni işlevler kazanarak farklı semantik alanlara yönelmiş ve Arnavutçadaki kültürel bağlam içerisinde yeniden şekillenmiştir. Bu tür anlam kaymaları, dilin toplumsal ve tarihsel koşullara uyum sağlama sürecini açıkça yansıtmaktadır.

Türkçeden Arnavutçaya geçen giyim-kuşam söz varlığı, yalnızca iki dil arasındaki kelime alışverişini göstermekle kalmamakta, aynı zamanda kültürel etkileşimin, toplumsal dönüşümlerin ve tarihsel bağlamın da izlerini taşımaktadır. Bu bağlamda çalışma, dilbilimsel bir inceleme olmanın ötesinde, kültürlerarası etkileşimin dil üzerindeki yansımalarını anlamak açısından da katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Arnavutça, söz varlığı, giyim-kuşam

The Clothing Vocabulary Borrowed from Turkish into Albanian

Dr. Fatma Hoşça

Abstract

This study provides a detailed examination of the clothing and dress-related vocabulary that has been transferred from Turkish into Albanian. The words analyzed in the research were first identified through a thorough review of the *Dictionary of Turkish Loanwords*, and then those directly related to the topic were selected for further analysis. The selected vocabulary items were evaluated using a comparative approach in terms of both form and meaning. The main objective of the study is to reveal the transmission paths of clothing terms from Turkish to Albanian, the changes they underwent during this process, and their areas of usage in both languages.

The data show that a portion of the examined vocabulary is of direct Turkish origin. However, a significant number of the terms were transmitted into Albanian via Turkish from other languages such as Arabic and Persian. This indicates that during the Ottoman period, Turkish served not only as a source language but also as a carrier of elements from other languages with which it was in cultural and linguistic contact. Therefore, Turkish functioned as both a primary and intermediary language in this linguistic exchange. Some words found in the *Dictionary of Turkish Loanwords*—such as *kundura* (from Italian), *pantolon* (from French), *futa* (from Greek), and *kopça* (from Bulgarian)—exhibit forms shared with Western languages. However, due to the lack of definitive evidence that these words entered Albanian directly through Turkish, they were excluded from the scope of the study.

Additionally, the study observes semantic shifts in the meanings of the borrowed terms within Albanian. While some words have undergone semantic narrowing, others have acquired new functions, expanded into different semantic fields, and have been reshaped within the cultural context of Albanian. These semantic changes clearly reflect the language's adaptation to social and historical conditions.

The vocabulary related to clothing and dress borrowed from Turkish into Albanian not only demonstrates lexical exchange between the two languages but also carries traces of cultural interaction, social transformation, and historical context. In this regard, the study contributes not only to linguistic analysis but also to understanding how intercultural interactions are reflected in language.

Keywords: Turkish, Albanian, vocabulary, clothing and dress

Ağız Verileri Işığında Bulgaristan Türklerinin Ana Dilini Koruma Çabaları

Dr. Ali Selami Başoğlu

Özet

Dil, bireylerin iletişim kurmasını sağlamasının yanı sıra, bir toplumun kültürel belleğini, tarihini kısaca hafızasını kuşaktan kuşağa aktaran en güçlü araçlardan biridir. Özellikle farklı yurtlarda azınlık konumundaki topluluklar için ana dil, sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda benliğin, varoluşun simgesidir. Dil, etnik bir topluluğa aidiyet duygusu yaratan ana iletişim aracıdır. Bu bağlamda, Bulgaristan Türklerinin yüzyıllardır yaşadıkları topraklarda ana dili yaşatma çabaları, dilin sadece bir söz dizgesi değil, aynı zamanda bir kimlik, varlık göstergesidir.

Bulgaristan Türklerinin tarihî serüveni, göçler, siyasal dönüşümler ve çeşitli baskılarla şekillenmiştir. Osmanlı hâkimiyetinden sonraki dönemde Bulgar ulus-devletinin inşası sürecinde, Türkler yoğun asimilasyon politikalarına, zorunlu göçlere ve dilsel yasaklamalara maruz kalmıştır. Özellikle 20. yüzyılda uygulanan isim değiştirme, Türkçe konuşmanın yasaklanması ve dinî ibadetlerin engellenmesi, ana dilin yaşatılmasını etkilemiştir. Buna rağmen, Bulgaristan Türkleri hem gündelik yaşamda hem de dini ve kültürel alanlarda ana dillerini koruma yönünde direnç göstermişlerdir.

Dilin doğal, yaşayan tanıklarıdır ağızlar. Bu tanıkların dilinden zaman itibarıyla bu coğrafyada, azınlık durumunda ana dillerini yarınlara taşıyabilmek, değerlerini koruyabilmek, yok olmamak için verilen çabanın ana dil boyutuna bakmaya çalıştık. Bu çalışma, Bulgaristan Türk ağızları üzerine yapılmış saha araştırmaları doğrultusunda, bu coğrafyada Bulgaristan Türklerinin ana dillerini yaşama ve yaşatma çabalarını, dile bakışlarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Bu çalışmada, derlenen ağız verilerinden yola çıkılarak Bulgaristan Türklerinin ana dillerini koruma çabaları incelenmiştir. Özellikle eğitim hayatında, günlük yaşamda, dini ibadetlerde ve kültürel aktarımlarda Türkçenin nasıl yaşatıldığına ve bu süreçte yerel Türk halkının nasıl bir direnç alanı oluşturduğuna bakılmıştır.

Türkçe, toplumsal yaşamın içinde ve özellikle yoğun Türk nüfusunun bulunduğu bölgelerde güçlü biçimde varlığını sürdürmüştür. Bulgaristan'daki Türkler tarafından Eski Türkçe olarak ifade edilen Arap harfli Osmanlı Türkçesi, dil ve kültürün korunmasına katkıda bulunmuştur Bulgaristan Türklerinin iş yaşamında, sosyal ilişkilerde ve günlük hayatta Türkçeyi savunma çabaları, bireylerin ana dilini sadece bir özel alan unsuru değil, aynı zamanda bir kimlik göstergesi olarak gördüklerini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağızlar, Bulgaristan Türkleri, Ana Dil

Efforts of the Turks in Bulgaria to Preserve Their Mother Tongue in Light of Dialect Data

Dr. Ali Selami Başoğlu

Abstract

Language is not only a means of communication among individuals but also one of the most powerful tools for transmitting a society's cultural memory, history, and collective consciousness from generation to generation. For minority communities living outside their homeland, the mother tongue is more than a communicative instrument—it symbolizes identity and existence itself. As the primary medium that fosters a sense of belonging to an ethnic community, language stands as a vital marker of collective identity. In this context, the centuries-long efforts of the Turks in Bulgaria to preserve their mother tongue on their ancestral lands signify that language is not merely a linguistic system but also a reflection of identity and existence.

The historical trajectory of the Turks in Bulgaria has been shaped by migrations, political transformations, and various forms of oppression. Following the end of Ottoman rule, during the formation of the Bulgarian nation-state, the Turkish minority was subjected to intense assimilation policies, forced migrations, and linguistic prohibitions. In particular, the 20th century witnessed severe restrictions such as compulsory name changes, bans on speaking Turkish, and limitations on religious practices—all of which affected the preservation of the mother tongue. Despite these challenges, the Turks in Bulgaria have demonstrated strong resilience, maintaining their native language in everyday communication as well as in religious and cultural domains.

Dialects serve as the natural and living witnesses of a language. Through these linguistic witnesses, this study seeks to explore how the Turks in Bulgaria have strived to sustain their mother tongue as a means of preserving their values and cultural identity in a context where they exist as a minority. Drawing upon field research conducted on the dialects of the Turks in Bulgaria, the study aims to reveal their efforts to maintain and transmit their mother tongue, as well as their attitudes toward language preservation.

Based on dialect data collected from the field, this study examines the various ways in which the Turkish language has been sustained among the Turkish minority in Bulgaria—particularly in the realms of education, daily life, religious practices, and cultural transmission—and how the local Turkish population has constructed areas of linguistic resistance in these contexts. Turkish has continued to exist vigorously within social life, especially in regions with dense Turkish populations. The use of Old Turkish, expressed by the community as Ottoman Turkish written in Arabic script, has also contributed to the preservation of linguistic and cultural identity. The Turks' efforts to defend the use of Turkish in professional, social, and everyday interactions indicate that the mother tongue is perceived not merely as a private medium of communication but as a core component of personal and collective identity.

Keywords: Dialects, Turks in Bulgaria, Mother Tongue

Balkanlarda Türkçenin ve Kültürel Belleğin Kazanımında Mesnevînin Türkçe Tercüme ve Şerhlerinin Katkısı

Prof. Dr. Ali Temizel

Özet

Türk-İslâm medeniyetinin yetiştirdiği en önemli şahsiyetlerden biri olan Mevlâna Celâleddin-i Rûmî, yaşamı sırasında ve ölümünden sonra batıda ve doğuda birçok toplumu etkilemiş büyük bir düşünür ve mutasavvıftır. Gerek İslâm coğrafyasında gerekse dünyanın diğer yerlerinde Mevlâna'ya ve eserlerine olan ilgi devam etmektedir.

Allah, kâinat ve insan üzerine fikirleri; fert ve cemiyetle ilgili konuları en iyi şekilde izah eden tasavvufî eserlerden biri de Mevlâna'nın Mesnevi'sidir. Mesnevi, 26 bin beyte yaklaşan 6 ciltlik bir eserdir. Onda fert ve toplumu ilgilendiren hemen her türlü konu yer almaktadır. Osmanlı döneminde o günkü Osmanlı coğrafyasında Mevlâna'yı iyi şekilde tanıyabilmek, Mesnevisini ve diğer eserlerini iyi anlamak için Türkçe birçok tercüme ve şerh yapılmıştır.

Türk siyasal kültür havzalarından olan Balkan topraklarında da Mevlâna'nın Mesnevisini Türkçe tercüme ve şerh eden bazı mutasavvıflar bulunmaktadır. Bunların başında Şem'i Şem'ullah (1530-1601), Sûdi-i Bosnavî (ö 1000/1592-93) ve Abdullah-ı Bosnavî (992-1054/1584-1644) gelmektedir.

Bu çalışmada Şem'i Şem'ullah'ın hayatı ve Şerh-i Mesnevi isimli eseri, Sûdi-i Bosnavî'nin hayatı ve "Şerh-i Mesnevi" adlı eseri ile Abdullah-ı Bosnavî'nin hayatı ve "Şerh-i Cezîre-i Mesnevi" adlı eseri ve benzer eserler hakkında bilgi verilecektir. Ayrıca bu Türkçe eserlerin hazırlandığı, okunduğu ve hedef kitlesiyle bir araya geldiği mekanlar olarak Balkanlardaki bazı Mevlevihaneler hakkında açıklama yapılacaktır. Zira Balkanlardaki Mevlevihaneler Mesnevinin Türkçe tercümelerinin yazılıp okunduğu ve Türkçenin Balkanlarda tutunmasına katkı sağlayan kültürel mekanlardır.

Amacımız bu ve benzer mutasavvıf şahsiyetler tarafından Balkan topraklarında yapılan Türkçe çalışmaları ve buna bağlı kültürel mirası, bugünkü torunlarına ve yeni nesillere tanıtarak Türkiye ile Balkanlar arasındaki dile, kültüre, edebiyata dayalı tarihi ve edebi bağların daha da güçlenmesine kültürel diplomasi hizmet etmektir.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Türkçe, Çeviri, Mesnevi, Mevlevihane

The Contribution of Turkish Translations and Commentaries of the Masnavi to the Acquisition of Turkish and Cultural Memory in the Balkans

Prof. Dr. Ali Temizel

Abstract

Mevlâna Jalal al-Din Rumi, one of the most influential figures raised by the Turkish-Islamic civilization, is a great thinker and Sufi mystic who influenced numerous societies in both the East and the West during his lifetime and long after his death. Interest in Mevlâna and his works continues not only in the Islamic world but also in other parts of the world.

One of the most significant Sufi texts that comprehensively addresses concepts related to God, the universe, and humanity, as well as individual and social matters, is Mevlana's *Masnavi*. Consisting of six volumes and nearly 26,000 couplets, the *Masnavi* touches upon almost every aspect of individual and communal life. During the Ottoman period, many Turkish translations and commentaries of the *Masnavi* and Mevlana's other works were produced to help readers across the empire understand his thought deeply.

In the Balkans—historically a key region of Turkish political and cultural influence—several prominent Sufi scholars produced Turkish translations and commentaries of the *Masnavi*. Among the most notable are Shem'i Shem'ullah (1530–1601), Sudi of Bosnia (d. 1000 AH / 1592–93 CE), and Abdullah of Bosnia (992–1054 AH / 1584–1644 CE).

This study presents an overview of the lives and works of these major commentators: Shem'i Shem'ullah and his *Sharh-i Masnavi*, Sudi-i Bosnavi and his commentary also titled *Sharh-i Masnavi*, and Abdullah Bosnavi and his *Sharh-i Jazirat al-Masnavi*, as well as similar works. Additionally, the study highlights several Mevlevi lodges (Mevlevihanes) in the Balkans, which served as key cultural spaces where these Turkish works were produced, studied, and transmitted to audiences. These lodges played a significant role in the dissemination of the *Masnavi* in Turkish and contributed to the preservation and vitality of the Turkish language in the Balkans.

The main goal of this study is to introduce the Turkish literary and cultural heritage produced by such Sufi figures in the Balkans to future generations, thereby contributing to the strengthening of historical and literary ties between Türkiye and the Balkans through language, culture, and literature. In doing so, it aims to serve the goals of cultural diplomacy.

Keywords: Balkans, Turkish, Translation, Masnavi, Mevlevihane

Göç ve Kimlik: Bulgaristan Türklerinin Mânilerinde Kimlik İnşası

Eylem Karakuş

Özet

19. yüzyılda Balkan coğrafyası, tarih boyunca yoğun göç hareketlerine sahne olmuş, bu süreçte bireylerin ve toplulukların kimlik, aidiyet ve toplumsal bağlarının sürekli olarak yeniden şekillendiği bir kültürel alan olarak öne çıkmaktadır. Osmanlı-Rus Savaşları sonucunda, Balkanlar, Kırım, Kafkasya ve diğer Türk bölgelerinden Anadolu'ya büyük çapta göçler yaşanmıştır. Göç, yalnızca fiziksel bir yer değiştirme olayı olmayıp, göç eden toplulukların kültürel değerlerini, geleneklerini, dilini ve toplumsal ilişkilerini sürdürme çabası olarak da değerlendirilebilir. Bu bağlamda, göçmenlerin günlük yaşamları, ritüelleri, törenleri ve duygusal deneyimleri sözlü kültür ürünleri aracılığıyla kaydedilmiş ve kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Sözlü kültürün en yaygın biçimlerinden biri olan mâni, göçmen toplulukların hem bireysel hem de toplumsal kimliklerini ifade etmede önemli bir araçtır. Mâniler, kısa ve özlü yapıları, ezgiyle söylenebilir oluşları ve genellikle dört dizelik yapıları ile dikkat çeker; aşk, hasret, gurbet, toplumsal olaylar ve kahramanlık gibi temaları işler. Bu özellikleriyle mâniler, göçmen toplulukların yaşadığı deneyimleri yansıtmak ve kimliklerini kültürel bağlamda korumak için etkili bir ortam sağlar. Bu bildiride, Adana'nın Yüreğir ilçesi ve köylerinde 2003-2004 yıllarında yapılan saha çalışmaları sonucu derlenen "Yüreğir ve Yöresi Göçmen Ağzı" başlıklı yüksek lisans tezinden Bulgaristan'dan göçen Türklerin mânileri temel alınmıştır. Araştırmada, mânilerin yalnızca metin olarak değil, içerik ve işlevsel olarak incelenerek analiz edilmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle, işlevsel halk bilimi yaklaşımı temel yöntem olarak benimsenmiştir. İşlevsel yaklaşım, halk edebiyatı ürünlerinin toplumsal ve kültürel bağlamda işlevlerini ortaya koyarak, göçmenlerin kimlik inşasının ve toplumsal ilişkilerinin sözlü kültür aracılığıyla nasıl sürdürüldüğünü anlamaya imkân tanır. Araştırma kapsamında yazılı kaynaktan incelenen mâniler, göç sürecinin bireyler ve topluluklar üzerinde yarattığı etkilerin sözlü kültür aracılığıyla nasıl görünür kılındığını ortaya koymaktadır. Mânilerde dile getirilen serzenişler, toplumsal eleştiriler ve bireysel kırılmalar, göçmenlerin yaşadıkları sosyal, ekonomik ve kültürel sıkıntıları yansıtan bir ayna işlevi görmektedir. Bu durum, mânilerin yalnızca estetik bir değer taşımadığını; aynı zamanda toplumsal hafızayı canlı tutan ve duygusal boşalımı sağlayan işlevsel yönlerini de ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, Bulgaristan, Yüreğir, mâni, işlevsel kuram

Migration and Identity: Identity Construction in the Folk Verses (*Manis*) of Bulgarian Turks

Eylem Karakuş

Abstract

Throughout the 19th century, the Balkan region emerged as a cultural space shaped by intense migration movements, wherein individual and collective identities, senses of belonging, and social ties were constantly renegotiated. As a consequence of the Ottoman-Russian Wars, large-scale migrations took place from the Balkans, Crimea, the Caucasus, and other Turkic regions toward Anatolia. Migration is not merely a physical displacement but also a process through which migrant communities strive to preserve their cultural values, traditions, language, and social relationships. In this context, the everyday lives, rituals, ceremonies, and emotional experiences of migrants have been recorded and transmitted across generations through oral cultural expressions.

Among the most prominent forms of oral culture, the *mâni*—a short, lyrical quatrain often sung with melody—serves as a crucial tool for expressing both individual and collective identities of migrant communities. Characterized by their brevity, melodic quality, and typically four-line structure, *manis* explore themes such as love, longing, exile, social issues, and heroism. These features make *manis* an effective medium for reflecting the lived experiences of migrants and for safeguarding their identities within a cultural context.

This paper examines *manis* composed by Turkish migrants from Bulgaria, based on data collected during fieldwork conducted in 2003–2004 in the Yüreğir district and surrounding villages of Adana, Türkiye. The study draws on a master's thesis titled “Yüreğir ve Yöresi Göçmen Ağzı” (Migrant Dialects of Yüreğir and Its Surroundings). The aim is to analyze *manis* not only as textual artifacts but also in terms of their content and function. For this reason, the functionalist approach in folklore studies has been adopted as the primary methodology. This approach facilitates an understanding of how oral culture functions in the social and cultural life of migrants, particularly in terms of identity construction and the continuity of social relations.

The *manis* analyzed in this study reveal how the effects of migration on individuals and communities are made visible through oral expression. The laments, social criticisms, and emotional ruptures articulated in these verses reflect the social, economic, and cultural hardships faced by migrants. This demonstrates that *manis* are not merely aesthetic artifacts; they also function as vehicles for preserving collective memory and enabling emotional release within migrant communities.

Keywords: Migrants, Bulgaria, Yüreğir, *mâni*, functional theory

Bulgaristan'dan Türkiye Yapılan Göçler: 1968 Yakın Akraba Göçleri

Dr. Sinan Demirağ

Özet

Osmanlı Devleti'nin sona ermesiyle birlikte geride bıraktığı en önemli problemlerden birisi de tabiiyet sorunu olmuştur. Özellikle Anadolu sınırları dışında kalan Müslümanların durumu, XX. Yüzyıl'da Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin dış politikadaki ana gündem konularından bir tanesi olmuştur. XIX. Yüzyıldan itibaren Balkanların batısından doğuya doğru yayılan bağımsızlık hareketleri, çoğu zaman büyük çatışmaları beraberinde getirirken, günümüze kadar devam kaos ortamının da ortaya çıkmasına etki etmiştir. Bu şiddet sarmalından yine en çok etkilenenler sivil vatandaşlar olmuştur. Bu süreçte Müslümanların durumu sıkıntılı bir evreye girerken, akıbetleri daha çok tabiiyetinde bulundukları devletlerin merhametine kalmış oluyordu. Muhtelif problemlere sebep olan bu karmaşık sürecin atlatılabilmesi ancak nüfusun göç ettirilmesi ile –zorunlu ya da gönüllü- sağlanabilirdi. İlk olarak Sırp İsyanı ile başlayan bu nüfus hareketliliği XX. Yüzyıl'ın sonlarına kadar devam etmiştir. Bu hareketliliğin önemli noktalarından biri de çalışmamıza konu olan Bulgaristan bölgesidir. Osmanlı Devleti'nin bu bölgeden çekilmesiyle Bulgarların bağımsızlıklarını ilan etmeleri, mevcut demografik problemleri arttırmıştır. Bağımsızlık sürecinden sonra Bulgaristan'da bulunan kesif miktardaki Türk-Müslüman nüfusun üzerinde büyük baskılar zamanla artarak devam etmiştir. Bu vaziyette, Bulgaristan sınırları dâhilinde kalan Türk-Müslüman ahali Anadolu topraklarına doğru kitlesel göçler gerçekleştirmek zorunda kalmışlardır. Bu göç hareketi Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı sırasında başlamış, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulmasından sonra da devam etmiştir. Daha çok Bulgar devletinin planlı bir politikası olarak ortaya çıkan “zorla göç ettirme” meselesi yüz binlerce kişiyi yurdundan etmiştir. 1950 yılında başlayan büyük göç dalgasının 1951 yılında kesilmesi ise yeni bir problemin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bulgaristan'da kalan aile üyeleri de bir süre sonra Anadolu'ya geçen akrabalarının yanına gelmeyi arzu ederek başvurularda bulunmuşlardır. Uzun süre devam eden görüşmeler neticesinde Bulgaristan'da kalan ailelerinde Türkiye'ye gelmesi konusunda yeni bir antlaşma imzalanmıştır. Çalışmamız da “Yakın Akraba Antlaşması” süreç ve içerik analizi yapılarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Balkanlar, Türkiye, Bulgaristan, 1968

Migrations from Bulgaria to Türkiye: The 1968 Close-Kin Migrations

Dr. Sinan Demirağ

Abstract

One of the most significant issues left unresolved following the dissolution of the Ottoman Empire was the question of nationality. The status of Muslims residing outside the borders of Anatolia became one of the central concerns of the Republic of Turkey's foreign policy agenda in the 20th century. Beginning in the 19th century, independence movements spreading from the western Balkans eastward often resulted in major conflicts, contributing to the persistent atmosphere of instability that continues to this day. Civilian populations were among the most affected by this cycle of violence. During this process, the fate of Muslim communities became increasingly precarious, often dependent on the goodwill of the states under whose sovereignty they remained. Migration—whether forced or voluntary—was perceived as the only viable solution to manage the complex problems caused by these transitions.

The mass population movements, which began with the Serbian Uprising, continued until the end of the 20th century. One of the critical areas involved in this migratory flow was the region of Bulgaria. After the Ottoman Empire withdrew from the area and Bulgaria declared its independence, demographic tensions escalated significantly. Following independence, the dense Turkish-Muslim population in Bulgaria experienced increasing political and social pressures. As a result, Turkish-Muslim communities residing within Bulgarian borders were compelled to migrate en masse to Anatolia.

These migration movements, which began during the Balkan Wars and World War I, continued after the establishment of the Republic of Turkey. The forced displacement policies, largely driven by the Bulgarian state's deliberate strategies, led to the uprooting of hundreds of thousands of people. A significant wave of migration that began in 1950 was halted in 1951, giving rise to a new challenge: many family members who remained in Bulgaria began to apply to reunite with their relatives who had already settled in Turkey. After prolonged diplomatic negotiations, a new agreement was signed allowing the migration of close relatives from Bulgaria to Turkey.

This study focuses on the *Close Relatives Agreement* signed in 1968, analyzing both the process and the content of this pivotal migration arrangement.

Keywords: Migration, Balkans, Turkey, Bulgaria, 1968

İki Dillilik ve Kimlik Üzerine Sosyolengüistik Bir İnceleme: Batı Trakya ve Bulgaristan Türkleri

Arş. Gör. Gözde Tekin& Doç. Dr. Sümeyye Konuk

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, Batı Trakya ve Bulgaristan'da yaşayan iki dilli Türklerin kimlik, aidiyet ve Türkçe dil deneyimlerine ilişkin bireysel algılarını ortaya koymaktır. İki dillilik, bireylerin yalnızca dil tercihleri ve iletişim biçimleri üzerinde değil, aynı zamanda kimlik inşası, toplumsal ilişkileri, aidiyet algısı ve duygusal ifade biçimleri üzerinde de belirleyici bir etkiye sahip olan önemli bir sosyolengüistik olgu olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, çalışmada iki dilliliğin bireylerin kişisel ve toplumsal yaşamlarına yansımalarının derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma, Türkiye'de bir eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim görmekte olan Batı Trakyalı uluslararası öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu, 19'u Yunanistan'dan ve 9'u Bulgaristan'dan olmak üzere toplam 28 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Görüşme soruları alan uzmanlarının katkılarıyla gözden geçirilmiş, pilot uygulamalar yapılmış ve elde edilen geri bildirimler doğrultusunda forma son şekli verilmiştir. Veriler katılımcılardan yazılı olarak toplanmış, ardından içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Çözümleme sonucunda elde edilen bulgular "dil deneyimleri" ve "kimlik" olmak üzere iki ana tema altında toplanmıştır. Dil deneyimleri temasında (1) iki dillige yönelik farkındalık ve (2) iki dillilikte duygusal ifade dili alt temaları belirlenmiştir. Kimlik temasında ise (1) etnik kimlik aidiyeti, (2) Batı Trakya'da Türk kimliğiyle yaşam ve (3) Türkiye'de Batı Trakyalı Türk kimliğiyle yaşam alt temaları öne çıkmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların iki dillilik olgusuna dair belirgin bir farkındalık geliştirmedikleri, bu konu üzerine daha önce sistematik biçimde düşünmedikleri ve kimlik algılarının sosyal bağlama göre değişkenlik gösterdiği görülmüştür. Türkiye'de yaşayan Batı Trakyalı Türklerin deneyimleri, kültürel yakınlık sayesinde uyumlarının kolaylaştığını ancak kalıp yargıların toplumsal kabul sürecinde rahatsızlık yarattığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: iki dillilik, etnik kimlik, dil deneyimi, Batı Trakya Türkleri

A Sociolinguistic Study on Bilingualism and Identity: Turkish Communities in Western Thrace and Bulgaria

Res. Asst. Gözde Tekin & Assoc. Prof. Dr. Sümeyye Konuk

Abstract

The primary aim of this study is to explore the individual perceptions of bilingual Turkish speakers living in Western Thrace and Bulgaria regarding identity, belonging, and their experiences with the Turkish language. Bilingualism is regarded as a significant sociolinguistic phenomenon that influences not only language preferences and communicative styles but also identity construction, social relationships, perceptions of belonging, and modes of emotional expression. Therefore, this research seeks to investigate in depth the ways in which bilingualism is reflected in individuals' personal and social lives.

The study was conducted with international students from Western Thrace currently enrolled in various departments of a faculty of education in Türkiye. The sample consists of 28 participants—19 from Greece and 9 from Bulgaria. Data were collected using a semi-structured interview form and a personal information form developed by the researchers. The interview questions were reviewed with input from field experts, followed by pilot applications, and finalized based on the feedback received. Written responses were obtained from participants, and the data were analyzed using content analysis techniques.

The findings were categorized under two main themes: “language experiences” and “identity.” Within the theme of language experiences, two sub-themes emerged: (1) awareness of bilingualism and (2) language of emotional expression in bilingual contexts. Within the identity theme, three sub-themes were identified: (1) ethnic identity affiliation, (2) living with a Turkish identity in Western Thrace, and (3) living with a Western Thracian Turkish identity in Türkiye.

The study revealed that participants had not developed a strong awareness of the concept of bilingualism and had not previously reflected on it systematically. Additionally, their sense of identity appeared to be shaped by the surrounding social context. The experiences of Western Thracian Turks living in Türkiye indicated that cultural proximity facilitated their integration; however, stereotypical perceptions continued to pose challenges to social acceptance.

Keywords: bilingualism, ethnic identity, language experience, Western Thracian Turks

Ottoman Rule and Social Structure in Arbëria during the Early Centuries

Livia Xhaja

Özet

Conquest represents a significant turning point in the evolution of societies, often triggering profound demographic and cultural transformations. In many historical contexts, such circumstances have been closely associated with population migrations. The central question posed in this article is: Did Turkish population migrations occur into the territories of Arbëria during the initial centuries of Ottoman rule? The available primary sources on this issue remain limited and fragmented, which presents a considerable challenge to historical analysis. This study aims to examine the historical and social dynamics of the period, focusing on structural changes within the local society and the potential impact of Ottoman settlement policies in the conquered territories. This study examines the early stages of Ottoman expansion and consolidation in the Balkans, with a particular focus on Albania (Arbëria) during the 14th and 15th centuries. Key military victories, including the capture of Gallipoli, the Battle of Mantša, and the decisive Battle of Nicopolis in 1396, enabled the Ottomans to secure strategic territories and establish administrative control. The use of historic routes such as the Via Egnatia and passages through Thessaly facilitated rapid territorial expansion and the conquest of key cities like Ohrid, Skopje, Vlora, and Gjirokastra. Ottoman administration was implemented through the establishment of sanjaks, the timar system, and codified legal-administrative structures, while remote highland regions retained relative autonomy. Social transformation during this period was gradual; Islamization and Turkish cultural influence were limited primarily to urban centers and the elite. Examination of Ottoman cadastral registers (defters) highlights the integration of local populations into Ottoman structures and the presence of small Anatolian migrant communities, but does not indicate large-scale Turkish settlement. Overall, this study demonstrates how military strategy, administrative organization, and selective settlement allowed the Ottomans to consolidate power in the Balkans, laying the foundation for centuries of influence in the region.

Anahtar Kelimeler: Ottoman, Arbëria, Balkan, Migration, Social, Population

İlk Yüzyıllarda Arbëria'da Osmanlı Hakimiyeti ve Toplumsal Yapı

Livia Xhaja

Özet

Fetih, toplumların evriminde önemli bir dönüm noktası olup genellikle derin demografik ve kültürel dönüşümlere yol açmaktadır. Pek çok tarihsel bağlamda bu tür gelişmeler nüfus hareketleriyle yakından ilişkilendirilmiştir. Bu makalede ele alınan temel soru şudur: Osmanlı hakimiyetinin ilk yüzyıllarında Arbëria topraklarına (bugünkü Arnavutluk) yönelik Türk nüfus göçleri yaşanmış mıdır? Bu konuyla ilgili birincil kaynaklar sınırlı ve parçalı olduğundan, tarihsel analiz açısından önemli zorluklar ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma, fethedilen topraklarda Osmanlı iskân politikalarının olası etkileriyle birlikte dönemin tarihsel ve toplumsal dinamiklerini, yerel toplum yapısındaki dönüşümler odağında incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışma, Osmanlıların Balkanlar'daki yayılma ve konsolidasyon sürecinin ilk aşamalarını; özellikle de 14. ve 15. yüzyıllarda Arnavutluk (Arbëria) özelinde ele almaktadır. Gelibolu'nun fethi, Mantsa Savaşı ve 1396'daki Niğbolu Meydan Muharebesi gibi önemli askerî zaferler, Osmanlıların stratejik bölgeleri kontrol altına almasını ve idari hâkimiyet kurmasını sağlamıştır. Via Egnatia gibi tarihi ticaret yolları ile Tesalya üzerinden ilerleyen geçitler, Osmanlıların Ohrid, Üsküp, Avlonya (Vlora) ve Ergiri (Gjirokastra) gibi önemli şehirleri hızla fethetmelerine zemin hazırlamıştır.

Osmanlı yönetimi; sancak teşkilatı, tımar sistemi ve kodifiye edilmiş hukukî-idarî yapılar yoluyla tesis edilmiştir. Bununla birlikte, uzak ve dağlık bölgeler görece özerkliklerini korumaya devam etmiştir. Bu dönemdeki toplumsal dönüşüm süreci aşamalı şekilde ilerlemiş; İslamlaşma ve Türk kültürel etkisi büyük ölçüde şehir merkezleri ve elit kesimle sınırlı kalmıştır. Osmanlı tahrir defterlerinin incelenmesi, yerel halkın Osmanlı idari sistemine entegre edildiğini ve Anadolu'dan gelen küçük göçmen topluluklarının varlığını ortaya koymakla birlikte, geniş çaplı Türk yerleşimlerini göstermemektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, Osmanlıların askerî strateji, idari örgütlenme ve seçici iskân politikaları yoluyla Balkanlar'daki hâkimiyetini nasıl pekiştirdiğini ve bölgedeki yüzyıllar sürecekt etkisinin temellerini nasıl attığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Arbëria, Balkanlar, Göç, Toplum, Nüfus

Göç ile Diplomasi Arasında: 1951 Göçünden 1968 Göç Anlaşmasına Türkiye–Bulgaristan İlişkileri

Dr. Mustafa Işık

Özet

Balkanlar'ın tarihi, yalnızca siyasi çatışmalar ve sınır değişiklikleriyle değil, aynı zamanda göç hareketleriyle de şekillenmiştir. Özellikle Bulgaristan'dan Türkiye'ye gerçekleşen göçler, 20. yüzyıl boyunca ikili ilişkilerin en önemli parametrelerinden biri olmuştur. Bu çalışmanın amacı, 1951 Göçü'nden 1968 Göç Antlaşması'na kadar geçen süreci inceleyerek, söz konusu dönemin Türkiye–Bulgaristan ilişkileri üzerindeki etkilerini analiz etmektir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan iki kutuplu uluslararası sistem, Balkanlar'da da belirleyici olmuş; Bulgaristan Sovyetler Birliği'nin yakın müttefiki haline gelirken Türkiye Batı blokunda konumlanmıştır. Bu karşıt konumlanış, azınlık politikaları üzerinden doğrudan yansımış ve Türk–Müslüman azınlığın göç taleplerini tetiklemiştir. 1950–1951 yıllarında yaklaşık 150 binden fazla Türk Bulgaristan'dan Türkiye'ye göç etmiştir. Bu zorunlu göç, ikili ilişkilerde derin krizlere yol açmış ve Bulgaristan Komünist Partisi (BKP), göçü yalnızca demografik homojenleşme için değil, aynı zamanda Türkiye'yi ekonomik ve siyasal açıdan zor durumda bırakmak için bir araç olarak kullanmıştır. Bu süreçte Bulgaristan Türk toplumunun önde gelen aydınları, fikir insanları ve aktivistleri de Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmıştır. Böylelikle Bulgaristan'daki Türk azınlık, entelektüel anlamda ciddi bir boşlukla karşı karşıya kalmış; rejim, muhalif sesleri ülkeden uzaklaştırarak azınlık sorunlarını göç yoluyla “çözme” yoluna gitmiştir. 1950'ler sonrası dönemde sınırların kapatılması ve göçün suç unsuru haline getirilmesi, parçalanmış aileler, eğitimde asimilasyon ve mülkiyet kayıpları gibi sorunları artırmıştır. Türkiye ise iç politik istikrarsızlık ve Soğuk Savaş koşullarının yarattığı dış politika sınırlamaları nedeniyle uzun süre pasif kalmıştır. 1960'ların ortalarına gelindiğinde, uluslararası sistemdeki “détente” süreci, iki ülke arasında yeniden diyalog imkânı yaratmıştır. Bu bağlamda 22 Mart 1968'de imzalanan Göç Antlaşması, daha önce Türkiye'ye göç etmiş kişilerin yakın akrabalarının sınırlı da olsa Türkiye'ye yerleşmesine imkân tanımıştır. Anlaşma parçalanmış ailelerin bir kısmını birleştirmeyi hedeflese de kapsamı dar tutulmuş, Türk azınlığın kültürel ve siyasal haklarına dair herhangi bir ilerleme sağlamamıştır. Bununla birlikte, ikili ilişkilerin normalleşmesine ve ticaret, ekonomi ile turizm alanlarında yeni iş birliklerinin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Sonuç olarak, 1951 Göçü ile başlayan ve 1968 Göç Antlaşması'yla yumuşama sürecine evrilen dönem, göç olgusunun yalnızca insani değil aynı zamanda siyasal bir araç olarak da kullanıldığını göstermektedir. Bu süreç, Bulgaristan Türk toplumunun entelektüel zayıflamasına yol açmış; SSCB'nin yönlendirmeleri altında hareket eden BKP, azınlık sorunlarını göç ettirerek çözme yolunu tercih etmiştir.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, Diplomasi, 1951 Göçü, 1968 Göç Antlaşması, Türk–Bulgar İlişkileri, Türk ve Müslüman Azınlıklar

Between Migration and Diplomacy: Türkiye–Bulgaria Relations from the 1951 Migration to the 1968 Migration Agreement

Dr. Mustafa Işık

Abstract

The history of the Balkans has been shaped not only by political conflicts and shifting borders but also by significant migration movements. In particular, migration from Bulgaria to Turkey has remained one of the most critical parameters in bilateral relations throughout the 20th century. This study aims to examine the period from the 1951 migration to the signing of the 1968 Migration Agreement, analyzing its impact on Turkey–Bulgaria relations.

Following World War II, the bipolar international system also manifested in the Balkans, with Bulgaria becoming a close ally of the Soviet Union and Turkey aligning itself with the Western bloc. This geopolitical polarization had direct repercussions on minority policies and triggered migration demands among the Turkish–Muslim minority. Between 1950 and 1951, over 150,000 Turks migrated from Bulgaria to Turkey. This mass migration led to a major diplomatic crisis. The Bulgarian Communist Party (BCP) not only used migration as a tool for demographic homogenization but also as a strategy to place political and economic pressure on Turkey.

During this period, many prominent intellectuals, thinkers, and activists of the Bulgarian Turkish community were also forced to migrate. As a result, the Turkish minority in Bulgaria experienced a significant intellectual vacuum, while the regime sought to “resolve” minority issues by silencing opposition through forced emigration. In the aftermath of the 1950s, border closures and the criminalization of migration led to further complications such as family separation, cultural assimilation through education, and loss of property. Due to internal political instability and external limitations imposed by the Cold War, Turkey remained largely passive during this period.

By the mid-1960s, the détente process in international relations opened a new window for dialogue between the two countries. Within this context, the Migration Agreement signed on March 22, 1968, allowed close relatives of earlier migrants to settle in Turkey, albeit within a limited framework. Although the agreement aimed to reunite some fragmented families, it did not advance the cultural or political rights of the Turkish minority. Nonetheless, it contributed to the normalization of bilateral relations and paved the way for new cooperation in trade, economy, and tourism.

In conclusion, the period beginning with the 1951 migration and culminating in the 1968 agreement illustrates how migration functioned not only as a humanitarian issue but also as a political tool. This process led to the intellectual weakening of the Bulgarian Turkish community, as the BCP—operating under Soviet influence—opted to address its minority issues through enforced emigration.

Keywords: Balkans, Diplomacy, 1951 Migration, 1968 Migration Agreement, Turkish–Bulgarian Relations, Turkish and Muslim Minorities

Balkan Türkülerinde Göç Olgusunun Metin Madenciliği Temelli Kavramsal Bir İncelemesi

Dr. Öğr. Üyesi Harun Coşkun

Özet

Bu çalışma, Balkan coğrafyasına ait TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'ndaki Türk halk türkülerini metin madenciliği teknikleriyle inceleyerek hem sayısal hem de anlamsal düzeyde çok katmanlı bir çözümleme sunmayı amaçlamaktadır. Balkan Türküleri, yalnızca melodik yapılar değil aynı zamanda Osmanlı sonrası toplumsal hafızayı, göç tecrübelerini, çok kültürlü yaşam biçimlerini ve dilsel dönüşümleri yansıtan sözlü anlatı formlarıdır. Bu bağlamda çalışma, sıklık çözümlemeleriyle sınırlı kalmamakta; ülke ve bölge düzeyinde tematik ve anlamsal örüntüleri görünür kılacak şekilde kavramsal veriler oluşturmayı hedeflemektedir.

Yöntemsel açıdan çalışmada üç adımlı bir yaklaşım benimsenmiştir. İlk adımda, TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'ndaki Balkanlara ait türkü metinlerinden oluşan dijital bir veri tabanı oluşturulmuş ve bu metinler doğal dil işleme tekniklerine uygun duruma getirilmiştir. İkinci adımda türkülerden elde edilen bulgular üzerinde; Rumeli türkülerindeki göç ve gurbet ile ilgili olguların anlamsal işlevleri, Türk kültür hayatının izleri, Rumeli ve Anadolu türkülerinin karşılaştırılması yapılmış ve son olarak göç olgusu ile ilgili dilsel göstergeler ve türkülerdeki anlam alanları incelenmiştir.

Elde edilen bulgular, Balkan Türkülerinin sanatsal bir anlatım aracı olmasının ötesinde bölgesel kimliklerin, tarihsel travmaların (özellikle göç ve savaş), dini ve etnik çoğulluğun, aitlik duygusunun ve kadın-erkek temsillerinin zengin bir yansıtıcısı olduğunu göstermiştir. Bu çalışma; halk edebiyatı, dil bilimi, anlam bilimi, kültürel antropoloji ve dijital beşerî bilimler gibi farklı bilim alanlarının kesişiminde Balkanlar'daki Türk kültürel mirasının hem belgelenmesi hem de çağdaş yöntemlerle yeniden yorumlanması adına özgün bir yöntemsel çerçeve sunmayı hedeflemektedir. Çalışmanın türkülerin çok dilli ve çok kültürlü bağlamlardaki işlevlerine ışık tutarak Türklük bilimine -bundan sonra yapılacak olan çalışmalar için- kuramsal ve uygulamalı düzeyde yeni açılımlar kazandırması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türklük bilimi, Balkanlar, Rumeli, metin madenciliği, anlam bilimi

A Conceptual Analysis of the Migration Phenomenon in Balkan Folk Songs Based on Text Mining

Asst. Prof. Dr. Harun Coşkun

Abstract

This study aims to provide a multi-layered analysis—both quantitative and semantic—of Turkish folk songs from the Balkans included in the TRT Turkish Folk Music Repertoire by applying text mining techniques. Balkan folk songs are not merely melodic compositions; they are oral narrative forms that reflect post-Ottoman collective memory, migration experiences, multicultural lifestyles, and linguistic transformations. In this context, the study goes beyond basic frequency analyses and seeks to generate conceptual data that will make thematic and semantic patterns visible at both national and regional levels.

Methodologically, the study adopts a three-step approach. In the first step, a digital database was created using the lyrics of Balkan-origin folk songs from the TRT repertoire, and the texts were processed in accordance with natural language processing techniques. In the second step, the findings obtained from the songs were analyzed in terms of: the semantic functions of migration and exile in Rumelian songs, traces of Turkish cultural life, a comparison of Rumelian and Anatolian folk songs, and finally, linguistic indicators related to the migration phenomenon and semantic fields found in the songs.

The findings demonstrate that Balkan folk songs serve not only as artistic expressions but also as rich reflectors of regional identities, historical traumas (particularly migration and war), religious and ethnic pluralism, senses of belonging, and representations of gender. Positioned at the intersection of disciplines such as folklore, linguistics, semantics, cultural anthropology, and digital humanities, this study proposes an original methodological framework for both documenting and reinterpreting Turkish cultural heritage in the Balkans using contemporary tools. By shedding light on the multilingual and multicultural functions of folk songs, the study aims to offer new theoretical and applied perspectives for future research in the field of Turkology.

Keywords: Turkology, Balkans, Rumelia, text mining, semantics

Balkan Coğrafyasında Türkçe Öğretimi: 2016–2025 Arası Bibliyometri, Ağ Analizi ve Politika Yansımaları

Özlem Karaca

Özet

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, son yıllarda yalnızca dilsel bir aktarım aracı değil, aynı zamanda kültürel, diplomatik ve ekonomik bir etkileşim alanı olarak görülmektedir. Ancak, Balkanlarda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili akademik üretimlerin niceliği, niteliği ve eğilimlerinin yeterince ortaya konulmadığı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, bu çalışma, Balkanlarda Türkçenin yabancı dil olarak öğretime (TYDÖ) ilişkin akademik literatürü 2016–2025 dönemini kapsayarak bibliyometrik yöntemlerle incelemektedir. Google Scholar veri tabanı Publish or Perish (PoP) yazılımı aracılığıyla taranmış; başlık alanında “Balkan(lar)” veya Balkan ülkelerinden en az birine ek olarak “Türkçe öğretimi/Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi” ifadelerini içeren kayıtlar seçilmiştir. Başlangıçta elde edilen 615 kayıttan dahil etme – hariç tutma ölçütleriyle 73 makale nihai veri setine dâhil edilmiştir. Bibliyometrik analizde atıf metrikleri sonucuna göre toplam 144 atıf, yıllık ortalama 16 atıf, makale başına 1,97 atıf; h-indeksi 7 ve g-indeksi 9 olarak hesaplanmıştır. VOSviewer ile metin verisi tabanlı birlikte-geçme analizi, ikili saydırma, minimum geçiş 2 ve %60 ilgililik filtresiyle yürütülmüş; 11 terim eşiği sağlayıp 8’i haritaya alınmıştır. Ağ haritaları ve katman (overlay) görselleştirmeleri, kavramların 2018–2021 arasında yoğunlaştığını; temaların “ülke odaklı durum analizleri”, “öğretim süreçleri” ve sınırlı ölçüde “kurumsal uygulamalar” etrafında kümелendiğini göstermektedir. Bulgular, alanın büyümekte olduğunu ancak atıf dağılımı ve ağ yapısı bakımından parçalı kaldığını ortaya koymaktadır. Çalışma, YEE ve TİKA gibi kurumların bölgesel faaliyetlerinin akademik yansımalarının güçlendiğini, fakat karşılaştırmalı ve yöntemsel açıdan zengin çalışmaların eksikliğini vurgulamaktadır. Sınırlılıklar arasında tek veri tabanı kullanımı ve başlık alanına dayalı tarama yer almaktadır. Gelecek araştırmaların seçici dizinleri de kapsaması, başlık–öz–anahtar sözcük bütünlüğünde arama yapması ve daha geniş veri analizleriyle uzun dönemli trendleri incelemesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi; Balkanlar, bibliyometri; VOSviewer; Publish or Perish

Teaching Turkish in the Balkan Region: Bibliometrics, Network Analysis, and Policy Reflections (2016–2025)

Özlem Karaca

Abstract

In recent years, the teaching of Turkish as a foreign language has been regarded not merely as a linguistic transmission process, but also as a field of cultural, diplomatic, and economic interaction. However, the quantity, quality, and thematic trends of academic production on the teaching of Turkish as a foreign language (TFL) in the Balkans are still underexplored. In this context, the present study investigates the academic literature on TFL in the Balkans for the period between 2016 and 2025 using bibliometric methods.

The Google Scholar database was searched using the Publish or Perish (PoP) software, with inclusion criteria based on titles containing either “Balkans” or at least one Balkan country, along with phrases such as “Turkish language teaching” or “teaching Turkish as a foreign language.” Out of an initial 615 records, 73 articles were included in the final dataset after applying inclusion and exclusion criteria.

Bibliometric analysis revealed 144 total citations, an annual average of 16 citations, an average of 1.97 citations per article, with an h-index of 7 and a g-index of 9. Using VOSviewer, a co-occurrence analysis was conducted on textual data with binary counting, a minimum occurrence threshold of 2, and a 60% relevance filter; 11 terms met the threshold, and 8 were visualized in the final map.

The resulting network maps and overlay visualizations indicate that conceptual density peaked between 2018 and 2021, with thematic clusters around “country-specific situation analyses,” “instructional processes,” and, to a limited extent, “institutional practices.” Findings show that although the field is expanding, it remains fragmented in terms of citation distribution and network structure.

The study highlights the growing academic impact of regional activities by institutions such as Yunus Emre Institute (YEE) and Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA), yet also underlines a lack of methodologically diverse and comparative studies. Limitations include reliance on a single database and a title-only search strategy. Future research is advised to incorporate indexed databases, perform searches based on title–abstract–keyword integrity, and explore long-term trends through broader data analyses.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language; Balkans; bibliometrics; VOSviewer; Publish or Perish

Göçün Hafızası Olarak Dini Edebiyat: Romanya Türk-Tatar Edebiyatı Örneğinde Balkan Türklerinin Kültürel Mirası

Doç. Dr. Aida Babutcu& Ahmed Babuçcu

Özet

Bu çalışma, göç olgusunun Balkan Türklerinin dini edebiyatı üzerindeki etkilerini ve bu edebiyatın kültürel bir hafıza taşıyıcısı olarak işlevini incelemektedir. Balkan coğrafyası, tarih boyunca farklı milletlerin, dillerin ve dinlerin bir arada yaşadığı çok katmanlı bir kültürel alan olmuştur. Ancak özellikle 19. yüzyılın sonlarından itibaren yaşanan siyasi çalkantılar, savaşlar ve kitlesel göç hareketleri, bölgedeki Türk-İslam toplumlarının sosyal, dini ve kültürel yapısında derin dönüşümlere yol açmıştır. Bu tarihsel süreçte göç, yalnızca mekânsal bir yer değiştirme olgusu olarak kalmamış, bireylerin ve toplulukların kolektif kimliklerinde iz bırakan bir kırılma noktası hâline gelmiştir. Dini edebiyat ise bu dönüşümün en güçlü ifade alanlarından biri olarak ortaya çıkmış, yalnızca inanç aktarımı sağlayan bir araç olmaktan öteye geçerek göçün yarattığı travmaları, ayrılık acısını, özlem ve aidiyet duygularını yansıtan bir kültürel bellek unsuru hâline gelmiştir.

Çalışmada, konuya daha spesifik bir çerçeve kazandırmak amacıyla Romanya Türk ve Tatar edebiyatı örnekleme ele alınmıştır. Bu bağlamda mevlit, ilahi ve menkıbe gibi dini türlerin, fiziksel yer değişikliğinin ötesinde bir kültürel kopuş anlamına gelen göç sürecinde, kimlik krizine direnç sağlayan ve manevi bir sığınak işlevi gören metinler olarak değerlendirildiği ortaya konulmaktadır. Bu metinlerde Hz. Muhammed'in (s.a.v) hicretinin sembolik bir motif olarak öne çıkarılması, gurbet ve hasret temalarının yoğun biçimde işlenmesi, sabır ve tevekkül kavramlarının vurgulanması, dini edebiyatın göçün izlerini nasıl taşıdığını açıkça göstermektedir. Ayrıca sözlü kültürün, kolektif hafızanın sürekliliğinde ve etnik kimliğin korunmasında oynadığı merkezi rol dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak, Romanya Türk-Tatar edebiyatı örneğinde görüldüğü üzere dini edebiyat, göçle şekillenmiş tarihsel deneyimlerin, kültürel kimliğin ve toplumsal hafızanın taşıyıcısı olarak varlığını sürdürmekte ve kuşaktan kuşağa aktarılan bir miras işlevi görmektedir.

Anahtar Kelimeler: alkan Türkleri, göç, Romanya, Dini Edebiyat, sözlü kültür

Religious Literature as a Memory of Migration: The Cultural Heritage of Balkan Turks in the Case of Turkish-Tatar Literature in Romania

Assoc. Prof. Dr. Aida Babutcu & Ahmed Babuçcu

Abstract

This study examines the impact of migration on the religious literature of the Balkan Turks and the function of this literature as a carrier of cultural memory. The Balkan region has historically been a multi-layered cultural space where different ethnicities, languages, and religions have coexisted. However, particularly since the late 19th century, political turmoil, wars, and mass migrations have caused profound transformations in the social, religious, and cultural structures of Turkish-Muslim communities in the region. Within this historical context, migration has not merely represented spatial displacement but has also emerged as a critical rupture that has left lasting marks on the collective identity of individuals and communities.

Religious literature has become one of the most powerful domains through which this transformation is expressed. It has gone beyond functioning solely as a means of transmitting faith, emerging as a cultural memory medium that reflects the trauma of migration, the pain of separation, and feelings of longing and belonging. To provide a more specific focus, this study explores examples from Turkish and Tatar literature in Romania. In this context, religious genres such as *mevrit*, *ilahi*, and *menkıbe* are examined as texts that serve not only as spiritual sanctuaries but also as instruments of cultural continuity and resistance against identity crises during the migration process, which often entails more than physical relocation and implies cultural rupture.

The prominent use of the Prophet Muhammad's (peace be upon him) Hijra as a symbolic motif, the frequent treatment of themes such as exile and longing, and the emphasis on concepts like patience and submission (*sabr* and *tawakkul*) all reveal how religious literature preserves the memory of migration. Furthermore, the study highlights the central role of oral culture in maintaining collective memory and preserving ethnic identity.

In conclusion, as evidenced in the case of Turkish-Tatar literature in Romania, religious literature continues to function as a repository of historically rooted migratory experiences, cultural identity, and communal memory, serving as a form of intergenerational heritage.

Keywords: Balkan Turks, migration, Romania, religious literature, oral culture

Fahri Kaya'nın "İkinci Güneşi" Adlı Öykü Kitabında Göç

Arş. Gör. Fatma Topdaş Çelik

Özet

Siyasi, askerî, sosyolojik, ekonomik ve psikolojik düzeyde çeşitli etkiler ve sonuçlar doğuran göç olgusu, edebiyatın da beslendiği temel izleklerden biridir. Özellikle savaş ve doğal afet gibi insanların yer değiştirmelerine, göç etmelerine yol açan olaylar, edebî türlerde göç olgusunun tarihsel ve sosyolojik bir gerçeklik olarak ele alınmasına neden olur. Bu bağlamda öne çıkan önemli bölgelerden birisi de Balkanlardır. Özellikle 19. yüzyılda, Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgedeki siyasi nüfuzunu/gücünü kaybetmesinin ardından, Balkan Türklerinin etnik ve siyasal baskılar, sosyal ve ekonomik yetersizlikler sebebiyle yurtlarını terk ederek Anadolu'ya göç etmek durumunda kalmaları, edebî eserlerde sıklıkla dile getirilmektedir.

Balkanlarda doğup büyüyen Fahri Kaya, Makedonya Türklerinin siyaset ve kültür alanında verdiği mücadeleyi edebiyata da taşıyan önemli sanatçılardan biridir. Nitekim Fahri Kaya'nın Balkanlarda tanık olduğu göç olaylarını edebî eserlerinde dile getirerek Balkan Türklerinin sesi olması, onu Makedonya Türk edebiyatının simgesi haline getirir. Fahri Kaya'nın göç ile edebiyat arasında kurduğu bağ, özellikle "İkinci Güneşi" adlı eserinde ön plana çıkmaktadır. "Tevzi İşleri Memuru", "Günün Birinde Oraya Uğrarsan", "Lâmba Yanık Kaldı", "Asıl Güçlükler Sonradan Başladı", "Toprağın Hikâyesi", "Salâ", "Mezarlık", "Pullu Dilekçe", "Beyaz Mendil Kara Toprak", "Acı Bir Gülümseme" ve "Çok Kırılmışı" adlı öykülerden oluşan "İkinci Güneşi", izleksel kurgu bakımından genelde göçün birey ve toplum üzerindeki etkisini, özelde ise Balkan Türklerinin tarihsel göç gerçekliğini yansıtmaktadır. Ayrıca öykülerdeki şahıs kadrosu ile zaman ve mekân unsurları da göç olgusu çerçevesinde şekillendirilmiştir.

Bu bildiride ise "İkinci Güneşi"ndeki öykülerde yer alan göç olgusu; temel izlekler ve değerler üzerinden çözümlemeye tabi tutulmuştur. Yapılan çözümleme sonucunda, eserde Balkan Türklerini göçe sürükleyen nedenlerin, göç sırasında ve sonrasında karşılaşılan sorunların, yersiz-yurtsuzluk halinin ve yok edilen/tahrip edilen aidiyet duygusunun tarihsel, siyasi ve sosyolojik gerçeklikler çerçevesinde ele alındığı belirlenmiş olup Balkan/Makedonya Türklerinin tarihsel süreçte yaşadıkları bireysel ve toplumsal düzeydeki zorluklar ise metinden hareketle somutlaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fahri Kaya, İkinci Güneşi, göç, kimlik, aidiyet

Migration in Fahri Kaya's Short Story Collection *İkindi Güneşi*

Res. Asst. Fatma Topdaş Çelik

Abstract

Migration—an issue with political, military, sociological, economic, and psychological dimensions—is one of the central themes from which literature draws its strength. Events that compel people to relocate, such as wars and natural disasters, often lead to the literary treatment of migration as a historical and sociological reality. In this context, one of the most prominent regions is the Balkans. Particularly in the 19th century, following the decline of the Ottoman Empire's political influence in the region, the forced migration of Balkan Turks to Anatolia due to ethnic and political oppression, as well as social and economic hardships, became a frequent theme in literary works.

Fahri Kaya, who was born and raised in the Balkans, is one of the most important literary figures who brought the political and cultural struggles of Turks in Macedonia into literature. His role as a voice for Balkan Turks—especially through his literary reflections on the migration events he witnessed—has made him a symbolic figure in Macedonian Turkish literature. The connection he establishes between migration and literature is particularly evident in his short story collection *İkindi Güneşi* (Afternoon Sun). This work, which consists of stories such as “Tevzi İşleri Memuru,” “Günün Birinde Oraya Uğrarsan,” “Lâmba Yanık Kaldı,” “Asıl Güçlükler Sonradan Başladı,” “Toprağın Hikâyesi,” “Salâ,” “Mezarlık,” “Pullu Dilekçe,” “Beyaz Mendil Kara Toprak,” “Acı Bir Gülümseme,” and “Çok Kırılmıştı,” focuses thematically on the impact of migration on both individuals and society, and more specifically reflects the historical migration reality of Balkan Turks. Furthermore, the character portrayals, as well as temporal and spatial elements in the stories, are shaped around the theme of migration.

This paper analyzes the theme of migration in *İkindi Güneşi* through its core motifs and values. The analysis reveals that the stories explore the causes of migration that pushed the Balkan Turks to leave their homeland, the challenges faced during and after migration, the experience of displacement, and the destruction of the sense of belonging. All of these are presented within historical, political, and sociological contexts. The individual and collective hardships experienced by the Turkish population of the Balkans/Macedonia throughout history are also concretized through textual evidence.

Keywords: Fahri Kaya, *İkindi Güneşi*, migration, identity, belonging

Bulgaristan'dan Türkiye'ye 1950-1951 Yılında Gerçekleşen Göçün Kapsamı ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme

Doç. Dr. Resul Köse

Özet

II. Dünya Savaşı'nın galiplerinden Sovyetler Birliği'nin Kızıl Ordusu, mağlup ülkelerden Bulgaristan'ı işgal etmiş ve burada kendi ideolojisiyle yakın bir iktidar oluşturmuştur. "Vatan Cephesi" adlı bu iktidar Sovyet lider Stalin'in de direktifleriyle en başta Müslüman Türklere olmak üzere ülkedeki azınlıklara karşı baskı ve zorla göç ettirme politikaları uygulamaya başlamıştır. Bu bağlamda Bulgaristan'ın Türkiye sınırında yaşayan Türkler ülkenin iç kesimlerine sürgün edilmişti. Buna direnen 154.393 kişi ise 1950-1951 yıllarında gerçekleşen göç hareketi ile Türkiye'ye gönderilmiştir. Bulgarların bu yıllarda azınlık Türklere karşı baskıcı tutumları dönemin diplomatik belgeleri ve neşriyatına yansdığı gibi aynı zamanda göç etmek zorunda kalanların o günlerde alınan ifadeleriyle de kayıt altına alınmıştır. Göçmenlerin ifadelerine bakıldığında bu göçün isteğe bağlı bir göç olmadığı siyasi sebeplerle yaşanan bir göç olduğu anlaşılabilmektedir. Zira göç edenlerden Komünist rejim altında yaşamının imkânsız olduğunu söyleyenler ile Bulgarlar tarafından göçe mecbur bırakıldığını söyleyenlerin oranı %88,3'lük bir orana ulaşmaktadır ki bu oran da göçün tehcir olarak nitelendirilebilmesine yol açmaktadır. Göçü hızlandırmak için Bulgar makamlarının iki devlet arasında imzalanan sözleşmeyle birlikte her türlü insan hakkını da yok sayarak uluslararası hukuk kurallarını ihlal ettiği görülmüştür. Örneğin göçmenlerin %70'ten fazlası dayak, öldürme, hapis, sürgün gibi kanunsuz, haksız fiil ve hareketlere maruz kalmıştır. 1950- 1951 yıllarında Türkiye ve Bulgaristan arasında siyasi ilişkilerin gerildiği bu konuda Türk Hükümeti aynen daha önceki göç örneklerinde olduğu gibi göçmenlerin yol ve iskân masrafını karşılayıp üretici hale gelmesi için elinden gelenin fazlasını yapmıştır. Bu çalışmada 1950-1951 yıllarında Bulgaristan'dan Türkiye'ye göçün, özellikle göç edenlerin ifadeleriyle nedenleri, süreçte iki ülke arasındaki nota savaşları ve göçmenlere yönelik alınan tedbirler arşiv belgeleri, süreli yayınlar ve literatürdeki diğer çalışmalardan istifade edilerek analiz edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bulgaristan, Türkiye, Türkiye-Bulgaristan İlişkileri, 1950-1951 Göçü, Demokrat Parti Dönemi

An Examination of the Scope and Causes of the 1950–1951 Migration from Bulgaria to Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Resul Köse

Abstract

Following World War II, the Soviet Union, one of the victorious powers, occupied Bulgaria through the Red Army and established a regime aligned with its own ideology. The newly installed government, known as the “Fatherland Front,” initiated policies of repression and forced migration, particularly targeting Muslim Turks, under the direct influence of Soviet leader Stalin. In this context, Turks living near the Turkish-Bulgarian border were exiled to the interior regions of Bulgaria. Those who resisted—totaling 154,393 people—were sent to Turkey during the mass migration that took place in 1950–1951.

The oppressive stance of the Bulgarian authorities towards the Turkish minority during this period is well documented in diplomatic correspondence and period publications, as well as in personal testimonies collected from migrants at the time. These testimonies reveal that the migration was not voluntary but rather politically coerced. Notably, 88.3% of the migrants stated that they found it impossible to live under the Communist regime or were forcibly expelled by the Bulgarian authorities—an indication that the migration may be classified as a form of forced displacement or deportation.

In an effort to accelerate the migration process, Bulgarian authorities, while implementing the agreement signed between the two countries, disregarded basic human rights and violated international legal norms. More than 70% of the migrants were subjected to illegal and unjust acts such as physical assault, murder, imprisonment, and exile.

Amid escalating political tensions between Turkey and Bulgaria during the 1950–1951 migration, the Turkish government—similar to its approach in previous migration waves—covered transportation and resettlement costs and took all necessary measures to help the migrants become productive members of society.

This study aims to analyze the causes of the 1950–1951 migration from Bulgaria to Turkey, based particularly on migrant testimonies. It also examines the diplomatic note exchanges between the two countries during this period and the measures taken to support the migrants. The analysis is based on archival documents, periodicals, and relevant scholarly literature.

Keywords: Bulgaria, Turkey, Turkey–Bulgaria Relations, 1950–1951 Migration, Democrat Party Era

İki Kültür Arasında Aidiyet: Bulgaristan'da yaşayan Türklerde Dil, Eğitim, Edebiyat ve Müzik üzerine Kültürlerarası bir İnceleme

Doç. Dr. Filiz İlknur Cuma

Özet

Bu çalışmada, Bulgaristan'da yaşayan Türklerin iki kültür arasında şekillenen aidiyet algısını, dil, eğitim, edebiyat ve müzik bağlamlarında kültürlerarası perspektifiyle incelenmektedir. 1989 zorunlu Balkan Göçü ve bu süreçte Bulgaristan'da kalıp yaşayan Türklerin kültürel kimlik üzerindeki etkileri nitel veriler ve literatür taraması yoluyla çoğulcu karşılaştırmalı yöntem eşliğinde değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın gerçekleşmesinde Bulgaristan'da yaşayan bir Türk ailesinin ferdi olan Sevinch İbriamova Ahmed'in yapmış olduğu röportajlar sayesinde büyük katkısı olmuştur.

Araştırma sonuçları, dilin yalnızca kültürel mirasın aktarımında merkezi bir araç olmakla kalmayıp, aynı zamanda kimlik inşası ve kimlik mücadelesinin gerçekleştiği sembolik bir alan olarak da işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Eğitim, azınlık topluluklarının toplumsal uyum ve bütünleşme süreçlerinde belirleyici bir faktör olarak öne çıkarken; edebiyat ve müzik, kültürel sermayenin kuşaklar arası dolaşımını sağlayan temel aktarım mekanizmaları olarak önemli rol oynar. Bulgular, iki kültürlü kimliğin bir yandan hibritleşme ve kültürel zenginleşme imkânı sunduğunu, diğer yandan ise sosyo- kültürel gerilim ve çatışmalara zemin hazırlayabilen bir deneyim alanı özelliklerini yansıttığı saptanmıştır. Kuramsal perspektifler ışığında araştırmanın bulguları, dilin kimlik inşasında hem taşıyıcı hem de mücadele alanı olduğunu, eğitimin azınlık toplumlarının uyum süreçlerinde kritik bir faktör olarak işlev gördüğünü, edebiyat ve müziğin ise kültürel belleğin kuşaklar arası aktarımını mümkün kılan temel araçlardan olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular, Bulgaristan'da yaşayan Türklerin kültürel aidiyetinin tek yönlü bir asimilasyon süreci yerine, çift yönlü etkileşim ve melezleşme üzerinden geliştiğini göstermektedir. Çalışma, aynı zamanda diaspora, göç ve kültürlerarasılık konularına da deyinilerek Bulgaristan'da yaşayan Türklerin kimlik oluşumuna dair bilimsel katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Böylece iki kültürlü kimliğin, Hall'ün söylemsel kimlik kuramı, Bhabha'nın hibritleşme yaklaşımı ve Assmann'ın kültürel bellek teorisi bağlamında hem zenginleştirici hem de çatışmalı bir deneyim alanı sunduğu Bulgaristan'da yaşayan Türkler bağlamında ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: alkan göçü, Bulgaristan'da yaşayan Türkler, Kültürlerarasılık, aidiyet, dil, edebiyat, eğitim ve müzik

Belonging Between Two Cultures: An Intercultural Study on Language, Education, Literature, and Music among Turks Living in Bulgaria

Assoc. Prof. Dr. Filiz İlknur Cuma

Abstract

This study explores the perception of belonging among Turks living in Bulgaria, shaped between two cultures, through an intercultural perspective focusing on language, education, literature, and music. The research analyzes the impact of the 1989 forced Balkan migration and the experiences of those who remained in Bulgaria, using qualitative data and literature review within a pluralistic and comparative methodological framework. A significant contribution to the study was made by Sevinch Ibramova Ahmed, a member of a Turkish family residing in Bulgaria, through the interviews she conducted.

The findings indicate that language functions not only as a central tool for transmitting cultural heritage but also as a symbolic space where identity construction and negotiation take place. Education emerges as a key factor in the social integration and cohesion of minority communities, while literature and music serve as fundamental mechanisms for intergenerational transmission of cultural capital. The study reveals that a bicultural identity offers both opportunities for hybridity and cultural enrichment, as well as potential grounds for sociocultural tension and conflict.

From a theoretical standpoint, the findings demonstrate that language plays a dual role in identity formation—as both a carrier and a field of struggle; that education serves as a critical factor in the adaptation processes of minority communities; and that literature and music are essential tools for the intergenerational transmission of cultural memory. The results also suggest that the cultural belonging of Turks in Bulgaria has developed not through a unidirectional process of assimilation, but through reciprocal interaction and hybridity.

By addressing themes such as diaspora, migration, and interculturality, the study aims to contribute to the academic understanding of identity formation among Turks living in Bulgaria. It attempts to contextualize bicultural identity within Stuart Hall's theory of discursive identity, Homi Bhabha's concept of hybridity, and Jan Assmann's theory of cultural memory, showing that it represents both an enriching and a potentially conflict-laden experiential domain.

Keywords: Balkan migration, Turks in Bulgaria, interculturality, belonging, language, literature, education, music

Balkanlarda Yabancılar Türkçe Öğretimi Üzerine Yapılan Çalışmaların Tematik Analizi

Dr. Yasin Memiş& Muhammed Ünsal

Özet

Bu çalışma, Balkanlar'da Türkçe öğretimi üzerine Türkiye'de yayımlanmış akademik makaleleri tematik açıdan incelemeyi amaçlamaktadır. DergiPark veri tabanında Balkanlarda Türkçe öğretimine yönelik yapılan aramada elde edilen ilk 77 makale arasından belirlenen ölçütlere göre seçilen 28 araştırma doküman incelemesi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Seçilen bu makaleler yayımlandığı akademik dergiler, yıllara göre dağılımları, kullanılan anahtar kelimeler ve indekslendikleri konu alanlarına göre analiz edilmiştir. Makalelerin 19 farklı dergide yer aldığı, en fazla yayının "Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı" dergisinde toplandığı görülmüştür. Zaman çizelgesinde en eski yayının 2015 yılına, en yoğun üretimin ise 2022 yılına ait olduğu; ancak düzenli bir artış eğiliminin bulunmadığı tespit edilmiştir. Anahtar kelimeler arasında "Türkçe öğretimi" ve "Balkanlar" öne çıkarken, konu alanları açısından en fazla makalenin Türkçe Eğitimi ve Dilbilim başlıkları altında toplandığı belirlenmiştir. Araştırmamızın devamında, makalelerin amaçları doğrultusunda a) Türkçe eğitiminin mevcut durumu ve karşılaşılan zorluklar, b) kültürel aktarım ve medya yoluyla öğrenme, c) kurumsal faaliyetler ve kamu diplomasisi, d) tarihsel, kültürel ve dilbilimsel yansımalar olmak üzere dört temel tema etrafında şekillendiği görülmüştür. İlk temada öğretmen ve öğrenci deneyimlerine dayalı olarak materyal eksikliği, pedagojik uyumsuzluk ve desteklerin dağınıklığı gibi sorunlar öne çıkarken; ikinci temada Türk dizileri ve görsel medyanın dil öğretiminde kültürel farkındalık yaratıcı etkisine dikkat çekilmektedir. Üçüncü tema, Yunus Emre Enstitüsü ve Maarif Vakfı gibi kurumların kültürel diplomasi kapsamında Türkçe öğretimine katkılarını vurgularken; dördüncü tema Türkçenin Balkanlar'daki köklü geçmişini, ortak söz varlığını ve edebi mirasını ortaya koymaktadır. Bu tematik inceleme ile Balkanlar'da Türkçe öğretimi alanındaki Türkiye kaynaklı akademik eğilimleri ortaya koyarak hem mevcut durumu değerlendirilmiştir. Böylece gelecekte yapılacak daha geniş ölçekli çalışmalar için yönlendirici bir çerçeveye rehberlik sağlanması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, Türkçe öğretimi, Yabancılar Türkçe öğretimi, Tematik analiz

A Thematic Analysis of Studies on Teaching Turkish to Foreigners in the Balkans

Dr. Yasin Memiş & Muhammed Ünsal

Abstract

This study aims to conduct a thematic analysis of academic articles published in Türkiye focusing on the teaching of Turkish in the Balkans. From an initial pool of 77 articles retrieved via a search on the DergiPark database, 28 articles were selected based on specific inclusion criteria and examined using the document analysis method. These selected articles were analyzed in terms of the academic journals in which they were published, their chronological distribution, keywords used, and subject indexing categories. The articles were found to be published across 19 different journals, with the highest number appearing in the *Balkanlarda Türk Dili ve Edebiyatı* (Turkish Language and Literature in the Balkans) journal. The earliest publication dates back to 2015, while 2022 marked the peak in publication frequency; however, a consistent upward trend was not observed.

Among the keywords, “teaching Turkish” and “Balkans” were the most prominent, and the articles were predominantly indexed under Turkish Language Education and Linguistics. Thematic analysis of the article objectives revealed four main themes:

- (a) the current state of Turkish language education and associated challenges,
- (b) cultural transmission and learning through media,
- (c) institutional initiatives and public diplomacy,
- (d) historical, cultural, and linguistic reflections.

The first theme emphasizes problems such as a lack of materials, pedagogical inconsistencies, and fragmented support systems, based on teacher and student experiences. The second theme highlights the role of Turkish TV series and visual media in fostering cultural awareness through language teaching. The third theme underlines the contributions of institutions like the Yunus Emre Institute and the Turkish Maarif Foundation within the scope of cultural diplomacy. The fourth theme focuses on the deep-rooted history of Turkish in the Balkans, shared vocabulary, and literary heritage.

By identifying the academic trends in Türkiye regarding the field of Turkish language teaching in the Balkans, this thematic review offers a comprehensive evaluation of the current state of research. It also provides a guiding framework for future large-scale studies in this area.

Keywords: Balkans, teaching Turkish, teaching Turkish as a foreign language, thematic analysis

Ömer Osman Erendoruk'un Şiirlerinde Göçün İzleri: S.O.S veya Üçüncü Mezar Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Nurullah Bulut& Kübra Erdoğan Bulut

Özet

Bu çalışma, Bulgaristan Türklerinin 20. yüzyılın ikinci yarısında maruz kaldığı asimilasyon ve zorunlu göç politikalarının, Ömer Osman Erendoruk'un S.O.S veya Üçüncü Mezar adlı eserindeki yansımalarını incelemektedir. Yakın okuma ve tematik çözümleme yöntemleriyle ele alınan şiirler, bireysel duyarlılığın ötesinde toplumsal hafızanın, kimlik mücadelesinin ve kolektif travmanın edebî tanıklıkları olarak değerlendirilmektedir. Göç olgusu doğrudan betimlenmemekle birlikte; zulüm, dil yasağı, zorla ad değiştirme, dini mekânların yıkımı, unutulmuş türküler, çocukluk özlemleri, cami enkazları ve yasaklanan sınıf sahneleri gibi imgeler aracılığıyla görünür hâle gelmektedir. Belene Ölüm Adası, Roman sürgünü ve Mestanlı'daki şiddet olayları ise bireysel acıyı toplumsal bir feryada dönüştüren tarihsel bağlamı oluşturmaktadır.

Erendoruk, kişisel deneyimini halkının sesiyle bütünleştirerek şiiri bir direniş alanı hâline getirmekte; anadil yasağına, folklorun bastırılmasına ve zorunlu ad değiştirme uygulamalarına karşı poetik bir karşı-belge üretmektedir. Şiirlerinde sıkça yer alan anne figürü, unutulmuş türküler ve çocukluk hatıraları, kuşaklar arası belleğin sürekliliğini vurgulamaktadır. Cami yıkıntıları, sınır nehirleri (Meriç, Kamçı, Tunca, Arda) ve gece yürüyüşleri, kültürel ve inançsal köklerin koparılışını, aynı zamanda tehlikeli kaçış güzergâhlarını simgelemektedir.

Şiirlerdeki söylem, göçün yalnızca mekânsal bir yer değiştirme olmadığını; dilin, ritüellerin, anıların ve hatta mezar isimlerinin dönüştürüldüğü kapsamlı bir kimlik krizine işaret ettiğini göstermektedir. S.O.S veya Üçüncü Mezar, göç edebiyatında çoğunlukla ihmal edilen "şiirsel tanıklık" türünün dikkate değer bir örneğini sunmakta; edebiyatın sosyoloji ve tarihle kesişiminde hem bireysel hem de kolektif belleğin korunmasına katkı sağlamaktadır.

Şiirlerin oluşturduğu etik adalet çağrısı, uluslararası duyarlılığı hedeflemekte; tanıklığı belgeye, estetiği ise direniş diline dönüştüren özgün bir poetika inşa etmektedir. Bu açıdan metin, göçün yalnızca siyasal belgeler üzerinden okunamayacağını; uygulanım, imge ve ritim aracılığıyla çok katmanlı bir deneyim olarak anlaşılacağını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ömer Osman Erendoruk, S.O.S veya Üçüncü Mezar, Göç

Traces of Migration in the Poetry of Ömer Osman Erendoruk: The Case of *S.O.S veya Üçüncü Mezar*

Asst. Prof. Dr. Nurullah Bulut &
Kübra Erdoğan Bulut

Abstract

This study examines the reflections of the assimilation and forced migration policies imposed on the Turkish minority in Bulgaria during the second half of the 20th century, as represented in Ömer Osman Erendoruk's poetic work *S.O.S or The Third Grave*. Using close reading and thematic analysis methods, the poems are interpreted not merely as expressions of personal sentiment, but as literary testimonies of collective memory, identity struggle, and communal trauma. Although the theme of migration is not directly described, it becomes visible through powerful imagery: persecution, language bans, forced name changes, the destruction of religious spaces, forgotten folk songs, childhood longings, mosque ruins, and scenes from banned classrooms. Historical contexts such as the Belene Death Island, Roma deportations, and the violence in Mestanlı transform personal pain into a collective outcry.

Erendoruk transforms his poetry into a space of resistance by merging personal experience with the voice of his community. He produces a poetic counter-document against the prohibition of the mother tongue, the suppression of folklore, and the imposition of compulsory name changes. Recurring motifs such as the figure of the mother, forgotten songs, and childhood memories underscore the continuity of inter-generational memory. Ruined mosques, border rivers (Maritsa, Kamchiya, Tundzha, Arda), and night walks symbolize both the severing of cultural and spiritual roots and the perilous escape routes of migrants.

The poetic discourse reveals that migration is not merely a spatial displacement, but rather a comprehensive identity crisis in which language, rituals, memories, and even gravestone names are transformed. *S.O.S or The Third Grave* presents a significant example of "poetic testimony," a genre often neglected within migration literature, and contributes to the preservation of both individual and collective memory at the intersection of literature, sociology, and history.

The ethical call for justice embedded in these poems appeals to international consciousness. Erendoruk constructs a distinctive poetics that transforms testimony into documentation and aesthetics into a language of resistance. In this regard, the text demonstrates that migration cannot be understood solely through political documents, but must also be grasped as a multilayered experience conveyed through emotion, imagery, and rhythm.

Keywords: Ömer Osman Erendoruk, *S.O.S or The Third Grave*, migration

Göç, Kimlik ve Dil: Balkanlar'da Türkçe Öğretiminin Felsefi ve Sosyolinguistik Önemi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Latif Bakış

Özet

Bu bildiri, Balkanlar'da göç olgusunun kimlik, aidiyet ve kültürel değerler üzerindeki etkilerini felsefi ve sosyolinguistik açıdan incelemekte; özellikle Türk dilinin ve kültürünün öğretilmesinin hem kültürel hafızanın korunması hem de çokkültürlü toplumsal yapının güçlendirilmesi açısından önemini tartışmaktadır. Dil felsefesi, zihin felsefesi ve felsefe tarihi perspektifleri, sosyolinguistik verilerle birlikte değerlendirilerek; tez-antitez-sentez yöntemiyle politik ve kültürel öneriler sunulması hedeflenmektedir. Türk dili ve kültürünün öğretilmesi, Balkan Türklerinin kimliğini koruduğu, kültürel hafızayı canlı tuttuğu ve çok dilli yetkinliği güçlendirdiği tez olarak savunulurken; yalnızca kendi dilini ve kültürünü önceleyen tek yönlü politikaların, diğer topluluklarla etkileşimi sınırlayarak toplumsal kutuplaşmaya yol açabileceği antiteziyle iki yaklaşım çarpıştırılmaktadır. Husule gelen sentez ise, Türkçe öğretiminin, çok dilli eğitim programları içinde, diğer dillerle etkileşim halinde yürütülmesi gerektiğidir; böylece hem kimliğin korunması hem de çokkültürlü uyumun güçlendirilmesi mümkün olacaktır. Sosyolinguistik çerçevede Balkanlar'daki dilsel çeşitlilik incelendiğinde Balkanlarda dillerin tarih boyunca karşılıklı etkileşim içinde olduğu görülmektedir. Türkçe, özellikle Osmanlı döneminde ortak iletişim dili işlevi görmüş; yerleşik Türk topluluklarında bugün hâlâ canlıdır. Ancak UNESCO verilerine göre, Balkanlardaki bazı Türkçe lehçeleri "tehlike altındaki diller" sınıfına girmektedir. UNESCO'nun söz konusu tespiti dil kaybı ve kültürel erozyon açısından ayrıca anlamlıdır. Zira dil kaybının, genellikle ikinci kuşaktan itibaren hızlandığı kabul edilir. Bu durum, yani dil kaybı kültürel değerlerin, sözlü edebiyatın ve topluluk hafızasının silinmesine de yol açar. Oysa sosyolinguistik araştırmalar, anadil eğitiminin bu süreci yavaşlattığını ve çok dilli yetkinliği artırdığını göstermektedir. Bu da Türk Maarif Vakfı'nın ve paydaş diğer kurumların (Yunus Emre Enstitüsü, TİKA vb.) Türk dili ve kültürünün öğretilmesi, korunması ve devamlılığının sağlanması hususunda üstlenmiş olduğu önemli ve güçlü misyonu açık etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Felsefe Tarihi, Göç, Kimlik, Aidiyet, Dil Felsefesi, Balkanlar, Türkçe Öğretimi, Sosyolinguistik

Migration, Identity, and Language: The Philosophical and Sociolinguistic Significance of Teaching Turkish in the Balkans

Asst. Prof. Dr. Mehmet Latif Bakış

Abstract

This paper examines the impact of migration in the Balkans on identity, belonging, and cultural values from both philosophical and sociolinguistic perspectives. It discusses the significance of teaching the Turkish language and culture in preserving cultural memory and strengthening the multicultural social fabric. Drawing from the philosophy of language, philosophy of mind, and the history of philosophy, along with sociolinguistic data, the study employs a thesis–antithesis–synthesis approach to offer political and cultural recommendations.

The thesis posits that teaching Turkish language and culture helps maintain the identity of Balkan Turks, sustains cultural memory, and enhances multilingual competence. In contrast, the antithesis argues that one-sided policies prioritizing only one's own language and culture may limit interaction with other communities and foster social polarization. The resulting synthesis advocates for Turkish language instruction to be integrated within multilingual education programs, allowing for both the preservation of identity and the promotion of intercultural harmony.

From a sociolinguistic standpoint, the Balkans have historically exhibited dynamic linguistic diversity, characterized by long-standing mutual interaction among languages. Turkish served as a lingua franca, particularly during the Ottoman era, and remains vibrant among settled Turkish communities today. However, according to UNESCO, some Turkish dialects in the Balkans are now classified as “endangered languages,” which signifies a risk of language loss and cultural erosion. It is widely acknowledged that language attrition tends to accelerate from the second generation onward, leading to the erasure of cultural values, oral traditions, and collective memory.

Sociolinguistic research, however, indicates that mother tongue education slows this process and strengthens multilingual proficiency. In this context, the Turkish Maarif Foundation and partner institutions such as the Yunus Emre Institute and TİKA play a critical and prominent role in the teaching, preservation, and continuity of the Turkish language and culture in the Balkans.

Keywords: History of Philosophy, Migration, Identity, Belonging, Philosophy of Language, Balkans, Turkish Language Teaching, Sociolinguistics

Tarihsel Süreçte Bulgaristan Coğrafyasında Göçlerin Dini ve Kültürel Yansımaları

Dr. Öğr. Üyesi Şabanali Ahmed

Özet

Bulgaristan coğrafi konumu ve barındırdığı farklı etnik ve dini unsurlarla devamlı önemini koruyan ülkelerden biri olmuştur. İlk dönemden günümüze özellikle göç konusunda, devamlı dinamik bir seyir içerisinde bulunmuştur. Kuruluşu itibarı ile Türkistan-Orta Asya üzerinden bugün Bulgaristan'ın bulunduğu topraklara, farklı Türk boyları gelmiş ve devletin şekillenmesinde önemli rol oynamışlardır. Ayrıca Bulgaristan sahip olduğu coğrafi konum gereği, Doğu Bizans ile komşu olmuş ve Bizans'ın dini ve kültürel yapısından etkilenmiştir. Batı ile Doğu arasında bulunması kendisini bir geçiş güzergahı pozisyonuna getirmiş ve bir köprü vazifesi görmüştür. Bazı tarihçilere göre İslam dini erken dönem sayılabilecek IX.-X. asırdan itibaren İslam tüccarları ve tebliğcileri vasıtasıyla bugünkü Bulgaristan'a giriş yapmıştır. O günden itibaren Bulgaristan toprakları çok kültürlülüğü ve farklı dini yapıları bünyesinde barındıran bir ülke konumuna gelmiştir. İslam'ın o dönemden itibaren var olduğunu destekleyen bilgi ise X. asırdan itibaren Bulgaristan'ın kuzeyinde Türk boylarının var olduğu bilgisinin tarih kitaplarında yer almasıdır. Ayrıca yine bilinmektedir ki Bektaşî Dervişi Sarı Saltuk Baba obası ile birlikte XIII. asrın ikinci yarısında Bulgaristan'ın kuzeyi Dobruca bölgesine yerleşmiş olmasıdır. Görüldüğü üzere göç bağlamında Bulgaristan coğrafyası orta çağda dinamik dönemler yaşamıştır. Osmanlı devletinin kurulması ve Bulgaristan'ı sınırlarına dahil edilmesiyle birlikte, yeni döneme girilmiştir. Osmanlı döneminde uygulanan iskân politikasıyla Anadolu'dan Balkanlara ve Bulgaristan'a göçler gerçekleşmiş ve nüfus dengesi değişmiştir. Bu bağlamda Osmanlı öncesi İslam'ın varlığı bilinmekle birlikte, İslam dini toplumsal bir olgu olarak Bulgaristan'da Osmanlı ile var olduğu söylenebilir. Bu minvalde Osmanlı Balkanlara ve özelde Bulgaristan'a mimari yapısını, camii ve külliyesini, medrese eğitimini ve çarşı, pazar kültürünü yerleştirmiştir. Bulgaristan kuruluşundan itibaren göç alan bir ülke pozisyonunda iken Osmanlı İmparatorluğunun ayrılması ile göçün yönü tersine dönmüş ve kalan Türk-Müslüman tebaa periodik dönemlerle Anadolu'ya yani Türkiye'ye göçe zorlanmıştır. Yeni gelişmeler Bulgaristan içerisinde kalan Türk-Müslüman azınlığının dini ve kültürel aidiyetini bozmaya teşebbüs ederken, XX. asırda takriben her 20 yılda bir göç gerçekleşmiştir. Bunların en yoğununu ise yaklaşık 350 000 Türk-Müslümanın göç ettiği ve son dönem Avrupa içerisinde yaşanmış en büyük göçlerden biri olarak değerlendirilen 1989 göçüdür. Bu ve daha önce yaşanan göçlerin Türk-Müslüman azınlığı üzerinde dini ve kültürel yansımalarını değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: ulgaristan, Müslümanlar, Göç, Din, Kültür

Religious and Cultural Reflections of Migration in the Bulgarian Geography Throughout History

Asst. Prof. Dr. Şabanali Ahmed

Abstract

Due to its geographical position and diverse ethnic and religious composition, Bulgaria has consistently remained a country of strategic importance. From early historical periods to the present, it has been marked by continuous and dynamic patterns of migration. From its inception, various Turkic tribes migrated from Turkestan and Central Asia to the territories that now constitute modern-day Bulgaria, playing a significant role in the formation of early Bulgarian state structures. Furthermore, owing to its geographical proximity to the Eastern Byzantine Empire, Bulgaria was influenced by Byzantine religious and cultural elements. Situated between East and West, it has functioned as a crossroads and a bridge between civilizations.

Some historians suggest that Islam was introduced to the region as early as the 9th–10th centuries through Muslim traders and missionaries. Since then, Bulgarian lands have become home to multicultural and multi-religious communities. The historical presence of Turkish tribes in northern Bulgaria from the 10th century, as recorded in historical texts, supports the claim of an early Islamic presence. Moreover, it is well documented that the Bektashi dervish Sarı Saltuk Baba settled in the Dobrudja region of northern Bulgaria with his tribe in the latter half of the 13th century. These examples reflect the dynamic religious and cultural shifts that occurred in medieval Bulgaria as a result of migration.

The incorporation of Bulgaria into the Ottoman Empire marked a new era. Ottoman resettlement policies led to waves of migration from Anatolia to the Balkans and Bulgaria, altering the demographic balance of the region. Although the presence of Islam in pre-Ottoman Bulgaria is acknowledged, it was during the Ottoman period that Islam became a widespread societal phenomenon. During this time, Ottoman architectural elements such as mosques and complexes (külliye), educational institutions like madrasas, and commercial life centered around bazaars and markets were established throughout Bulgaria.

While Bulgaria initially held a position as a receiving country for migrants, following the decline of the Ottoman Empire, the direction of migration reversed. The remaining Turkish-Muslim population was periodically subjected to forced migration toward Anatolia, particularly to the Republic of Türkiye. Throughout the 20th century, nearly every two decades witnessed new waves of migration, each time threatening the religious and cultural identity of the Turkish-Muslim minority remaining in Bulgaria.

Among these waves, the 1989 migration—during which approximately 350,000 Turkish-Muslims were forced to migrate—is considered one of the largest mass migrations in late 20th-century Europe. This study aims to evaluate the religious and cultural repercussions of this and other historical migrations on the Turkish-Muslim minority population in Bulgaria.

Keywords: Bulgaria, Muslims, Migration, Religion, Culture

Türkçeden Balkan Dillerine “Baş” Sözcüğü: Tarihsel ve Anlamsal Bir İnceleme

Dr. Serdar Özdemir

Özet

Bu makale, Türkçe “baş” sözcüğünün çok anlamlı yapısını, tarihsel evrimini ve Türkçenin tarihsel ve kültürel derinliği içinde Balkan dillerine geçiş sürecini incelemektedir. Türkçede “baş” yalnızca bir vücut parçasını belirtmez; yön, liderlik, başlangıç, derece, önem, değer, nicelik ve toplumsal statü gibi birçok soyut kavramla da ilişkilidir. Bu çok katmanlı anlam yapısı, sözcüğün tarih boyunca farklı işlevler üstlendiğini ve çeşitli bağlamlara uyum sağlayarak kendini zenginleştirdiğini göstermektedir.

Araştırma kapsamında “baş” sözcüğünün kullanımları, Eski Türk yazıtlarından başlayarak Eski Uygur, Karahanlı, Harezmi, Kıpçak, Çağatay, Eski Anadolu ve Osmanlı Türkçesi metinlerine kadar Türkçenin farklı evrelerinde incelenmiştir. Aynı zamanda *Drevnetyurkskiy Slovar, Ètimologičeskij Slovar’ Tjurkskix Jazykov, Versuch Eines Etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen ve An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish* gibi eserlerden yararlanılarak kelimenin etimolojik gelişimi aydınlatılmıştır.

Çalışmada artzamanlı (diachronic) ve eşzamanlı (synchronic) yöntemler bir arada kullanılmıştır. Türkçedeki tarihsel gelişim, sözlük taramaları ve metin bağlamları aracılığıyla izlenmiş; kelimenin Modern Türkçe, Boşnakça ve Arnavutçadaki çağdaş yansımaları ise modern sözlükler (Modern Türkçe için Türk Dil Kurumu’nun *Gün-cel Türkçe Sözlük*’ü ve *Ötüken Sözlük*’ü esas alınmıştır), dijital derlemeler ve kullanım örnekleri üzerinden değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak, Boşnakçada *baš* biçiminin genellikle vurgu veya pekiştirme işlevi gördüğü, Arnavutçada ise *bash* biçiminin yön, birliktelik ve öncelik anlamlarını kazandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda çalışma, “baş” sözcüğünün anlam yolculuğunu izleyerek hem Türkçe içindeki anlamsal zenginliğini hem de dil teması yoluyla geçirdiği biçimsel ve anlamsal dönüşümleri ortaya koymaktadır. Böylece dillerarası etkileşim ve kavramsal aktarım süreçlerine ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anlam Genişlemesi, Tarihi Türk Lehçeleri, Dilsel Etkileşim, Balkan Dilleri

The Word *Baş* from Turkish to Balkan Languages: A Historical and Semantic Analysis

Dr. Serdar Özdemir

Abstract

This study investigates the polysemous structure, historical development, and lexical transfer of the Turkish word *baş* into Balkan languages, within the broader historical and cultural context of Turkish. In Turkish, *baş* not only denotes a physical body part (i.e., “head”) but also conveys a range of abstract meanings such as direction, leadership, beginning, degree, significance, value, quantity, and social status. This multifaceted semantic structure reveals how the word has historically taken on diverse functions and expanded its meaning across different usage domains.

The study traces the word *baş* through various stages of the Turkish language, including Old Turkic inscriptions, Old Uyghur, Karakhanid, Khwarezmian, Kipchak, Chaghatay, Old Anatolian Turkish, and Ottoman Turkish. Etymological insights are supported by references to key resources such as *Drevnetyurkskiy Slovar*, *Ėtimologiĉeskij Slovar’ Tjurkskix Jazykov*, *Versuch Eines Etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen*, and *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*.

Methodologically, the study adopts both diachronic and synchronic approaches. The historical trajectory of the word is examined through dictionaries and textual analyses, while its contemporary usage in Modern Turkish, Bosnian, and Albanian is analyzed through modern dictionaries (e.g., *Güncel Türkçe Sözlük* and *Ötüken Sözlük* for Turkish), digital corpora, and practical usage examples. In Bosnian, the form *baş* generally functions as an emphatic or intensifying element, whereas in Albanian, *bash* tends to express meanings related to direction, association, or precedence.

Ultimately, the study maps the semantic journey of *baş*, revealing its lexical richness within Turkish and the formal and semantic transformations it has undergone in contact with other languages. In doing so, it provides insight into processes of cross-linguistic influence and conceptual transfer in the Balkans.

Keywords: Semantic Expansion, Historical Turkic Dialects, Linguistic Contact, Balkan Languages

Ömer Seyfettin'in Günlükleri ile Hikâyelerinde Balkanlar ve Göçün İzleri

Dr. Seda Artuç Bekteş

Özet

Bu çalışma, Ömer Seyfettin'in Balkan Harbi yıllarındaki bireysel tanıklığını ve bu tanıklığın edebî eserlerine nasıl yansıdığını incelemektedir. Balkan Savaşları (1912–1913), Osmanlı Devleti'nin siyasi, toplumsal ve kültürel yapısında derin kırılmalar yaratmış; aynı zamanda bireysel hafızalarda onarılması güç travmalar bırakmıştır. Asker ve yazar kimliğiyle bu döneme doğrudan tanıklık eden Ömer Seyfettin, yaşadıklarını günlüklerinde ayrıntılı olarak kaydetmiş, aynı zamanda hikâyelerinde kurgusal bir dile dönüştürerek kolektif belleğin şekillenmesine katkı sağlamıştır. Çalışma, yazarın günlükleri ile hikâyeleri arasında tematik köprüler kurarak Balkan coğrafyasında yaşanan savaş, göç, kimlik ve aidiyet kaybı gibi olguların edebî düzleme nasıl taşındığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ve metin çözümlemesi tercih edilmiştir. İnceleme nesnesi olarak yazarın Balkan Harbi Hatıraları ve Kayıp Günlük adlı notları ile “Fon Sadriştayn'ın Karısı”, “Beyaz Lale”, “Tuhaf Bir Zulüm”, “Efruz Bey”, “Hürriyet Bayrakları”, “Primo Türk Çocuğu”, “Forsa”, “Bomba” ve “Nakarat” adlı hikâyeleri seçilmiştir. Bu metinler, göç ve Balkanlar temalarının sürekliliğini göstermek amacıyla tarihsel ve ideolojik bağlamda analiz edilmiştir. Bulgular, günlüklerdeki gözlemlerin ve savaşın yarattığı bireysel psikolojik etkilerin, hikâyelerde mekân tasvirleri, karakter kurguları ve ideolojik söylemler aracılığıyla yeniden üretilmesini ortaya koymuştur.

Sonuç olarak, Ömer Seyfettin'in eserlerinde Balkan coğrafyası yalnızca bir arka plan değil, göçün dramatik etkilerini, aidiyet kaybını ve toplumsal dönüşümü görünür kılan bir edebî mekân işlevi görmektedir. Günlüklerindeki bireysel gözlemler, hikâyelerinde ortak bir milli bilince dönüştürülerek hem dönemin travmalarını belgelemekte hem de Türkçülük ideolojisinin edebî temellerini güçlendirmektedir. Böylece çalışma, Ömer Seyfettin'in eserlerinin tarihsel tanıklık ile edebî kurmaca arasında kurduğu öz-geçerliliği ortaya koyarak, Balkan Savaşları sonrası göç ve kimlik olgusunun edebiyat aracılığıyla nasıl anlamlandırıldığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ömer Seyfettin, Balkan Savaşları, göç, günlük, hikâye

Traces of the Balkans and Migration in Ömer Seyfettin's Diaries and Short Stories

Dr. Seda Artuç Bekteş

Abstract

This study examines Ömer Seyfettin's personal witnessing of the Balkan Wars and how this experience is reflected in his literary works. The Balkan Wars (1912–1913) caused profound ruptures in the political, social, and cultural fabric of the Ottoman Empire and left deep, often irreparable, traumas in individual memory. As both a soldier and a writer who directly experienced this period, Ömer Seyfettin recorded his observations in detail in his diaries and transformed them into fictional narratives in his short stories, thus contributing to the formation of collective memory. This paper aims to establish thematic connections between the author's diaries and short stories, revealing how war, migration, identity loss, and displacement in the Balkan geography are represented in his literary works.

The study employs qualitative research methods, particularly document analysis and textual interpretation. The sources include Seyfettin's notes titled *Balkan Harbi Hatıraları* (Memoirs of the Balkan War) and *Kayıp Günlük* (The Lost Diary), as well as selected stories such as "Fon Sadriştayn'ın Karısı" (Mrs. von Sadriştayn), "Beyaz Lale" (The White Tulip), "Tuhaf Bir Zulüm" (A Strange Oppression), "Efruz Bey," "Hürriyet Bayrakları" (Flags of Freedom), "Primo Türk Çocuğu" (The First Turkish Child), "Forsa" (The Galley Slave), "Bomba" (The Bomb), and "Nakarat" (The Refrain). These texts are analyzed in their historical and ideological contexts to reveal the continuity of the themes of migration and the Balkans throughout Seyfettin's oeuvre.

The findings demonstrate that the author's personal wartime observations and psychological impacts, recorded in his diaries, are reinterpreted in his fiction through spatial descriptions, character construction, and ideological discourse. In Seyfettin's works, the Balkan region functions not merely as a backdrop but as a literary space that makes visible the dramatic effects of forced migration, the loss of belonging, and social transformation.

Ultimately, Seyfettin's diaries serve as individual testimony, while his fictional narratives transform these observations into a collective national consciousness, simultaneously documenting the trauma of the era and reinforcing the literary foundations of Turkish nationalism. This study thus highlights the unique connection between historical witnessing and literary fiction in Seyfettin's works and illustrates how post-war migration and identity crises are interpreted and represented through literature.

Keywords: Ömer Seyfettin, Balkan Wars, migration, diary, short story

The Impact of Education on Migration: Case Study of Kosova and Croatia

Dr. Enes Ismeti

Abstract

This study investigates the integration of migration education within higher education institutions in Kosovo and Croatia, focusing on faculty perspectives, curricular offerings, and resource availability. Migration, as a complex social, economic, political, and cultural phenomenon, requires comprehensive academic engagement to prepare students for its multidimensional challenges. Using a qualitative case study approach, semi-structured interviews were conducted with ten professors representing diverse disciplines, including International Relations, Sociology, Political Science, Economics, and Law. The analysis identified common themes in teaching practices, student engagement, and institutional challenges, highlighting both opportunities and constraints in delivering migration-focused education. Findings indicate that Croatian universities demonstrate higher levels of integration, with active faculty collaboration, extensive teaching materials, and structured curricular components addressing migration. In contrast, Kosovan institutions exhibit moderate engagement, often limited by scarce resources, restricted faculty input, and fewer opportunities for experiential learning. Despite these differences, professors in both contexts emphasize the importance of migration education in developing students' critical thinking, research skills, and understanding of global and regional migration dynamics. The study provides theoretical insights by situating migration education within broader discussions of globalization, labor mobility, and citizenship, aligning with contemporary scholarship on migration's multifaceted impacts. Practically, the research underscores the need for curriculum expansion, incorporation of fieldwork and internships, access to specialized databases, and interdepartmental collaboration to strengthen student learning outcomes. Limitations include the small sample size, reliance on self-reported data, and a cross-sectional design, which constrain generalizability and causal inference. Overall, the findings highlight the strategic importance of fostering migration education to equip future professionals with the knowledge, skills, and competencies necessary to address contemporary societal and policy challenges associated with migration.

Anahtar Kelimeler: Migration, Education, Kosova, Croatia

Eğitimin Göç Üzerindeki Etkisi: Kosova ve Hırvatistan Örneği

Dr. Enes İsmeti

Özet

Bu çalışma, göç eğitiminin Kosova ve Hırvatistan'daki yükseköğretim kurumlarında ne ölçüde entegre edildiğini; öğretim elemanlarının bakış açıları, müfredat içerikleri ve kaynak olanakları ekseninde incelemektedir. Sosyal, ekonomik, politik ve kültürel yönleriyle karmaşık bir olgu olan göç, öğrencilerin çok boyutlu zorluklara hazırlanabilmesi için kapsamlı bir akademik yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Nitel bir vaka çalışması yöntemiyle yürütülen bu araştırma kapsamında, Uluslararası İlişkiler, Sosyoloji, Siyaset Bilimi, Ekonomi ve Hukuk gibi çeşitli disiplinleri temsil eden on akademisyenle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda, öğretim uygulamaları, öğrenci katılımı ve kurumsal zorluklar bağlamında ortak temalar belirlenmiş; göç odaklı eğitimin sunumundaki fırsatlar ve kısıtlar ortaya konulmuştur.

Bulgular, Hırvatistan'daki üniversitelerin bu alanda daha yüksek bir entegrasyon düzeyine sahip olduğunu; öğretim elemanları arasında etkin iş birliği, zengin öğretim materyalleri ve göç konusunu ele alan yapılandırılmış müfredat bileşenlerinin bulunduğunu göstermektedir. Buna karşılık, Kosova'daki kurumlar sınırlı kaynaklar, dar öğretim kadrosu katkısı ve deneyimsel öğrenme fırsatlarının azlığı nedeniyle daha sınırlı bir katılım sergilemektedir. Bu farklılıklara rağmen her iki bağlamda da öğretim üyeleri, göç eğitiminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini, araştırma yetkinliklerini ve küresel-bölgesel göç dinamiklerine dair anlayışlarını geliştirmede önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Çalışma, göç eğitiminin küreselleşme, emek hareketliliği ve vatandaşlık konularıyla ilişkilendirilmesi yoluyla kuramsal katkı sağlamakta; göçün çok yönlü etkilerine dair güncel akademik literatürle uyum göstermektedir. Uygulama açısından ise, müfredatın genişletilmesi, saha çalışmaları ve stajların programa dâhil edilmesi, uzman veri tabanlarına erişim sağlanması ve disiplinler arası iş birliğinin teşvik edilmesi gerektiği ortaya konulmaktadır. Araştırmanın sınırlılıkları arasında küçük örneklem büyüklüğü, öznel beyanlara dayanması ve kesitsel bir tasarıma sahip olması nedeniyle genelleme ve nedensel sonuçlara ulaşmadaki kısıtlılıklar yer almaktadır. Genel olarak bulgular, göçle ilişkili toplumsal ve politik sorunlara yönelik bilgi, beceri ve yeterliliklerle donatılmış geleceğin profesyonellerini yetiştirmek açısından göç eğitiminin stratejik önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Eğitim, Kosova, Hırvatistan

Migration in the Western Balkans: The Impact of Demographic and Living Condition Factors

Dr. Elkjer Qema & Assoc. Prof. Dr. Kushtrim Braha &
Assoc. Prof. Dr. Artan Qineti

Özet

Migration from the Western Balkans remains a critical issue, driven by demographic shifts and perceived deficiencies in living conditions, with significant implications for regional development and EU integration. This study examines how demographic characteristics and living conditions factors influence migration intentions among 3,255 adults from Albania, Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Montenegro, North Macedonia, and Serbia, with a focus on brain drain among young, educated individuals. Employing logistic regression models, the analysis controls for country, gender, age, urban/rural residence, education, marital status, and satisfaction with health services, education, utilities, housing affordability, city cleanliness, social life, and job opportunities. Taken together, the odds ratios and average marginal effects (AMEs) provide a deep insight into both the direction and size of demographic, living conditions effects on migration intentions. The methodological approach strengthens the findings by integrating a full set of important control variables and AMEs, ensuring that the results are more accurate and reliable across different countries and groups. Results reveal a distinct migrant profile: young adults (18-34 years) show significantly higher migration probability than older counterparts. Higher education amplifies this, with college and postgraduate degrees linked to increased migration likelihood, underscoring brain drain dynamics. Unattached individuals, single or cohabiting exhibit elevated migration intentions, as do urban residents. Living conditions exert dual influences: each unit increase in satisfaction with job opportunities, housing affordability, utility services, and city cleanliness reduces migration probability, highlighting economic push factors and public service retention roles. Cross-country variations persist, with lower intentions in Bosnia and Herzegovina and Serbia versus Albania. Policymakers should prioritize youth employment, affordable housing, and public infrastructure to minimize brain drain and enhance retention in the Western Balkans.

Anahtar Kelimeler: Migration, Western Balkans, brain drain, demographic factors, living conditions

Batı Balkanlar'da Göç: Demografik ve Yaşam Koşulları Faktörlerinin Etkisi

Dr. Elkjer Qema, Doç. Dr. Kushtrim Braha,
Doç. Dr. Artan Qineti

Özet

Batı Balkanlar'dan gerçekleşen göç, demografik değişimler ve yaşam koşullarındaki yetersizlik algısıyla tetiklenen ve bölgesel kalkınma ile Avrupa Birliği'ne entegrasyon süreçleri açısından önemli sonuçlar doğuran kritik bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Bu çalışma, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Kosova, Karadağ, Kuzey Makedonya ve Sırbistan'dan toplam 3.255 yetişkin bireyin katılımıyla, demografik özelliklerin ve yaşam koşullarının göç etme niyeti üzerindeki etkilerini incelemektedir. Özellikle, genç ve eğitimli bireylerin ülkeden ayrılması anlamına gelen beyin göçü olgusu araştırmanın odağını oluşturmaktadır.

Lojistik regresyon modelleri kullanılarak gerçekleştirilen analizde; ülke, cinsiyet, yaş, kentsel/kırsal yerleşim, eğitim durumu, medeni hâl ile sağlık hizmetleri, eğitim, altyapı hizmetleri, konut ulaşılabilirliği, şehir temizliği, sosyal yaşam ve iş olanaklarına yönelik memnuniyet düzeyleri kontrol değişkenleri olarak ele alınmıştır. Olasılık oranları ve ortalama marjinal etkiler (AME) birlikte değerlendirildiğinde hem demografik hem de yaşam koşulları faktörlerinin göç etme niyeti üzerindeki yönü ve büyüklüğü hakkında kapsamlı veriler sunulmuştur. Bulguların güvenilirliğini artırmak amacıyla metodolojik yaklaşımda tüm önemli kontrol değişkenleri ve AME'ler entegre edilmiştir; bu sayede elde edilen sonuçların ülkeler ve gruplar arasında geçerliliği sağlanmıştır.

Elde edilen sonuçlar, göç eğilimi gösteren belirgin bir profil ortaya koymaktadır: 18-34 yaş aralığındaki genç yetişkinler, ileri yaştaki bireylere kıyasla göç etme olasılığı bakımından anlamlı düzeyde daha yüksek risk taşımaktadır. Bu olasılık, yükseköğretim düzeyindeki bireylerde artmakta; üniversite ve lisansüstü eğitim almış kişilerde göç etme isteğinin daha belirgin olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, beyin göçü dinamiklerini açıkça ortaya koymaktadır. Evli olmayan bireyler –bekâr ya da birlikte yaşayanlar– ile kentsel bölgelerde yaşayanlar da daha yüksek göç eğilimi göstermektedir. Yaşam koşullarına ilişkin memnuniyet düzeyindeki her birimlik artış (iş olanakları, konut erişilebilirliği, altyapı hizmetleri, şehir temizliği gibi alanlarda) göç etme olasılığını azaltmaktadır. Bu durum, ekonomik itici faktörlerin ve kamu hizmetlerinin göçü önleyici rolünü vurgulamaktadır.

Ülkeler arasında farklılıklar göze çarpmakta; Bosna-Hersek ve Sırbistan'da göç etme niyeti, Arnavutluk'a kıyasla daha düşüktür. Bulgular, karar alıcıların genç istihdamı, konut erişilebilirliği ve kamu altyapısına öncelik vermeleri gerektiğine işaret etmekte; bu sayede beyin göçünün azaltılması ve Batı Balkanlar'daki bireylerin ülkelerinde kalmasının teşvik edilmesi mümkün olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Batı Balkanlar, Beyin Göçü, Demografik Faktörler, Yaşam Koşulları

İnanç ve Direniş Arasında Boşnak Hicreti: Müftü Şemsikadiç'in Siyasi-Teolojik Eklem Belgeleri Olarak Dilekçeleri

Dr. Emir Demir

Özet

Bosna Vilayeti'ndeki Müslüman nüfus 1878 Berlin Kongresi'nden sonraki dönemde derin siyasi ve manevi kırılmalarla karşı karşıya kalmıştır. Avusturya-Macaristan işgali, bir dizi kendiliğinden ve örgütlü tepkiye yol açmıştır. Bunlar arasında, direnişin dile getirilmesinde dini otoritelerin angajmanı öne çıkmaktadır. Aralarında en öne çıkanlardan biri, biyografisi, retoriği ve siyasi angajmanı Müslüman direnişinin ve göçünün dinamikleri hakkında önemli bilgiler sunan Taşlıca Müftüsü Mehmed Nuruddin Vehbi Şemsikadiç'ti. Bu çalışma, müftünün 1880 yılında Osmanlı sarayına hitaben yazdığı iki dilekçeyi Müslüman nüfusun işgal altındaki Bosna'dan hicret etmesi bağlamında incelemektedir. Çalışma, sözdizimsel ve retorik analizler yoluyla, dilekçenin kolektif acıyı, siyasi direnişi ve ideolojik yeniden teyiti ifade etme aracı olarak nasıl kullanıldığını göstermektedir. Çalışmada demografik verilere, lojistik göç yollarına, Osmanlı Devleti'ndeki muhacirlerin durumuna ve imparatorluk emirlerinin uygulanmasındaki idari tutarsızlığa özel vurgu yapılmaktadır. Dilekçe, biçimsel işlevinin ötesine geçen ve Osmanlı siyasi ve toplumsal gerçekliğinin derin katmanlarını ortaya koyan bir tarih yazımı eseri olarak yorumlanmaktadır. Çalışma, Osmanlıcadan Türkçe Latince 'ye transliterasyonu, ardından ilgili belgelerin çevirisini ve içeriğinin analizini ihtiva etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: hicret, Taşlıca Müftüsü, Bosna Vilayeti, Osmanlı İmparatorluğu, göç, dilekçe, muhacirler, Avusturya işgali, bürokratik iletişim

The Bosnian Migration Between Faith and Resistance: Mufti Šemsikadić's Petitions as Political-Theological Documents

Dr. Emir Demir

Abstract

The Muslim population of the Bosnian Vilayet faced profound political and spiritual ruptures following the 1878 Congress of Berlin. The Austro-Hungarian occupation triggered a series of both spontaneous and organized responses. Among these, the involvement of religious authorities in articulating resistance stands out. One of the most prominent figures was Mehmed Nuruddin Vehbi Šemsikadić, the Mufti of Tašlica, whose biography, rhetoric, and political engagement offer critical insights into the dynamics of Muslim resistance and migration. This study examines two petitions written by the Mufti in 1880 and addressed to the Ottoman court, contextualizing them within the framework of Muslim emigration from occupied Bosnia. Through syntactic and rhetorical analysis, the study demonstrates how the petitions served as instruments for expressing collective suffering, political defiance, and ideological reaffirmation.

Special emphasis is placed on demographic data, logistical migration routes, the status of migrants (muhacirs) within the Ottoman Empire, and administrative inconsistencies in the implementation of imperial orders. The petitions are interpreted as historiographical texts that transcend their formal bureaucratic function, unveiling deeper layers of Ottoman political and social reality. The study includes a transliteration of the original Ottoman Turkish text into Latin script, followed by translations and a critical analysis of their content.

Keywords: hijra, Mufti of Tašlica, Bosnian Vilayet, Ottoman Empire, migration, petition, muhacirs, Austro-Hungarian occupation, bureaucratic communication

Füruzan'ın Dört Öyküsünde Balkan Göçlerinin İzleri: Kültürel Travma, Nostalji ve Kimlik Çatışması

Gülsüm Berke

Özet

Füruzan'ın “Temizlik Kolu”, “Redife'ye Güzelleme”, “Edirne'nin Köprüleri” ve “Piyanos Çalabilmek” adlı öyküleri, Balkan coğrafyasından Türkiye'ye yönelen kitlesel göç hareketlerinin birey ve aile dinamikleri üzerindeki etkilerini derinlikli bir edebî duyarlılıkla ele alır. Bu çalışmada, bu öykülerde yer alan göç deneyimi özellikle kültürel travma, nostalji ve kimlik kuramları çerçevesinde, sosyo-psikolojik boyutlarıyla incelenmektedir. “Temizlik Kolu” öyküsünde, İstanbul'un kenar mahallelerinde yaşayan Rumeli muhaciri bir ailenin zorlu yaşam mücadelesi üzerinden göçün açtığı yaralar ile toplumsal sınıf ayrımcılığı ve dışlanma temaları iç içe işlenir. “Redife'ye Güzelleme”de göçmen bir baba ile kızı arasındaki kuşaklararası çatışma, genç kuşağın yeni yaşam tarzına uyum çabası ile geleneklerine sıkı sıkıya bağlı ebeveynlerin değerleri arasındaki gerilimi gözler önüne serer. “Edirne'nin Köprüleri” öyküsünde ise tarihi Edirne kenti, kuşaklararası aktarılan bir nostaljinin zemini olarak kurgulanmış; geçmiş ile şimdiki zaman arasında köprü kuran bu mekânda bireylerin eski hayatları ile yenilenen gerçeklikleri arasındaki çatışan iç dünyası edebî bir dille betimlenir. “Piyanos Çalabilmek”te ise göçmen bir bireyin müzik eğitimi üzerinden edinmesi beklenen kültürel sermaye ile sahip olduğu gerçeklik arasındaki uçurum, toplumsal sınıf farkı ve bu farkın yarattığı psikolojik baskı ekseninde irdelenir. Piyano çalabilme becerisi, göçmen kimliği bağlamında sosyal prestij ve statü sembolü olarak öne çıkar. Bu öyküler, kişisel hikâyeler değil; göçmen toplulukların ortak deneyimlerinden doğan kolektif hafızayı oluşturan anlatılar olarak önem taşır. Böylece bu anlatılar, göçmenlerin deneyimlerinin sonraki kuşaklara aktarılmasında hayati bir rol üstlenir. Füruzan, göçmen karakterler aracılığıyla ev, yurt ve kimlik kavramlarının yeniden sorgulanmasını sağlar; böylece eserleri sosyal ve politik bağlamda bir tanıklık işlevi kazanır ve aidiyet duygusunun farklı boyutları ile göçmen kimliğin içsel çatışmalarını da gözler önüne serer. Sonuç olarak yazar, muhacir deneyimini yalnızca tarihsel bir olgu olarak değil, günümüzün aidiyet ve yabancılaşma sorunlarını da içine alan çok katmanlı bir kırılma olarak ele alır. Çalışma, göçmen temalı öykülerin incelenmesinde bütüncül bir örnek oluşturmaktadır. Bu analiz göçmen öykülerine dair edebî ve kuramsal araştırmalara önemli katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Füruzan, Balkan, göç, öykü, nostalji

Traces of Balkan Migrations in Four Short Stories by Füzûzan: Cultural Trauma, Nostalgia, and Identity Conflict

Gülsüm Berke

Abstract

Füzûzan's short stories "Temizlik Kolu" ("The Cleaning Committee"), "Redif'e Güzelleme" ("An Elegy for Redif"), "Edirne'nin Köprüleri" ("The Bridges of Edirne"), and "Piyano Çalabilmek" ("To Be Able to Play the Piano") explore the impact of mass migration from the Balkans to Turkey on individuals and family dynamics with deep literary sensitivity. This study analyzes the migration experience portrayed in these stories through the lenses of cultural trauma, nostalgia, and identity theory, with a particular focus on their socio-psychological dimensions.

In "Temizlik Kolu," the wounds of migration are intricately interwoven with themes of social class discrimination and marginalization, depicted through the daily struggle of a Rumelian migrant family living in a peripheral district of Istanbul. "Redif'e Güzelleme" presents an intergenerational conflict between a migrant father and his daughter, revealing the tensions between the younger generation's efforts to adapt to a modern lifestyle and the older generation's adherence to traditional values. "Edirne'nin Köprüleri" constructs the historical city of Edirne as a site of intergenerational nostalgia, where individuals' conflicting inner worlds are shaped by a longing for the past and the dissonance of present-day realities. In "Piyano Çalabilmek," the gap between the cultural capital expected to be acquired through musical education and the migrant character's actual socioeconomic reality is explored, revealing the psychological pressure arising from class-based disparity. Here, the ability to play the piano becomes a symbol of social prestige and status within the context of migrant identity.

These stories are not merely personal narratives, but also represent collective memory emerging from shared experiences of migrant communities. Thus, they play a vital role in transmitting the experiences of migration to future generations. Through her migrant characters, Füzûzan interrogates the notions of home, homeland, and identity, positioning her work as a literary testimony that engages with the multifaceted dimensions of belonging and the internal conflicts of migrant identity. Ultimately, she treats the migrant experience not solely as a historical phenomenon, but as a multilayered rupture that encompasses contemporary issues of alienation and belonging. This study provides a comprehensive example of the literary analysis of migration-themed narratives and contributes significantly to scholarly research on literary representations of migration.

Keywords: Füzûzan, Balkans, migration, short story, nostalgia

From Balkans to Africa: Using Translation-Based Mediation through Migration Narratives in Turkish Teaching as a Foreign Language

Dr. Hatice Delibaş

Özet

This research is an attempt to investigate the usage of translation-based mediation tasks through Balkan migration narratives in Turkish teaching as a foreign language within African context. In this sense, the study combines two complementary subskills of mediating a text descriptors based on Common European Framework of Reference for Languages (CEFR): Translating a written text and expression response to creative/literary texts. Within this framework, the study is designed as a descriptive case study. The participants of the research include ten undergraduate Malian learners of Turkish at B1-B2 level at a research center in Mali, West Africa. Migration Narratives from Balkans were used as core data collection tool for written translation tasks and eliciting learners' responses towards migration themes in Balkans. The design of study is qualitative even though some simple descriptive statistics such as mean and standard deviation were used to evaluate translation performance of learners. The results of the research reveal that Malian learners are able to provide comprehensible and acceptable written translation of Balkan migration narratives aligning with B1 CEFR mediation scale. Furthermore, the result of study highlights that learners develop an intercultural awareness towards migration phenomenon in Balkans as a result of CEFR personal response task. The research also indicates that learners' various cultural backgrounds and linguistic repertoire stimulate pluricultural and plurilingual dimensions of CEFR and play an important role in the translation-based mediation process. This research is expected to contribute to foreign language education through classroom implementation, translation studies in terms of conceptualizing written translation as a pedagogical mediation task and intercultural communication by emphasizing plurilingual and pluricultural aspect of CEFR within African context.

Anahtar Kelimeler: Migration Narratives, CEFR, Translation-Based Mediation, Balkan

Balkanlardan Afrika'ya: Göç Anlatıları Yoluyla Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Çeviri Temelli Aracılık Kullanımı

Dr. Hatice Delibaş

Özet

Bu araştırma, Afrika bağlamında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, Balkan göç anlatıları aracılığıyla çeviri temelli aracılık görevlerinin kullanımını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede çalışma, Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde (D-AOBM) yer alan "Bir metni aracılık etme" tanımlayıcılarına dayanan iki tamamlayıcı alt beceriyi bir araya getirmektedir: Yazılı bir metni çevirmek ve yaratıcı/edebî metinlere kişisel yanıt ifade etmek. Bu kapsamda araştırma betimleyici bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını, Batı Afrika'da Mali'deki bir araştırma merkezinde B1-B2 düzeyinde Türkçe öğrenen on lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Balkanlara ait göç anlatıları, yazılı çeviri görevleri ve öğrencilerin Balkanlardaki göç temalarına yönelik tepkilerini ortaya çıkarmak için temel veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın deseni nitel olup, öğrencilerin çeviri performanslarını değerlendirmede ortalama ve standart sapma gibi basit betimsel istatistiklere de yer verilmiştir.

Araştırmanın sonuçları, Malili öğrencilerin Balkan göç anlatılarını D-AOBM'nin B1 aracılık ölçeğiyle uyumlu şekilde anlaşılır ve kabul edilebilir düzeyde yazılı çevirilerle aktarabildiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca, çalışmanın sonuçları, öğrencilerin kişisel yanıt görevleri yoluyla Balkanlardaki göç olgusuna yönelik kültürlerarası bir farkındalık geliştirdiklerini göstermektedir. Araştırma, öğrencilerin farklı kültürel geçmişleri ve dilsel repertuarlarının D-AOBM'nin çok kültürlü ve çok dilli boyutlarını harekete geçirdiğini ve çeviri temelli aracılık sürecinde önemli bir rol oynadığını da ortaya koymuştur. Bu çalışmanın, sınıf içi uygulamalar yoluyla yabancı dil öğretimine; yazılı çeviriyi pedagojik bir aracılık görevi olarak kavramsallaştırma açısından çeviribilim alanına ve Afrika bağlamında çok dillilik ve çok kültürlülük vurgusuyla kültürlerarası iletişime katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç Anlatıları, D-AOBM, Çeviri Temelli Aracılık, Balkanlar

Çağdaş Kuzey Makedonya Türk Edebiyatında Göç Olgusunun Menzile Koşan Süvariler Adlı Öykü Kitabındaki İzleri

Dr. Mumin Aliov

Özet

Bu çalışma, Çağdaş Kuzey Makedonya Türk Edebiyatında göç olgusunun edebî yansımalarını, Özlem Kurt'un Menzile Koşan Süvariler adlı öykü kitabı çerçevesinde irdelemektedir. Balkanların çok katmanlı tarihsel süreçleri, Osmanlı sonrası sosyo-kültürel dönüşümler ve politik gelişmeler, bölgedeki Türk milletinin yaşam biçimlerini, kültürel kimliklerini ve toplumsal hafızalarını derinden etkilemektedir. Bu bağlamda göç hem bireysel hem de kolektif düzeyde, edebiyatın en temel izleklerinden biri hâline gelmektedir. Çalışmada, Menzile Koşan Süvariler'in bu tarihî ve içtimai arka plan içinde nasıl konumlandığı, göç temasını hangi yönleriyle ele aldığı ve bunu hangi anlatım stratejileriyle sunduğu analiz edilmektedir. Kurt, eserde yer alan on yedi öyküde modern ve postmodern anlatım tekniklerini bir arada kullanarak bireylerin dâhili çatışmalarını, mâziyle hesaplaşmalarını, zorunlu yer değiştirmelerin yarattığı kırılmaları ve bellek ile aidiyet arasındaki gerilimleri işlemektedir. Öykülerde Balkan coğrafyasının savaş, yoksulluk, göç ve kültürel kopuşlarla örülü gerçekliği; kimi zaman gerçekçi, kimi zaman da kurgusal, fantastik unsurlarla harmanlanmış bir biçimde sunulmaktadır. Bu yaklaşım, hem okuyucuda estetik bir tat bırakmakta hem de kültürel bellek aktarımına katkı sağlamaktadır. Çalışma, eserdeki göç olgusunun tematik çözümlemesini yaparken, aynı zamanda dil kullanımı, metaforlar, semboller ve karakter kurgusu üzerinden metinlerarası okumalar gerçekleştirmektedir. Menzile Koşan Süvariler, yalnızca göçün fiziksel boyutunu değil, "göçemeyiş" olgusunu da irdeleyerek, yerinde kalmanın da en az göç kadar derin bir içsel sarsıntı yarattığını göstermektedir. Sonuç olarak, çalışma, Menzile Koşan Süvariler'in Çağdaş Kuzey Makedonya Türk Edebiyatında göç temasını çok yönlü ele alan özgün bir eser olduğunu ortaya koymaktadır. Eser, hem bireysel öyküler aracılığıyla evrensel göç anlatısına katkıda bulunmakta hem de Balkan Türk Edebiyatının sürekliliğini, kültürel belleğin aktarımı üzerinden pekiştirmektedir. Böylece, göç olgusunun edebiyattaki estetik ve sosyolojik boyutları bir arada değerlendirilmiş olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Makedonya Türk Edebiyatı, Öykü, Göç, Kimlik, Kültürel Bellek

Traces of the Migration Phenomenon in Contemporary Turkish Literature of North Macedonia: A Study on the Short Story Collection *Menzile Koşan Süvariler*

Dr. Mumin Aliov

Abstract

This study examines the literary reflections of the phenomenon of migration in contemporary Turkish literature of North Macedonia through the lens of Özlem Kurt's short story collection *Menzile Koşan Süvariler* (*Riders Galloping Toward Their Destination*). The multilayered historical processes of the Balkans, the socio-cultural transformations following the Ottoman era, and the political developments in the region have profoundly influenced the lifestyle, cultural identity, and collective memory of the Turkish communities. Within this context, migration emerges as one of the central themes in both individual and collective dimensions of literature.

The study analyzes how *Menzile Koşan Süvariler* is positioned within this historical and social background, how it addresses the theme of migration, and through which narrative strategies it conveys this experience. In the seventeen stories of the collection, Kurt employs a combination of modern and postmodern narrative techniques to explore internal conflicts, confrontations with the past, the ruptures caused by forced displacements, and the tensions between memory and belonging. The stories portray the war-torn, impoverished, and culturally fragmented reality of the Balkan region through both realistic and fictional-fantastical elements. This narrative approach not only offers aesthetic satisfaction to the reader but also contributes to the transmission of cultural memory.

The study presents a thematic analysis of the migration phenomenon within the work, while also conducting intertextual readings based on language use, metaphors, symbols, and character construction. *Menzile Koşan Süvariler* not only addresses the physical dimension of migration but also examines the notion of "inability to migrate," demonstrating that remaining in place can cause internal ruptures just as deep as those resulting from migration.

In conclusion, the study reveals that *Menzile Koşan Süvariler* stands as a unique literary work in contemporary Turkish literature of North Macedonia, offering a multidimensional engagement with the theme of migration. The collection contributes to the universal narrative of migration through personal stories, while also reinforcing the continuity of Balkan Turkish literature through the transmission of cultural memory. In doing so, it presents an integrated perspective on both the aesthetic and sociological dimensions of migration in literature.

Keywords: Turkish Literature of North Macedonia, Short Story, Migration, Identity, Cultural Memory

Ali Fehmi Džabić and the Migration Question: A Scholarly Analysis Based on an Ottoman Archival Document

Dr. Öğr. Üyesi Mortaza Firuzi

Abstract

This article reassesses the legacy of Ali Fehmi Džabić (1853–1918), a prominent Bosnian Islamic scholar, jurist, and political activist during the Austro-Hungarian occupation of Bosnia and Herzegovina (1878–1900). For more than a century, Džabić has been depicted as a disruptive agitator who encouraged Muslim emigration (hijra) to the Ottoman Empire. His exile from Bosnia in 1902 was justified on these claims, yet the charges themselves have rarely been investigated in detail.

Using a newly translated Ottoman archival document—a summary of a Bosnian Muslim petition originally composed in German—this article provides the first complete English translation and contextual study of the source. The petition directly challenges the dominant narrative: it reveals that Džabić's true concern was not migration but the strengthening of Muslim communal life through schools, mosques, and religious institutions that could ensure stability under Austro-Hungarian rule.

By placing this neglected document within the context of the 1878 Berlin Treaty, Austro-Hungarian administrative reforms, and Ottoman diplomatic involvement, the article shows how Bosnian Muslims strategically invoked international treaty and imperial promises to protect their rights. This perspective repositions them not as passive subjects but as active and resourceful historical actors who used petitions and legal claims to negotiate their place within empire.

Beyond revisiting Džabić's reputation, the article contributes to broader debates on imperial governance, migration, and Muslim identity in the late nineteenth-century Balkans. It also underscores how the recovery of overlooked documents can transform long-standing historical judgments, reminding us that small archival discoveries may significantly reshape our understanding of agency, justice, and community in contested imperial settings.

Keywords: Ali Fehmi Džabić; Muslim Migration, Bosnia and Herzegovina; Ottoman Empire; Austro-Hungarian rule

Ali Fehmi Džabić ve Göç Meselesi: Osmanlı Arşiv Belgesine Dayalı Akademik Bir İnceleme

Assoc. Prof. Dr. Mortaza Firuzi

Özet

Bu makale, Bosna-Hersek'in Avusturya-Macaristan işgali döneminde (1878–1900) öne çıkan bir İslam âlimi, hukukçu ve siyasi aktivist olan Ali Fehmi Džabić'in (1853–1918) mirasını yeniden değerlendirmektedir. Džabić, yüzyılı aşkın bir süredir, Müslümanları Osmanlı İmparatorluğu'na hicrete teşvik eden kışkırtıcı bir figür olarak tasvir edilmiştir. 1902 yılında Bosna'dan sürgün edilmesi bu iddialarla gerekçelendirilmiş olsa da söz konusu suçlamalar bugüne dek ayrıntılı biçimde incelenmemiştir.

Bu makale, Almanca kaleme alınmış bir Bosnalı Müslüman dilekçesinin Osmanlıca özetinden oluşan ve ilk kez çevrilerek bilimsel bağlamda ele alınan bir Osmanlı arşiv belgesine dayanmaktadır. Söz konusu dilekçe, hâkim anlatıyı doğrudan sorgulamaktadır: Džabić'in asıl kaygısının göçü teşvik etmek değil, Müslüman toplumsal yaşamını okullar, camiler ve dini kurumlar aracılığıyla güçlendirerek Avusturya-Macaristan yönetimi altında istikrarı sağlamak olduğu ortaya konmaktadır.

Belge, 1878 Berlin Antlaşması, Avusturya-Macaristan idari reformları ve Osmanlı diplomatik müdahaleleri bağlamında değerlendirildiğinde, Bosnalı Müslümanların uluslararası antlaşmaları ve imparatorluk vaatlerini haklarını korumak için stratejik biçimde kullandıkları görülmektedir. Bu bakış açısı, onları edilgen tebaa figürleri olarak değil, imparatorluk yapısı içinde yerini müzakere eden etkin ve bilinçli tarihsel aktörler olarak konumlandırmaktadır.

Makale, yalnızca Džabić'in itibarını yeniden ele almakla kalmamakta; aynı zamanda 19. yüzyıl sonu Balkanları'nda imparatorluk yönetimi, göç ve Müslüman kimliği üzerine yürütülen tartışmalara da katkı sunmaktadır. Ayrıca, gözden kaçmış arşiv belgelerinin tarih yazımında köklü yargıları nasıl dönüştürebileceğini vurgulayarak, küçük arşiv keşiflerinin imparatorluk bağlamındaki özneleşme, adalet ve topluluk anlayışına dair algılarımızı önemli ölçüde yeniden şekillendirebileceğini hatırlatmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ali Fehmi Džabić, Müslüman Göçü, Bosna-Hersek, Osmanlı İmparatorluğu, Avusturya-Macaristan Yönetimi

Cumhuriyetin İkinci Yarısında Göç ile Taşınan Kültür: Çintiyani Sadece Rumeli Gelininin Şalvarı Mıdır?

Doç. Dr. Galip Çağ

Özet

17. yüzyıl sonunda Rumeli içerisinde bir hareketlilik olarak başlayan göç olgusu, 19. yüzyıl ortalarından itibaren Anadolu yönlü bir anavatana dönüş dalgasına dönüşünce konu kültürel taşıma ve iskân sorunu olarak da ele alınmaya başlanmıştır. Kırım Harbi, 93 Harbi ve akabinde Balkan Savaşları ile devam eden göçler I. Dünya Savaşı bittiğinde kaybedilen Rumeli'nin nerede ise Anadolu'ya akması sonucunu doğurmuştur ki bu da Anadolu'da yeni bir sosyo kültürel atmosferi kaçınılmaz kılmıştır. Cumhuriyetin ilanı sonrasında ağırlıklı olarak mübadele bağlamında ele alınan bahse konu göçlerin 1950 sonrasındaki kısmı ise daha çok Yugoslavya'dan –ağırlıklı olarak bugün ki Kuzey Makedonya- gelen serbest göçmenler üzerinden değerlendirilmiştir.

1950 ila 1960 arasındaki göçmenlerin Anadolu'ya gelişleri sonrasında bilhassa İstanbul, Adapazarı, Bursa, Balıkesir ve Bursa yerleşimleri buralarda kendine has mahalle ve görece gettoların oluşmasına da sebep olmuştur. Bu noktada Rumeli kültürünü buralarda yaşatmaya devam eden aileler yemek, müzik, düğün ve cenaze gibi alanlarda kendilerine has yeni bir kavram dünyasını da inşa etmişlerdir. Elbette bu süreçte birçok kavram birbirine karışmış ve tekipleşmelerin de önu açılmıştır. Göçmenlerin önemli kısmının köken olarak öyle olmamalarına rağmen Arnavut ilan edilmeleri ve bu adla anılmaları gibi konular bu anlamda sıkça yaşanmaya başlamıştır.

Bu çalışma yukarıda ifade edilen kavram kayma ya da genellemelerinden olan ve Rumeli gelinlerinin düğünlerde giydiği Arnavut şalvarı olarak bilinen çintiyanın tarihi köklerine odaklanacaktır. Zira Osmanlı klasik dönemine değin inen bilgilerden bu giysinin salt bir gelin kıyafeti olmadığı çok daha yaygın bir kullanım alanına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Şeriyye sicillerinde ve çağdaş kaynaklarda da (Örneğin Naima Tarihi) geçen bu giysiye dair müstakil bir çalışma olmaması da yine bu bildirinin hazırlanmasını gerekli kılmıştır. Bu vesile Rumeli göçlerinin Cumhuriyetin ikinci yarısında Anadolu'ya taşıdığı bahse konu kavramın daha iyi anlaşılması umut edilir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Göç, Rumeli, Kültür, Çintiyani(i)(Şalvar)

The Culture Transferred Through Migration in the Second Half of the Republican Era: Is “Çintiyani” Merely the Shalwar of a Rumelian Bride?

Assoc. Prof. Dr. Galip Çağ

Abstract

The phenomenon of migration, which began as a form of internal mobility within Rumelia at the end of the 17th century, transformed into a large-scale repatriation movement toward Anatolia from the mid-19th century onward. As such, it came to be considered not only in terms of demographic relocation but also as an issue of cultural transmission and settlement. The waves of migration triggered by the Crimean War, the Russo-Turkish War of 1877–78, and subsequently the Balkan Wars, culminated in the mass exodus of populations from the lost territories of Rumelia to Anatolia by the end of World War I. This historical trajectory inevitably led to the formation of a new socio-cultural atmosphere in Anatolia.

Following the establishment of the Republic, these migrations were predominantly discussed within the framework of population exchange; however, the post-1950 wave—mainly consisting of free migrants from Yugoslavia, particularly from what is now North Macedonia—has often been evaluated through a different lens. The settlement of these migrants in Anatolia, especially in cities such as Istanbul, Adapazarı, Bursa, and Balıkesir, resulted in the formation of distinct neighborhoods and, to some extent, isolated cultural enclaves (ghettos). Within these enclaves, migrant families preserved and reshaped their Rumelian cultural identity, particularly through culinary traditions, music, wedding ceremonies, and funeral rituals, thereby constructing a unique conceptual universe.

Nevertheless, this process also led to the conflation of many cultural elements and the rise of homogenization. One such example is the frequent categorization of migrants as “Albanians,” regardless of their actual ethnic origins—an oversimplification that has become commonplace.

This paper focuses on one such conceptual misrepresentation or generalization: the “çintiyani,” traditionally known as the Albanian-style trousers worn by Rumelian brides at weddings. Historical evidence dating back to the classical Ottoman period indicates that this garment was not exclusive to bridal wear but had a much broader social and functional usage. Despite its mention in various primary sources, such as Ottoman court records (şer'iyye sicilleri) and chronicles like *Naima Tarihi*, the lack of a dedicated scholarly study on the çintiyani further justifies the necessity of this paper. It is hoped that this research will contribute to a better understanding of how certain cultural concepts—particularly those related to attire—were carried into Anatolia through the migrations of the second half of the Republican era.

Keywords: Ottoman Empire, Migration, Rumelia, Culture, Çintiyani (Trousers)

Balkan Göçleri Bağlamında Kimlik Köprüsü Olarak Ana Dili

Prof. Dr. Albana Tahiri &
Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Balat

Özet

Balkan bölgesinde göç, tarihi, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkisiyle sürekli ve çok boyutlu bir süreç olarak ortaya çıkmış ve kültürel aidiyetleri ile kolektif kimlikleri derinden şekillendirmiştir. Bu çalışma, kültürel mirasın korunmasında ve göç bağlamlarında kimliğin inşasında dil ve eğitimin temel mekanizmalar olarak rolünü incelemek amacıyla karşılaştırmalı nitel bir yaklaşım benimsemektedir. Analiz, birlikte yaşamın ve kültürel iç içeliğin canlı örneklerini sunan iki temsili vakaya odaklanmaktadır: Türkiye'deki Arnavut kökenli topluluklar ve Arnavutluk topraklarındaki Türk kökenli topluluklar.

Veriler akademik literatürün, tarihî belgelerin ve eğitim uygulamalarının analizi yoluyla toplanmış; dilin yalnızca bir iletişim aracı değil aynı zamanda bireyin kökeni ile yeni kültürel gerçeklik arasında bir köprü işlevi gördüğü ortaya konmuştur. Bulgular, eğitim ve dilin, topluluklar arasında karşılıklı anlayış ve saygının güçlendirilmesi, kültürel kimliğin korunması ve kültürlerarası yeterliliklerin geliştirilmesine katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Çalışma, çok dilli ortamlarda görev yapan öğretmenler için destekleyici eğitim politikalarına ve sürdürülebilir hizmet içi eğitim programlarına duyulan ihtiyacı vurgulamakta; okulu hem kültürlerarası bir mekân hem de bireysel kimlik ile kolektif aidiyet arasındaki dengenin korunmasında bir araç olarak yeniden konumlandırmaktadır. Bu katkı, küresel hareketlilik çağında kültürel çeşitliliğe kapsayıcı bir yaklaşıma verilen önemin altını çizerek Balkanlarda göç ve kültürel etkileşimler literatürünü zenginleştirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç; Kültürel aidiyet; Kimlik; Arnavutça; Türkçe; Kültürlerarasılık

The Mother Tongue as a Bridge of Identity in the Context of Balkan Migrations

Prof. Dr. Albana Tahiri & Asst. Prof. Dr. Gülçin Balat

Abstract

Migration in the Balkan region has emerged as a continuous and multidimensional process shaped by historical, economic, and social factors, deeply influencing cultural affiliations and collective identities. This study adopts a comparative qualitative approach to examine the role of language and education as fundamental mechanisms in preserving cultural heritage and constructing identity in migratory contexts. The analysis focuses on two representative cases that exemplify coexistence and cultural intertwinement: Albanian-origin communities in Türkiye and Turkish-origin communities in Albania.

The data were gathered through the analysis of academic literature, historical documents, and educational practices, revealing that language functions not only as a means of communication but also as a bridge between one's origin and a new cultural reality. The findings demonstrate that language and education contribute significantly to strengthening mutual understanding and respect among communities, preserving cultural identity, and enhancing intercultural competencies.

The study emphasizes the need for supportive educational policies and sustainable in-service training programs for teachers working in multilingual environments. It repositions the school as both an intercultural space and a tool for maintaining the balance between individual identity and collective belonging. This contribution seeks to enrich the literature on migration and cultural interactions in the Balkans, while underlining the importance of inclusive approaches to cultural diversity in an era of global mobility.

Keywords: Migration; Cultural Belonging; Identity, Albanian; Turkish; Interculturality

Between Hope and Exit: The Role of Economic Mobility, Fairness, and Corruption in Shaping Emigration Intentions

Dr. Lum Çollaku

Özet

Migration represents a persistent challenge for many societies, and Kosovo is no exception. This study examines how perceived economic mobility (PEM), corruption, meritocracy, and fairness shape emigration intentions among Kosovars, considering both short-term (within one year) and long-term (within five years) plans. Data were collected through a survey of 205 respondents and analyzed using structural equation modeling (SEM).

Findings indicate that PEM has no significant effect on short-term emigration but shows a weak negative association with long-term intentions, suggesting that optimism about upward mobility reduces the likelihood of migrating in the future. Conversely, corruption emerges as a significant driver of long-term migration, reflecting its cumulative impact on public trust and institutional credibility. Meritocracy and fairness, while conceptually important, did not significantly predict migration intentions, nor did they moderate the effects of PEM or corruption. This implies that in contexts like Kosovo, where institutional fragility and economic stagnation prevail, structural realities outweigh abstract values in shaping migration decisions.

Additionally, the study finds that PEM is positively associated with perceptions of fairness, while corruption undermines them, underscoring the broader link between institutional quality and public trust. Overall, the results suggest that migration intentions are driven less by normative beliefs than by economic opportunity and governance quality. Policy implications point to the need for comprehensive reforms that foster economic opportunity, professional advancement, and institutional trust, which together may mitigate long-term migration pressures and brain drain. Limitations include reliance on self-reported perceptions and the context-specific focus on Kosovo, suggesting avenues for comparative and longitudinal research.

Keywords: migration, perceived economic mobility, corruption, meritocracy, fairness

Umut ve Çıkış Arasında: Ekonomik Hareketlilik, Adalet ve Yolsuzluğun Göç Niyetlerinin Şekillenmesindeki Rolü

Dr. Lum Çollaku

Özet

Göç, birçok toplum için kalıcı bir meydan okuma alanı olmaya devam etmektedir ve Kosova da bu durumun bir istisnası değildir. Bu çalışma, algılanan ekonomik hareketlilik (PEM), yolsuzluk, liyakat ve adaletin Kosovalı bireylerin göç etme niyetleri üzerindeki etkisini, hem kısa vadeli (bir yıl içinde) hem de uzun vadeli (beş yıl içinde) planlar bağlamında incelemektedir. Veriler, 205 katılımcıdan anket yöntemiyle toplanmış ve yapısal eşitlik modellemesi (SEM) kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular, algılanan ekonomik hareketliliğin kısa vadeli göç üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını; ancak uzun vadeli göç niyetleriyle zayıf bir negatif ilişki gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, ekonomik açıdan yukarı yönlü hareketliliğe dair iyimserliğin uzun vadede göç etme olasılığını azalttığını göstermektedir. Buna karşılık, yolsuzluk uzun vadeli göçün önemli bir belirleyicisi olarak öne çıkmakta; kamu güveni ve kurumsal itibar üzerindeki birikimli etkisini yansıtmaktadır. Liyakat ve adalet kavramları ise kuramsal olarak önemli olmalarına rağmen, göç niyetlerini anlamlı biçimde yordayamamış ve algılanan ekonomik hareketlilik veya yolsuzluk etkilerini de anlamlı biçimde düzenlememiştir. Bu durum, Kosova gibi kurumsal kırılğanlığın ve ekonomik durgunluğun hâkim olduğu bağlamlarda, soyut değerlerden ziyade yapısal gerçekliklerin göç kararlarında belirleyici olduğunu göstermektedir.

Ayrıca çalışma, algılanan ekonomik hareketliliğin adalet algısıyla pozitif yönde ilişkili olduğunu; yolsuzluğun ise bu algıyı zayıflattığını ortaya koymaktadır. Bu bulgu, kurumsal kalite ile kamu güveni arasındaki daha geniş bir ilişkiye işaret etmektedir. Genel olarak sonuçlar, göç niyetlerinin normatif inançlardan ziyade ekonomik fırsatlar ve yönetim kalitesi tarafından şekillendiğini göstermektedir. Çalışmanın politika çıkarımları, ekonomik fırsatların artırılması, mesleki gelişim olanaklarının güçlendirilmesi ve kurumsal güvenin tesisine yönelik kapsamlı reformların, uzun vadeli göç baskılarını ve beyin göçünü azaltabileceğine işaret etmektedir. Araştırmanın sınırlılıkları arasında, öznel algılara dayalı veri kullanımı ve yalnızca Kosova bağlamına odaklanması yer almakta olup, bu durum karşılaştırmalı ve uzunlamasına araştırmalar için yeni olanaklar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: göç, algılanan ekonomik hareketlilik, yolsuzluk, liyakat, adalet

Osmanlılardan Önce Balkanlara Yapılan Türk Göçleri ve Sonuçları

Prof. Dr. Ayşe Dudu Kuşçu

Özet

Türkler tarih boyunca anayurtları olarak kabul edilen Orta Asya'dan dünyanın çeşitli yerlerine göç etmek zorunda kalmışlar, zaman zaman da kendi istekleri ile böyle bir tercihte bulunmuşlardır. Bu göçlerin birbirinden farklı birçok sebebi ve sonucu vardır. Türklerin milattan önce yaptıkları göçler ve göç yolları hakkında elimizde ayrıntılı bilgi olmamakla birlikte, milattan sonraki Türk göçleri hakkında yeterli bilgiye sahibiz. Türklerin milattan sonraki göçleri genellikle Güney ve Batı istikametinde olmuştur. Güney yönünü takip edenler Çin'in kuzeyi ve Hindistan taraflarına göç ederken, Batı yönüne gidenler, Hazar Denizi'nin kuzeyinden geçmek suretiyle Karadeniz'in kuzeyine, Kafkaslara ve ekseriyetle Doğu Avrupa, Balkanlar ve Orta Avrupa'ya kadar ilerlemişler, buralarda teşkilatlanıp çeşitli adlar altında devletler kurmuşlar veya boylar halinde sistemli bir hayat sürmüşlerdir. Milattan sonra dördüncü yüzyılın son çeyreğinde başlayan bu göç hareketliliği Türk, Roma, Avrupa ve hatta bütünyle dünya tarihini etkileyecek önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bunlardan biri de Balkanların bu göçlerin başladığı ilk dönemlerden itibaren Türklerle tanışması olmuştur. Ancak Türkler, Balkan coğrafyasına yalnızca Batı göçleri sonucu gelmemişlerdir. On birinci yüzyılın ortalarına doğru yine bir göç hadisesi sonucu kurulan Büyük Selçuklu Devleti Anadolu'yu fethedince, burada kurulan Türkiye Selçuklu Devleti, Balkanlar'a geçişin bambaşka bir örneğini oluşturmuştur. Kardeşi ile taht mücadelesine giren Selçuklu sultanı II. İzzeddin Keykâvus ve O'na bağlı Türkmenler önce Dobruca'da ardından bütün Balkanlarda maddeten ve manâ olarak varlıklarını hissettirmişlerdir. Keykâvus'a bağlı Türkmenler arasında yer alan Sarı Saltuk ise Balkanlarda İslâm'ın ve Türk kültürünün yayılmasında sembolik bir isim olmuştur. Bugün Bosna-Hersek'te bulunan Blagay Tekkesi de dahil olmak üzere Balkanların pek çok şehrinde makamı bulunan Sarı Saltuk'un, yalnızca kendi dönemi için değil aynı zamanda Osmanlı dönemi için de bir manevi köprü olduğu düşünülür ancak çalışmamızda O'nun ve çevresindeki Türkmenlerin Osmanlı'nın Balkanlara ve Rumeli'ye geçişinde sadece manevi anlamda değil, maddeten de büyük rol oynadıkları delilleriyle ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, Hunlar, Türkiye Selçukluları, II. İzzeddin Keykâvus, Sarı Saltuk

Turkish Migrations to the Balkans Before the Ottomans and Their Consequences

Prof. Dr. Ayşe Dudu Kuşçu

Abstract

Throughout history, Turks have migrated from their ancestral homeland in Central Asia to various parts of the world, either due to external pressures or by voluntary choice. These migrations have had diverse causes and far-reaching consequences. While detailed information about pre-Christian era Turkish migrations and routes is limited, post-Christian era migrations are relatively well documented. These later movements were predominantly in southern and western directions. Those heading south migrated toward northern China and the Indian subcontinent, while those moving west advanced through the northern Caspian region, eventually reaching areas such as the northern Black Sea, the Caucasus, and—most significantly—Eastern, Central, and Southeastern Europe. There, they formed states or lived in organized tribal structures.

The wave of migration that began in the final quarter of the fourth century CE had substantial and lasting effects on Turkish, Roman, European, and indeed global history. One of the most notable outcomes was the Turks' early encounters with the Balkans. However, the Turks did not arrive in the Balkans solely through these westward migrations. In the mid-eleventh century, the founding of the Great Seljuk Empire following another significant migration resulted in the conquest of Anatolia. Subsequently, the establishment of the Anatolian Seljuk State marked a different kind of Turkish expansion into the Balkans.

One significant figure in this context was Sultan Izz al-Din Kaykavus II, who, after entering a succession struggle with his brother, migrated along with his loyal Turkmen followers. Initially settling in Dobruja, they later made their presence felt materially and spiritually across the Balkans. Among these followers was Sarı Saltuk, a symbolic figure in the spread of Islam and Turkish culture throughout the region. Sarı Saltuk is associated with numerous tombs and shrines throughout the Balkans, including the Blagaj Tekke in modern-day Bosnia and Herzegovina. He is often regarded not only as a spiritual bridge for the Ottoman expansion into the Balkans but also as a foundational figure in Islamic missionary activity.

This study argues, however, that the role of Sarı Saltuk and the Turkmen groups around him extended beyond spiritual influence; it also encompassed tangible, material contributions that facilitated the Ottomans' early expansion into the Balkans and Rumelia. By analyzing historical evidence, the paper aims to demonstrate the strategic importance of these pre-Ottoman Turkish migrations in shaping the region's sociopolitical and religious landscape.

Keywords: Balkans, Huns, Anatolian Seljuks, Izz al-Din Kaykavus II, Sarı Saltuk

İlhami Emin'in Şiirlerinde Göç Olgusu ve Milli Kimlik Arayışı

Dr. Öğr. Üyesi Ayten Abbasova

Özet

Tarihe Türklerin yoğun olarak yaşadığı Balkanlarda Osmanlı hakimiyetinin kurulmasından sonra ilim, bilim, sanat ve kültür alanında büyük gelişmeler gözlemlenmektedir. Balkan şehirlerinin Osmanlı uygarlığı doğrultusunda gelişmesi sürecinde Balkan asıllı şair ve yazarlar Türk yazı dilini başarıyla kullanabilmekte idiler. 1945'ten sonra Yugoslavya'nın bir parçası olan Makedonya'da, diğer azınlıklar gibi Türklere de bazı haklar tanındı. Nitekim Türkçe okullar, radyo ve televizyon yayınlarının olması diğer taraftan burada Türkçe oluşan edebiyatın gelişimine de iyi anlamda etkisini gösterdi. Makedonya'da yaşayan Türk yazarları, içinde bulundukları şartlara rağmen, bu ülkede egemen olan dillerin gittikçe artan baskılarına boyun eğmemişlerdir. Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı'nda bütün zorluklara rağmen Türkçe yazan şairlerden biri de İlhami Emin'dir (1931-2020). Edebiyata şiirle giren İlhami Emin'in ilk Türkçe kitabı olan "Gülkülcü" 1970'te Türkiye'de yayımlanmış ve şairin kısa sürede tanınmasına sebep olmuştur. Belli olduğu gibi, Makedonya'daki göç olgusu, hem tarihsel süreçte bölgenin demografik yapısını şekillendirmiş hem de Makedonya Türk şiirinde önemli bir tema olarak yerini almıştır. Göç ve göçün yarattığı sarsıntılar, Makedonya Türk şiirinde ayrılık, özlem, milli kimlik, vatan hasreti, yalnızlık, terkedilmişlik gibi temaların daha çok işlenmesine sebep olmuştur. Makedonya Türk şiirinde göç temasının önemli bir yer tuttuğunu ve bu temanın hem bireysel hem de toplumsal bir travma olarak edebiyatta ifadesini İlhami Emin'in şiirlerinde de göre biliriz. Şair birçok şiirinde göç ve göçün yarattığı sarsıntılara, bıraktığı izlere, getirdiği ruhsal sorunlara değinmiştir. Şair daha küçükken, ailesi Türkiye'ye göç eder, bu sebepten göç şairin algısında hem de annesizliktir. Bu bakımdan göç daha büyük bir özlem, hasret ve boşluk getirmiştir. Emin, onu koynunda büyüten annesine büyük özlem duymaktadır, yerini kimsenin dolduramayacağı kişiden uzakta olmasına sebep yine de göçtür. Şair, yaşanılmışın ve yaratıcılığının karışımı olan şiirlerinde acıları, gönlüne yerleşen bu tarifsiz hüznü, kendi öz topraklarında yabancı kalmayı, eski günlere özlemini dile getirmektedir. Bazen uzak kalmanın çaresizliğini anlatır, bazen de bu yaşananları yazgı olarak görerek kaderi ile bir nevi barışır.

Anahtar Kelimeler: İlhami Emin, göç, şiir, milli kimlik, özlem

The Theme of Migration and the Quest for National Identity in the Poetry of İlhami Emin

Asst. Prof. Dr. Ayten Abbasova

Abstract

Following the establishment of Ottoman rule in the Balkans—where Turks had historically formed a significant population—major developments were observed in the fields of science, culture, and the arts. During this period, Balkan-origin poets and writers skillfully employed the Turkish written language as part of the region's integration into Ottoman civilization. After 1945, when Macedonia became part of Yugoslavia, certain rights were granted to minorities, including the Turkish population. The establishment of Turkish-language schools and Turkish-language broadcasting on radio and television positively contributed to the development of Turkish literature in the region.

Despite increasing pressure from dominant languages, Turkish writers in Macedonia continued to write in their mother tongue. One such figure in contemporary Macedonian Turkish literature is İlhami Emin (1931–2020), who wrote in Turkish despite all adversities. His first Turkish poetry collection, *Gülkılıç*, was published in Turkey in 1970 and quickly earned him recognition. The phenomenon of migration has historically shaped the demographic structure of Macedonia and has become a central theme in Macedonian Turkish poetry. Migration and its psychological and social disruptions are reflected in literary themes such as separation, longing, national identity, homesickness, loneliness, and abandonment.

İlhami Emin's poetry offers a poignant representation of these individual and collective traumas. His poems frequently explore the emotional and existential scars left by migration. Emin's family migrated to Turkey during his childhood, an event that in his perception became synonymous with maternal loss. Thus, for the poet, migration is not only about geographical displacement but also the source of a profound emotional void and yearning. He expresses a deep longing for the woman who raised him—his mother—whose absence, caused by migration, left a lifelong impact.

In his poems, which intertwine lived experience with creative imagination, Emin gives voice to pain, deep melancholy, the feeling of being a stranger in one's own homeland, and nostalgia for the past. At times, he conveys the helplessness of distance; at others, he resigns himself to fate, treating these experiences as destiny. His poetry stands as a testament to the emotional depth and cultural weight of migration in Macedonian Turkish literature.

Keywords: İlhami Emin, migration, poetry, national identity, longing

Balkan Göçlerinin Psikolojik Etkisindeki Duygu Alanlarının Sözcük Düzeyinde Değerlendirilmesi

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Koç

Özet

Göç; insanların savaş, afet, dinî durum, siyasî durum vb. sebeplerle bir yerden başka bir yere kitleler hâlinde gerçekleştirdiği harekettir. Hareket hâli, göçü anlamlandırmak adına yetersiz kalan bir sözcük olmakla birlikte bu hareket; yer değiştiren insanlar üzerinde psikolojik, duygusal, sosyal, ekonomik, siyasî ve coğrafi açılardan etki bırakan bir olaydır. İnsanların doğup büyüklere ve yetiştikleri yerleri bir anda bırakıp gitmesi öncelikle psikolojik anlamda belirli etkileri meydana getirmektedir. Çünkü alışılmış yaşam rutinlerinin birdenbire başka bir şekil alması, hemen uyum sağlanacak bir olay değildir. İnsanların hem bıraktıkları yer hem de gittikleri yer arasında duygusal bir bağ kurması oldukça zordur. Bu bağlamda değerlendirildiği zaman Balkanlardaki göç hareketi bu duruma örnek teşkil eden bir hareket olmuştur. Göç eden yaşayan insanlar her açıdan etkilenmiş ve farklı alanlarda bu olayın tesirleri meydana gelmiştir. Yaşanan göç olayı, dil ve edebiyat sahasında da kendini göstermiş ve göçün çeşitli bakımlardan yansımaları teşekkül etmiştir. Edebiyat alanında verilen eserlerde göç olayı ele alınmış ve göçün duygusal izleri verilen eserlerde konu olarak ele alınmıştır. Göç konusu, sadece edebiyat alanını değil disiplinler arası bir alanı kapsamaktadır. Dolayısıyla göçün etkileri, farklı perspektiflerden değerlendirilmelidir. Balkan göçleri; Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya, Arnavutluk gibi birçok Balkan ülkesinden insanın göç etmesiyle gerçekleşmiştir. Göç eden insanlar, göçmen olarak adlandırılmış ve ortak bir kaderi paylaşmışlardır. Göçmenlerin hissettikleri duygular aynı olmuş ve bu noktada insanlar büyük bir mücadele vermişlerdir. Yaşanan Balkan göçü, aynı zamanda göç edebiyatını da beraberinde getirmiştir. Şiirler, kitaplar göç temasıyla yazılmış, sözcükler ise göçmenlerin hissettiklerine tercüman olacak şekilde kullanılmıştır. Göç olayına tanıklık eden insanların duygu ve düşünceleri, edebî çalışmalarla aktarılmıştır. Bu çalışmada, Balkan göçlerini ele alan şiirler psikolojik etkileri bakımından söz varlığı düzeyinde incelenecektir. Göç olayının psikolojik etkisine ait olan duygusal alanlar belirlenecek ve bu alanlar sözcüklerin temas ettiği duygulara göre izah edilecektir.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, göç, psikolojik etki, söz varlığı

Lexical Evaluation of Emotional Domains within the Psychological Impact of Balkan Migrations

Asst. Prof. Dr. Fatma Koç

Abstract

Migration refers to the mass movement of people from one place to another due to reasons such as war, natural disasters, religious or political circumstances. While the term “movement” alone is insufficient to encapsulate the complexity of migration, this phenomenon leaves significant psychological, emotional, social, economic, political, and geographical impacts on the individuals involved. The abrupt abandonment of one’s birthplace and familiar environment inevitably generates profound psychological effects. A sudden disruption of routine life patterns is not something that can be easily adapted to, and forming emotional connections between the place left behind and the new destination proves to be a significant challenge.

In this context, the migration movements from the Balkans exemplify such experiences. Individuals affected by migration have experienced deep and varied consequences across multiple domains. The repercussions of migration have also manifested in language and literature, where emotional traces of migration have been explored as central themes. Literary works have reflected on migration not only as a topic but as a complex emotional experience, bridging various academic disciplines. Thus, the effects of migration require evaluation from multiple perspectives.

The Balkan migrations—comprising population movements from countries such as Bulgaria, Greece, Yugoslavia, and Albania—formed a shared destiny for many, with migrants experiencing a common set of emotional struggles and hardships. These shared experiences gave rise to a body of “migration literature,” in which poems and literary works articulated the emotions of displaced communities. The feelings and thoughts of those who lived through migration have been conveyed through such creative expressions, with words chosen to reflect their inner emotional worlds.

This study aims to examine poems addressing the Balkan migrations in terms of their psychological effects, focusing specifically on lexical analysis. Emotional domains related to the psychological impacts of migration will be identified and interpreted in accordance with the emotional connotations of the words employed in the texts.

Keywords: Balkans, migration, psychological impact, vocabulary

The Psychological Climate of Migration: Job Insecurity, Career Development, and Intentions to Leave

Dr. Öğr. Üyesi Kujtim Hameli & Öğr. Gör. Nol Krasniqi & Dr. Afrone
Berdyna Mazreku

Abstract

The aim of this paper is to examine the impact of job insecurity and career development opportunities on employees' intentions to leave Kosovo. It further investigates whether career development moderates the relationship between job insecurity and migration intentions. Primary data were collected through an online survey disseminated via social media platforms, targeting employees in both the public and private sectors in Kosovo. A convenience sampling method was employed, and the proposed model was tested using Structural Equation Modeling (SEM) in Amos.

The findings reveal that job insecurity significantly increases employees' intentions to migrate, underscoring the role of perceived instability in the labor market as a critical push factor. Career development opportunities, while negatively associated with migration intentions in regression analysis, did not show a statistically significant effect in the SEM model. Furthermore, the moderation analysis indicated that career development did not significantly buffer the relationship between job insecurity and migration intentions. Nevertheless, additional tests demonstrated that employees with low career development opportunities reported substantially stronger migration intentions compared to those perceiving higher opportunities.

This study contributes to the literature on migration by providing empirical evidence from Kosovo, a context marked by high emigration rates and economic transition. By integrating both job insecurity and career development into the analysis, the study offers a more nuanced understanding of the psychological and structural conditions that shape migration intentions. The results highlight the urgent need for policymakers and organizational leaders to reduce perceptions of job insecurity while fostering meaningful career development opportunities as part of strategies to mitigate brain drain.

Keywords: migration, job insecurity, career development

Göçün Psikolojik İklimi: İş Güvencesizliği, Kariyer Gelişimi ve Ayrılma Niyeti

Dr. Öğr. Üyesi Kujtim Hameli& Öğr. Gör. Nol Krasniqi& Dr. Afrore Berdyna Mazreku

Özet

Bu çalışmanın amacı, Kosova'daki çalışanların yurtdışına göç etme niyetleri üzerinde iş güvencesizliğinin ve kariyer gelişim imkânlarının etkisini incelemektir. Ayrıca, kariyer gelişiminin iş güvencesizliği ile göç etme niyeti arasındaki ilişkiyi anlamlı şekilde sınırlandırıp sınırlandırmadığı da araştırılmıştır. Birincil veriler, sosyal medya platformları aracılığıyla çevrim içi bir anket yoluyla toplanmış hem kamu hem de özel sektörde çalışan bireyler hedeflenmiştir. Kolayda örnekleme yöntemi kullanılmış ve önerilen model Yapısal Eşitlik Modellemesi (SEM) ile Amos programında test edilmiştir.

Bulgular, iş güvencesizliğinin çalışanların göç etme niyetini anlamlı şekilde artırdığını, iş güvencesi algısındaki istikrarsızlığın önemli bir itici faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Kariyer gelişim fırsatları regresyon analizinde göç etme niyetiyle negatif yönde ilişkili olsa da SEM modelinde istatistiksel olarak anlamlı bir etki göstermemiştir. Ayrıca, moderasyon analizi, kariyer gelişiminin iş güvencesizliği ile göç niyeti arasındaki ilişkiyi anlamlı şekilde zayıflatmadığını göstermektedir. Bununla birlikte, ek testler, düşük kariyer gelişim fırsatına sahip çalışanların, yüksek fırsata sahip olanlara kıyasla göç etme niyetlerinin belirgin şekilde daha güçlü olduğunu göstermiştir.

Bu çalışma, yüksek göç oranları ve ekonomik dönüşüm süreci ile tanımlanan Kosova bağlamında, göç literatürüne özgün ampirik veriler sunmaktadır. İş güvencesizliği ve kariyer gelişimini aynı anda analiz ederek, bireylerin göç etme niyetlerini şekillendiren psikolojik ve yapısal koşullara dair daha incelikli bir anlayış sunmaktadır. Elde edilen sonuçlar, karar vericiler ve kurumsal yöneticiler için iş güvencesizliği algısını azaltma ve anlamlı kariyer gelişimi imkânlarını artırma yönünde stratejik adımların beyin göçünü önlemede kritik önem taşıdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: göç, iş güvencesizliği, kariyer gelişimi

Balkan Türk Edebiyatında ve Azerbaycan Edebiyatında Göç Teması: Milli Kimlik Arayışı, Vatan Hasreti ve Karşılaştırmalı Perspektifler

Doç. Dr. Nurlana Mustafayeva

Özet

Göç teması hem bireysel hem toplumsal düzeyde kimlik, aidiyet ve kültürel hafıza kavramlarıyla bir bütün haline gelmiştir. Balkan Türk edebiyatı ile Azerbaycan edebiyatında göç, vatan hasreti, kültürel miras ve milli kimlik temalarının karşılaştırmalı bir yaklaşımla ele alındığı bu yazıda farklı tarihi süreçlerde farklı coğrafyalarda kendi yurtlarından göç ettirilen Türklerin acısının edebiyata yansımaları analiz edilmiştir. Tarih boyunca savaşlar, siyasi baskılar, etnik temizleme politikaları ile göç etmek zorunda kalan Türk toplulukları, bu süreçte yaşadıkları acıları ve özlemleri edebiyata da yansıtmışlardır. Hem Balkanlar'da hem de Azerbaycan'da kaleme alınan edebi eserlerde doğup büyüdüğü topraklara duyulan özlem, yurt sevgisi, vatan hasreti, milli kimlik arayışı ve kültürel değerlerin korunması gibi temaların ön plana çıktığı görülmektedir. Balkan Türk edebiyatında özellikle Osmanlı sonrası dönemde yaşanan göçler, aile bağları, doğduğu ana vatanlarından edilmenin yarattığı travmalar ve kaybolan kimliklerin yeniden inşası işlenmektedir. Azerbaycan edebiyatında ise Sovyet baskısı, Batı Azerbaycan'dan göçe maruz bırakılma, 1937 Sibirya'ya sürgün edilmeler, muhacir hayatı yaşayan Azerbaycan Türkü, Karabağ sorunu ve zorunlu göçler kapsamında vatan kavramı ve milli bilinç öne çıkmaktadır. Her iki edebiyat, farklı coğrafyalarda yaşayan Türk topluluklarının ortak kaderini, kültürel hafızasını ve milli kimlik inşasını ortaya koymaktadır. Çalışma, her iki edebiyat geleneğinin farklı coğrafyalarda gelişmesine rağmen benzer temalar etrafında şekillendiğini ve Türk milletinin ortak kültürel hafızasını yansıttığını ortaya koymaktadır. Balkan Türkleri ve Azerbaycan Türkü, farklı dönemlerde yaşadıkları zorluklarla göç olgusunu edebiyatlarının merkezine taşımış hem kaleme alınan eserlerde hem de sözlü edebiyat örneklerinde göçün tematik izlerini bırakmışlardır. Bu makalede, Balkan Türk ve Azerbaycan edebiyatlarında göç teması tarihsel zeminden başlayarak incelenmekte ve edebi örnekler karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: alkan Türk edebiyatı, Azerbaycan edebiyatı, göç, vatan hasreti, milli kimlik

The Theme of Migration in Balkan Turkish Literature and Azerbaijani Literature: National Identity, Longing for Homeland, and Comparative Perspectives

Assoc. Prof. Dr. Nurlana Mustafayeva

Abstract

The theme of migration has become closely intertwined with concepts such as identity, belonging, and cultural memory on both individual and collective levels. This paper offers a comparative approach to the representations of migration, homesickness, cultural heritage, and national identity in Balkan Turkish literature and Azerbaijani literature. It analyzes how the pain of Turks who were displaced from their homelands in different historical periods and geographies is reflected in literature. Throughout history, wars, political oppression, and ethnic cleansing have forced Turkish communities to migrate, and the suffering and longing experienced during these processes have been mirrored in their literary works.

In both Balkan and Azerbaijani literature, a profound yearning for the lands where individuals were born and raised, love of homeland, the pain of separation, the search for national identity, and the preservation of cultural values are central themes. In Balkan Turkish literature, especially in the post-Ottoman period, literary works focus on family ties, the traumas caused by displacement from ancestral lands, and the reconstruction of lost identities. In Azerbaijani literature, on the other hand, themes such as Soviet oppression, forced migration from Western Azerbaijan, the deportations to Siberia in 1937, the lives of Azerbaijani émigrés, and the Karabakh conflict highlight the notions of homeland and national consciousness.

Both literatures reflect the shared fate, cultural memory, and national identity construction of Turkish communities living in different geographies. Despite their development in different regions, the two literary traditions revolve around similar themes, thus reflecting the common cultural memory of the Turkish nation. Balkan Turks and Azerbaijani Turks, having experienced various hardships at different times, have placed migration at the center of their literatures, leaving thematic traces of migration both in written works and oral traditions. This article examines the theme of migration in Balkan Turkish and Azerbaijani literatures from a historical perspective and analyzes selected literary examples in a comparative framework.

Keywords: Balkan Turkish literature, Azerbaijani literature, migration, longing for homeland, national identity

Nusret Dişo Ülkü'nün “Türkçem” ve Muhammedhüseyin Şehriyar'ın “Türkün Dili” Şiirlerinde Türklük Kavramının Karşılaştırmalı Analizi

Prof. Dr. Könül Hacıyeva

Özet

Türklük kavramının canlılığı ve gelişimi açısından Türk Dünyası şairlerinin eserlerindeki millî fikirler ayrı bir önem taşır. Bu bağlamda Muhammedhüseyin Şehriyar'ın “Türkün dili” ve Nusret Dişo Ülkü'nün “Türkçem” şiirleri Türklerin millî ruhunu ve dil ve inanç birliğini teşvik etmesi bakımından dikkate değerdir. “Türkün dili” şiiri, Türklük kavramını en güzel şekilde dile getiren görkemli bir eser olarak bilinir. Şehriyar bu şiirinde ana dilini övmekle kalmaz, aynı zamanda onun zenginliğine, özgünlüğüne ve yüceliğine de dikkat çeker. Şehriyar, Türk dilinin değerini, onun saflığında, başka dillerle karıştırmadan sunuşunda görür. Şehriyar'ın birkaç beyitte tarihe yaptığı yolculuk, Türkçenin dillerin gelişim tarihindeki önemini ve Türk halk şiir sanatının özgünlüğünü vurgulaması, onun bir dilci ve yazar olarak konumunu gösterir. Şair, bir dilin o dili konuşanların varlığını belirleyen bir etken olduğunu ve bu dilde ortaya çıkan folklorun daha sonra ortaya çıkan yazılı edebiyatın da sağlam bir temelini oluşturduğunu vurgular. Nusret Dişo Ülkü'nün “Türkçem” şiirindeki düşünceler de aynı misyonu taşır: Türklerin eskiden de eski tarihini vurgulamak, okuyucunun dikkatini Türk dilinin ve Türk kimliğinin kat ettiği şanlı yola çekmek. Nusret Dişo, Türk dilinin yokluğunu Türk'ün ve Türklüğün yokluğu olarak kabul eder, kendi varlığını Türkçede görür. Millî ruhlu şair, tüm Türk topraklarına vahit bir yurt olarak değer veriyor. Şair Türklerin yaşadığı her toprak parçasını, Orta Asya, Balkanlar ve Anadolu ile birlikte tek bir vatan olarak görür ve bunların hepsini kendi varlığında, vatan aşkıyla atan yüreğinde ve Türklük kavramıyla aydınlanmış zihninde birleştirir. Dilin varlığını vatanın varlığından ayırmayan şair, bu kavramların ancak iç içe olarak tek bir anlamı ifade ettiğini söyler. Muhammedhüseyin Şehriyar, Türkçe yazan şairi bülbüle, Türkçe yazılmış şiirleri ise mücevhere benzetir. Şehriyar için şiirde asıl etken duygu ve samimiyettir. Bu anlamda şairin Türkçe yazdığı tüm şiirler samimiyetin simgesi sayılabilir. Kilo-metrelerce uzaklarda, Balkanlar'da şair Nusret Dişo, Türkçenin başladığı ve bittiği bir harita çizer, Anadolu'yu, Türkistan'ı, Balkanlar'ı, Azerbaycan'ı küçük, kısa ama Türklük kavramını en güzel şekilde dile getiren şiirine sığdırır ve bu coğrafyaya yerleşen milletini, Türk diline olan aşkıyla çarpan tüm yüreğiyle kucaklar. Makalemizde bu iki şiirin ele aldığı Türklük kavramı temasını inceleyerek, şiirler arasında karşılaştırmalar ve paralellikler kurarak, yazarların Türklük ideolojisine bakış açılarını ve millî bilincin oluşumunda Türk dilinin yeri konusundaki tutumlarını belirlemeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, Türkçe, Türklük Kavramı, Nusret Dişo Ülkü, Muhammedhüseyin Şehriyar

A Comparative Analysis of the Concept of Turkic Identity in Nusret Dişo Ülkü's "Türkçem" and Mohammad-Hossein Shahriyar's "Türkün Dili"

Prof. Dr. Könül Hacıyeva

Abstract

The presence of national consciousness in the works of poets from the Turkic World plays a vital role in preserving and advancing the concept of Turkic identity. In this context, Mohammad-Hossein Shahriyar's poem "*Türkün Dili*" and Nusret Dişo Ülkü's poem "*Türkçem*" are significant for their emphasis on the national spirit of the Turks and their promotion of linguistic and religious unity. Shahriyar's "*Türkün Dili*" is regarded as a monumental work that articulates the essence of Turkic identity. In this poem, Shahriyar not only praises the Turkish language but also highlights its richness, authenticity, and grandeur. He perceives the value of Turkish in its purity and resistance to foreign linguistic influence. His poetic references to history underscore the importance of the Turkish language in the development of world languages and affirm the originality of Turkish folk poetry, reinforcing his stature as both a linguist and a literary figure. The poet stresses that language is a determining factor in the identity of a people and that the folklore produced in that language forms the foundation for a robust written literary tradition.

Nusret Dişo Ülkü expresses similar sentiments in "*Türkçem*," aiming to evoke the glorious historical journey of the Turkish language and Turkish identity. He equates the absence of the Turkish language with the disappearance of the Turkish people and their identity, finding his own existence rooted in the Turkish language. As a nationally conscious poet, he views all Turkic lands—Central Asia, the Balkans, and Anatolia—as a unified homeland. For him, these lands are integrated within his being, his heart that beats with love for his homeland, and his mind illuminated by the concept of Turkicness. He does not separate the existence of language from that of the homeland, asserting that these concepts acquire meaning only when intertwined.

Shahriyar likens the Turkish-speaking poet to a nightingale and Turkish poetry to a precious gem. For him, the core of poetry lies in emotion and sincerity; therefore, all his poems in Turkish can be seen as expressions of heartfelt authenticity. Meanwhile, in the distant Balkans, poet Nusret Dişo draws a symbolic map of Turkish linguistic geography—embracing Anatolia, Turkestan, the Balkans, and Azerbaijan in a short yet powerful poem that reflects the essence of Turkic identity. He embraces his people spread across this geography with a heart beating for the Turkish language.

This article analyzes the theme of Turkic identity as presented in these two poems, exploring comparisons and parallels between them and examining the authors' perspectives on Turkic ideology and the role of the Turkish language in shaping national consciousness.

Keywords: Balkans, Turkish language, Turkic identity, Nusret Dişo Ülkü, Mohammad-Hossein Shahriyar

İkinci Dünya Savaşı Sonrası Makedonya'dan Türkiye'ye Büyük Göç: Nedenleri, Toplumsal Etkileri ve Göçün Bugünkü Yansımaları

Prof. Dr. Osman Emin

Özet

Castellan (1995), Balkanlar Tarihi adlı kitabında, Balkanlar'ın Avrupa ile Asya arasında bir köprü, bir buluşma noktası, bir "karışık kültürler mozaigi" ya da Avrupa'da bir "barut fıçısı" veya "çatışma (düello) alanı" olup olmadığını sorgulamaktadır (s. 15). Bu tanımların tamamı doğru olabilir ya da bir dönem için doğru kabul edilmiş olabilir. Ona göre Balkanlar, belirli bölgeleri bağımsızlık mücadelesi veren, yakın zamanda sosyalist bloktan ayrılan, geçmişte "Avrupa'nın barut fıçısı" olarak tanımlanan, günümüzde ise "yapboz" gibi parçalı küçük devletlerden oluşmaktadır. Bu ülkeler, etnik anlaşmazlıklar ve eski sınır talepleri nedeniyle ulusal kimliklerini yeniden şekillendirme ihtiyacı hissediyor gibi görünmektedir.

Göç, tarihin başlangıcından günümüze ulaşan en önemli meselelerden biridir. Yakın tarihte Makedonya Türkleri de büyük bir göç sınavıyla yüzleşmiştir. '93 Harbi'nin ardından Osmanlı devletinin Balkanlardan çekilmesiyle Türklerin Anadolu'ya başlattığı göç dalgası, arada kısa süreli kesintilere uğrasa da kesintisiz sürmüştür. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Balkan coğrafyasında yaşanan siyasal, ekonomik ve toplumsal dönüşümler, bölgede yaşayan Türk topluluklarını derinden etkilemiştir. Bu makalede, özellikle Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin bir parçası olan Makedonya'dan Türkiye'ye gerçekleşen göçler mercek altına alınmaktadır. Göçün nedenleri arasında etnik ve kültürel baskılar, ekonomik yetersizlikler, eğitimdeki eşitsizlikler ile Türkiye'nin göçmen kabul politikaları öne çıkmaktadır. Çalışmanın amacı Kuzey Makedonya özelinde yapılan bu değerlendirme, Balkanlar'dan Türkiye'ye yönelik göç olgusunu anlamaya yönelik tarihsel bir çerçeve sunmaktır. Makedonya Türklerinin en çok etkilendiği göç ise kuşkusuz 1953 yılında başlayan göç dalgasıdır. İkinci Dünya Savaşı sırasında Türklerin maruz kaldığı baskılar, yeni kurulan Yugoslavya rejiminin uyguladığı yıldırma politikaları, Türkiye Cumhuriyeti devletinin Balkan Türklerini sınırları içine alma politikaları göçün başlıca nedenleri arasında yer almaktadır. Göç, Makedonya'da yaşamaya devam eden Türklerde izler bırakmıştır. Nüfus kaybı, göçün etkilediği ne önemli mevzulardan biridir. Ki nüfus kaybı beraberinde birçok sorunu da getirmiştir. Kimlik, aile yapısı, eğitim, siyaset gibi birçok alanlarda Türk toplumunda yaralar ve travmalar açmıştır. Türk nüfusu karşısında yoğun bir şekilde artan Makedon ve Arnavut nüfusunun etkisi altına kalan Türkler ister istemez bu iki kültürün etkisi altına kalmaktan kurtulamamıştır. Nüfus kaybı, Türklerin asimilasyona uğramasına da zemin hazırlamıştır. Günümüzde bile Makedonya Türklerinin göçü hale güncelliğini korumakta. Makedonya Türklerini başlıca sorunları arasında göç de yer almakta.

Anahtar Kelimeler: Makedonya Türkleri, Göç, 1953 Göçü, Kültürel Kimlik, Göçün Etkileri

Mass Migration from Macedonia to Türkiye after World War II: Causes, Social Effects, and Contemporary Reflections of Migration

Prof. Dr. Osman Emin

Abstract

In his *History of the Balkans*, Castellan (1995) questions whether the Balkans should be seen as a bridge between Europe and Asia, a meeting point, a “mosaic of mixed cultures,” or as Europe’s “powder keg” and “dueling ground” (p. 15). All of these descriptions may be accurate or were accepted as such in different periods. According to Castellan, the Balkans comprise small, fragmented states—some formerly socialist—that have recently emerged from the socialist bloc and are still grappling with ethnic tensions and historical territorial claims, thus feeling the need to reshape their national identities.

Migration is one of the most enduring issues throughout history. In recent times, Turks in Macedonia have faced a significant migration experience. Following the Ottoman Empire’s withdrawal from the Balkans after the Russo-Turkish War of 1877–1878, waves of migration to Anatolia began and continued almost uninterruptedly. After World War II, the political, economic, and social transformations in the Balkans deeply affected Turkish communities in the region. This article specifically focuses on the migration from Macedonia—then part of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia—to Turkey. The main reasons behind this migration include ethnic and cultural oppression, economic hardship, inequalities in education, and Turkey’s welcoming policies toward migrants.

The study aims to provide a historical framework for understanding migration from the Balkans to Turkey, with a particular focus on the case of North Macedonia. The most impactful migration wave for the Macedonian Turks was undoubtedly the one that began in 1953. The pressures faced by the Turkish population during World War II, the intimidation policies of the newly established Yugoslav regime, and the migration policies of the Republic of Turkey all played crucial roles in initiating this movement.

Migration left deep traces on the Turks who remained in Macedonia. One of the most significant consequences was demographic loss, which in turn led to a range of social issues. Migration impacted identity, family structure, education, and political representation, leaving wounds and traumas within the Turkish community. The demographic shift, marked by an increase in the Macedonian and Albanian populations, subjected the remaining Turks to cultural pressure and eventual assimilation. Even today, the issue of migration remains a relevant concern among Turks in Macedonia. Migration continues to be one of the central issues faced by this community.

Keywords: Macedonian Turks, Migration, 1953 Migration Wave, Cultural Identity, Effects of Migration

Bir Göç Romanı Olarak Reşit Hanadan'ın “Elveda Hüdavendigâr Diyarı”

Doç. Dr. Hakan Değirmenci

Özet

İnsanlık tarihi kadar eski olan kavramlardan bir tanesi de göçtür. İnsanlar kıtlık, doğal afetler, yangın ve savaş gibi nedenlerden ötürü göç etmişlerdir. Maceraperest olmak gibi sebeplerle yapılan göçler de vardır, ancak bir dram ortaya çıkarması nedeniyle burada üzerinde durduğumuz göç, zorunlu göçtür. Göç eden inanlara göçmen, mülteci, muhacir, sığınmacı, mübadil gibi isimler konmuştur. Bunlar arasında bazen anlam farkları olsa da buradaki benzer ve değişmeyen tek hakikat göç dediğimiz hadisenin başlı başına bir trajedi oluşturmasıdır.

Göçün getirdiği bireysel ve toplumsal sorunlar sadece tarihçilerin değil sanatçıların da ilgi alanına girmektedir. Zira sanat eseri, malzemesi insan olan bir üründür. Müzikten, resme, heykelden edebiyata kadar sanatın her dalı göç üzerine ibretlik eserler ortaya koymuştur. Türk edebiyatında görece olarak yeni bir tür olan roman da göç kavramına ilgisiz kalmamıştır. Bilhassa tarihsel romanlarda göç üzerinde durulmuş, mesele ilk dönem popüler romanlardan itibaren günümüze kadar uzanan bir çizgide postmodern romanlara kadar kurgu dünyasının konusu olmuştur.

Kosova Türk edebiyatının çağdaş romancıları içinde yer alan Reşit Hanadan, peş peşe yayımladığı roman ve öykülerinde Kosova Türklerinin Yugoslavya döneminde yaşadığı siyasal ve toplumsal sorunları işlemiştir. Bilhassa Taş Yerde Ağırdir üçlemesinde yer alan romanlar ile Kosova Türklerinin yaşam koşullarını, yaşadıkları ekonomik sorunları, kimlikleri nedeniyle gördükleri baskıyı, ayrılıkları, ölümleri işlemiştir. Bunu yaparken insanı ihmal etmemiş, yaşananları kadınlar ve çocukların gözünden bakabilmeyi de başarmıştır. Dolayısıyla onun anlatılarında tarihsel gerçeklere bağlı kalmak anlayışına riayet edilirken, diğer taraftan bir sanatçı olarak yaratma ve anlatma gayreti içinde olduğu görülmektedir.

Reşit Handan halen memleketinde öğretmenlik ve gazetecilik faaliyetlerine devam etmektedir. Vatansaver bir aydın olarak Hanadan'ın elli yıllık mücadelesi pek değerlidir. Bu çalışmada Kosova Türk edebiyatının yolbaşısı olarak gördüğümüz Hanadan'ın romanlarındaki ana tema olan göç üzerinde durulacak, bu kavramın romanlarda nasıl ele alındığı irdelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yugoslavya, Kosova, Reşit Hanadan, Göç, Roman

Reşit Hanadan's "Elveda Hüdavendigâr Diyarı" as a Migration Novel

Assoc. Prof. Dr. Hakan Değirmenci

Abstract

Migration is one of the oldest phenomena in human history. People have migrated due to reasons such as famine, natural disasters, fires, and wars. While some migrations were undertaken out of adventurous motives, the focus of this study is on *forced migration*, which inherently produces tragedy. Those who experience migration have been referred to as migrants, refugees, muhacir, asylum seekers, or exchangees. Although there are semantic distinctions among these terms, the one constant truth remains: migration, in all its forms, is a deeply traumatic human experience.

The individual and societal consequences of migration are not only subjects of historical inquiry but also of artistic representation. Since art, in all its forms—from music and painting to sculpture and literature—centers on the human condition, it has produced many poignant works on migration. As a relatively new genre in Turkish literature, the novel has also responded to the theme of migration. Especially in historical novels, migration has been a central motif, evolving from early popular fiction to contemporary postmodern narratives.

Among contemporary novelists of Kosovar Turkish literature, Reşit Hanadan stands out for addressing the political and social challenges faced by Kosovar Turks during the Yugoslav era in his successive novels and short stories. His *Taş Yerinde Ağrıdır* trilogy, in particular, explores the life conditions of Kosovar Turks, their economic hardships, the pressures they face due to their ethnic identity, as well as themes of separation and death. While adhering to historical accuracy, Hanadan does not neglect the human element, often narrating events through the perspectives of women and children. Thus, his work reflects both fidelity to historical realities and a creative effort to artistically convey these experiences.

Still active as a teacher and journalist in his homeland, Reşit Hanadan is a devoted intellectual whose fifty-year struggle holds significant value. This study focuses on the theme of migration, which forms the core of Hanadan's novels, and analyzes how this theme is portrayed in his literary works. As a pioneering figure in Kosovar Turkish literature, Hanadan's contributions deserve close examination.

Keywords: Yugoslavia, Kosovo, Reşit Hanadan, Migration, Novel

Mültecilerle Kurulan Devlet: Türkiye Cumhuriyeti'nin Diasporik Temelleri Üzerine Bir Tartışma

Prof. Dr. Hamza Ateş

Özet

Bu bildiri, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir diaspora devleti olarak tanımlanabilirliğini tarihsel, sosyolojik ve kuramsal düzeyde incelemektedir. Ulus-devlet modeli esasen homojen bir nüfusa dayanarak inşa edilmiş olsa da Türkiye örneğinde bu modelin temelinde, özellikle Balkan kökenli Müslüman göçmen toplulukların oynadığı kurucu rol belirleyici olmuştur. Çalışmanın merkezinde yer alan temel argüman, Türkiye'nin yalnızca göçle kurulmuş bir devlet değil, Balkan muhacirliği deneyimi üzerinden şekillenmiş bir siyasal ve ideolojik formasyon olduğudur. Osmanlı'nın son döneminde yaşanan yoğun kitlesel göçler—özellikle 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı, Balkan Savaşları ve Lozan sonrası nüfus mübadelesi süreçleri—ile, Arnavut, Boşnak, Pomak ve diğer Müslüman topluluklar Anadolu'ya yönelmiş, bu nüfuslar hem demografik homojenleşme politikalarının hem de devletin ideolojik temelini taşıyıcıları hâline gelmiştir. Bu gruplar, Cumhuriyet'in modernleşme ve merkezîyetçilik vizyonunu benimsemiş ve taşıyacak şekilde devletin askeri, bürokratik ve eğitimsel elit kadrolarında yoğun biçimde yer almıştır. Mustafa Kemal Atatürk dâhil olmak üzere kurucu kadronun büyük kısmının Balkan şehirlerinden gelmesi, göçmenliğin Türkiye siyasal kültüründeki dönüştürücü etkisini gözler önüne sermektedir.

Bildiri, bu bağlamda göçmenliğin yalnızca demografik bir veri değil, aynı zamanda devlet kurucu bir siyasal kimlik biçimi olarak nasıl işlev gördüğünü tartışmaktadır. Türkiye, tarihsel olarak göçmen toplulukların özellikle de Balkan kökenli Müslüman muhacirlerin taşıyıcı unsuru olduğu bir kurucu demografik zemin üzerinde inşa edilmiştir. Ancak bu göçmenlik hafızası, Cumhuriyet ideolojisinin merkezine yerleştirilen milliyetçilik ve homojenlik hedefleriyle bütünleştirilerek zamanla görünmez hâle getirilmiştir. Yeni devletin kuruluşuna eşlik eden ulus inşa sürecinde, Balkan muhacirlerinin etnik, kültürel ve tarihsel çeşitliliği dikkate alınmayıp bu gruplar “doğal Türk” kategorisi içinde eritilerek ideal vatandaş tipolojisinin asli örneği haline getirilmiştir. Böylece göçmenlik, devletin ideolojik kodlarının şekillenmesinde asli bir rol oynamış ise de siyasal söylemde görünür bir kategori olarak yer almamıştır. Bu durum, Türkiye'nin diaspora devleti olma yönündeki eğilimini karmaşıklştırmakta; tarihsel ve kültürel zemini bulunmasına rağmen bu konunun kurumsal ve normatif olarak sürdürülebilirliğini sınırlamaktadır. Nitekim yurtdışındaki Türk topluluklarıyla kurulan ilişkilerde gözlenen merkezîyetçi, hamilik temelli yaklaşım, demokratik katılım, çokkültürlülük ve eşit temsile dayalı normatif bir diaspora rejimiyle örtüşmemektedir. Türkiye'nin bu tarihsel potansiyelini gerçek anlamda bir diaspora politikasına dönüştürebilmesi, kimlik siyasetinde kapsayıcı, yurttaşlık anlayışında çoğulcu ve devlet-diaspora ilişkisinde yatay, katılımcı ve çift yönlü bir modele geçişle mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, diaspora devleti, göçmen kimliği, Balkan muhacirleri, ulus-devlet, transnasyonal siyaset, diaspora politikası

A State Founded by Refugees: A Discussion on the Diasporic Foundations of the Republic of Türkiye

Prof. Dr. Hamza Ateş

Abstract

This paper explores the extent to which the Republic of Türkiye can be defined as a diaspora state, examining this notion through historical, sociological, and theoretical lenses. While the nation-state model was essentially built upon the idea of a homogeneous population, the Turkish case is uniquely characterized by the foundational role played by Muslim migrant communities, particularly those of Balkan origin. The core argument of this study is that Türkiye was not only established through migration but also shaped—politically and ideologically—by the collective experience of Balkan displacement.

The massive population movements during the late Ottoman period—especially following the Russo-Ottoman War of 1877–78, the Balkan Wars, and the post-Lausanne population exchange—resulted in the arrival of Albanian, Bosniak, Pomak, and other Muslim communities in Anatolia. These populations became not only the demographic drivers of homogenization policies but also key actors in carrying and enacting the ideological foundations of the new state. Members of these groups were heavily represented in the military, bureaucratic, and educational elite of the Republic, embodying the vision of modernization and centralization. The fact that a significant portion of the founding cadre—including Mustafa Kemal Atatürk himself—originated from Balkan cities further highlights the transformative influence of migration on Türkiye's political culture.

This paper argues that migration should not be understood solely as a demographic factor but as a constitutive political identity in state formation. Türkiye was historically founded upon a demographic base composed of migrant communities—especially Balkan Muslim muhacirs. However, this migrant legacy was gradually rendered invisible as it was integrated into the nationalist and homogenizing ideals of the Republican ideology. The ethnic, cultural, and historical diversity of Balkan muhacirs was overlooked, and these groups were absorbed into the category of “natural Turks,” becoming the model citizens of the newly imagined nation. In this way, while migration played a foundational role in shaping the ideological codes of the state, it was not acknowledged as a visible political category in official discourse.

This invisibility complicates Türkiye's potential to function as a diaspora state. Despite its historical and cultural foundations for such a role, the lack of institutional and normative support limits its sustainability. The state's relationship with Turkish communities abroad—characterized by centralist and guardian-like approaches—does not align with a normative diaspora regime grounded in democratic participation, multiculturalism, and equal representation. For Türkiye to fully realize its historical potential as a diaspora state, it must adopt a more inclusive identity politics, a pluralistic citizenship model, and a participatory, reciprocal, and horizontal approach to state–diaspora relations.

Keywords: Türkiye, diaspora state, migrant identity, Balkan muhacirs, nation-state, transnational politics, diaspora policy

Osmanlı'dan Günümüze Sırbistan Bölgesindeki Göç Hareketleri ve Göçün Kültürel Mirasa Yansımaları

Doç. Dr. Önder Çangal& Naci Gılıç

Özet

Bu çalışma, Osmanlı'nın Sırbistan bölgesinde uyguladığı iskân politikalarını, bu politikaların doğurduğu göç hareketlerini ve göçün hem Türkiye'de hem de Sırbistan'da bıraktığı tarihsel, demografik ve kültürel izleri incelemektedir. Osmanlı Devleti, Balkanlar'daki fetih sürecinden itibaren bölgede kalıcı bir hâkimiyet kurmak amacıyla stratejik iskân politikaları yürütmüş, Anadolu'dan getirilen Müslüman-Türk nüfusu fethedilen topraklara yerleştirerek demografik yapıyı Osmanlı lehine yeniden şekillendirmiştir. Bu iskân politikası hem güvenliğin sağlanması hem de idarî kontrolün güçlendirilmesi açısından temel bir unsur olarak görülmüştür. Ancak 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Balkanlar'da yükselen milliyetçilik akımları, bağımsızlık mücadeleleri ve dış müdahaleler Osmanlı'nın bölgedeki otoritesini zayıflatmış; Müslüman-Türk nüfus için hayat şartları giderek zorlaşmıştır. Sırbistan'da da benzer şekilde, Osmanlı idaresinin sona ermesiyle birlikte Müslüman halk üzerindeki baskılar artmış, mal ve can güvenliği tehdit altına girmiştir. Bu durum, kitlesel göçleri beraberinde getirmiştir. Arşiv belgeleri, özellikle 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ile 1912-1913 Balkan Savaşları sonrasında büyük göç dalgalarının yaşandığını göstermektedir. Bu göç hareketleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra da devam etmiş; 1938 tarihli Göç Anlaşması ve 1953 tarihli "Centilmenlik Anlaşması" ile resmi ve sistemli bir göç süreci yürütülmüştür. Bu tarihsel süreç yalnızca Türkiye'yi değil, Sırbistan'ı da kültürel açıdan şekillendirmiştir. Göç eden halkların Anadolu'da bıraktığı kültürel miras kadar, Sırbistan'da kalan Osmanlı izleri de dikkat çekicidir. Günümüzde hâlâ ayakta duran camiler, mezarlıklar, yer adları ve mimari yapılar, bu ortak tarihsel geçmişin somut tanıklarıdır. Dahası, Sırbistan'daki birçok kişi Türkiye'ye karşı yoğun bir ilgi duymakta; Türk dizileri izlenmekte, Türkçe öğrenme arzusu artmakta ve Türkiye sıkça ziyaret edilmektedir. Bu durum, tarihsel göç hareketlerinin kültürel süreklilik ve karşılıklı etkileşim bakımından nasıl bir zemin hazırladığını göstermesi açısından son derece anlamlıdır. Göçün yalnızca bir yer değiştirme değil, iki yönlü ve kalıcı bir kültürel ilişki biçimi olduğu bu çalışmada ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, göç hareketleri, göçün izleri, Osmanlı, Sırbistan

Migration Movements in the Serbian Region from the Ottoman Period to the Present and Their Reflections on Cultural Heritage

Assoc. Prof. Dr. Önder Çangal & Naci Gılıç

Abstract

This study examines the settlement policies implemented by the Ottoman Empire in the Serbian region, the resulting migration movements, and the historical, demographic, and cultural traces of these migrations both in Türkiye and Serbia. From the beginning of its conquests in the Balkans, the Ottoman Empire pursued strategic resettlement policies to establish lasting control over the region. By relocating Muslim-Turkish populations from Anatolia to the newly conquered lands, the Ottomans sought to reshape the demographic structure in their favor. These policies were fundamental for ensuring security and strengthening administrative control.

However, from the second half of the 19th century onwards, the rise of nationalist movements, independence struggles, and foreign interventions in the Balkans weakened Ottoman authority in the region. For the Muslim-Turkish population, living conditions deteriorated significantly. In Serbia, the end of Ottoman rule brought increased pressure on Muslim communities, with threats to their lives and property. This led to waves of mass migration. Archival documents reveal that major migration flows occurred particularly after the 1877–1878 Russo-Ottoman War and the 1912–1913 Balkan Wars. These movements continued even after the foundation of the Republic of Türkiye, with official and systematic migration processes carried out under the 1938 Migration Agreement and the 1953 “Gentleman’s Agreement.”

This historical process shaped not only Türkiye but also Serbia in cultural terms. The cultural heritage left behind by the migrating communities in Anatolia, as well as the enduring Ottoman traces in Serbia, are noteworthy. Mosques, cemeteries, place names, and architectural structures that still stand today serve as tangible witnesses of this shared past. Furthermore, many people in Serbia express strong interest in Türkiye: Turkish television series are widely watched, the desire to learn Turkish is increasing, and Türkiye is frequently visited. These trends underscore the meaningful role of historical migration movements in fostering cultural continuity and mutual interaction.

This study demonstrates that migration is not merely an act of relocation but also a two-way and enduring form of cultural relationship.

Keywords: Balkans, migration movements, traces of migration, Ottoman Empire, Serbia

Balkan Göçmenlerinin Türk Dış Politikası Üzerindeki Etkisi: Diaspora ve Diplomasinin Buluştuğu Nokta

Savaş Hoştaş

Özet

Türkiye ile Balkanlar arasında uzun yüzyıllara dayanan tarihi ve kültürel bağlar, Selçuklu döneminden başlayarak Osmanlı hâkimiyetinde daha da pekişmiş; bu süre zarfında dinî, dilsel ve toplumsal etkileşim güçlü bir ortak miras yaratmıştır. Ancak 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyılın başlarında yaşanan siyasi dönüşümler, ulus-devletlerin ortaya çıkışı ve savaşlar, bu ilişkileri yeni bir boyuta taşımış; Balkanlar'dan Anadolu'ya yönelik yoğun nüfus hareketlerine zemin hazırlamıştır. Bu göç süreçleri yalnızca sosyal yapıyı dönüştürmekle kalmamış, Türkiye'nin dış politikasında da belirleyici dinamiklerden biri hâline gelmiştir. Bu çalışma, Türkiye'nin Balkanlara yönelik dış politikasında Balkan kökenli göçmen toplulukların rolünü çok boyutlu biçimde ele almayı amaçlamaktadır. Özellikle siyasal temsilden kültürel diplomasiye, diaspora örgütlerinden akademik iş birliklerine uzanan geniş bir çerçevede bu toplulukların etkisini analiz etmektedir. Araştırmanın önemi, Balkan diasporasının dış politika süreçlerindeki katkılarına dair literatürdeki sınırlı tartışmalara katkı sunması ve konuyu tarihsel arka planıyla birlikte güncel gelişmeler ışığında değerlendirmesinden kaynaklanmaktadır. Çalışma niteliksel araştırma yöntemine dayanmaktadır. Bu bağlamda, ilgili akademik literatür taranmış; kamuya açık politika belgeleri, siyasi söylemler, sivil toplum kuruluşlarının faaliyet raporları, medya içerikleri ve kültürel etkinlikler analiz edilmiştir. Ayrıca, diaspora temsilcilerinin Türkiye-Balkan ilişkilerine yönelik katkıları örnek olaylar üzerinden incelenmiştir. Elde edilen bulgular, Balkan kökenli toplulukların sadece Türkiye'deki iç sosyopolitik yapıya değil, aynı zamanda bölgeyle kurulan dış ilişkilerin biçimlenmesine katkı sunduğunu göstermektedir. Diaspora aktörlerinin kamu diplomasisi, kriz yönetimi, ekonomik iş birliği ve kültürel temaslar alanlarında aktif roller üstlendiği; bu katkıların Türkiye'nin bölgedeki yumuşak güç kapasitesini belirgin biçimde artırdığı gözlemlenmiştir. Bu araştırma Türkiye'nin Balkan politikasında diaspora odaklı çok katmanlı bir yaklaşımın önemine dikkat çekmekte ve politika yapıcılara yönelik çeşitli öneriler sunmaktadır. Dış politika ile toplumsal hafızayı buluşturan bu perspektifin hem bölgesel istikrara hem de karşılıklı anlayışa katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, Göç, Diaspora, Diplomasi

The Influence of Balkan Migrants on Turkish Foreign Policy: Where Diaspora and Diplomacy Intersect

Savaş Hoştaş

Abstract

The centuries-old historical and cultural ties between Türkiye and the Balkans, originating in the Seljuk period and further solidified under Ottoman rule, have fostered a strong shared heritage shaped by religious, linguistic, and societal interactions. However, the political transformations of the late 19th and early 20th centuries, including the emergence of nation-states and regional conflicts, redefined these relations and triggered mass population movements from the Balkans to Anatolia. These migration processes not only reshaped Türkiye's social fabric but also became a key dynamic in shaping its foreign policy.

This study aims to examine the multifaceted role of Balkan-origin migrant communities in shaping Türkiye's foreign policy towards the Balkans. It analyzes their influence across a wide spectrum ranging from political representation and cultural diplomacy to diaspora organizations and academic cooperation. The significance of this research lies in its contribution to the relatively limited literature on the Balkan diaspora's role in foreign policy and its holistic evaluation of the issue in both historical and contemporary contexts.

The study is based on qualitative research methods. In this context, relevant academic literature was reviewed; public policy documents, political discourse, civil society reports, media content, and cultural activities were analyzed. In addition, the contributions of diaspora representatives to Türkiye-Balkans relations were examined through selected case studies. The findings indicate that Balkan-origin communities have influenced not only Türkiye's domestic socio-political landscape but also the configuration of its regional foreign relations.

Diaspora actors have played active roles in public diplomacy, crisis management, economic cooperation, and cultural engagement, significantly enhancing Türkiye's soft power capacity in the region. This research highlights the importance of a diaspora-focused, multi-layered approach in Türkiye's Balkan policy and offers several recommendations for policymakers. It argues that a perspective combining foreign policy with collective memory can contribute meaningfully to regional stability and mutual understanding.

Keywords: Balkans, Migration, Diaspora, Diplomacy

Kosova Türk Çağdaş Edebiyatında Göç ve Göçün İzleri

Dr. Taner Güçlütürk

Özet

Kosova Türk Çağdaş Edebiyatı, tarihsel ve sosyopolitik kırılmaların merkezinde şekillenen bir edebi damardır. Özellikle Balkan Savaşları'ndan başlayarak Osmanlı'nın bölgeden çekilmesi, Kosova'daki Türk Toplumunu hem fiziki hem de kültürel bir göçe zorlamıştır. Bu göçler, sadece nüfus hareketi değil; bir bellek, kimlik ve edebi suskunluk dönemi yaratmıştır. 1951'den itibaren Türkçe eğitimin başlaması, Kosova'da Türk Toplumunun varlığının tanınması ve kültürel kurumların oluşmasıyla birlikte edebi üretim yeniden ivme kazanmıştır.

Edebiyatta göç teması; terk ediliş, geçmişe özlem, kimlik arayışı ve dirençle iç içe geçer. Şair ve yazarlar, göçün birey ve toplum üzerindeki etkilerini içsel bir çöküş ve kültürel parçalanma metaforlarıyla yansıtır. Hasan Mercan, Zeynel Beksaç, Alaettin İsmail, Raif Kırkul, Cemali Tunalıgil, Agim Rifat Yeşeren gibi isimler göçü hem bireysel hem de kolektif bir travma olarak işler. Göç sadece bir yer değişimi değil; bir bellek kaybı, bir dilin sessizleştirilme süreci ve bir topluluğun kendi kökleriyle bağını yeniden kurma çabasıdır.

Reşit Hanadan, Şecaettin Koka, Süreyya Yusuf, Nuhi Mazrek gibi yazarların hikâye ve romanlarında göç; yalnızlık, aidiyet, yitiklik ve gurbet üzerine kurulu tematik bir eksen oluşturur. Edebiyat, göçün açtığı yaraları tanık kılarken, aynı zamanda Türk kimliğini yaşatma mücadelesinin bir ifadesi olarak belirginleşir. Kosova Türk Çağdaş Edebiyatı, göçle yüzleşen bir hafıza mekânına dönüşür.

Göç, Kosova Türk Çağdaş Edebiyatında yalnızca mekânsal bir yer değiştirme değil; geçmişin yükünü, kültürel sürekliliğin kesintiye uğrayışını ve bireyin kimlik krizini yansıtan bir metafora dönüşmüştür. Şiirlerde ve hikâyelerde göç, bazen sessiz bir direnişin, bazen de çaresiz bir kabullenişin dili olmuştur. Beksaç'ın "Rumeli'de Bağbozumu" ya da Raif Kırkul'un "İyimser" adlı şiir kitabı gibi eserlerde bu içsel kırılmalar estetik bir biçimle dile getirilmiştir. Göçe rağmen kalmayı seçen karakterler üzerinden aidiyet duygusu yeniden inşa edilmeye çalışılmıştır. Ethem Baymak, Şükrü Mazrek ve Aziz Serbest gibi sanatçılar, bireysel yaşantılar ile tarihsel travmalar arasında bağ kurarak, Kosova Türklerinin edebi belleğini diri tutmuşlardır. Edebiyat, burada bir arşivdir; göç ise bu arşivin en sancılı başlığıdır.

Bu çalışma, Kosova Türk Çağdaş Edebiyatında göç olgusunun edebi yansımalarını incelemeyi amaçlamaktadır. Göçün bireysel ve toplumsal düzeyde yarattığı kimlik kırılmaları, değer kayıpları, değişim dönüşümleri ve kültürel değişimleri, edebi üretim bağlamında tematik ve biçimsel olarak ele alınacaktır. Çalışmada nitel ve edebi tahlil yöntemleri benimsenmiş; şiir, hikâye, roman ve tiyatro türlerinde yazılmış seçili metinler edebi kuram çerçevesinde analiz edilmiştir, sosyoloji yansımaları ve kültürel etkileri incelenmiştir. Bu bağlamda yazar ve şairlerin eserleri aracılığıyla, göçün edebiyattaki yansımaları; aidiyet, geçmişe özlem, direnç, kültürel kimlik ve yurtsuzluk kavramları etrafında değerlendirilmektedir. Çalışma, göçün sadece fiziksel bir yer değiştirme değil; Kosova Türklerinin tarihsel, toplumsal ve psikolojik hafızasında açtığı derin yaraların edebi karşılığını ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Kosova, Kosova Türkleri, göç, edebiyat, kimlik

Migration and Its Traces in Contemporary Turkish Literature of Kosovo

Dr. Taner Güçlütürk

Abstract

Contemporary Turkish literature in Kosovo represents a literary vein shaped at the heart of historical and sociopolitical ruptures. Beginning particularly with the Balkan Wars and the subsequent withdrawal of the Ottoman Empire from the region, the Turkish community in Kosovo was subjected to both physical and cultural migration. These migrations did not merely signify population movements; they also created periods of silence in memory, identity, and literary production. With the initiation of Turkish-language education in 1951, the official recognition of the Turkish presence in Kosovo, and the establishment of cultural institutions, literary output gained new momentum. In literature, the theme of migration is interwoven with abandonment, nostalgia, the search for identity, and resilience. Poets and writers portray the effects of migration on individuals and society through metaphors of internal collapse and cultural fragmentation. Figures such as Hasan Mercan, Zeynel Beksaç, Alaettin İsmail, Raif Kırkul, Cemali Tunalgil, and Agim Rifat Yeşeren treat migration as both a personal and collective trauma. Migration is not merely a spatial relocation; it represents a loss of memory, a silencing of language, and a struggle to reconnect with cultural roots.

In the short stories and novels of writers such as Reşit Hanadan, Şecaettin Koka, Süreyya Yusuf, and Nuhi Mazrek, migration forms a thematic axis revolving around loneliness, belonging, loss, and exile. Literature emerges as a witness to the wounds inflicted by migration and as a means of articulating the struggle to preserve Turkish identity. Thus, contemporary Turkish literature in Kosovo becomes a site of memory that confronts migration.

Migration in this literary tradition is not limited to the notion of geographical displacement; it becomes a metaphor for the burden of the past, the interruption of cultural continuity, and the identity crisis of the individual. In poems and stories, migration is portrayed as the language of either silent resistance or helpless acceptance. Works such as Beksaç's *Rumeli'de Bağbozumu* and Raif Kırkul's *İyimser* poetry collection express these internal ruptures through aesthetic form. Through characters who choose to remain despite migration, the sense of belonging is reestablished. Writers and artists like Ethem Baymak, Şükrü Mazrek, and Aziz Serbest sustain the literary memory of the Kosovo Turks by linking personal experiences with historical traumas. In this context, literature becomes an archive—and migration, its most painful chapter.

This study aims to examine the literary reflection of migration in contemporary Turkish literature of Kosovo. The identity ruptures, loss of values, transformations, and cultural shifts brought by migration at both the individual and social levels are analyzed thematically and stylistically within the framework of literary production. The study adopts qualitative and literary analysis methods, analyzing selected poems, stories, novels, and plays through literary theory while exploring their sociological implications and cultural impacts. Through the works of these authors and poets, the study evaluates the literary manifestations of migration around the concepts of belonging, nostalgia, resistance, cultural identity, and statelessness. Ultimately, the study seeks to reveal that migration is not merely a physical relocation, but a profound wound inscribed into the historical, social, and psychological memory of the Kosovo Turkish community.

Keywords: Kosovo, Kosovo Turks, migration, literature, identity

Türk-Macar Türkolojisinin Önemli Temsilcilerinden Hasan Eren ve Etimoloji Üzerine Değerlendirmeleri

Dr. Seyithan Altaş

Özet

Hasan Eren Bulgaristan'ın Vidin şehrinde doğmuş, Bulgar Lisesinden mezun olduktan sonra Macaristan'da 1937-1938 öğretim yılında Budapeşte Üniversitesi Türkoloji bölümüne kayıt yaptırmış ve burada zamanın en ünlü Türkologları Gyula Németh ve Lajos Fekete'den Türkçe dersleri okumuştur. Daha sonra Türkiye'ye gelip Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Hungaroloji ve Türk Dili ve Edebiyatı kürsülerinde dersler vermiştir. Eren, Türk ve Macar Türkolojisi alanlarında önemli bir bilim insanı olarak tanınmaktadır. Balkan kökenli olması ve Macaristan'daki akademik eğitimi, onun disiplinler arası bir bakış açısıyla Türk ve Macar dillerinin tarihî gelişimini incelemesine olanak sağlamıştır. Eren'in çalışmaları, iki dil arasındaki etkileşimlerin ve ortak kelime kökenlerinin araştırılmasına odaklanarak etimoloji alanına önemli katkılar sunmuştur. Eren, özellikle Macar Türkolojisinin Türkiye'de gelişmesinde öncü bir rol üstlenmiş, Türkiye ile Macaristan arasındaki akademik iş birliğinin güçlenmesine zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda, Türk-Macar kültürel ve dilsel ilişkilerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamıştır. Hasan Eren'in etimolojiye yaklaşımı, kelime kökenlerinin belirlenmesinde disiplinler arası yöntemleri ön planda tutar. Eren, dildeki kelime alışverişlerinin tarihî, kültürel ve sosyal bağlamlarını detaylıca analiz ederek, dillerin dinamik ve karşılıklı etkileşim içinde olduğunu vurgulamıştır. Bu yaklaşım, Balkan dilleri, Macarca ile Türkçe arasındaki etimolojik ilişkilerin ortaya konulmasında temel oluşturmıştır.

Hasan Eren'in Türk-Macar Türkolojisi ve etimoloji alanındaki çalışmaları, dil bilimi literatüründe önemli bir yere sahiptir. Onun disiplinler arası ve kültürlerarası yaklaşımı, günümüzde dil bilim ve tarih çalışmalarında yol gösterici niteliktedir. Eren'in mirası, akraba kültürler arasındaki akademik diyalogun gelişmesine ve dilsel etkileşimlerin daha iyi anlaşılmasına katkı sunmaya devam etmektedir.

Bu çalışma Hasan Eren'in Türk-Macar Türkolojisi'ne yaptığı katkılarını, Türk etimolojisi alanındaki çalışmalarını ve yaptığı değerlendirmeleri içermektedir. Çalışma, kaynak analizine ve içeriklerin yorumlanmasına dayalı olarak yapılmıştır. İçerik ve analizler Türk dilinin geçmişten günümüze kadar olan varlığının Eren'in görüş ve düşünceleri ışığında değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hasan Eren, Türkoloji, Macaristan, DTCE, Etimoloji Sözlüğü

Hasan Eren: A Prominent Figure in Hungarian-Turkish Philology and His Evaluations on Etymology

Dr. Seyithan Altaş

Abstract

Hasan Eren was born in Vidin, Bulgaria, and after graduating from a Bulgarian high school, he enrolled in the Department of Turkology at the University of Budapest during the 1937–1938 academic year. There, he studied Turkish under some of the most renowned Turkologists of the time, Gyula Németh and Lajos Fekete. Later, he moved to Turkey and taught at the Chairs of Hungarology and Turkish Language and Literature at the Faculty of Language, History, and Geography (DTCF). Eren is recognized as a significant scholar in both Turkish and Hungarian Turkology. His Balkan origins and academic education in Hungary enabled him to approach the historical development of Turkish and Hungarian with an interdisciplinary perspective.

Eren's work contributed significantly to the field of etymology by focusing on the interactions between the two languages and tracing common word origins. He played a pioneering role in the development of Hungarian Turkology in Turkey and laid the groundwork for stronger academic collaboration between Turkey and Hungary. In this regard, he contributed to a deeper understanding of Turkish-Hungarian cultural and linguistic relations.

Eren's approach to etymology prioritizes interdisciplinary methodologies in determining word origins. By analyzing the historical, cultural, and social contexts of lexical borrowings in depth, he emphasized that languages are dynamic and in constant mutual interaction. This approach formed the foundation for identifying etymological relationships between Balkan languages, Hungarian, and Turkish.

Hasan Eren's contributions to Turkish-Hungarian Turkology and the field of etymology hold a significant place in the linguistics literature. His interdisciplinary and intercultural approach continues to guide contemporary research in linguistics and history. His academic legacy fosters dialogue among related cultures and enhances the understanding of linguistic interactions.

This study explores Hasan Eren's contributions to Turkish-Hungarian Turkology, his work in the field of Turkish etymology, and his critical evaluations. The research is based on source analysis and content interpretation, aiming to evaluate the historical presence of the Turkish language in light of Eren's insights and scholarly perspective.

Keywords: Hasan Eren, Turkology, Hungary, DTCE, Etymological Dictionary

Orta Asya'dan Balkanlara: Şaman Kıyafet ve Aksesuarlarında Göçün Sembolik İzleri

Serviye Mutlu

Özet

Kültürel değerler, toplumların tarihsel süreçlerinde kimliklerini şekillendiren temel unsurlardan biridir ve bu değerler, toplumsal yaşamın farklı boyutlarında kendini gösterir. Kültürün en güçlü ve sürekli taşıyıcısı insan olup, insanın merakı, arayışı ve öğrenme isteği, mitlerden efsanelere, dinlerden sanat eserlerine kadar geniş bir yelpazede kendini göstermiştir. Bu üretimlerin merkezinde yer alan semboller, toplumların yaşadıkları coğrafyaların kültürel izlerini nesilden nesile aktarmanın en etkili ve kalıcı yollarından biri olmuştur. Semboller, yalnızca estetik öğeler olarak algılanmamalı; aynı zamanda kolektif hafızanın, inanç sistemlerinin ve toplumsal değerlerin taşıyıcıları olarak da değerlendirilmelidir. İslam öncesi Türkler, Orta Asya'dan Avrupa'ya uzanan geniş coğrafyalarda inançlarını ve kültürel değerlerini sembolik anlatımlar, ritüeller ve günlük pratikler aracılığıyla sürdürmeyi başarmıştır. Bu süreç, kültürel sürekliliğin sağlanmasında büyük önem taşımıştır.

Orta Asya'dan Balkanlar'a uzanan göçler, yalnızca nüfus hareketlerini değil, aynı zamanda inanç sistemlerini, sembolik anlatımları ve kültürel öğeleri de beraberinde taşımıştır. Göç yolları boyunca taşınan bu semboller, Anadolu üzerinden Balkanlar'a ulaştığında hem maddi kültür hem de ritüel pratikler aracılığıyla yeni anlam katmanları kazanmıştır. Bu süreç, toplumsal belleğin oluşumunda, kültürel kimliğin pekişmesinde ve topluluklar arası etkileşimin anlaşılmasında belirleyici bir rol oynamıştır. Özellikle Şamanizm, davul, başlık, takı ve kıyafetlerdeki sembolik anlatımlarla kültürel sürekliliğin en güçlü unsurlarından biri olarak öne çıkmıştır.

Bu çalışmada, Orta Asya kökenli Şaman giysileri ve ritüellerinde kullanılan sembollerin Balkan halk kültüründeki yansımaları incelenmektedir. Şaman kıyafetleri ve aksesuarlarındaki semboller, Balkan coğrafyasında farklı yorumlarla ve dolaylı biçimlerde yaşamaya devam etmiş; yerel gelenekler ve ritüellerle bütünleşerek yeni kültürel biçimler almıştır. Sonuç olarak, göç yalnızca toplumsal ve demografik boyutlarda değil, sembolik ve kültürel düzlemde de kalıcı izler bırakmıştır. Bu izler, Balkan halklarının ortak hafızasında göçün dönüştürücü ve taşıyıcı bir unsur olduğunu açık biçimde göstermekte; Orta Asya'dan Balkanlara uzanan göç yolları ise kültürel mirasın sürekliliğini, sembollerin dönüştürücü etkilerini ve tarihsel deneyimlerin yorumlanmasını anlamak açısından değerli ve kapsamlı bir perspektif sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Balkanlar, Şamanizm, Kıyafet, Aksesuar, Kültürel Kimlik, Semboller

From Central Asia to the Balkans: Symbolic Traces of Migration in Shamanic Costumes and Accessories

Serviye Mutlu

Abstract

Cultural values are among the fundamental elements that shape the identities of societies throughout history, manifesting in various dimensions of social life. The most powerful and enduring carrier of culture is the human being, whose curiosity, search for meaning, and desire to learn have been expressed across a wide spectrum—from myths and legends to religions and artistic creations. At the center of these productions lie symbols, which serve as one of the most effective and enduring means of transmitting the cultural imprints of geographic experiences across generations. Symbols should not be perceived merely as aesthetic elements but also as carriers of collective memory, belief systems, and social values.

Pre-Islamic Turks managed to sustain their beliefs and cultural values across vast territories stretching from Central Asia to Europe through symbolic expressions, rituals, and daily practices. This continuity played a vital role in preserving cultural identity. Migrations from Central Asia to the Balkans brought not only the movement of people but also the transfer of belief systems, symbolic expressions, and cultural elements. As these symbols traveled along migration routes and reached the Balkans via Anatolia, they acquired new layers of meaning through both material culture and ritual practices. This process played a decisive role in shaping collective memory, reinforcing cultural identity, and enhancing intercultural understanding. Shamanism, in particular, emerged as one of the strongest elements of cultural continuity, especially through its symbolic representations in drums, headdresses, jewelry, and clothing.

This study examines the reflections of symbols used in Central Asian Shamanic garments and rituals within the folk culture of the Balkans. The symbols embedded in Shamanic costumes and accessories continued to exist in the Balkan context, albeit in modified and indirect forms, integrated with local traditions and rituals to take on new cultural meanings. In conclusion, migration has left lasting traces not only at the societal and demographic levels but also on symbolic and cultural dimensions. These traces clearly demonstrate the transformative and preservative function of migration in the collective memory of Balkan communities. The migration routes stretching from Central Asia to the Balkans offer a valuable and comprehensive perspective for understanding the continuity of cultural heritage, the transformative power of symbols, and the interpretation of historical experiences.

Keywords: Migration, Balkans, Shamanism, Costume, Accessory, Cultural Identity, Symbols

Balkanlarda Göç ve Sonrası Mimari Yapıların İşlevi: Selanik Örneği

Rabia Çakmakçı

Özet

Çalışmanın konusunu oluşturan göç ve göçün sonuçlarının mimari eserler üzerindeki etkisinin tam kavranabilmesi için bölgede yaşanan en büyük olaylardan Balkan Savaşları'nın neden ve sonuçları detaylı olarak ele alınmıştır. Göç kavramı günümüze kadar süre gelmiş devletlerin, tarihini ve yapısını doğrudan etkileyen en önemli sosyal ve siyasi olgulardandır. Türk göç tarihinin önemli olaylarından biri olan Osmanlı-Rus savaşlarıyla Balkanlardan Anadolu'ya kitleler halinde göçler yaşanmaya başlamıştır. Fakat asıl büyük göç dalgası ise 20. yüzyılın başında yaşanan Balkan savaşlarıyla vuku bulmuştur. Devamında ise I. Dünya Savaşı sonucu yaşanan olaylarla da ivme kazanmıştır. Avrupalı devletlerin zulümlerine uğrayan Osmanlı tebaası Rumeli'den göç edilmeye mecbur bırakılmıştır. Göç eden vatandaşlar ana yurda getirildikten sonra Anadolu'nun farklı şehirlerine yerleştirilmişlerdir. Artık yerleşime açık olan, koparıldıkları Balkan toprakları ise zulüm yapan Avrupalı devletlerin himayesine girmiştir. Selanik de bağımsızlığını kurarak bölge hakimiyetini kazanmıştır.

Şehirlerde savaş ve Yunan askerlerinin yağmalamaları sonucu çok sayıda mimari yapı hasar görmüştür. Günümüze kadar gelmeyi başarabilen yapı sayısı oldukça azdır. Bunlar ise bölgede yaşamaya devam eden Müslüman Türkler tarafından kullanılmaya devam edilmiş olup zamana meydan okuyarak şu anki çalışma konumuzu oluşturmuştur. Çalışma kapsamında Başbakanlık Osmanlı arşivi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşiv belgelerindeki adı geçen yapı sayısı tespit edilmiştir. Elde edilen kayıtlarda adı geçen 95 yapıdan ayakta kalanlar işlevleri esas alınarak tablolarda belirtilmiştir. Günümüze ulaşan yapılardan asli işlevini sürdüren ve göç sonrası şehirdeki kimlik değişimiyle birlikte işlevi değiştirilen 10 yapı asıl çalışma konusunu oluşturmaktadır. İncelenen yapıların arşivde bulunan belge kayıtları, inşa tarihi, banisi ve inşa edildiği dönemdeki asli fonksiyonları hakkında bilgiler verilmiştir. Göç sonucunda yaşanan olaylarla birlikte günümüzde kullanılan işlevleriyle ilgili güncel bilgiler verilerek ve fotoğraflarla belgelenerek detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, Göç, Selanik, Şehir Kimliği, İşlev Değiştiren Yapılar

The Function of Architectural Structures During and After Migration in the Balkans: The Case of Thessaloniki

Rabia Çakmakçı

Abstract

In order to fully comprehend the impact of migration and its consequences on architectural structures, this study first analyzes in detail the causes and outcomes of the Balkan Wars—one of the most significant events in the region. Migration is one of the most influential social and political phenomena that has directly shaped the history and structure of states throughout history. One of the key events in the history of Turkish migration began with the mass movement of people from the Balkans to Anatolia during the Ottoman-Russian wars. However, the major wave of migration occurred in the early 20th century as a result of the Balkan Wars and further intensified following the events of World War I. Ottoman subjects, subjected to persecution by European powers, were forced to migrate from Rumelia. Upon arriving in the homeland, the migrants were resettled across various cities in Anatolia. Meanwhile, the lands in the Balkans from which they were expelled came under the control of the European states responsible for the oppression. Thessaloniki, having established its independence, gained regional dominance.

Many architectural structures in the cities suffered severe damage due to war and looting by Greek soldiers. Only a small number of these buildings have survived to the present day. These remaining structures, still used by the local Muslim Turkish population, have withstood the passage of time and constitute the focus of this study. The research identifies the number of such structures mentioned in the Ottoman Prime Ministry Archives and the General Directorate of Foundations Archive. Out of the 95 structures referenced in archival records, those that have survived are categorized based on their original and current functions. The primary focus of the study is on ten buildings that have either maintained their original function or undergone functional transformation as a result of changes in the city's identity following migration.

The analysis includes archival records, construction dates, patrons (banis), and original functions of the selected structures during their initial period of use. Furthermore, the study provides current information on the present-day use of these buildings, reflecting the outcomes of migration, supported with documentation and photographs for detailed evaluation.

Keywords: Balkans, Migration, Thessaloniki, Urban Identity, Repurposed Buildings

Balkanlar ve Türkçe Öğretimi Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Dr. İsmail Aydoğdu

Özet

Bu çalışma Balkanlardan gelen öğrencilerin Türkçe öğretimi üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların hangi konulara yönelim gösterdiğini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, 2011-2024 yıllarında Balkanlar ve Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü tezler; yılı, türü, ülke, enstitüsü, üniversitesi, yöntemi ve konusuna göre incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile tasarlanmıştır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi sisteminden yapılan aramada gelişmiş tarama ile Balkanlar ve Balkan ülkeleri olan Hırvatistan, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Slovenya, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Romanya ve Yunanistan ayrı ayrı yazılarak Türkçe öğretimi ve Türkçe eğitimi kelimeleri ile taratılmıştır. Ayrıca bu ülkelerin dilleri de taratılmıştır. Araştırmada 11 Balkan ülkesi ve bu ülkelerin kullandıkları 9 dil üzerinden arama tipi “içinde geçsin” seçilerek çalışma genişletilmiştir. Bu şekilde 2003’ten 2023’e kadar hazırlanan 23 teze ulaşılmıştır. Bulgulara göre Balkan ülkeleri veya dilleri ile Türkçe ve öğretim kelimeleri ile taranan lisansüstü tezlerin 22 tanesi yüksek lisans, 1 tanesi doktora tezidir. Tezler 10 farklı üniversiteden çıkmıştır. En fazla tez Gazi Üniversitesi (6) ve İstanbul Üniversitesi’nden (5) çıkmıştır. Tezlerin üretildiği diğer üniversiteler ise Hacettepe Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Adıyaman Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi’dir. Çalışmaların konusu genellikle yabancı dil olarak Türkçe öğretimidir. Bunun yanı sıra yöntem teknik, öğretim programları, ihtiyaç analizi, kültür, kelime öğretimi, dört temel beceri, Türkçe öğretim tarihi ve Balkan ülkeleri ve Türkiye’nin karşılaştırılmasıdır. Araştırmanın hedef kitlesi genellikle yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler olmakla birlikte öğrenciler, eğitimciler ve araştırmacılar da oluşturmaktadır. Araştırmaların çoğu (17) nitel araştırma yöntemi ile tasarlanmıştır. Bununla birlikte 3 araştırma nicel, 3 araştırmada da karma yöntem tercih edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, Türkçe öğretimi, lisansüstü tezler, 2003- 2024

An Analysis of Graduate Theses on Turkish Language Teaching and the Balkans

Dr. İsmail Aydoğdu

Abstract

This study aims to identify the thematic orientations of graduate-level research focusing on Turkish language teaching for students from the Balkans. For this purpose, master's and doctoral theses completed between 2011 and 2024 in the field of Turkish language teaching related to the Balkans were examined in terms of year, type, country, institute, university, research method, and topic. The study was designed using the qualitative research method within a survey model framework. Using the advanced search option of the National Thesis Center of the Turkish Council of Higher Education (YÖK), searches were conducted using the keywords “Turkish language teaching” and “Turkish education” in combination with “the Balkans” and the individual names of Balkan countries, namely: Croatia, Serbia, Montenegro, Kosovo, Slovenia, Albania, North Macedonia, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Romania, and Greece. In addition, the official languages of these countries were included in the search. The search was expanded by selecting the “contains” option for 11 Balkan countries and their 9 respective languages. Through this method, 23 theses prepared between 2003 and 2023 were identified.

According to the findings, 22 of these are master's theses and 1 is a doctoral dissertation. The theses originate from 10 different universities. Gazi University (6) and Istanbul University (5) produced the highest number of theses. Other contributing institutions include Hacettepe University, Dokuz Eylul University, Bursa Uludag University, Bartın University, Fırat University, Adıyaman University, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, and Ankara University. The central theme of most theses is the teaching of Turkish as a foreign language. Additional areas of focus include teaching methods and techniques, curriculum design, needs analysis, culture, vocabulary instruction, the four core language skills, the history of Turkish language teaching, and comparisons between Balkan countries and Turkey. While the target audience for most studies is learners of Turkish as a foreign language, some also address teachers, educators, and researchers. Seventeen studies employed qualitative research methods; three used quantitative methods, and another three adopted a mixed-methods approach.

Keywords: Balkans, Turkish language teaching, graduate theses, 2003–2024

Boşnakçada Dilsel Pürizme Karşı Direniş ve Türkçe Dil Göçü: Miljenko Jergović'in „İnşallah, Madona, inşallah“adlı öykü Derlemesi Örnekliğinde

Öğr. Gör. Minela Sinanović-Vefić

Özet

Bu bildiri, Bosna-Hersek topraklarında yüzyıllar süren Osmanlı-Türkçe dil göçü sürecinin bir sonucu olarak Boşnak dilindeki Türkçe kelimeleri tarihsel, kültürel ve sosyolinguistik bir bağlamda ele almaktadır. Başlangıç noktası, yüzyıllar süren Osmanlı yönetiminin Bosna-Hersek bölgesinin dili, kültürü ve kimliği üzerinde derin bir iz bırakmış olması ve Türkçe kelimelerin günlük iletişimin, deyimlerin ve edebi ifadenin ayrılmaz bir parçası haline gelmiş olmasıdır. Bildiri, özellikle dil göçlerine odaklanarak göçleri incelemekte ve yabancı, özellikle Osmanlı-Türkçesi, dilsel ve dil dışı etkilere bir tepki olarak dilsel pürizm kavramını tanımlayıp analiz etmektedir. Tarih ve dil politikaları boyunca genellikle standart dilden Türkçe kelimeleri azaltmayı veya ortadan kaldırmayı amaçlayan Sırbistan ve Hırvatistan'daki pürist eğilimleri incelerken, Bosna-Hersek örneğinde bu kelime katmanına karşı önemli ölçüde daha hoşgörülü bir tutum gözlemlenmiştir. Çağdaş Boşnak dilindeki Türkçe kelimelerin durumu analiz edilmekte ve iletişimsel işlevlerinin yanı sıra kimlik ve üslup işlevleri de taşıdığı, kullanımlarının genellikle kültürel aidiyeti, bölgesel kimliği veya yazarın bilinçli bir üslup tercihinin ima ettiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, Miljenko Jergović'in „İnşallah, Madona, inşallah“adlı öykü derlemesinin analizi aracılığıyla, tarihsel olarak motive olmalarına rağmen Türkçe kelimelerin edebi ifadenin canlı ve işlevsel bir parçası olmaya devam ettiği ve anlatı yapısı ile karakterizasyonuna nasıl uydukları gösterilmektedir. Analiz sırasında, farklı öykülerde tekrarlanan 577 Türkçe sözcük tespit edilmiştir. Bu sözcüksel katmanın, kültürel belleğin sürekli varlığının yanı sıra Boşnakçanın yabancı kökenli unsurları entegre etme ve uyarlama esnekliğine de işaret ettiği gerçeğine özellikle vurgu yapılmaktadır. Boşnakçadaki Türkçe kelimelerin yalnızca geçmişin sözcüksel bir mirası değil, aynı zamanda Balkanlar'daki kültürel ve dilsel temasların katmanlaşmasına tanıklık eden çağdaş dilbilimsel pratiğin etkin ve anlamsal olarak üretken unsurları olduğu sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: oşnakça, pürizm, Türkçe kelimeler

Resistance to Linguistic Purism in Bosnian and the Migration of Turkish Lexicon: A Case Study of Miljenko Jergović's *Inşallah, Madona, inşallah*

Lect. Minela Sinanović-Vefić

Abstract

This paper explores the presence of Turkish-origin words in the Bosnian language as a result of centuries-long linguistic migration from Ottoman Turkish, examining their historical, cultural, and sociolinguistic dimensions. The point of departure is the profound imprint left by centuries of Ottoman rule on the language, culture, and identity of Bosnia and Herzegovina, during which Turkish words became an inseparable part of everyday communication, idiomatic expressions, and literary discourse.

The study focuses on linguistic migration and defines the concept of linguistic purism, especially in response to foreign—particularly Ottoman Turkish—linguistic and extralinguistic influences. It contrasts the purist tendencies found in Serbian and Croatian language policies, which have often aimed to reduce or eliminate Turkish-origin words from the standard language, with the notably more tolerant attitude observed in the Bosnian context.

The paper analyzes the status of Turkish words in contemporary Bosnian, emphasizing their communicative as well as stylistic and identity functions. Their usage frequently signals cultural affiliation, regional identity, or a deliberate stylistic choice by the author. In this context, an analysis of Miljenko Jergović's short story collection *Inşallah, Madona, inşallah* demonstrates that Turkish words, while historically motivated, continue to function as vital and dynamic elements of literary expression, contributing meaningfully to narrative structure and characterization.

During the analysis, a total of 577 Turkish-origin words recurring across different stories were identified. Particular emphasis is placed on how this lexical layer not only represents a continuous cultural memory but also highlights Bosnian's capacity to integrate and adapt foreign linguistic elements. The paper concludes that Turkish words in Bosnian are not merely lexical remnants of the past but also active and semantically productive components of contemporary linguistic practice, bearing witness to the multilayered cultural and linguistic contact in the Balkans.

Keywords: Bosnian language, linguistic purism, Turkish-origin words

Armağanın Diyalektiği: Türkiye-Arnavutluk Fier Dostluk Hastanesi’ni Sağlık Antropolojisi ve Armağan Teorisiyle Yeniden Düşünmek

Hatice Ay

Özet

Bu çalışma, Türkiye ve Arnavutluk’un ortak girişimiyle 2021 yılında kurulan Fier Dostluk Hastanesi’ni, Marcel Mauss’un armağan kuramı ve Mary Louise Pratt’ın temas alanı kavramsallaştırması ekseninde, sağlık antropolojisi perspektifiyle incelemektedir. Literatürde sıkça karşılaşılan “yumuşak güç” ya da “başarı hikâyesi” söylemlerinin ötesine geçerek, bu kurumu çok katmanlı kültürel, dilsel ve toplumsal bir yapı olarak ele alır. Bu bağlamda araştırma, Fier Dostluk Hastanesi’nin yalnızca teknik bir sağlık altyapısı değil, aynı zamanda ulusötesi ilişkilerin, dilsel hiyerarşilerin, sembolik borçlulukların ve kültürel müzakerelerin yoğunlaştığı bir sosyal laboratuvar işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır.

Araştırmanın temel tezi, hastanenin bir “armağan” olarak sunulmasının üçlü işleyişe (verme-alma-karşılık) bağlı olarak çeşitli gerilim alanları doğurduğudur. Türkiye’nin hastaneyi inşa etmesi, teknik bir yardım jestinden öte, sembolik bir üstünlük ve karşılıklılık beklentisi yaratmaktadır. Arnavutluk halkının bu armağanı kabul etmesi hem teşekkür borcu doğurmakta hem de kültürel ve dilsel alanlarda yeni bir iktidar mimarisi inşa etmektedir. Türkçenin prestij dili olarak öne çıkması, Balkan Türkleri için aidiyet üreten bir unsurken, Arnavut hastalar için yabancılaşma ve dilsel dışlanma risklerini beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte hastane, Pratt’ın temas alanı tanımına uygun şekilde, farklı kültürlerin, sağlık anlayışlarının ve dilsel pratiklerin karşılaştığı bir hibrit mekân hâline gelmiştir. Biyomedikal tedavi protokolleri ile geleneksel şifa yaklaşımları, mahremiyet algıları, refakat uygulamaları ve ölüm/ritüel süreçleri gibi konularda yer yer çatışmalar, yer yer uzlaşmalar yaşanmaktadır. Bu mikro düzeydeki etkileşimler, sağlık antropolojisinin “klinik mekânı kültürel bir sahne olarak okuma” yaklaşımını doğrulamakta ve sağlık kurumlarının yalnızca teknik değil, aynı zamanda kültürel iktidar alanları olduğunu göstermektedir. Medya söylemi ise armağanı meşrulaştıran bir temsiller ağı kurmakta; “kaliteli hizmet”, “modernite” ve “dostluk” kavramlarıyla birlikte hastane, yalnızca hizmet sunan bir yapı değil, aynı zamanda Türkiye’nin diplomatik prestijini güçlendiren bir imaj üretim alanı hâline gelmektedir. Bu süreçte, hasta memnuniyeti anlatıları ve yönetsel söylemler, armağanın sürekliliğini ve karşılık üretme yükümlülüğünü kurumsallaştırmaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, Fier Dostluk Hastanesi’ni yalnızca bir sağlık hizmeti sunucusu değil; dil, kültür, iktidar ve kimlik ilişkilerinin sürekli müzakere edildiği bir toplumsal ilişkisellik mekânı olarak kavramsallaştırmaktadır. Türkoloji açısından bu yaklaşım, disiplini filolojik ve tarihsel çerçeveden çıkararak, sağlık kurumlarını merkeze alan disiplinlerarası bir metodoloji ile genişletmektedir. Bu bağlamda çalışma, armağan teorisi ve sağlık antropolojisi literatürüne olduğu kadar, uluslararası sağlık diplomasisi ve Balkan Türkolojisi için de özgün katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Arnavutluk Fier Dostluk Hastanesi, Armağan Teorisi, Sağlık Antropolojisi, Temas Alanı, Dil Politikaları

The Dialectics of the Gift: Rethinking the Turkey–Albania Fier Friendship Hospital through Medical Anthropology and Gift Theory

Hatice Ay

Abstract

This study examines the Fier Friendship Hospital, established in 2021 as a joint initiative between Turkey and Albania, through the lens of medical anthropology, employing Marcel Mauss's gift theory and Mary Louise Pratt's concept of the "contact zone." Moving beyond the frequently encountered narratives of "soft power" or "success stories" in the literature, the research approaches the hospital as a multilayered cultural, linguistic, and social entity.

The core argument of this study is that presenting the hospital as a "gift" entails a triadic dynamic (giving–receiving–reciprocating) that generates various zones of tension. Turkey's act of building the hospital goes beyond technical assistance and becomes an assertion of symbolic superiority and an implicit expectation of reciprocity. The Albanian acceptance of this gift instills a sense of indebtedness and simultaneously constructs new hierarchies of power in cultural and linguistic domains. While Turkish emerges as a prestige language and a marker of belonging for Balkan Turks, it also poses risks of alienation and linguistic exclusion for Albanian patients.

Nevertheless, the hospital has evolved into a hybrid space aligning with Pratt's notion of the contact zone—a site where diverse cultures, health epistemologies, and linguistic practices intersect. Within this space, biomedical treatment protocols interact and sometimes clash or converge with traditional healing practices, perceptions of privacy, accompanying rules, and death/ritual processes. These micro-level interactions affirm the medical anthropological perspective of reading the clinic as a cultural stage, revealing that healthcare institutions are not merely technical infrastructures but also arenas of cultural power.

The media discourse constructs a representational network that legitimizes the gift, projecting the hospital as not only a provider of quality service but also a site for the production of national prestige through concepts such as "modernity," "friendship," and "excellence." In this framework, patient satisfaction narratives and administrative discourse institutionalize the continuity of the gift and the obligation to reciprocate.

In conclusion, this study conceptualizes the Fier Friendship Hospital not solely as a healthcare provider but as a space of relationality where language, culture, power, and identity are continuously negotiated. From the perspective of Turkology, this approach expands the field beyond philological and historical frameworks by employing an interdisciplinary methodology centered on health institutions. Thus, the study makes original contributions to the literatures of gift theory and medical anthropology, while offering new insights into international health diplomacy and Balkan Turkology.

Keywords: Turkey–Albania Fier Friendship Hospital, Gift Theory, Medical Anthropology, Contact Zone, Language Policy

Reşit Hanadan'ın Eserlerinde Göç Olgusunun İletişim ve Medya Perspektifinden İncelenmesi: Kimlik ve Sosyolojik Etkiler

Mediha Yarımhoroğlu

Özet

Bu çalışma, Kosova Türk edebiyatının önemli temsilcilerinden Reşit Hanadan'ın romanlarında göç olgusunun iletişim ve medya perspektifinden nasıl ele alındığını incelemeyi amaçlamaktadır. Göç, yalnızca fiziksel bir yer değiştirme süreci olarak değil, aynı zamanda bireylerin kimlik, kültür ve aidiyet algılarını dönüştüren, toplumsal yapıları yeniden şekillendiren çok boyutlu bir olgu olarak ele alınmaktadır. Göçün yarattığı sosyokültürel dönüşümler, bireysel deneyimlerden toplumsal hafızaya, medya temsillerinden kolektif kimlik inşasına kadar uzanan geniş bir etki alanına sahiptir.

Hanadan'ın edebî üretimi, Osmanlı'nın Balkanlar'dan çekilişiyle başlayan siyasal ve kültürel dönüşüm sürecinde Kosova Türklerinin yaşadıkları kırılmaları, Yugoslavya döneminde maruz kaldıkları toplumsal baskıları ve Türkiye'ye doğru gerçekleşen göç dalgalarının bireyler üzerindeki etkilerini güçlü bir biçimde yansıtmaktadır. Romanlarında, göçmen karakterlerin yabancılaşma, kültürel uyum, kimlik çatışması ve aidiyet sorunları dikkatle işlenmekte; bireysel yaşam öyküleri üzerinden göçün yarattığı toplumsal değişimler gözler önüne serilmektedir.

Bu bağlamda çalışmanın temel odak noktası, Hanadan'ın eserlerinde göç olgusunun medya ve iletişim boyutlarıyla nasıl kesiştiğini ortaya koymaktır. Medya, göçmen kimliklerinin temsilinde ve toplumsal algının şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Göçmen toplulukların ötekileştirilmesi, toplumsal entegrasyon süreçlerinde karşılaşılan zorluklar ve medya aracılığıyla üretilen söylemler, Hanadan'ın romanlarında hem yansıtılan hem de yeniden inşa edilen temalar arasında yer almaktadır.

Araştırma, nitel bir yaklaşım çerçevesinde yürütülmüş, söylem analizi yöntemiyle Hanadan'ın metinleri incelenmiş ve sosyolojik kuramlar üzerinden yorumlanmıştır. Bu yöntem, edebî eserlerin yalnızca estetik bir anlatı değil, aynı zamanda göçmen deneyimlerini anlamak için değerli bir sosyolojik kaynak olduğunu göstermektedir.

Elde edilen bulgular, Hanadan'ın romanlarının Kosova Türklerinin tarihsel ve kültürel hafızasında önemli bir yere sahip olduğunu, göçün bireysel acılarla sınırlı kalmayıp kolektif kimlik arayışlarına da dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Hanadan'ın eserleri, göçün yalnızca geçmişte yaşanan bir olgu değil, günümüzde de kimlik, aidiyet ve medya temsilleri üzerinden canlılığını sürdüren bir toplumsal gerçeklik olduğunu göstermesi bakımından dikkate değerdir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kimlik, Reşit Hanadan, Kosova Türkleri

An Analysis of the Migration Phenomenon in the Works of Reşit Hanadan from a Communication and Media Perspective: Identity and Sociological Impacts

Mediha Yarımhoroz

Abstract

This study aims to examine how the phenomenon of migration is addressed in the novels of Reşit Hanadan—one of the prominent representatives of Kosovar Turkish literature—from a communication and media perspective. Migration is not considered merely as a physical relocation process, but as a multifaceted phenomenon that transforms individuals' perceptions of identity, culture, and belonging, while also reshaping social structures. The sociocultural transformations caused by migration have a wide sphere of influence, ranging from individual experiences to collective memory, media representations, and the construction of collective identity.

Hanadan's literary production strongly reflects the sociopolitical and cultural ruptures experienced by Kosovar Turks following the Ottoman withdrawal from the Balkans, the societal pressures they endured during the Yugoslav era, and the waves of migration toward Turkey. In his novels, themes such as alienation, cultural adaptation, identity conflict, and problems of belonging are intricately portrayed through migrant characters. Through these personal narratives, the broader societal transformations triggered by migration are brought to light.

Accordingly, the main focus of this study is to reveal how the migration phenomenon intersects with media and communication dimensions in Hanadan's works. Media plays a critical role in representing migrant identities and shaping societal perceptions. The marginalization of migrant communities, the challenges encountered during social integration, and the discourses produced through media are not only reflected but also reconstructed in Hanadan's novels.

The research is conducted within a qualitative framework, employing discourse analysis to examine Hanadan's texts, and interpreted through sociological theories. This approach highlights that literary works are not only aesthetic narratives but also serve as valuable sociological sources for understanding migrant experiences.

The findings reveal that Hanadan's novels hold a significant place in the historical and cultural memory of Kosovar Turks, showing that migration extends beyond personal suffering to encompass collective identity formation. His works demonstrate that migration is not merely a historical occurrence but a continuing social reality that remains alive today through ongoing debates on identity, belonging, and media representation.

Keywords: Migration, Identity, Reşit Hanadan, Kosovar Turks

Romanya'dan Anadolu'ya Göç Göçmen Yerleşim Birimi İnşa Örneği Olarak Kovancılar

Mehmet Şirin Pirol

Özet

Türk toplumsal yaşamının önemli bir özelliği olarak göç olgusu, Türk siyasi ve askeri tarihi ile özdeşleşmiş önemli kavramlardan birisidir. Tarihsel süreçte muhtelif nedenler etrafında süreklilik gösteren göçlerle birlikte Türkler, Orta Asya'dan dünyanın dört bir yanına dağılmışlardır. Muhtelif motivasyonlar etrafında şekillenen göçler Osmanlı döneminde de devam etmiştir. Anadolu yarımadasından Balkanlara doğru gerçekleştirilen bu planlı göç hareketi bizzat devletin muktedir olması ile paralellik göstermiştir. Osmanlı'nın kuruluş yıllarından bu bölgedeki son hâkimiyet yıllarına kadar Türkler, Balkanları kendilerine vatan bilmişlerdir. Devletin zayıflaması ve bölgeden çekilmesiyle buradaki Türklerin Anadolu coğrafyasına yeniden dönmeleri ise son iki yüz yılın önemli tarihsel olaylarından birisi olmuştur. Balkanlardaki toprak kayıplarıyla başlayan Anadolu'ya dönüş 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi sürmüştür, Balkan Savaşları ve I. Dünya Harbi ile doruk noktasına ulaşmıştır. Bu hareketlenme sadece bu dönemle kalmamış, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra da devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti döneminde de devam eden Balkan göçlerin ana merkezlerinden birisi de Dobruca olmuştur. Bu bağlamda Romanya'da yaşayan Türklerin Türkiye'ye gelmeleri amacıyla Romanya Devleti ile bir Göç Antlaşması yapılmıştır. Bu sayede on binlerce Türk, Trakya ve Anadolu'da iskân edilmiştir. Bu esnada ülkenin doğusunda bulunan Diyarbakır ve Elâzığ vilayetlerine de bir miktar Romanya muhaciri yerleştirilmiştir. Elazığ'a gelen göçmenler için yeni baştan bir yerleşim birimi inşa edilmiştir. Bu yere de o kişilerin geldiği yerdeki köylerinin adı olan "Kovancılar" adı verilmiştir. Bu çalışmada öncelikle göç olgusu ele alınarak, Balkanlara yapılan Türk göçleri ve iskân politikası kısaca ele alınmıştır. Akabinde Balkanlardan Türkiye'ye yapılan tersine göç hareketleri sebepleri ve tarihi süreçleriyle izah edilmiştir. Bu bağlamda Romanya'dan Türkiye'ye yapılan göçler ve Elazığ'daki iskân konusu anlatıldıktan sonra yakın dönem göç hareketleri içinde ilgi çekici bir örnek olan Kovancılar ilçesindeki Türk iskânı konusunun izah edilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Romanya'dan Anadolu'ya Göç Göçmen Yerleşim Birimi İnşa Örneği Olarak Kovancılar

Migration from Romania to Anatolia: Kovancılar as an Example of a Migrant Settlement Unit

Mehmet Şirin Pirol

Abstract

Migration, as a prominent feature of Turkish social life, is one of the key phenomena historically intertwined with Turkish political and military history. Throughout history, various waves of migration—driven by multiple factors—have led Turks from Central Asia to all corners of the world. These migrations, shaped by diverse motivations, continued during the Ottoman period as well. The state-sponsored and strategic migration from Anatolia to the Balkans during the Ottoman era was closely linked to the strength and expansion of the empire. From the foundation of the Ottoman state until its final years in the region, Turks came to consider the Balkans their homeland.

However, the weakening of Ottoman power and the subsequent withdrawal from the region triggered a reverse migration back to Anatolia, marking one of the major historical developments of the last two centuries. This return movement began with territorial losses in the Balkans, intensified during the 1877–1878 Russo-Ottoman War, and reached its peak with the Balkan Wars and World War I. The migration did not cease with the collapse of the Ottoman Empire but continued into the early years of the Republic of Turkey.

One of the main centers of this migration during the Republican era was Dobrudja, in present-day Romania. In this context, a migration agreement was signed between Romania and Turkey to facilitate the relocation of ethnic Turks. As a result, tens of thousands of Turkish migrants were resettled in Thrace and Anatolia. A number of these migrants were settled in the eastern provinces of Diyarbakır and Elâzığ. For those arriving in Elâzığ, a new settlement was constructed from scratch and named “Kovancılar,” after their village of origin in Romania.

This study first discusses the concept of migration and briefly explores the Ottoman settlement policies and Turkish migration to the Balkans. It then examines the reverse migration from the Balkans to Anatolia, including its causes and historical context. Finally, the migration from Romania to Turkey and the subsequent settlement in Elâzığ is analyzed, with a specific focus on the construction of the Kovancılar district as a noteworthy example of modern-era migrant resettlement.

Keywords: Migration from Romania to Anatolia, Kovancılar, Migrant Settlement, Balkan Migration, Turkish Settlement Policy

Balkanlar'da Göçün İzleri ve Türkçenin Öğretimi: Eğilimler, Sorunlar ve Olanaklar

Raziye Kaya

Özet

Bu çalışma, Balkan coğrafyasında meydana gelen tarihsel göçlerin Türkçe öğretimi üzerindeki etkilerini ve bu göçlerin dil ve kültür üzerindeki yansımalarını kapsamlı biçimde incelemektedir. Erken dönem Türk toplulukları, özellikle Avarlar ve Peçenekler, Balkanlar'a yerleşmeye başladığında başlayan süreç, Osmanlı döneminde uygulanan sistematik iskân politikaları ve farklı nüfus hareketleriyle daha da yoğunlaşmıştır. Bu göçler, bölgenin demografik yapısını dönüştürmekle kalmamış, Türkçenin lehçe çeşitliliğini, sözcük dağarcığını, atasözlerini ve folklorik öğelerini de zenginleştirmiştir. 19. ve 20. yüzyıllardaki göç dalgaları, özellikle Lozan Antlaşması sonrası, Balkan Türklerinin haklarını koruma, kültürel kimliklerini yaşatma ve toplumsal dayanışmayı güçlendirme hedefiyle gerçekleştirilmiştir.

Günümüzde Batı Trakya, Kosova, Makedonya ve Bulgaristan gibi bölgelerde Türkçe, yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesinde; toplumsal hafıza, kültürel kimlik ve kuşaklar arası aktarımın sürdürülmesinde temel bir unsur olarak varlığını devam ettirmektedir. Son yıllarda Balkanlarda Türkçe öğretimi üzerine yapılan akademik çalışmaların sayısı ve niteliği artış göstermiştir. Çocuk edebiyatı, sözcük öğretimi, dilbilim çalışmaları, ders kitapları, pedagojik materyal geliştirme ve öğretmen eğitimi başlıca odak alanlarını oluşturmaktadır. Bununla birlikte hâlen materyal eksiklikleri, lehçe ve ağız farklılıkları, sosyo-politik engeller ve öğrencilerin öğrenim seviyelerindeki uyumsuzluklar, öğretimin etkinliğini sınırlayan temel sorunlar arasında yer almaktadır.

Türkiye'nin sağladığı burs programları, seminerler, kültürel etkinlikler ve medya projeleri (örneğin Balkan Saati), Balkanlarda Türkçe öğretimini destekleyen önemli araçlar arasında öne çıkmaktadır. Bu çalışma, tarihsel göçleri, kültürel mirasın korunmasını ve güncel eğitim uygulamalarını bir arada değerlendirerek Balkanlarda Türkçenin varlığını, dilsel mirası ve Türkoloji çalışmalarının gelişimini göç perspektifinden ele almaktadır. Türkçe öğretimi, yalnızca dil aktarımı değil; aynı zamanda kültürel aidiyetin güçlendirilmesi, toplumsal bağların korunması ve sürdürülebilirlik açısından stratejik bir öneme sahiptir. Araştırma, akademisyenler, eğitimciler ve politika yapımcılar için Balkanlarda Türkçe öğretiminin güncel sorunlarına ve olası çözüm önerilerine ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: alkan göçleri, Türkçe öğretimi, dilsel miras, kültürel kimlik, Türkoloji

Traces of Migration in the Balkans and the Teaching of Turkish: Trends, Challenges, and Opportunities

Raziye Kaya

Abstract

This study offers a comprehensive analysis of the impact of historical migration movements in the Balkans on the teaching of Turkish and explores how these migrations have shaped language and culture in the region. The process that began with the settlement of early Turkic communities—particularly the Avars and Pechenegs—intensified during the Ottoman period through systematic settlement policies and various population movements. These migrations not only transformed the demographic structure of the Balkans but also enriched Turkish through dialectal variation, vocabulary expansion, proverbs, and folkloric elements. The migration waves of the 19th and 20th centuries—particularly those following the Treaty of Lausanne—were driven by efforts to preserve the rights of Balkan Turks, maintain their cultural identity, and strengthen communal solidarity.

Today, in regions such as Western Thrace, Kosovo, North Macedonia, and Bulgaria, Turkish serves not merely as a means of communication but as a crucial component in preserving social memory, cultural identity, and intergenerational transmission. In recent years, academic research on Turkish language instruction in the Balkans has increased both in quantity and quality. Key areas of focus include children's literature, vocabulary instruction, linguistic studies, textbook development, pedagogical material design, and teacher education. However, persistent challenges—such as material shortages, dialect and accent differences, socio-political obstacles, and mismatches in student proficiency levels—continue to limit the effectiveness of language instruction.

Turkey's scholarship programs, seminars, cultural events, and media initiatives (such as *Balkan Saati*) have emerged as important tools in supporting Turkish language education in the Balkans. By integrating historical migration patterns, cultural heritage preservation, and current educational practices, this study evaluates the status of Turkish, its linguistic legacy, and the development of Turkology studies in the Balkans from a migration-centered perspective. Turkish language instruction is not merely the transmission of linguistic knowledge; it also serves a strategic function in reinforcing cultural belonging, preserving social cohesion, and ensuring sustainability. This research aims to shed light on the current challenges and potential solutions for Turkish language education in the Balkans, offering valuable insights for academics, educators, and policymakers.

Keywords: Balkan migrations, Turkish language teaching, linguistic heritage, cultural identity, Turkology

Povratak u zemlju predaka- Srbi na Galipoljskom poluostrvu početkom XX veka; Ata Toprakların Dönüş- 20. Yüzyıl Başlarında Gelibolu Yarımadasındaki Sırplar

Prof. Dr. Vladan Virijević

Özet

Fenomen dijaspora i iseljenništva jednog naroda van svoje matične države poslednjih nekoliko decenija je sve zastupljeniji u svetskoj, evropskoj i srpskoj historiografiji. Jedna od zemalja u kojoj su tokom početka XX veka egzistirale brojnošću male srpske zajednice, bila je Osmanlijska imperija. Osim nekoliko hiljada nastanjenih u njenoj prestonici i okolini i skromne trgovačke kolonije u Izmiru, srpska populacija bila je zastupljena i u dva naselja na Galipoljskom poluostrvu, u kojima je, okružena grčkim, bugarskim i turskim stanovništvom, živela nekoliko vekova unazad.

Rad je posvećen istorijatu njihovog bivstvovanja na Galipoljskom poluostrvu, uz naglasak na period 1912-1922. godine, tj. deceniju koju su obeležila mnoga iskušenja i izazovi i koji su rezultirali njihovim definitivnim povratkom u zemlju maticu. Napisan je na osnovu oskudne relevantne literature i napisa iz jugoslovenske međuratne štampe.

Diaspora fenomeni ve bir halkın kendi anavatanı dışına göçü, son birkaç on yılda dünya, Avrupa ve Sırp tarih yazımında giderek daha fazla yer bulmuştur. XX. yüzyılın başlarında küçük Sırp topluluklarının varlık gösterdiği ülkelerden biri Osmanlı İmparatorluğu idi. Başkentinde ve çevresinde yerleşmiş birkaç bin kişinin yanı sıra İzmir'deki mütevazı bir ticaret kolonisi dışında, Sırp nüfusu aynı zamanda Gelibolu Yarımadası'ndaki iki yerleşim biriminde de bulunmaktaydı. Burada, Yunan, Bulgar ve Türk nüfusun arasında, birkaç yüzyıldan beri yaşamaktaydılar.

Bu çalışma, onların Gelibolu Yarımadası'ndaki varlık tarihine adanmıştır. Özellikle de 1912-1922 dönemine, yani birçok sıkıntı ve zorlukla şekillenmiş ve nihayetinde onların kesin olarak anavatanına dönüşleriyle sonuçlanmış bir on yıla odaklanmaktadır. Çalışma, sınırlı sayıda mevcut literatür ve Yugoslavya'nın iki savaş arası dönemine ait basın yazıları temel alınarak kaleme alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Galipoljsko poluostrvo, Srbi, Osmanlijska imperija, dijaspora, Bajramić; Gelibolu Yarımadası, Sırplar, Osmanlı İmparatorluğu, diaspora, Bayramić

Return to the Land of the Ancestors: The Serbs on the Gallipoli Peninsula in the Early 20th Century

Prof. Dr. Vladan Virijević

Abstract

The phenomenon of diaspora and the emigration of a people beyond their homeland has become an increasingly prominent topic in global, European, and Serbian historiography over the past several decades. One of the countries where small Serbian communities existed at the beginning of the 20th century was the Ottoman Empire. In addition to several thousand Serbs residing in and around its capital and a modest trading colony in İzmir, the Serbian population was also present in two settlements on the Gallipoli Peninsula, where they had lived for centuries surrounded by Greek, Bulgarian, and Turkish inhabitants.

This study is dedicated to the history of their presence on the Gallipoli Peninsula, with a particular focus on the period between 1912 and 1922—a decade marked by numerous challenges and upheavals that ultimately culminated in their permanent return to the homeland. The research draws on a limited body of relevant literature as well as articles published in the Yugoslav press during the interwar period.

Keywords: Gallipoli Peninsula, Serbs, Ottoman Empire, diaspora, Bayramiç

Balkan Türkülerinde Vatan Mefhumu

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Delen &
Dr. Miyase Güzel Yanpınar

Özet

Balkanlar, tarih boyunca birçok medeniyetin ortak buluşma noktası olan bir coğrafyadır. Bu özelliği ile kültürel zenginlik ve çeşitlilik açısından büyük bir öneme sahip olan Balkanlar, coğrafi konumu itibarıyla Avrupa ile Asya arasında olduğu için farklı kültürlerin, dinlerin ve etnik grupların bir arada olduğu, birbirleriyle etkileşimde bulunduğu bir alan konumundadır. Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki egemenliği de bölgenin kültürel yapısına önemli katkılar sağlamış; farklı dillerin, dinlerin ve yaşam biçimlerinin kaynaşmasını sağlamıştır. Balkan coğrafyası, Türk kültür tarihinin ve Türk edebiyatının önemli bir parçası olmuştur. Tarihsel süreçte yaşanan çeşitli kırılmalar, bu coğrafyada edebiyatın varlığını engellememiş, aksine varlığını güçlendirmiş; bölgede pek çok önemli şair ve yazar yetişmiştir. Balkan edebiyatının temelinde bölgede yaşanan işgaller, savaşlar, zorunlu göçler ve sürekli değişen siyasi dengeler bulunmaktadır. Tüm bu etkenler, Balkan Türklerinin iç dünyasındaki yansımaları edebiyat aracılığıyla ortaya çıkarmasını sağlamıştır. Balkanlarda halk edebiyatı ürünlerinden olan atasözleri, deyimler, ağıtlar, masallar, ninniler, türküler, efsaneler vb. türler halen canlı bir şekilde varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Ritüeller, gelenekler-görenekler, halk bilimi uygulamaları ve halk edebiyatı ürünleri, bölge halklarının tarih boyunca kendi millî kimliklerini ve kültürel miraslarını koruma araçları olmuştur. Halk edebiyatı ürünlerinin bu hususiyeti göz önüne alınarak araştırmada Türk halk edebiyatı ürünlerinden türkü, araştırma evreni olarak belirlenmiştir. Halkın duygu ve düşüncelerini aracısız biçimde ortaya koyan türkülerin Balkanlardaki göçün halkta nasıl bir karşılık bulduğu konusunda önemli bir veri sunduğu öne sürülebilir. Bu düşünceden hareketle araştırma kapsamında bölgenin türküler, Balkanlardaki vatan mefhumu hakkında halkın ortaya koyduğu duygu ve düşünceler çerçevesinde irdelenmiştir. Doküman analizi ile Balkan türkülerini konu edinen dört ayrı çalışma taranarak elde edilen türkü metinleri, halkın vatan tavsiflerinin ortaya konulmasının ardından analiz edilmiştir. Analizler neticesinde Balkanlarda vatan kavramına verilen önem, çeşitli bağlamlarla ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, Vatan, Göç, Türkü, Türk Halk Bilimi

The Concept of Homeland in Balkan Folk Songs

Asst. Prof. Dr. Mahmut Delen &
Dr. Miyase Güzel Yanpınar

Abstract

The Balkans, historically a crossroads of civilizations, represent a culturally rich and diverse region. Due to its geographic location between Europe and Asia, the Balkans have long served as a space where different cultures, religions, and ethnic groups co-exist and interact. The Ottoman Empire's rule in the region significantly influenced its cultural landscape, fostering the synthesis of languages, beliefs, and ways of life. As a result, the Balkans have become an essential part of Turkish cultural history and literature. Despite various historical ruptures such as occupations, wars, forced migrations, and shifting political balances, literary and cultural production in the region has not only persisted but thrived—producing many prominent poets and writers.

The foundation of Balkan literature is rooted in these socio-political experiences, which have been artistically expressed through various forms of folklore. Proverbs, idioms, laments, folktales, lullabies, songs (türkü), and legends remain vibrant elements of cultural expression. Folk rituals, traditions, and folkloric practices have served as critical tools for preserving national identity and cultural heritage. Given the role of folk literature in reflecting collective sentiment, this study focuses specifically on Turkish folk songs (türkü) as its research universe.

Folk songs, which directly convey the feelings and thoughts of the people, offer valuable insight into how the experience of migration has been internalized and expressed by the Balkan population. Based on this premise, the study analyzes folk songs from the region to explore how the notion of homeland is conceptualized by local communities. Using document analysis, four separate academic studies on Balkan folk songs were reviewed, and the collected lyrics were examined to reveal the public's portrayals of homeland. The analysis demonstrates that the concept of homeland is addressed in multiple emotional and contextual dimensions within the Balkan context.

Keywords: Balkans, Homeland, Migration, Folk Song, Turkish Folklore

Ahmet Yorulmaz'ın *Savaşın Çocukları* Adlı Romanında Girit: Harmoniden Kakofoniye, Sükûndan Kaosa

Öğr. Gör. Tamer Kütükçü

Özet

Türk edebiyatında Balkanları ve bu coğrafyadaki yaşamı konu edinen romanlar, hadisenin çok çeşitli boyutlarını ele almaları, bu bağlamda oldukça geniş bir tema skalası ortaya koymalarıyla kayda değerdirler. Nitekim bu hayli çeşitlilik arz eden tematik alanların en dikkate değer olanlarından biri de Balkanlardaki yaşıntının, “Balkan halklarının ulusal ayaklanmaları” gibi sosyal dinamikler ya da “93 Harbi, Balkan Savaşı gibi siyasal çatışmalar” neticesinde, nasıl bir yarılmaya maruz kaldığı ve bu yarılmanın ne türden bir dönüşümü beraberinde getirdiği hususunu konu edinen anlatılardır. Bu anlatıların kayda değer örneklerinden biri olan Ahmet Yorulmaz’ın *Savaşın Çocukları* adlı romanı, söz konusu olgunun Girit coğrafyasındaki karşılığına odaklanır. Girit’te gerek Rumlar gerekse Türkler nezdinde, yaşamın belli bir örüntüsü söz konusu iken; Yunan ulusal ayaklanması ve örgütlü çabaları ile bu yaşıntının bir sadmeye uğraması ve sonrasında yaşıntının başkalaşması gündeme gelir. Dönüşümün yönü, buradaki yaşamın ilk oluşum evresindeki isabetli siyasal hamlelerle yılların tortusu içinde tesis edilmiş olan “oturmuş” yapının bozulup, yerine çok daha zeminsiz ve sorunlara gebe bir sosyal yapının oluşması eksenindedir. Bu açıdan, “harmoniden kakofoniye” ya da “sükûndan kaosa” doğru bir seyir izlendiği ileri sürülebilir. Oysa “bir aradalık”, iki halk adına da, hâlâ bir düştür. İşte bu makalede, Ahmet Yorulmaz’ın *Savaşın Çocukları* adlı romanı itibarıyla, söz konusu kırılma, dönüşüm, düş ve çatışmaların nasıl portrelendiği gösterilecek ve tarihsel kimi belgelerden aktarımlarla, romandaki gözlemlerin yaşamsal karşılığı ve ilgili hadiselerin nedensellikleri üzerine bir anlama çabası ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Girit, Harmoni ve Sükûn, Yunan Ulusal Ayaklanması, Çatışma, Kakofoni ve Kaos, Bir Aradalık Düşü ve Göç

Crete in Ahmet Yorulmaz's Novel *Savaşın Çocukları*: From Harmony to Cacophony, from Tranquility to Chaos

Lecturer Tamer Kütükçü

Abstract

Novels in Turkish literature that focus on the Balkans and life in this geography are noteworthy for addressing the multifaceted nature of the region and offering a wide range of thematic explorations. Among the most significant of these themes is the rupture experienced in Balkan life due to social dynamics such as the “national uprisings of Balkan peoples” or political conflicts such as the “Russo-Turkish War of 1877–78” and the “Balkan Wars,” and the transformations that these ruptures engendered. A notable example of this narrative form is Ahmet Yorulmaz's novel *Children of War*, which focuses on how this historical rupture manifested in the Cretan context. On the island of Crete, both Greeks and Turks had established a shared pattern of life. However, the Greek national uprising and its organized efforts disrupted this shared existence, resulting in a radical transformation. This transformation involved the breakdown of a previously stable socio-political structure—painstakingly built over the years through strategic political initiatives—and its replacement with a far more fragile and conflict-prone social order. In this regard, one may argue that the trajectory moves “from harmony to cacophony” or “from tranquility to chaos.” Despite these tensions, the idea of “coexistence” remains a lingering dream for both communities. This article seeks to analyze how Ahmet Yorulmaz's *Children of War* depicts this rupture, transformation, dream, and conflict. It further aims to contextualize the novel's observations through references to historical documents, thereby offering an interpretive framework for understanding the real-life correspondences and causalities behind the depicted events.

Keywords: Crete, Harmony and Tranquility, Greek National Uprising, Conflict, Cacophony and Chaos, The Dream of Coexistence, Migration

Milliyetçi Dergilerde Balkan Göçünün Yansımaları

Dr. Öğr. Üyesi Merve Yılmaz

Özet

Balkanlar, tarih boyunca farklı kültürlerin, dillerin ve milletlerin kesiştiği bir coğrafya olarak var olmuştur. Ancak bu çeşitlilik kimi zaman beraberinde acıyı ve hüznü getirmiş, coğrafyayı sürgünlerin ve göçlerin mekânına dönüştürmüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılış sürecinden itibaren hız kazanan uluslaşma hareketi ise bunların temel sebebi haline gelmiştir. Çalışmanın giriş bölümünde, Balkanlarda yaşanan olayların sürecine değinilmiş, milliyetçi dergilerin söz konusu göçleri nasıl ele aldığını anlamak adına tarihî zemin hazırlanmıştır.

Yaşanan süreç, yalnızca siyasi, demografik, tarihî sonuçlar doğurmakla kalmamış, edebiyat ve basın aracılığıyla kolektif belleğe taşınmıştır. Bu çalışmada, yayın hayatında önemli yere sahip milliyetçi dergilerde Balkan göçlerinin nasıl temsil edildiği incelenmiştir. Çalışmanın kapsamını Bozkurt, Orkun, Millî Hareket, Ayşe, Töre, Serdengeçti, Millî Yol, Millî Işık, Devlet, Yeni Bozkurt, Davran, Ayşe ve Toprak dergileri oluşturmaktadır.

Çalışmada söz konusu dergilerin 1950-1980 yılları arasında yayımlanan sayıları taranmış, Balkan göçlerine dair makaleler, denemeler, haber metinleri ve hatıralar nitel içerik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Göçe ilişkin söylemler, “zulme maruz kalma”, “göçe zorlanma”, “göçmenler”, ve nihayetinde yapılan göç sonrası “Türkiyede tutunma” temaları etrafında sınıflandırılmış; böylece göç sürecinin bireysel ve toplumsal deneyimleri çok katmanlı bir anlatı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda Milliyetçi dergilerin Balkan göçlerini salt tarihî hadise olarak okumadığını göstermektedir. Yazılarda, Bulgaristan ve Yunanistan'daki baskılar ve zulümler net bir dille anlatılmış, göçmenler mağdur olmalarının yanı sıra kimliklerini koruyan birer unsur olarak yüceltilmiştir.

Milliyetçi dergilerde Balkan göçlerine dair temsiller, tarihî olay aktarımının ötesinde bir anlam taşımış, buna bağlı olarak kurgulanmıştır. Göç, milletin hafızasında bir kayıp değil, millî kimliğin güçlenmesinin bir göstergesi olarak sunulmuştur. Bu bulgu, milliyetçi dergilerin Balkan göçlerini, tarihî belge oluşturma aracı ve ideolojik meşruiyet üretme zemini olarak kullandığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, göç, milliyetçi dergiler, basın, ulusal kimlik

Reflections of Balkan Migration in Nationalist Journals

Asst. Prof. Dr. Merve Yılmaz

Abstract

The Balkans have historically existed as a crossroads of various cultures, languages, and nations. However, this diversity has at times brought pain and sorrow, turning the region into a site of exile and displacement. One of the main catalysts behind this transformation has been the rise of nationalist movements, which accelerated with the decline and eventual dissolution of the Ottoman Empire. The introduction to this study provides a historical framework of events in the Balkans in order to contextualize how nationalist journals have portrayed these migrations.

The processes that unfolded in the Balkans produced not only political, demographic, and historical consequences but also left lasting marks on collective memory through literature and the press. This study investigates how Balkan migrations have been represented in prominent nationalist journals. The analysis focuses on the content of journals such as *Bozkurt*, *Orkun*, *Millî Hareket*, *Ayşe*, *Töre*, *Serdengeçti*, *Millî Yol*, *Millî Işık*, *Devlet*, *Yeni Bozkurt*, *Davran*, and *Toprak*.

Issues published between 1950 and 1980 were reviewed, and articles, essays, news pieces, and memoirs related to Balkan migrations were analyzed using qualitative content analysis. Discourses related to migration were categorized under themes such as “being subjected to oppression,” “being forced to migrate,” “migrant identity,” and “re-settlement in Turkey.” These themes enabled a multilayered reading of both individual and collective experiences of migration. The analysis reveals that nationalist journals did not view Balkan migration merely as a historical phenomenon. Rather, they described the oppression and violence in Bulgaria and Greece in stark terms and elevated migrants not only as victims but also as preservers of national identity.

In these journals, the representation of Balkan migrations goes beyond simple historical narration and is shaped accordingly. Migration is not portrayed as a loss in national memory, but rather as a sign of the strengthening of national identity. This finding suggests that nationalist journals employed Balkan migration both as a means of historical documentation and as a tool for generating ideological legitimacy.

Keywords: Balkans, migration, nationalist journals, press, national identity

Balkanlarda Göçün İzleri: Before the Rain Filmi Bağlamında Söylem Çözümlemesi

Dr. Azize Zahra

Özet

Bu çalışma, Balkanlar bağlamında göç ve göçmen deneyimini yansıtan Before the Rain filmi üzerinden bir söylem çözümlemesi yapmayı amaçlamaktadır. Balkanlar, tarih boyunca farklı etnik grupların bir arada yaşadığı ancak dönem dönem çatışmalar ve kitlesel göçlerin görüldüğü bir coğrafya olarak dikkat çekmektedir. Göç, sadece fiziksel bir yer değiştirme eylemi olmayıp, aynı zamanda sosyal, psikolojik ve kültürel boyutları olan çok katmanlı bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda film, göç olgusunun bireylerin kimlik, aidiyet ve toplumsal ilişkilerine etkilerini dramatize eden bir kaynak olarak seçilmiştir.

Araştırmada nitel analiz yöntemi benimsenmiş ve filmde göç ve diaspora ile ilgili kritik sahneler seçilerek tablolar hâlinde düzenlenmiştir. Her sahne için düzsöz, edimsöz ve etkisöz edimler belirlenmiş sözlü ve sözsüz iletişim unsurları, ima, dolaylılık ve yüz tehdit edici eylemler (FTA) açısından incelenmiştir. Bu yaklaşım, filmde dilin göç sürecindeki işlevlerini sistematik ve akademik bir biçimde ortaya koymayı sağlamıştır.

Bulgular, dilin göç deneyiminde çok boyutlu bir işlev üstlendiğini göstermektedir. Dışlama ve tehdit söylemleri karakterleri göçe zorlayan sosyal baskı mekanizmalarını yansıtırken, diaspora sahnelerinde kullanılan replikler, göçmenlerin kimliklerini, kültürel aidiyetlerini ve topluluk bağlarını sürdürmelerine hizmet etmektedir. Sessizlik ve sözsüz iletişim sahneleri, göç sırasında hayatta kalma, sosyal uyum ve çatışmadan kaçınma stratejilerinin dil aracılığıyla nasıl iletildiğini ortaya koymaktadır. Söylem çözümlemesi, edimsöz ediminin işlevlerinin göçü yönlendiren ve aidiyeti şekillendiren mesajlar içerdiğini, etkisöz edimlerinin işlevlerinin ise izleyicide korku, nostalji, aidiyet ve tetikte olma gibi psikolojik etkiler yarattığını göstermektedir.

Sonuç olarak, Before the Rain, göçün yalnızca mekânsal bir hareket olmadığını; sosyal, kültürel ve psikolojik boyutlarıyla çok katmanlı bir süreç olduğunu dramatize etmektedir. Dil, bu süreçte hem iletişim aracı hem de göçü yönlendiren, aidiyeti pekiştiren ve toplumsal baskıyı aktaran stratejik bir güç olarak işlev görmektedir. Çalışma, söylem çözümlemesi yöntemiyle göç ve diaspora deneyimlerinin dil aracılığıyla nasıl şekillendiğini göstererek akademik araştırmalar için önemli veriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: alkanlar, Göç, Diaspora, Kimlik ve Aidiyet, Söylem Çözümlemesi

Traces of Migration in the Balkans: A Discourse Analysis in the Context of the Film *Before the Rain*

Dr. Azize Zahra

Abstract

This study aims to conduct a discourse analysis of the film *Before the Rain*, which reflects the experience of migration and displacement within the context of the Balkans. The Balkans have historically been a region where various ethnic groups coexisted, but have also witnessed periods of conflict and mass migrations. Migration is not merely a physical relocation but a complex, multilayered process involving social, psychological, and cultural dimensions. In this context, the film is selected as a source that dramatizes the impact of migration on individuals' identity, sense of belonging, and social relations.

A qualitative analysis method was adopted, and critical scenes related to migration and diaspora in the film were selected and organized into tables. For each scene, locutionary, illocutionary, and perlocutionary acts were identified. Both verbal and non-verbal communication elements were examined in terms of implicature, indirectness, and face-threatening acts (FTA). This approach enabled a systematic and scholarly examination of the functions of language during the migration process as portrayed in the film.

The findings show that language serves a multifaceted role in the migration experience. Discourses of exclusion and threat reflect the social pressure mechanisms that force characters into migration, while dialogues in diaspora scenes help sustain the migrants' identities, cultural affiliations, and community ties. Scenes involving silence and non-verbal communication reveal how survival, social adaptation, and conflict-avoidance strategies are conveyed through language. The analysis indicates that illocutionary acts transmit messages that shape migration and identity, while perlocutionary acts elicit psychological responses in the viewer such as fear, nostalgia, belonging, and vigilance.

In conclusion, *Before the Rain* dramatizes migration not merely as spatial movement but as a deeply layered social, cultural, and psychological process. Language functions both as a means of communication and as a strategic tool that drives migration, reinforces belonging, and conveys societal pressure. This study demonstrates how migration and diaspora experiences are shaped through language, offering valuable insights for academic research through discourse analysis.

Keywords: Balkans, Migration, Diaspora, Identity and Belonging, Discourse Analysis

Göç İkilemi Bağlamında Balkan Kökenli Öğrencilerde Akademik Türkçe Yeterliği: Teorik Bir Çerçeve ve Öneriler

Öğr. Gör. Eda Çakar Polat

Özet

Bu çalışma, göç olgusunun doğurduğu sosyokültürel dönüşümler bağlamında, Balkan kökenli öğrencilerin akademik Türkçe yeterliğini incelemeyi amaçlamaktadır. Göçmen öğrencilerin üniversite ortamındaki dilsel deneyimleri, sadece dil becerisiyle değil; aynı zamanda kimlik, aidiyet, kültürel sermaye ve pedagojik yaklaşımlarla doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda araştırma hem göç paradoksunu hem de akademik dil öğretiminin sınırlarını kuramsal bir perspektifle ele almakta aynı zamanda çözüm önerileri geliştirmektedir.

Literatürde Balkan kökenli öğrencilerin Türkiye'deki sosyo-kültürel uyum süreçlerine dair pek çok çalışma bulunsu da akademik dil yeterliği özelinde yapılan analizler sınırlıdır. Bu çalışma, söz konusu öğrencilerin hem Türkçeyi gündelik yaşamda etkili biçimde kullanabildiklerini, hem de akademik bağlamda belirgin güçlükler yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Araştırma bulguları, özellikle akademik terminolojiye hâkimiyet, bilimsel yazım becerisi ve kavramsal çözümleme gibi alanlarda öğrencilerin zorlandığını göstermektedir.

Bu durum, öğrencilerin bireysel yetersizliğinden ziyade yapısal ve pedagojik eksikliklere işaret etmektedir. Balkan kökenli öğrenciler çoğu zaman kültürel olarak Türkiye'ye yakın görülerek dil yeterlikleri varsayılmakta; bu da onları görünmez bir dezavantajlı grup haline getirmektedir. Göç paradoksu bu noktada açıklayıcı bir çerçeve sunar: Dışarıdan bakıldığında “uyum sağlamış” görünen öğrenciler, akademik sistemin dilsel gereklilikleriyle baş etmekte zorlanmaktadır.

Bu bağlamda çalışmada geliştirilen çözüm önerileri, geleneksel dil öğretiminin ötesine geçmeyi hedeflemektedir. Akademik Türkçe için özel modüllerin geliştirilmesi, sosyolinguistik temelli öğretim yaklaşımlarının benimsenmesi, psikososyal destek mekanizmalarının kurulması ve çokkültürlü müfredat uygulamaları önerilmiştir.

Sonuç olarak bu çalışma, dil yeterliğinin sadece gramer ve sözcük bilgisinden ibaret olmadığını; bir öğrencinin akademik başarısının, onun kimliği, kültürel sermayesi ve göç deneyimiyle doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Balkan kökenli öğrenciler örneğinde olduğu gibi, göçmen öğrencilerin desteklenmesi, üniversitelerin çokdilli ve çokkültürlü yapılarla yeniden düşünülmesini gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Miras Dili, Akademik Türkçe, Balkan Kökenli Öğrenciler, Gök Paradoksu, Dil öğretim yaklaşımları

Academic Turkish Proficiency among Students of Balkan Origin within the Context of the Migration Dilemma: A Theoretical Framework and Recommendations

Lecturer Eda Çakar Polat

Abstract

This study aims to examine the academic Turkish proficiency of students of Balkan origin within the context of the sociocultural transformations triggered by migration. The linguistic experiences of migrant students in university settings are not solely determined by language skills; they are also intrinsically linked to identity, belonging, cultural capital, and pedagogical approaches. Accordingly, this study addresses both the migration paradox and the limitations of academic language instruction from a theoretical perspective while also offering practical recommendations.

Although the literature includes numerous studies on the sociocultural integration of Balkan-origin students in Türkiye, analyses specifically focusing on academic language proficiency remain limited. This study reveals that while these students are often capable of using Turkish effectively in daily life, they face significant challenges in academic contexts. Research findings indicate that students struggle particularly with mastering academic terminology, scientific writing skills, and conceptual analysis.

These challenges stem not from individual inadequacy but from structural and pedagogical shortcomings. Students of Balkan origin are frequently perceived as culturally close to Türkiye, leading to assumptions about their language proficiency. This assumption renders them an “invisible” disadvantaged group. The migration paradox provides a useful explanatory framework here: while these students may appear “well-adapted” on the surface, they often struggle with the linguistic demands of the academic system.

The recommendations proposed in this study aim to move beyond traditional language teaching approaches. Suggestions include the development of specialized modules for academic Turkish, the adoption of sociolinguistically grounded pedagogical approaches, the establishment of psychosocial support mechanisms, and the implementation of multicultural curricula.

In conclusion, this study demonstrates that language proficiency is not limited to grammar and vocabulary knowledge; a student’s academic success is directly related to their identity, cultural capital, and migration experience. As exemplified by students of Balkan origin, supporting migrant students necessitates a rethinking of universities as multilingual and multicultural institutions.

Keywords: Heritage Language, Academic Turkish, Students of Balkan Origin, Migration Paradox, Language Teaching Approaches

Balkanlarda Köroğlu Çalışmaları

Prof. Dr. Ercan Alkaya& Doç. Dr. Naile Asker

Özet

Köroğlu Destanı epik folklor eseri olarak eşine rastlanmayacak şekilde çok sayıda millet ve topluluk arasında yaygınlaşmıştır. Bu milletlerin başında Türkler ilk sırada gelmektedir, destan yaklaşık yirmi Türk boyunun anonim edebiyatının başyapıtıdır. Doğal olarak yayıldığı büyük coğrafya göz önünde bulundurulduğunda, hemen hemen bütün Avrasya kıtasında Köroğlu Destanı temel özelliklerini korumakla beraber farklı varyantlara ve iki versiyona bölünmüştür. Hazar Denizini sınır olarak düşünürsek destan Doğu ve Batı versiyonu olarak ikiye ayrılmıştır. Sibirya Tatarlarından başlayarak Kırgız, Kazak, Karakalpak, Özbek, Türkmen, Tacik, Buhara Arapları vs. arasında yaygın olan varyantlar Doğu versiyonunu, Güney Azerbaycan'dan başlayarak Azerbaycan, Ermeni, Gürcü, Türk, Kırım, Bulgar, Gagavuz, Kafkaslarda ve Balkanlarda yaşayan topluluklar ve halklar tarafından yaşatılan varyantlar ise Batı versiyonunu oluşturmaktadır. Motiflerini eski Türk mitolojik katmanlarından almış, daha fazla destansı ve masalsi süje ve kahramanlar içeren Doğu versiyonuna bağlı varyantlar eski Türk kahramanlık destanlarının izlerini korumaktadır. Köroğlu Destanı Oğuzların batıya göçü ile İran üzerinden Kafkaslara, Anadolu'ya ve daha sonra Balkanlara taşınmıştır. Motif, süje, kahramanlar, epizotlar vs. burada belirli folklorik değişim yaşayarak daha bazı mitolojik yönlerini kaybetse de destan, eski şöhret ve ihtişamını korumayı başarmıştır. Osmanlı fetihleri ile sözlü şekilde Avrupa'ya yayılmış Köroğlu Destanı, burada Batı versiyonunun yeni varyantlarının oluşmasına katkıda bulunmuştur. Günümüzde yerel Türk boylarından derlenerek yazıya geçirilmiş Bulgaristan, Makedonya, Kırım vs. varyantları lokal özellikleri ile birlikte bazı husus ve motifler bakımından orijinal ve tam varyantlardır.

Bugün Balkanlarda yaşayan Türk izlerini takip ederek sözlü kaynaklardan yazıya aktarılmış Köroğlu metinleri destan, hikâye, hatta masal ve efsane şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bütün bu metinlerin derlenmesi, yazıya geçirilmesi ve araştırılması konusunda yapılan çalışmalar ve sözlü olarak yaşayan anlatılar Köroğlu ile ilgili bir alanı temsil ettiği için büyük önem arz etmektedir. Bu bildiride Balkanlarda Köroğlu çalışmalarına, yazılı ve sözlü kaynaklarda yaşayan değerlere ışık tutulacak, yapılan çalışmaların düzeyi, saha çalışmaları, yayıncılar ve araştırmacılar hakkında bilgi verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Köroğlu Destanı, Balkanlar, Türk, folklor, metin

Köroğlu Studies in the Balkans

Prof. Dr. Ercan Alkaya &
Assoc. Prof. Dr. Naile Asker

Abstract

As an epic work of folklore, the *Köroğlu Epic* has achieved an unparalleled level of dissemination among a wide range of nations and communities. Foremost among these are the Turks, for whom the epic stands as a masterpiece within the oral literature traditions of approximately twenty Turkic groups. Given its wide geographical distribution, it is unsurprising that across nearly the entire Eurasian continent, the *Köroğlu Epic* has developed into different variants while retaining its core characteristics, and has been divided into two main versions. Taking the Caspian Sea as a rough boundary, the epic splits into Eastern and Western versions. Variants common among groups such as the Siberian Tatars, Kyrgyz, Kazakhs, Karakalpaks, Uzbeks, Turkmens, Tajiks, and Bukhara Arabs constitute the Eastern version. Meanwhile, the Western version is preserved by communities and peoples in South Azerbaijan, Azerbaijan proper, Armenia, Georgia, Türkiye, Crimea, Bulgaria, Gagauzia, the Caucasus, and the Balkans.

The Eastern variants, drawing motifs from ancient Turkic mythological layers and incorporating more fantastical and epic characters and subjects, reflect elements of early Turkic heroic epics. The *Köroğlu Epic* was carried westward by the Oghuz Turks through Iran into the Caucasus, Anatolia, and later into the Balkans. Although the epic underwent certain folkloric transformations in its motifs, subjects, characters, and episodes—losing some of its mythological dimensions in the process—it nonetheless retained its historical prestige and grandeur. Introduced to Europe via oral transmission during the Ottoman conquests, *Köroğlu* contributed to the emergence of new Western variants. Today, versions collected from local Turkic groups in Bulgaria, North Macedonia, Crimea, and elsewhere represent localized but in many aspects original and complete variants.

In the Balkans today, texts collected from oral sources that trace the presence of Turks appear in the form of epics, stories, tales, and legends related to *Köroğlu*. The documentation, transcription, and scholarly examination of these texts—as well as the continuation of oral narratives—constitute a significant field of study within *Köroğlu* research. This paper aims to shed light on the *Köroğlu* studies conducted in the Balkans, examining both written and oral sources, evaluating the current state of research, fieldwork conducted, and providing information about publishers and scholars involved in this area.

Keywords: Köroğlu Epic, Balkans, Turkic, folklore, text

Migration and Soft Power: The Role of Turkish Language Education in Strengthening Türkiye–Balkan Relations

Prof. Dr. Elnur Hasan Mikail &
Doç. Dr. Hakan Çora

Abstract

Türkiye's engagement with the Balkans has been profoundly shaped by historical migration and contemporary cultural diplomacy. This study examines how Turkish language education serves as a pivotal soft power tool in strengthening Türkiye–Balkan relations. A blended analysis of policy, educational initiatives, sociocultural ties, and historical context is presented. The study explores the legacy of migration flows that created extensive Turkish diaspora communities with Balkan origins, and how these kinship bonds lay the groundwork for cultural affinity. It then analyzes Türkiye's soft power strategy in the Balkans, focusing on Turkish language education programs: the expansion of Turkish language teaching in Balkan schools and universities, the activities of the Yunus Emre Institute's cultural centers, and scholarship and exchange programs. Statistical data – such as the number of students learning Turkish in the Balkans and participation in educational and cultural programs – illustrate the scope and impact of these initiatives. The findings suggest that promoting the Turkish language has bolstered mutual understanding, people-to-people connections, and Türkiye's positive image in the region. The discussion addresses how these efforts translate into strengthened diplomatic relations and increased influence, while also considering challenges such as varying perceptions among different communities and competition with other powers. In conclusion, Turkish language education emerges as a significant instrument of Türkiye's soft power, reinforcing historical ties and fostering goodwill in the Balkans. Recommendations are offered for sustaining and enhancing this cultural bridge in the future.

This study has been analyzed Turkish Balkan relations from deep aspects with usage as a cultural, memory, historical, language and political methods.

Keywords: Migration, Soft power, Turkish language education, Türkiye–Balkan relations, Cultural diplomacy

Göç ve Yumuşak Güç: Türkiye–Balkan İlişkilerinin Güçlendirilmesinde Türkçe Öğretiminin Rolü

Prof. Dr. Elnur Hasan Mikail &
Assoc. Prof. Dr. Hakan Çora

Özet

Türkiye'nin Balkanlarla kurduğu ilişkiler, tarihsel göç hareketleri ve güncel kültürel diplomasi uygulamalarıyla derinden şekillenmiştir. Bu çalışma, Türkiye–Balkan ilişkilerinin güçlendirilmesinde Türkçe öğretiminin önemli bir yumuşak güç aracı olarak nasıl işlev gördüğünü incelemektedir. Politika, eğitim girişimleri, sosyokültürel bağlar ve tarihsel arka planın harmanlandığı çok boyutlu bir analiz sunulmaktadır.

Çalışma, göç hareketlerinin oluşturduğu ve Balkan kökenli geniş Türk diasporasının mirasını ele alarak, bu akrabalık bağlarının kültürel yakınlık zemini oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Ardından Türkiye'nin Balkanlardaki yumuşak güç stratejisi bağlamında Türkçe öğretimi uygulamaları değerlendirilmektedir: Balkanlardaki okullarda ve üniversitelerde Türkçe öğretiminin yaygınlaşması, Yunus Emre Enstitüsü'ne bağlı kültür merkezlerinin faaliyetleri ile burs ve değişim programları bu kapsamda ele alınmıştır.

Balkanlarda Türkçe öğrenen öğrenci sayısı ve kültürel/akademik programlara katılım gibi istatistikî veriler bu girişimlerin kapsamını ve etkisini somutlaştırmaktadır. Bulgular, Türkçenin yaygınlaştırılmasının karşılıklı anlayışı, halklar arası etkileşimi ve Türkiye'nin bölgedeki olumlu imajını güçlendirdiğini göstermektedir.

Tartışma bölümünde, bu girişimlerin diplomatik ilişkileri nasıl güçlendirdiği ve Türkiye'nin bölgesel etkisini nasıl artırdığı analiz edilirken; farklı topluluklar arasında değişen algılar ve diğer güçlerle rekabet gibi zorluklara da dikkat çekilmektedir. Sonuç olarak, Türkçe öğretimi Türkiye'nin Balkanlardaki tarihsel bağlarını pekiştiren ve iyi niyet inşa eden güçlü bir yumuşak güç aracı olarak öne çıkmaktadır. Gelecekte bu kültürel köprünün sürdürülebilirliğini sağlamak ve daha da güçlendirmek için çeşitli öneriler sunulmuştur.

Bu çalışma, Türkiye–Balkan ilişkilerini kültür, hafıza, tarih, dil ve siyaset eksenlerinde derinlemesine analiz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç; Yumuşak güç, Türkçe öğretimi, Türkiye–Balkan ilişkileri, Kültürel diplomasi

Göçün Dildeki İzleri: Balkanlarda Türkçe Öğretiminde Kimlik, Kültürel Uyum ve Eğitim Politikaları

Prof. Dr. Mehmet Canbulat &
Dr. Burak Asma

Özet

Bu çalışma, Balkan coğrafyasında Türkçe öğretiminin 21. yüzyıldaki görünümünü kimlik, kültürel uyum ve eğitim politikaları bağlamında incelemektedir. Osmanlı mirasıyla şekillenen çok dilli ve çok kültürlü Balkan toplumlarında Türkçe, tarihsel bir belleğin taşıyıcısı olmanın yanı sıra kültürler arası etkileşimin de önemli bir aracıdır. Ancak küreselleşme, göç hareketleri ve Avrupa entegrasyon süreçleriyle birlikte Türkçenin bu coğrafyadaki konumu yeniden tanımlanmakta; dil öğretimi, kültürel aidiyet ve eğitim politikaları ekseninde çok yönlü bir dönüşüm geçirmektedir. Araştırmada, Balkan ülkelerinde Türkçe öğretimine yönelik mevcut uygulamalar, ülkeler arası ve kurumlar arası iş birlikleri çerçevesinde sistematik biçimde ele alınmıştır. Hem devlet kurumlarının hem de özel kuruluşların yürüttüğü politikalar karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Veri toplama sürecinde, “Türkçe öğretimi”, “kimlik”, “kültürel uyum” ve “dil politikası” anahtar kelimeleriyle ulaşılan bilimsel makaleler, tezler ve resmi kurum raporları incelenmiş; ayrıca bu kurumlarda görev yapan eğitimcilerin dönütlerinden de yararlanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular, Türkçe öğretiminin sadece bir dil aktarımı değil, aynı zamanda kültürel sürekliliğin, kimlik inşasının ve sosyal uyumun bir aracı olarak konumlandığını göstermektedir. Ancak ülkeler arasında eğitim politikalarının farklılık göstermesi, öğretim materyalleri ve öğretici yetiştirme süreçlerinde standartlaşma eksikliği gibi sorunların devam ettiği belirlenmiştir. Sonuç olarak çalışma, Balkanlarda Türkçe öğretiminin kültürel diplomasi, çokkültürlü eğitim ve göç sonrası kimlik politikaları çerçevesinde yeniden ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, Balkanlar, kimlik, kültürel uyum, dil politikaları, göç

Traces of Migration in Language: Identity, Cultural Adaptation, and Educational Policies in Turkish Language Teaching in the Balkans

Prof. Dr. Mehmet Canbulat &
Dr. Burak Asma

Abstract

This study explores the position of Turkish language teaching in the Balkans in the 21st century in terms of identity, cultural adaptation, and educational policies. As a remnant of the Ottoman Empire in the Balkans, Turkish is not only a carrier of the historical memory but also a tool of intercultural communication. In contrast, the process of globalization, the flow of migration, and the process of European integration have created a multidimensional change in the fields of language teaching, cultural relations, and educational policy in this region of Turkish. The research systematically analyses current practices in Turkish language education across Balkan countries, focusing on inter-country and inter-institutional collaborations. Policies implemented by both public institutions and private organizations are comparatively evaluated. During data collection, scientific articles, theses, and official institutional reports accessed through keywords such as “Turkish language teaching,” “identity,” “cultural adaptation,” and “language policy” were examined. In addition, feedback from educators working in these institutions was utilized. The collected data were analysed using the content analysis method. The findings reveal that Turkish language teaching functions not merely as linguistic instruction but also as a means of cultural continuity, identity construction, and social cohesion. Nonetheless, the study identifies ongoing challenges such as differences in national education policies, lack of standardization in teaching materials, and inconsistencies in teacher training processes. Ultimately, the research emphasizes the need to reconsider Turkish language education in the Balkans within the frameworks of cultural diplomacy, multicultural education, and post-migration identity politics.

Keywords: Turkish education, Balkans, identity, cultural adaptation, language policies, migration

Balkanlarda Türkçe Öğretiminde Ölçme, Değerlendirme ve Standartlaşma: Göç Bağlamında Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Prof. Dr. Mehmet Canbulat &
Dr. Burak Asma

Özet

Bu çalışma, Balkanlarda Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme süreçlerinin standardizasyonunu göç olgusu çerçevesinde incelemekte ve bölgedeki uygulamaları Türkiye'deki standartlaşma ve akreditasyon örnekleriyle karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. 21. yüzyılda göçün dil öğretimine etkisi, yalnızca yeni öğrenen profillerinin ortaya çıkmasıyla sınırlı kalmamakta; aynı zamanda öğretim yöntemlerinin, değerlendirme araçlarının ve kalite güvencesi mekanizmalarının yeniden tasarlanmasını zorunlu kılmaktadır. Türkçe öğretiminin sürdürülebilirliği, farklı kurum ve ülkeler arasında ölçme-değerlendirme standartlarının uyumlaştırılmasına ve geçerli, güvenilir ölçme araçlarının ortak kullanıma sunulmasına bağlı hale gelmiştir. Araştırmada Balkan ülkelerinde faaliyet gösteren Türkçe öğretim merkezlerinin, üniversitelerin ve kültürel kurumların ölçme-değerlendirme uygulamaları incelenmiştir. Türkiye'deki Yunus Emre Enstitüsü, TÖMER'ler ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen standartlaşma süreçleriyle karşılaştırmalı bir çerçeve oluşturulmuştur. Veriler, ilgili kurumların yönergeleri, değerlendirme formları, ders izlenceleri ve akademik yayınlar aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen bulgular, Balkanlarda Türkçe öğretiminde ortak bir standart ve akreditasyon sisteminin henüz tam olarak yerleşmediğini, ölçme araçlarının ise kurumlar arasında farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, Türkiye merkezli kurumların model oluşturma ve rehberlik etme rolünün giderek güçlendiği belirlenmiştir. Betimsel ve tümevarımsal analiz teknikleriyle elde edilen veriler, bölgesel düzeyde bir Türkçe öğretimi kalite çerçevesi oluşturulmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Sonuç olarak, çalışma Balkanlarda Türkçe öğretiminin sadece pedagojik değil, aynı zamanda kurumsal ve politik bir boyut taşıdığını; ölçme, değerlendirme ve standartlaşma süreçlerinin göç dinamikleriyle birlikte ele alınmasının, dilin niteliğini ve sürekliliğini artırmada kritik bir adım olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, ölçme-değerlendirme, standartlaşma, akreditasyon, göç, Balkanlar

Assessment, Evaluation, and Standardization in Turkish Language Teaching in the Balkans: A Comparative Study in the Context of Migration

Prof. Dr. Mehmet Canbulat &
Dr. Burak Asma

Abstract

This study examines the standardization of assessment and evaluation processes in Turkish language teaching across the Balkans within the framework of migration, offering a comparative analysis with standardization and accreditation practices in Türkiye. One of the most important aspects of the effect of migration on language education in the 21st century is the emergence of new learner profiles. Sustainable education of the Turkish language has depended on the standardization of assessment and evaluation practices at home, in institutions and countries, as well as the concomitant use of valid and reliable measurement tools. Thus, this study investigates the assessment and evaluation practices of Turkish language teaching centres, universities and cultural institutions in operation across the Balkan countries. A comparative framework has been established with the standardization processes conducted by Türkiye-based organizations such as the Yunus Emre Institute, TÖMERs, and the Ministry of National Education. Data were collected through institutional guidelines, evaluation forms, course syllabi, and academic publications. Findings indicate that a common standard and accreditation system in Turkish language teaching has not yet been fully established in the Balkans, and that assessment tools vary significantly across institutions. Nevertheless, the study reveals the growing influence of Türkiye-based organizations in providing models and guidance for the region. Through descriptive and inductive analysis, the research emphasizes the necessity of developing a regional quality framework for Turkish language teaching. In conclusion, the study demonstrates that Turkish language education in the Balkans carries not only pedagogical but also institutional and political dimensions. Addressing assessment, evaluation, and standardization processes in conjunction with migration dynamics is identified as a critical step toward enhancing the quality and sustainability of the language.

Keywords: Turkish language teaching, assessment and evaluation, standardization, accreditation, migration, Balkans

Sırbistan'da Göç İzleri-Dil ve Kültür

Duşan Mirčić

Özet

Osmanlı Türklerinin Anadolu'dan Balkanlar'a, özellikle de Sırbistan topraklarına gerçekleştirdiği göçler, bölgedeki sosyal yapı, dil ve kültürel yaşam üzerinde kalıcı izler bırakmıştır. Osmanlı döneminde gerçekleşen kültürel etkileşim, Sırp halkının günlük yaşamında görülen çok sayıda Türkçe kökenli kelime ve kültürel unsurla günümüze kadar taşınmıştır. Bu çalışma, bu unsurlar üzerinden Osmanlı İmparatorluğu'nun Sırp kültürü ve çağdaş Sırp dili üzerindeki etkilerini analiz etmeyi hedeflemektedir.

İki halkın yüzyıllar boyunca süren birlikte yaşamı, her iki milletin toplumsal işleyişine, iletişim biçimlerine ve günlük yaşamın çeşitli alanlarına kaçınılmaz bir şekilde yansımıştır. Osmanlı Türklerinin Sırbistan topraklarındaki varlığı en belirgin şekilde Sırp dilinde ve kültüründe, aynı zamanda günümüz Sırbistan Cumhuriyeti topraklarında yaşayan diğer halkların yaşamında da gözlemlenmektedir. Bu nedenle, çalışmanın temel amacı Osmanlı Türklerinin dil ve kültürünün Sırp halkının dil ve kültürü üzerindeki etkilerini incelemektir.

Modern Sırpçada yaklaşık 3000 ila 3500 Türkçe kökenli sözcük bulunmaktadır. Bunlar doğrudan Türkçeden ya da Arapça, Farsça, Yunanca ve diğer dillerden Türk dili aracılığıyla Sırpçaya girmiş olup, genellikle "Türkizm" olarak adlandırılmaktadır. Bu durum, iki halk arasındaki güçlü dilsel bağların açık bir göstergesidir. Bazı kelimeler, ilerleyen bölümlerde göreceğimiz üzere hem Türkçedeki fonetik yakınlıklarını hem de tarihsel dönemlerde taşıdıkları anlamı korumuş, ya da bu anlamı günümüze kadar muhafaza etmiştir.

Dilsel etkilerin ötesinde, bu makalenin bir diğer boyutunu Osmanlı Türklerinin bu bölgeye aktardığı kültürel unsurlar oluşturmaktadır. Ortadoğu'nun zengin kültürü, Osmanlı Türklerinin at sırtında Avrupa'ya açıldıkları yollar boyunca taşıdıkları halk gelenekleri, inançları ve yaşam biçimleri, Sırp halkının hayatının neredeyse tüm yönlerine nüfuz etmiştir. Bu etkiler özellikle halk geleneklerinde, mimaride, mutfakta ve günümüz Sırplarının günlük alışkanlıklarında görülmektedir.

Bu araştırma, günümüzde Türkizmlerin Sırpçada en yaygın yabancı kökenli sözcük türü haline gelmesine neden olan olguları incelemektedir. Bu kelimelerin önemli bir kısmı, Sırbistan'daki günümüz insanının yaşam biçiminin, bunların günlük normal kullanımından çıkarılma durumunda, büyük ölçüde farklılaşacağını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, günümüz Sırp dilinin kimliğini belirleyen kültürel unsurların zamanla dönüşmesi kaçınılmazdır. Ayrıca, Osmanlı Türklerinin bu toprakların kültürüne kattığı değerlerin önemi ve bu etkinin uzun vadeli sonuçları da vurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Türklerinin göçleri, Türkizmler, Sırp halkının kültürü, Türk halkının kültürü

Traces of Migration in Serbia: Language and Culture

Dušan Mirčić

Abstract

The migration of Ottoman Turks from Anatolia to the Balkans, particularly to the territory of present-day Serbia, left lasting traces on the region's social structure, language, and cultural life. The cultural interaction that took place during the Ottoman era has been preserved to the present day through numerous Turkish-derived words and cultural elements found in the everyday life of the Serbian people. This study aims to analyze the influence of the Ottoman Empire on Serbian culture and the contemporary Serbian language through these elements.

Centuries of coexistence between the two peoples inevitably reflected in their social structures, forms of communication, and various aspects of daily life. The presence of Ottoman Turks in Serbian lands is most clearly observed in the Serbian language and culture, as well as in the lives of other communities currently residing in the territory of the Republic of Serbia. Therefore, the main objective of this study is to examine the influence of Ottoman Turkish language and culture on the language and culture of the Serbian people.

Modern Serbian contains approximately 3,000 to 3,500 words of Turkish origin. These words entered Serbian either directly from Turkish or indirectly through Arabic, Persian, Greek, and other languages via Turkish, and are generally referred to as "Turkisms." This phenomenon clearly illustrates the strong linguistic ties between the two peoples. As will be demonstrated in the following sections, some words have preserved both their phonetic similarity to Turkish and their historical meanings, or have maintained those meanings over time.

Beyond linguistic influence, another dimension of this article addresses the cultural elements introduced to the region by the Ottoman Turks. The rich culture of the Middle East, carried westward on horseback by the Ottomans, penetrated almost every aspect of Serbian life through folk traditions, belief systems, and lifestyles. These influences are particularly evident in folk customs, architecture, cuisine, and daily habits among modern Serbs.

This research investigates the factors that led to Turkisms becoming the most prevalent category of foreign-origin words in Serbian today. A significant portion of these words play such an integral role in everyday life that their removal would considerably alter the lifestyle of modern Serbian society. Therefore, the transformation of the cultural elements that shape the identity of contemporary Serbian is inevitable over time. The study also highlights the long-term impact and cultural contributions of Ottoman Turks to the region.

Keywords: Ottoman Turkish migration, Turkisms, Serbian culture, Turkish culture

